Ferran Torrent

Bulevardul francezilor

În trecut, idealuri.
În prezent, focuri murdare.
Ferran Torrent dovedește
cu luciditate
că oamenii nu se schimbă.

METEOR PRESS

Cuprins

Mulțumiri
1
BUNUL CORUPT
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
HOȚUL ȘI COMISARUL

Ferran Torrent

Bulevardul FRANCEZILOR

Traducere din limba catalană de
Christina Anghelina

METEOR
PRESS

Mulțumiri

Vreau să le mulțumesc tuturor celor de mai jos pentru mărturia lor și pentru sfaturile pe care mi le-au dat cu privire la diferite aspecte ale acestui roman:

Alfredo Argilés, om de afaceri

Miguel Eguíbar, fost polițist în Brigada Criminalistică

Hilari Gascó, fost muzician în Orchestra Municipală din Alfafar

Ferran Montesa, responsabil cu Organizația Partidului Comunist în cadrul Universității din Valencia, în anii 1960

Ximo Puig, primar în Morella

Amparo Sancho, fostă funcționară în cadrul Direcției Generale de Poliție

Vicent Soler, profesor universitar de economie aplicată

Dionisio Vacas, sindicalist

Și mulțumiri speciale nepotului meu, Mateu Chilet Torrent, care m-a ajutat în munca de teren.

F.T.

1

În perioada anilor 1960, canalele de irigație și izmenele erau piscina și costumul de baie al săracilor. Puștanii, adolescenții și tinerii din Benicorli ieșeau la scăldat după o ierarhie impusă de cei mai puternici dintre ei: cei mari își aveau locul lor, acolo unde canalul era larg și șuvoiul de apă abundent; restul n-aveau decât să se mulțumească cu apele mai mici din susul ori din josul canalului, în ciuda acestor diferențe, exista un loc care-i unea pe toți și-i făcea egali în fața nedreptății, iar acela era canalul care trecea pe dinaintea abatorului. Acolo doar un înotător curajos reușea să evite scursurile printr-o scufundare rapidă, în vreme ce câte un distrat, care se pornise să-și bată propriul record de timp între două poduri de piatră, se trezea pe față cu un maț de porc încă sângerând, pe care-l țâra după el vreo câțiva metri. Toți râdeau când aveau loc aceste incidente. Uneori se iscau adevărate bătălii cu resturile animalelor sacrificate, care ajungeau în canal din neglijența vreunui angajat. Apa era limpede; soluția de nitrat de Chile care se folosea pe atunci pentru filtrare abia dacă-i schimba culoarea, însă dacă era înghițită – ceea ce se întâmpla destul de des – nefericitul care-o pățise n-avea decât să dea fuga într-un câmp de porumb să-și ușureze crampele. Viața părea simplă. Durerile învinșilor din Războiul Civil erau ținute sub tăcere – o tăcere impusă mai ales de mamele care se temeau că orice vorbă nepotrivită le-ar fi tulburat și mai mult existența deja foarte sumbră de văduve sau femei ai căror soți se aflau în exil ori prin pușcării. Nu ei, ci ele duceau greul, căci erau nevoite să trăiască mai departe forțându-se să uite trecutul încă viu care le transformase în victime ale oprobriului public și să făurească singure – prin ore întregi de muncă, indiferent în ce domeniu – un viitor pentru aceia care încă mai puteau spera, copiii lor.

Josep, fiul doamnei Ines, lucra ca băiat bun la toate în atelierul domnului Rafael Puig, un mic particular care-l luase pe lângă sine în virtutea vechii prietenii ce i-o purta tatălui său. Într-o zi de vineri din luna mai, Josep îi ceru voie să plece cu o oră mai devreme, fiindcă

avea concert cu formația într-un cartier din Valencia. Domnul Puig încuviință bucuros și îi puse într-un plic leafa pe o săptămână (scrisă de mână pe plic era și o mică primă, pentru care Josep îi mulțumi). Situat în afara satului, atelierul era o casă de țară lipsită de stil, veche de sute de ani și înconjurată de câmpii pe care se cultivau mereu alte recolte, în funcție de anotimp. Privind în dreapta, puteai să vezi la orizont orașul care nu era chiar așa departe, dimpotrivă, se putea ajunge acolo pe jos într-o oră, mergând pe ulițele satului până la șoseaua Regală, apoi prin cartierele La Torre, Sunt Marcel-lí și Creu Coberta. Aici, în acest ultim cartier, începea orașul propriu-zis, iar cunoscuta fabrică de bere El Turia dădea tonul așezării urbane cu clădirile ei caracteristice.

Ajuns la scăldătoarea puștilor, Josep îi porunci fratelui său Robert să iasă imediat afară. Piticul – cum i se zicea – se conformă, protestând slab în vreme ce se ștergea cu un soi de cearșaf mare pe care-l foloseau toți înotătorii. Se îmbrăcă și chiloții uzi îi lăsară dâre de apă pe pantaloni. Avea sarcina să meargă să cumpere de mâncare cu o parte din leafa, în vreme ce Josep dădea zor să-și curețe clarinetul. Așezat sub lămâiul din curte, șterse cu o cârpă moale instrumentul, îi demontă mușțiucul, ancia, partea superioară și pe cea inferioară și, cu băgare de seamă, așeză corpul pe un scaun alăturat. Se apucă să curețe cu răbdare urmele de salivă încrustate în lemnul de abanos. Schimbările de temperatură, climatul umed sau vântul uscat, îl puteau strica dacă n-avea grijă de el. Cel mai indicat era să-l curețe după fiecare concert, dar uneori Josep avea alte treburi urgente de făcut și nu mai reușea să se ocupe și de asta. Formația din sat se supunea unor reguli stricte impuse prin directivă de la primărie, care veghea cu strictețe atât la buna funcționare a orchestrei locale, cât și la conduita personală a membrilor ei. Josep făcea parte din formație oarecum împotriva directivei, numai și numai datorită domnului Botet, dirijorul, un om în vârstă și tare bun la suflet, care îi luase apărarea spunând că e un bun clarinetist, or, astfel de talente știm cu toții că nu se găsesc pe toate drumurile. Pe vremea aceea, formațiile sătești erau alcătuite din indivizi provenind din clasele sociale inferioare, familiile cu stare preferând să-și trimită odraslele la oraș la conservator, sub pretextul că distracția populară

era ceva prea vulgar pentru fiii și fiicele lor care primiseră o educație religioasă severă. De-a lungul istoriei, nu s-a întâmplat ca bogații să fi intervenit în favoarea săracilor, nici măcar atunci când aceștia din urmă erau oprimați și nedreptățiți – adică mereu. Aveau lucruri mai bune de făcut și idealuri mai înalte de urmărit, în ciuda acestui fapt, formațiile sătești au fost și sunt expresia culminantă a culturii valenciene și, grație lor, o mulțime de bărbați și femei și-au găsit și-și găsesc împlinirea în muzică (ca să fim corecți, trebuie să precizăm și că femeilor nu le-a fost permis accesul în formație decât mulți ani mai târziu, fiind hărăzite unor idealuri mai casnice).

Josep se străduia așadar să-și lustruiască clarinetul, după cum îi cerea directiva, chiar dacă instrumentele erau toate vechi și proaste și se acordau după un diapazon antic, al cărui sunet era mai înalt cu mai puțin de jumătate de ton decât diapazonul normal. Ca o anecdotă, să spunem aici și povestea, adevărată zic unii, cum că la serbarea anuală din anul 1958, de pe Arena Municipală, la secțiunea întâi, cornistul din Benicorli a reușit un solo excepțional astupând găurile de metal ale instrumentului cu săpun (și anume cu săpunul popular marca „Lagarto").

Terminându-și treaba, Josep așează clarinetul în geanta lui, pe care o lăsă în vestibul. Apoi își făcu un duș rece, frecându-și bine pielea cu unghiile și săpunindu-se cu sârg din cap până-n picioare de mai multe ori, în vreme ce blestema mirosul de fier pe care meseria i-l impregnase deja adânc în piele. Se bărbieri și tocmai își călca pantalonii și cămașa când intrară în odaie maică-sa și Robert. Doamna Ines se apucă numaidecât să îndrepte cutele pe care mâna neexperimentată a lui Josep le lăsase să scape. O făcea cu ușurință și repeziciune. Tânărul se îmbrăcă și-i întinse plicul cu leafa, păstrându-și pentru sine doar o mică parte. Maică-sa încercă să-i mai dea ceva, dar el refuză. Urma să mai primească niște bani la serbarea la care avea să cânte și, oricum, avea cina asigurată în seara aceea. La sfârșitul concertului erau mereu invitați la o masă cu aperitive și bere. Apropo, trebuia să îmbuce ceva repede, înainte de plecare. Maică-sa, cu aerul ei de eternă tristețe, îi pregăti iute niște ouă ochiuri cu ardei gras alături. Ea avea să mănânce mai târziu, când ambii băieți vor fi plecat: cel mare la Valencia, iar cel mic în piața

publică, unde se întâlnea cu amicii lui ca să piardă vremea jucând țintar sau leapșa, ori trecând de la unul la altul câte o țigară pe ascuns (Peninsulares, trei pesete pachetul) și pufnind în râs ori de câte ori cineva înghițea fumul: fața i se înroșea, iar ochii îi lăcrimau din pricina tusei. Mama îl întrebă pe Josep la ce oră avea să se întoarcă. Nu știa, de aceea nu putea să-i dea un răspuns. Mama (cosând niște mănuși pentru care primise comandă) înțelese că avea să se întoarcă în zori. Era tânăr, era firesc să petreacă cu ceilalți flăcăi din formație. Poate că era mai bine așa: să-și trăiască viața din plin, departe de amintirile care pe ea o chinuiau încă.

În fiecare an orchestra locală era plătită să cânte la Valencia, la serbările orașului. Dirijorul i-a pus să încerce mai întâi instrumentele de percuție, indispensabile: toba și talgerele. Au urmat tuba, două tromboane, două clarinete-bas, două conturi, un corn francez, două trompete, două saxofoane alto, două saxofoane tenor, un saxofon bariton, trei clarinete, un flaut și un fagot. Aceste instrumente erau suficiente pentru a da ocol cartierului la paradă, interpretând melodii tradiționale pe ritm de pasodoble: *Bailén, Desfilar, Ateneo Musical, Amparito Roca…* totul pentru douăzeci de pesete pe zi de cap de instrumentist. O remunerație modestă, dar necesară pentru a-și vedea împlinit visul de-a achiziționa prima lui mașină la mâna a doua. Josep își găsi colegii de formație reuniți în Piața Mare, de unde aveau să plece cu toții împreună, și-l anunță pe dirijor că va veni la Valencia cu Vespa proprie, fiindcă după concert avea de gând să rămână în oraș.

BUNUL CORUPT

Am fost binecuvântat de soartă să trăiesc într-o vreme în are oameni ca Miquel există peste tot. Miquel trăiește sfârșitul lumii în fiecare dimineață, pentru că lumea lui deja s-a sfârșit, iar el nu mai știe să facă altceva decât să privească disperat spre trecut, nu fiindcă ar crede în posibilitatea unei reîntoarceri, ci împins de amărăciunea, tristețea și incertitudinea unui prezent care l-a prins în plasa lui de reguli stricte ca pe-un boxer obligat să facă sparring; un boxer învins, care așteaptă să primească pumn după pumn, deși nici măcar acești pumni n-au cum să aline acel sentiment indefinit de amărăciune pe care-l simți atunci când te convingi că viața e o mare țeapă, chiar dacă ție ți-a luat cam mult timp să-ți dai seama de asta. Pentru a putea înțelege amărăciunea trebuie să fi cunoscut fericirea. Și când a fost Miquel fericit? Poate atunci când n-avea nimic, dar încă mai avea speranță; atunci când viața îi era grea, dar simplă. Unii oameni se aseamănă cu caii aceia care pornesc în cursă gata învinși (Miquel ar putea ține un masterat despre asta), dar continuă să alerge spre o țintă care-i secătuiește de forțe. Când nu le mai rămâne nimic cad lați, pradă coșmarurilor și melancoliei, iar în ochii lor citești limpede că nu mai așteaptă nimic, fiindcă orice așteptare e inutilă. Într-un fel, și eu sunt așa. Mă interesează totul, dar prea puține lucruri mă atrag, de parc-aș avea o viață lichidă; mă las purtat de val și nu-mi pasă unde mă vor duce inerția și rutina.

Miquel și cu mine avem aceeași vârstă, provenim din același sat și suntem la fel de inadaptați amândoi. Viețile ni se aseamănă, însă nu și felul în care am ales să le trăim. Ca orice bun observator, știu cum trăiește el, dar pe mine mă cunosc prea puțin. Tot ce pot să spun este că suntem diferiți și pace. Nu știu mai mult, nici nu îmi doresc să știu. Aș înnebuni dacă m-aș apuca acum să despic firul în patru. Așa cum am zis, lucrurile curg. Poate reprezint un model pentru societate. Mă doare în cot de asta, dar am învățat să le accept pe toate: și cotul, și societatea din care, întâmplător, face parte și Miquel. El e un Bartleby[1] al meu, deși eu nu sunt avocat și nici el

nu e un copist, ci doar un om care mi-a bătut la ușă acum câțiva ani, cu valiza în mână, și n-a mai plecat de atunci. Povestea lui mi-era parțial cunoscută. Moartea băiatului într-un accident de motocicletă. Relația tot mai fragilă cu nevastă-sa în urma nenorocirii, atunci când pasiunea sau iubirea nu mai reușesc să astupe prăpastia dintre soți, iar obiceiul de a trage la măsea îngreunează și mai tare lucrurile. Puteam să-mi închipui continuarea, chiar dacă el a ținut totuși să-mi povestească fiecare amănunt, ca și cum ar fi vrut să se justifice pentru că apela la ospitalitatea mea. Nevasta îl părăsise, nu ca să se ducă după altul, ci fugind de el. Însă nenorocirea împărtășită nu te face mai puțin nefericit. Femeia fugea de trecut. Se refugiase într-un sătuc din centrul provinciei, unde spera să-și găsească liniștea, deși mi-e greu să cred că a găsit-o, sau poate că da; n-o să știm niciodată. A plecat fără să se uite înapoi, făcând imposibilă orice tentativă de reconciliere. La momentul acela, Miquel picase deja într-o delăsare din pricina căreia și-a pierdut și slujba în cele din urmă. Fără copil, fără nevastă, șomer, cu tot avutul împachetat într-o valiză – așa s-a prezentat într-o bună zi în fața ușii mele. I-am pregătit o cameră, dar îi plăcea mai mult să locuiască în atelier.

Casa mea, situată la marginea satului, comunică cu un atelier destul de modest, din care se iese într-o curte de vreo patru sute de metri pătrați cu câțiva copaci, o budă antică numită „la comun", câteva găini și-un câine la fel de apatic ca Miquel. Din fericire, câinele și găinile se înțeleg foarte bine cu Miquel. El și cu câinele au un trecut de tot rahatul, găinile au un viitor incert. Chestie de ouă. Sistemul în care trăim ne cere să dăm randament.

La început am încercat să-l atrag pe Miquel în munca mea. N-a manifestat vreun entuziasm deosebit, dar măcar mai ținea la distanță gândurile negre. Însă eforturile lui n-au durat prea mult. Ca să fim drepți, nici sănătatea nu-i era înfloritoare. L-am tot trimis să-și facă analizele, dar am renunțat curând, pentru că rezultatul lor nu era de natură să-l binedispună. Avea colesterolul, transaminazele și acidul uric cât Himalaya de mari. În privința aspectului psihologic, felul său de-a fi, tot mai taciturn, te făcea să te îndoiești de echilibrul lui mental. Am încercat de toate ca să-l înveselesc, dar era ca și cum ai uda o plantă moartă. Cu gândul la plantă, am găsit o altă soluție. L-

am numit mai-mare peste curte, însărcinat cu strânsul ouălor, hrănitul câinelui, curățatul pomilor și îngrijirea grădinii de roșii. Treabă puțină, răspundere mică. La această distracție adăugam din când în când niște seri cu amicii, la o *paella,* iar aceștia, după cum aveau chef, fie se adunau în casă, fie fumau o țigară în curte, la soare sau la umbră. Abia în aceste momente Miquel părea să-și mai revină. Nu zburda de fericire, dar prezența celorlalți îl făcea să adopte un alt aer, poate pentru a-și disimula adevăratele sentimente, pe care amorul propriu îl împiedica să și le arate. După trei sau patru reuniuni culinare de acest fel însă, a revenit la atitudinea lui obișnuită, iar asta m-a făcut să răresc întâlnirile cu amicii pentru ca ei să nu-și dea seama de starea lui, deși toată lumea era la curent cu ea. Adeseori, cei ai casei încercau să-l îndemne la vorbă. Lăsați-l în ritmul lui, le spuneam. Iar ei îl lăsară.

Într-o bună zi, pe când rânduiam niște țevi de cupru care ocupau prea mult loc în atelier, a bătut la poartă un negru încărcat ca un pom de Crăciun. Un camion n-ar fi putut căra tot ce ducea el: pe umărul drept îi atârnau două covoare, avea brațele pline de ceasuri și degetele încărcate de inele ieftine; în mână avea tranzistori de diferite mărimi și lanterne puternice cu baterii încorporate. De gât îi spânzura o servietă, deschisă cam pe la înălțimea buricului, în care se puteau vedea și alte gablonțuri: brățări, lănțișoare pentru doamne, ceasuri, inele… Era un tip tânăr și vânjos, și sunt sigur că era și foarte puternic. Miquel părea un pitic pe lângă el. Mi l-a adus de braț în magazin, apoi s-a întors la îndeletnicirea lui preferată din ultima vreme, observarea găinilor. Nou-venitul era așa de negru, că până și câinele, care are instinctele lui, s-a apropiat să-l adulmece. Era obișnuit cu bețivii, însă un negru așa de straniu i-a atras atenția. Fără să lase jos covoarele (s-ar fi murdărit, oriunde le punea), individul și-a desfăcut servieta de la gât și mi-a oferit o lanternă, un produs ideal pentru mine, zicea el. Dacă vrei să lași cu gura căscată un negustor ambulant negru, acceptă primul preț pe care-l cere. Le place așa de mult să se târguiască pentru zece euro mizerabili, încât oferta mea l-a lăsat tablou. Cum e și normal, a încercat imediat să-mi plaseze și covoarele, un ceas și-un lănțișor pent*ru doamna. Str*ategia mea avea însă un scop: atunci când un om, alb sau negru, e în stare să facă o

muncă așa de grea pe bani atât de puțini, omul ăsta clar vrea să muncească. Conștienți de condiția lor de negri imigranți într-o societate străină și ostilă, acești vânzători înțeleg că trebuie să se străduiască mai mult și să fie mai onești decât alții pentru a-și câștiga o reputație bună. Ca patron, îmi doream să am un angajat așa de muncitor, de aceea i-am propus numaidecât să vină să lucreze pentru mine. Cum te cheamă? Salif. De unde ești? Din Mali. Salif, vrei să lucrezi în atelierul meu?

A rămas tablou. Prima lui reacție a fost să se uite-n jur. Apoi și-a aruncat ochii spre curte, acordând o atenție deosebită găinilor (care străluceau de-a dreptul) și, în cele din urmă, și-a întors privirea către mine și mi-a scrutat chipul, încercând să-și dea seama dacă nu cumva voiam să fac o glumă proastă. Am fost convins de faptul că era un negru de treabă atunci când m-a întrebat, în spaniola lui ezitantă, ce avea de făcut și nu câți bani îi ofeream. Deocamdată te iau ajutorul meu. Pe parcurs o să înveți meserie.

Lui Salif îi străluceau ochii. Îmi lăsa impresia că dintr-o clipă într-alta avea să izbucnească în lacrimi. A vrut să-mi dăruiască covoarele, însă le-am refuzat gândindu-mă la Cèlia. Adună praful. Lui Miquel nu i-a convenit angajarea lui Salif. Nu mi-a spus nimic, însă mi-am dat seama și singur. Nu era xenofob, doar invidios. De altfel, știa și el că aveam nevoie de un ajutor. Prezența lui Salif l-a făcut pe Miquel să devină mai vioi. Nițeluș mai vioi, vreau să zic. Un Bartleby nuanțat.

2

Paradele pot fi foarte obositoare pentru instrumentiști, dar au avantajul că le aduc o mulțime de invitații la bere și cafea din partea oamenilor de pe stradă, care știu că munca asta din petrecere în petrecere necesită o doză de ajutor pentru a menține entuziasmul la cotele necesare. Se mai obișnuiește și ca seara să se prelungească la nesfârșit, fără a se ține seama de orarul stabilit la început. Conform tradiției, oamenii își încasează banii după ultimul pasodoble, dans care, la insistențele publicului, devine adesea interminabil. Spre deosebire de colegii lui, care se așezară să mănânce la mesele mari, dreptunghiulare, instalate pe străzile cartierului, Josep își luă rămas-bun imediat ce-și primi plata. Avea la el două sandviciuri; pe unul îl înfulecă în vreme ce Vespa îl purta deja spre districtul maritim, iar pe al doilea se așeză să-l mănânce într-un bar, de data asta cu o bere în față, așteptând sosirea Teresei, studentă la Filosofie, și a lui Felo, ospătar la Maracaibo, clubul de noapte cel mai cunoscut și mai stilat din oraș. Tustrei făceau parte din aceeași celulă a Partidului Comunist și fuseseră convocați la o întâlnire. Pentru a evita distrugerea celulei de către forțele de poliție, membrilor ei le era interzis să se vadă în calitate de amici în afara activităților organizate de Partid. În teorie, nu-și cunoșteau nici numele adevărate, locul de baștină sau adresa, iar întâlnirile lor clandestine aveau loc mereu în altă parte.

Josep, Teresa și Felo încălcaseră această regulă fiindcă, de la o vreme, aveau anumite divergențe de opinie cu conducerea Partidului, pe care le țineau secrete. În timpul ședințelor aveau grijă ca părerile lor diferite să nu afecteze cu nimic manifestațiile care se pregăteau. Teresa și Felo ajunseră și ei la bar în scurtă vreme, cu răsuflarea tăiată. N-aveau voie să se prezinte la locul de întâlnire decât separat, chiar dacă era un local la subsol în care se mai întâlniseră și altădată și ai cărui clienți obișnuiți habar n-aveau de acțiunile politice care se desfășurau în sala cu biliard și fotbal de masă – o sală în care se intra printr-o ușă aflată în partea dreaptă a

barului. Atunci când barmanul așeza pe colțul barului trei pahare goale era semn că sala e liberă. Dacă paharele nu erau acolo, n-aveai decât să bei ceva și să-ți iei tălpășița, neavând voie să aștepți mai mult de un sfert de oră. Pe de altă parte, întrunirile în plen, ca să zicem așa, se convocau de regulă cu două zile și două ore înainte. Cea de azi, de la ora șapte seara, fusese anunțată miercuri la ora cinci.

Faptul că fuseseră convocați în locul acela indica faptul că avea să fie o întâlnire importantă, la care urmau să ia parte un număr mare de membri. Se putea asemui cu un consiliu județean, la care nu participau, din precauție, decât vreo douăzeci-treizeci de persoane, împrăștiate printre mesele de biliard și fotbal. Ușa care dădea în sala de jocuri rămânea închisă, dar acest lucru nu-i mira pe ceilalți clienți ai localului, care încercau să se așeze cât mai departe de gălăgie, pentru a-și putea vedea liniștiți de jocurile lor de cărți sau de domino. Felo, Teresa și Josep se așezaseră separat. Barmanul avea un buton sub tejghea, pe care-l apăsa ori de câte ori un client rătăcit dădea să intre în sala de jocuri. La auzul soneriei de avertizare, toți cei din sală se prefăceau numaidecât că joacă biliard sau fotbal, iar nou-veniții, văzând că nu e loc, plecau în altă parte. Nu li se părea deloc ciudat să găsească sala plină cu oameni necunoscuți și străini, fiindcă erau așa de puține distracții în zonă, încât vinerea și sâmbăta la jocuri se adunau oameni din toată regiunea.

Era amuzant să-i vezi pe participanții la întâlnire ținând de formă în mână un tac de biliard, ori agățați de manetele jocului de fotbal. Jucau cu băgare de seamă, având grijă ca zgomotul să nu le-acopere discuțiile. Luase cuvântul un bărbat cu pantaloni largi, de culoare gri, și pantofi alb cu galben. Li-l prezenta celor adunați la ședință pe tovarășul Antonio, care tocmai sosise „din străinătate". Și tovarășul Antonio era gătit în haine de duminică, ca să nu atragă atenția în oraș.

— Tovarăși, li se adresă tovarășul Antonio, mai înainte de toate vreau să vă aduc aminte că politica actuală a Partidului cere renunțarea la luptele de gherilă și la insurecția armată, pentru a evita sacrificii și morți inutile. Partidul susține acum organizarea manifestațiilor de protest la nivel național, care au avut un mare

succes în ciuda boicoturilor din partea altor organizații. Știu că mulți dintre voi sunt deja la curent, dar am să vă repet totuși că atât protestele din mai 1958, cât și cele din iunie 1959 ne-au confirmat izolarea în care se zbate regimul franchist. Putem să vedem foarte clar că acest regim nu se bucură de suportul societății civile, mai mult chiar, i se împotrivește și o parte din aparatul de stat. Acum, la patru ani de la măreața zi în care am declarat deschisă lupta, sunt din nou aici și am convocat această ședință pentru a vă îndrepta tuturor atenția spre greva tovarășilor mineri din Asturia. Greva a început pe 7 aprilie anul trecut, iar minerii sunt sprijiniți de șaizeci de mii de oameni ai muncii. Au avut loc represiuni brutale, care s-au soldat cu condamnarea la închisoare a unui număr foarte mare de oameni, în vreme ce alții au fost torturați sau deportați. Jertfa acestor mineri nu trebuie să rămână fără urmări. Dorim să le arătăm că nu sunt singuri și, în acest scop, ne propunem să mobilizăm oamenii muncii din fabrici și uzine, lucrătorii agricoli și studenții din toate facultățile. Vom lansa o grevă generală care va marca renașterea mișcării muncitorești, grație sprijinului oferit de Partid, și vom crea noi forme de organizare, cum sunt Comisiile Muncitorești, din care unii dintre voi deja fac parte. Aceste comisii trebuie întărite prin recrutarea în cadrul lor a muncitorilor și a micilor întreprinzători care, chiar dacă nu sunt activiști și poate nici măcar simpatizanți ai Partidului, au, totuși, nemulțumirile lor în privința regimului. Ei vor acționa sub atenta noastră supraveghere, dar trebuie să înțelegem, totodată, că este nevoie să fim mai deschiși și mai flexibili. Este necesar să preîntâmpinăm opoziția la toate nivelurile societății, pentru ca, atunci când apropiata cădere a regimului se va produce, Partidul să fie avangarda societății.

Deoarece ședințele de acest fel nu aveau voie să se lungească prea mult, tovarășul Antonio mai adăugă în încheiere că fiecare celulă avea să primească curând instrucțiuni clare referitor la sarcinile tovarășilor activiști. Apoi bărbatul cu pantaloni gri îl conduse către ușă, în vreme ce restul participanților se întoarseră la jocurile întrerupte, lovind cu vehemență manetele. Deodată, din fundul sălii se auzi un glas:

— Tovarășe Antonio!

Cei doi se opriră în ușă. Josep ridică o mână ca să poată fi văzut.

— Ai ceva de spus?

— Da, zise Josep energic. Cum vom convinge celelalte organizații care se opun regimului și cum îi vom atrage pe simpatizanții acestora dacă ele ne interzic accesul în rândurile lor?

— Oamenii aceștia nu se reprezintă decât pe ei înșiși. Noi avem tovarășii infiltrați în fabrici, în ateliere, la munca câmpului, în universități. Ceilalți nu fac decât să se întâlnească și să producă câte un titlu prin ziarele străine, nimic mai mult. Sau poate ești de acord cu metodele lor?

— Nu. Eu sunt în favoarea unor strategii mai incisive.

Însoțitorul îi făcu un semn tovarășului Antonio.

— Cât de incisive? se interesă numitul Antonio.

— Mai incisive ca ale noastre.

Se lăsă o liniște deplină. Zgomotul tacurilor de biliard și țăcănitul manetelor de la jocul de fotbal încetară subit. Josep și tovarășul Antonio se priveau în ochi și toți cei prezenți puteau simți limpede tensiunea dintre ei.

— Tovarășe, zise tovarășul Antonio, ești foarte tânăr. Trebuie să mai reflectezi. Contextele au fost create pentru a fi analizate.

Și, spunând acestea, ieși pe ușă.

Contextele, își zise în sinea lui Josep, înăbușindu-și un surâs abia schițat, dar disprețuitor. Apucă plin de lehamite toarta genții în care ducea clarinetul. Se ieșea în grupuri de câte doi ori de câte patru, ca și cum s-ar fi terminat un joc de fotbal sau o partidă de biliard. Trecând prin fața Teresei (la întâlnire nu fuseseră prezente decât două femei), îi șopti să-l aștepte la bar. Pe stradă dădu nas în nas cu omul care deschisese ședința.

— Tovarășul Antonio vrea să stea de vorbă cu tine.

Josep îl urmă pe bărbat pe trotuar. Apucară pe prima stradă la dreapta și, imediat, intrară într-un imobil de patru etaje fără ascensor, unde urcară până la etajul doi. După două bătăi în ușă, Antonio le deschise.

— Intră, tovarășe, îi spuse apucându-l de braț cu amabilitate paternă.

Avea un apartament mic și sobru, cu mobilă puțină, care părea nelocuit. Se așezară toți trei în jurul unei mese rotunde, de tip *brasero*[2], într-o sălița în care nu se mai aflau decât patru scaune. Josep își lăsă clarinetul pe scaunul neocupat.

— Ești instrumentist?

— Da, cânt la clarinet în formația…

— Știu că vii din Benicorli. Tovarășul Ambrosio m-a informat că ești fiul lui Josep Baixauli. (Vocea lui Antonio era suavă, convingătoare.) Tatăl tău a fost un mare combatant. Un om integru, care n-a șovăit în momentele grele să-și pună viața în pericol.

— Dumneavoastră, care veniți din străinătate și aveți, presupun, o funcție importantă în Partid, ați putea să-mi dați vreo veste despre tata?

— Nu, nici despre tatăl tău, nici despre alți dispăruți. Mi-ar plăcea să am vești despre ei. Cred că-ți poți închipui neliniștea familiilor. Așa cum am declarat și la ședință, Partidul a decis să pună capăt războiului de gherilă armat. Condițiile politice actuale sunt altele și, analizând în detaliu noua situație, am decis că se impune o schimbare de strategie. I-am anunțat și aici, în Spania, pe toți tovarășii pe care i-am putut aduna, dar e dificil să iei legătura cu toată lumea. Mai sunt unii izolați prin munți, în păduri și pe dealuri. O mare parte dintre oamenii noștri de legătură au căzut în mâinile Gărzii Civile, care a pornit numaidecât vânătoarea împotriva lor. La un moment dat, pur și simplu a trebuit să sistăm operațiunile de salvare pentru a opri pierderile de vieți omenești. Au fost și unii care s-au salvat prin forțe proprii și-au reușit să fugă la Toulouse.

— Tata n-a ajuns acolo. Asta am verificat personal.

— Așa este; nu știm dacă mai este în viață sau nu.

— Dacă murea în luptă, nu credeți că s-ar fi scris despre asta în ziare?

— Imediat după război, da, însă după aceea era important să nu se afle că încă mai există focare de rezistență armată. Guvernul voia să dea impresia că e liniște în țară. În felul acesta îi descuraja pe cei care încă mai credeau că se putea schimba ceva.

— Și nu s-a deschis nicio anchetă pentru a investiga soarta celor dispăruți?

— Ba da, vreo câțiva ani i-am căutat, dar n-am ajuns la niciun rezultat concludent. E foarte greu să afli ceva din interior. Josep, știu că ceea ce-ți spun o să fie greu de acceptat pentru tine și familia ta, dar am convingerea că au fost asasinați. Dacă ar mai fi în viață, ne-ar da ei de veste, într-un fel sau altul.

Josep înțelese că pe tovarășul Antonio îl deranjau întrebările lui, la care se străduia să răspundă cât mai pe scurt, așa că se abținu să mai întrebe altceva.

— Josep, întrebă Antonio deodată, contești strategia Partidului?

Deși nu o contesta, răspunse că da, dar, mai ales, că avea dubii în privința eficacității ei. Adăugă că, pe de altă parte, deși și-ar fi dorit altceva, recunoștea că nu putea să spună clar ce.

— Îți mulțumesc pentru sinceritate. Apreciem foarte mult atunci când activiștii noștri au curajul să-și exprime deschis îndoielile.

— Deși am îndoielile mele, am să fac ceea ce-mi cere Partidul.

— Mulțumesc, Josep. Avem nevoie de oameni ca tine în rândurile noastre. Am ajuns într-un moment-cheie al luptei, un moment care ar putea însemna o răsturnare istorică, și este esențial să avansăm toți în aceeași direcție. Iartă-mă că nu mai pot să stau de vorbă cu tine, dar mă așteaptă și alți activiști și, din motive de siguranță, nu vreau să mă întâlnesc cu prea mulți oameni deodată. Știi câți activiști avem deja infiltrați în structurile statului?

— Nu.

— Mai bine de zece mii. Militanți activi. De la sfârșitul războiului, Partidul n-a avut niciodată atâția simpatizanți. Iată un semnal clar că strategia noastră din ultimii ani funcționează.

Josep se ridică în picioare. Înainte de a apuca mânerul port-clarinetului, tovarășul Antonio se ridică și el și-l îmbrățișă.

— Sănătate, noroc și ochii-n patru. Regimul e cu ochii pe noi și trebuie să fim vigilenți dacă vrem să ne menținem pe poziție. Fiecare dintre noi este un pion-cheie în acest joc.

— Sănătate, zise și Josep în chip de rămas-bun.

Își luă valiza și se îndreptă spre ieșire. După ce auzi ușa închizându-se, tovarășul Antonio se întoarse și-l întrebă pe tovarășul

Ambrosio:

— Din ce celulă face parte?

— O celulă din oraș.

— Ia legătura cu șeful celulei și dă-i indicații să-l excludă din orice activitate, dar fără ca el să știe. Să nu-l implice în nicio acțiune importantă, în nicio grevă. E un element suspect. Îndoielile lui pot fi contagioase. Seamănă cu taică-său, un extremist. Genul ăsta de activiști sunt ca petele de ulei, se întind peste tot și ne pun în pericol acțiunile.

— Ce s-a întâmplat de fapt cu taică-său?

— Ambrosio, nu asta e problema. Crezi că, în asemenea momente esențiale ale luptei, Partidul își poate permite să piardă vremea ca să afle ce s-a ales de soarta unor luptători de gherilă? Hai să ne concentrăm pe cei vii; morții își vor avea porția lor de glorie mai încolo.

Totul a pornit de la afinități personale, continuând apoi cu cele ideologice, care au condus mai departe spre legături de prietenie. Așa s-a făcut că Felo, Teresa și Josep, trei indivizi foarte diferiți, au ajuns amici la cataramă. Felo și Josep proveneau din aceeași pătură socială, chiar dacă își aleseseră meserii care-i făceau să se învârtă în medii diametral opuse. Pentru Josep era un mister cum unul ca Felo ajunsese să adere la ideologia comunistă. Când îl cunoscuse, i se păruse un tip ușuratic, fără niciun interes pentru teorie, însă entuziast când venea vorba să treacă la fapte. După o vreme, această anomalie încetase să-l mai intrige. Cunoștea și alți activiști fără viziune pe termen lung, care se dovedeau foarte capabil în acțiune. Pe Felo, ședințele îl plictiseau. Nu era un tip cu opinii clare; cât despre capacitatea de reflecție, abia dacă o folosea vreodată. Era limpede că suferă de un complex de inferioritate intelectuală, pe care îl aveau mulți dintre membrii activi ai organizației. Gândirea politică revoluționară, cugeta Josep, era apanajul oamenilor de clasă socială medie și înaltă, adică al acelora care își permiseseră să se dedice studiilor, fără să-și facă griji pentru hrana zilei de mâine. Nici el nu era un intelectual, dar învățăturile domnului Puig – patronul pentru care lucra – îi clădiseră predispoziția spre reflecție. Fără a-l disprețui

pe Felo, Josep se avea mai bine cu Teresa, care era studentă la filosofie. Bănuiala că fata provine dintr-o familie înstărită îl determina s-o respecte și mai mult. Iată o fată de familie bună, care ducea o viață comodă și lipsită de probleme economice, dar alesese totuși să-și asume riscul de a se solidariza cu clasele de jos. În plus, Teresa nu era deloc îngâmfată și, deși era mai instruită decât ei amândoi, vorbele ei erau simple și directe. Teresa era îndrăgostită de Josep; o iubire mai degrabă platonică, niciodată exprimată, de care Josep nu-și dădea seama. Intuia că se bucură de admirație și respect din partea ei, ori poate că pur și simplu rezona cu tristețea pe care Josep și mama lui – pe care Teresa n-o cunoștea – o resimțeau în urma dispariției tatălui; tristețe despre care tânărul îi vorbise numai ei, nu și lui Felo. Nu prea făcea el nimănui confidențe, dar în anumite ocazii punea preț pe părerea Teresei. Timpul îi dovedise că nu greșea.

Era vineri, iar barul era plin de cheflii care consumau bere, sepie la grătar sau *empanada,* calamari a *la romana* ori bine-cunoscuta fasole fiartă[3], care era produsul cel mai ieftin din meniu. Veselia se simțea în aer; era o atmosferă de chef și voie bună, fiind evident că oamenii se bucurau la gândul că li se-așterneau în față o zi și jumătate de vacanță. Aceasta fu prima impresie a lui Josep. Localul era zgomotos, lumea vorbea tare, se auzeau strigăte și hohote de râs. Se îndreptă spre masa unde ședeau Felo și Teresa. Le explică motivul întârzierii. Le reproduse discuția pe care o avusese cu tovarășul Antonio, trecând sub tăcere întrebările despre soarta tatălui lui.

— Uitați-vă și voi în jur. Nu e nevoie să venim aici ca să înțelegem cât de mult se înșală conducerea Partidului. Eu văd același lucru la mine în sat, în formația în care cânt. Oamenii nu vorbesc despre politică; politica nu interesează pe nimeni. Nu cred că le e teamă, ci doar că sunt resemnați; de bine de rău, toți au siguranța unui loc de muncă, fie el și prost plătit, și-și văd de treabă strângând cureaua, punând ban peste ban ca să-și ia o mașină cât de veche, ori un televizor sau radio mai noi, sau se spetesc muncind la sfârșit de săptămână ca să-și clădească o căsuță unde să se retragă la țară. Imită și ei cum pot un mod de viață mic-burghez. Cu oamenii ăștia

vrem noi să doborâm regimul? Dacă, așa cum mi s-a spus, avem zece mii de activiști pregătiți de luptă, atunci suntem în pragul revoluției. Partidul însă e marginalizat de restul platformelor politice din opoziție. Dacă vor să pornească lupta la toate nivelurile, dacă vor să poată conta pe sprijinul tuturor claselor sociale, nu doar pe clasa muncitoare, de ce nu ne unim cu celelalte clase?

— Ni se spune sectanți, răspunse Teresa. Eu, una, m-am săturat să tot aud cuvântul ăsta prin facultate.

— Tu ai vrea să integrăm toate aceste platforme? o întrebă Felo.

— Nu. Dar nu sunt de acord nici cu direcția Partidului. Ne asumăm o mulțime de riscuri de o grămadă de vreme, iar lucrurile continuă să stea prost. Știu că există divergențe la vârf, în conducerea Partidului. Mi-au zis cei din Toulouse. Pasionaria și Carrillo[4] abia dacă-și vorbesc. Partidul joacă după cum îi cântă Uniunea Sovietică și urmărește interesele rușilor, fără să-i pese de binele țărișoarei noastre. Atâta vorbesc de schimbarea contextului social, dar habar n-au ce se petrece sub nasul lor.

— Josep, când zici că trebuie să fim mai incisivi, la ce te referi?

— La acțiuni de anvergură, Teresa. Oamenii n-au habar de nimic din ce facem noi. Ici și colo, prin mediile universitare sau în fabrici mai găsești oameni care au auzit că există o mișcare ce se opune regimului de la putere. Restul, Dumnezeu cu mila.

Ridicându-și capul, privi în jur la clienții din bar și la du-te-vino-ul ospătarilor, care nu mai pridideau cărând tăvi enorme cu farfurii de mâncare și halbe de bere pe la mese. Ceru și el o bere.

— Mie nu-mi place să pierd vremea, reluă el. Nu putem să riscăm mereu degeaba. E inutil și demoralizant. (Ospătarul îi aduse o halbă de bere.) Cei mai mulți dintre oamenii din acest bar sunt fii de luptători învinși care nu știu că încă mai există organizații care luptă pentru ei. Dacă noi am întreprinde acțiuni mai vizibile ar ști, chiar dacă presa n-ar scrie despre asta. Și poate că ne-ar privi cu alți ochi. Uitați-vă la ei, sunt muncitori, sunt oameni exploatați…

— Și înstrăinați, sublinie Teresa.

— Cum să fie altfel, dacă nici prin cap nu le trece că există o mișcare de opoziție? Dacă nu facem ceva repede, or să înghită toate

minciunile oficiale și-or să se transforme în niște reacționari obosiți. Dacă le-am vorbi acum de greva minerilor, de represaliile pe care le-au suferit și despre care ei nu știu nimic, cum credeți că ar reacționa? Ar tăcea și ar lăsa ochii în pământ. Poate că unii ar șterge-o pe ascuns, pentru a nu se vedea implicați în acțiuni de protest verbal. De ce? Simplu: li s-a băgat în cap că cei de la putere sunt mână de fier, că rezistența nu e posibilă.

— Ai dreptate; hai să facem ceva! spuse Felo cu pasiune.

— Ce să facem? întrebă Teresa.

— Trebuie să ne gândim.

— Să acționăm fără știrea Partidului? întrebă ea.

— Dacă ai o idee mai bună, putem să mai discutăm.

— Știu că ai dreptate, Josep. Și tu știi că am părăsit mediul politic universitar pentru că mișcările împotriva regimului mi se păreau inutile. Discuții peste discuții între minoritățile culturale, în care nu se ajungea la nicio concluzie. O mare parte dintre studenți provin din familii care susțin franchismul. Mă gândeam și eu, ca și tine, că lupta trebuie să fie mai directă. Iar acum văd că Partidul face aceeași greșeală. Însă ce putem noi să facem?

— Hai să ne gândim. Nu e o decizie pe care s-o iei în câteva minute.

— Trebuie să plec, zise Felo privindu-și ceasul. Lăsă câteva monede pe masă. Intru în tură la zece și mai trebuie să trec și pe-acasă. Orice vă hotărâți să facem, puteți conta pe mine. Salut!

Teresa îi făcu un semn chelnerului. I se făcuse foame și voia să comande un sandvici. Îl văzu și pe Josep că se uita la ceas, iar acest lucru o întristă. Își închipuise că vor cina împreună, că vor face poate o plimbare, că vor mai sta de vorbă.

— Mă duc și eu.

— Te vezi cu prietenii sau ai concert?

— Nu, nu… Mă așteaptă mama și se îngrijorează dacă întârzii. Am plecat de acasă de o grămadă de vreme.

Începu să se scotocească de bani, dar Teresa îl opri.

— Te rog, lasă-mă pe mine. Îmi permit.

— Felo a plătit.

— El câștigă mai mult din bacșișuri decât tot salariul tău. Și, dacă mă uit bine, n-ai băut decât o bere.

— Mersi atunci, rămân dator. Ah, am uitat să vă zic că tovarășul Antonio nu are încredere în mine. Probabil că n-or să mă mai convoace la întrunirile celulei de acum înainte. Poate mă înșel, dar asta a fost impresia mea. Să mă ții și pe mine la curent. Ți-aș da numărul de telefon de la muncă, dar nu vreau să-i implic și pe ei. Dacă nu dai de mine la numărul de la cazinou, vino și caută-mă.

Îi scrise adresa lui de acasă. Teresa îi notă pe o hârtie numărul ei de telefon.

Îl urmări cu privirea până se făcu nevăzut pe ușa barului, îl considera un tip onest, de treabă, muncitor. Era atât de diferit de ceilalți băieți pe care-i cunoștea! Scoase din poșeta cu model marinăresc un pachet de Chesterfield fără filtru și-și aprinse o țigară. Se rușina să fumeze tutun american în fața tovarășilor ei. În fond, își recunoștea această mică ipocrizie, nu suporta tutunul negru. Dar prefera să ascundă aceste slăbiciuni mic-burgheze de anumiți tovarăși dogmatici și plini de prejudecăți. La fel făcea și cu hainele: la întâlnirile militanților avea grijă să se îmbrace mai modest. Nu era o mare pasionată a modei, dar se îmbrăca elegant – deși în silă – atunci când ieșea la cumpărături cu mama și cu sora ei. Evita să le trezească bănuieli și nu ținea să le arate cât de dezgustătoare i se părea ideea de a cheltui banii pe prostii, când mii de oameni abia dacă reușeau să trăiască de pe o zi pe alta. Cu țigările Chesterfield însă era altă poveste. Nu putea să renunțe la aroma lor atât de plăcută. Fuma un pachet și jumătate pe zi, și uneori i se părea o eternitate să se abțină de la fumat câteva ore. Atunci cerea de la Josep o țigaretă Celta scurtă.

Mergând cu Vespa lui spre casă, Josep se simțea vinovat că o lăsase singură pe Teresa. Era conștient de atenția și respectul pe care i le acorda fata. O tovarășă de nădejde în care putea avea încredere. Dar Josep avea o iubită, de câteva luni încoace: Adelaida, care lucra ca servitoare într-un apartament din centrul orașului. Josep nu voia s-o implice în activitățile sale clandestine. La ora nouă seara, Adelaida ieșea să plimbe câinele familiei prin grădina din fața casei. Josep trecea s-o vadă ori de câte ori putea. Nu stătea mai mult de

douăzeci-douăzeci și cinci de minute, dar amândoi erau bucuroși să se vadă. Adelaida lucra în fiecare zi și nu avea decât cinci ore libere, duminica după-amiază.

3

În perioada Republicii[5], domnul Rafael Puig se remarcase ca fiind un socialist moderat. Nu era membru militant al Partidului Socialist, ci director de școală, alături de doamna Mărgărită, o conservatoare cu idei catolice. El preda la clasa de băieți, ea preda la fete. Când Frontul Popular a câștigat alegerile în Benicorli, autoritățile au convocat un miting și l-au invitat să adreseze – în calitatea lui de om de cultură – câteva cuvinte mulțimii adunate în piață. Discursul său măsurat contrasta atât de puternic cu elocința antevorbitorilor, încât nu a reușit să trezească entuziasmul suporterilor Frontului, deși toată lumea l-a ascultat cu atenție. Pe vremea aceea, dată fiind rata analfabetismului la sate, un învățător se bucura de o mare autoritate. Nu degeaba îi învăța el pe copii lucruri de care părinții, ocupați încă de mici cu muncile agricole, n-aveau habar. La sfârșitul luptelor civile, câțiva militanți de marcă ai Frontului fugiseră, iar alții fuseseră aruncați în pușcării, dar nu avusese loc niciun asasinat. Rafael Puig a petrecut și el câteva luni la închisoare, dar – grație bunelor recomandări primite de la colega sa, doamna Mărgărită, și mărturiilor depuse în favoarea lui de săteni – a fost eliberat, cu condiția să renunțe definitiv la învățământ. Așa ajunsese mic meșteșugar, reparând de toate. Cositorea ceaune, ascuțea cuțite, repara cuptoare cu lemne… După doi ani, primarul veni să-i ofere înapoi vechiul lui post de învățător. Își câștigase respectul tuturor nu doar prin conduita sa ireproșabilă și popularitatea de care se bucura în sat, ci mai cu seamă prin intervenția sa hotărâtă în fața unei trupe de anarhiști strânși din satele de primprejur care, în plin Război Civil, pretindeau că îi duceau „la plimbare” pe oamenii cu stare ai satului – intervenție care salvase o mulțime de vieți. De altfel, primarul nu se sfii deloc să menționeze că el însuși îl apărase pe domnul Puig în fața judecătorului. Adevărul era, însă, că aveau nevoie de el înapoi la

școală, pentru că actualul învățător anunțase că la vară va pleca înapoi la Albacete, de unde era de origine.

Domnul Puig primi oferta cu modestie, mulțumi pentru aprecieri și refuză foarte amabil să se mai întoarcă la catedră. Avu grijă să nu-l supere pe primarul care făcuse atâtea pentru el (după cum ținuse să repete de două ori). Mai-marele obștii nu pricepea defel cum de domnul Puig prefera o meserie murdară uneia nobile care i-ar fi adus cu sine și posibilitatea de a face din nou parte din elita locală, reprezentată în vremurile acelea de preot, primar, caporalul Gărzii Civile, medic și învățător. Însă dacă era ceva ce domnul Puig nu-și dorea, acest lucru era tocmai să facă parte dintr-o elită învestită cu putere locală de un regim politic ce nu era deloc pe gustul său. Cum e și firesc, acest motiv fu trecut sub tăcere în refuzul lui, la fel cum evită să spună că sistemul de învățământ din acel moment i se părea aberant. Cum să-i oblige el – care era un tip cu idei liberale – pe elevi să cânte *Cară al sol*[6] în fiecare dimineață? Cu aerul său filantropic, domnul Puig se scuză că nu putea accepta, precizând că scotea mai mulți bani din reparații decât i-ar fi adus profesia de învățător, pretext pe care primarul îl acceptă cu neîncredere. Dacă mai era nevoie, adăugă și că intenționa să-și deschidă un mic atelier în sat, fiindcă învățase deja o mulțime de lucruri – spuse apoi că în vremurile de acum se găseau destui învățători, deși se abținu să adauge că asta se întâmpla grație Republicii. Primarul nu insistă, dar părăsi întâlnirea cu impresia că lumea era plină de ciudați. Înainte să plece îi ceru o favoare personală domnului Puig și fu rândul acestuia din urmă să fie surprins. Fiul lui, intern la un colegiu de capelani din Valencia, stătea foarte prost cu învățătura. Ar putea domnul Puig să-l mediteze peste vară, ca să ia băiatul corijențele în toamnă fără să fie nevoie să repete anul? Cu mare plăcere, desigur. Ba chiar, însă asta nu i-o spuse, n-avea de gând să-i ia niciun ban.

Rafael Puig îi povesti soției sale, doamna Matilde, despre discuția pe care o avusese cu primarul. Femeia își considera bărbatul un om învățat și suferea văzându-l că lucrează cu mâinile – o muncă pe care o considera o pedeapsă nemeritată. Cu timpul, însă, omul reuși s-o facă să înțeleagă că orice meserie e nobilă dacă e făcută din toată

inima și că valoarea unui om stă în spiritul său, nu în bătăturile din palme. O convinsese să-l lase să învețe un meșteșug îndată ce fusese eliberat din închisoare, iar acum câștigau suficient cât să o ducă bine amândoi, într-o vreme în care lumea trăia cu puțin. Doamna Matilde acceptase explicațiile lui cu resemnare. Se măritase cu un învățător și se trezise nevastă de muncitor. Cu toate acestea, dragostea și respectul pe care i le purta compensau ofensele aduse amorului său propriu, în ochii ei, atitudinea fermă și principială a bărbatului valora mai mult decât orice meserie din lume. Poate de aceea regreta că nu reușise să-i ofere o fiică sau un fiu cărora să le transmită simțul durabil al eticii. Era unul din lucrurile pe care le învățase de la soțul ei și pe care i-ar fi plăcut să le transmită mai departe.

Într-un fel, Josep și Robert erau fiii familiei Puig; copiii lor adevărați. În primul rând, pentru că doamna Puig simțea nevoia să-și exercite instinctul matern, dar și pentru că se simțeau împreună ca o familie și erau buni prieteni. Deși Rafael Puig și Josep Baixauli, tatăl băieților, îmbrățișaseră ideologii diferite, respectul pentru idei pe care îl profesa Puig compensa dogmatismul militant al lui Baixauli, astfel încât chiar lucrul care ar fi trebuit să-i despartă îi apropia. Baixauli era un om de acțiune; onest, dar radical. Puig credea în educație ca element capabil să schimbe lumea. Se stimau reciproc. Dar când războiul fu definitiv pierdut, Puig nu reuși să-l oprească pe Baixauli să nu fugă în munți, deși îi spuse clar că nu omorâse pe nimeni, singura lui vină fiind aceea că luptase de partea învinșilor. Intuiția lui Baixauli îl salvă însă, în vreme ce credulitatea prietenului său l-ar fi putut pierde. Spiritul nobil al lui Puig nu se împăca cu ideea că un om ar fi putut fi împușcat pentru ideile sale. În război oricine omoară, iar Baixauli era un comunist declarat, un comunist care își dorea să continue lupta. Puig era convins că, predându-se, va petrece câțiva ani în închisoare, apoi va fi grațiat, în vreme ce fuga l-ar fi condamnat pentru totdeauna.

În ciuda insistențelor lui Josep, era mai bine să nu se vorbească de Baixauli. Familia Puig resimțea durerea doamnei Ines de parcă ar fi fost a lor. O vreme, au sprijinit-o financiar, ocupându-se de educația lui Josep până când acesta a crescut, mare și a vrut să învețe o meserie; atunci, domnul Puig l-a luat pe lângă el ca ucenic. Acum se

ocupau de educația lui Robert, care avea să împlinească în curând doisprezece ani. Tot Rafael și Matilde îl înscriseseră pe Josep la cursurile de muzică, dar lui Robert nu-i plăcea muzica, deși manifesta o înclinație spre lectură.

În fiecare sâmbătă, cam pe la ora zece dimineața, Robert apărea la familia Puig cu cartea pe care o primise de citit în acea săptămână. Rafael îi cerea să-i povestească ce-a înțeles din carte, nu ca un examen, ci mai degrabă ca să vadă ce sentimente trezise respectiva lectură în sufletul puștiului. Robert îi făcuse un rezumat foarte succint al *Comorii din insulă,* pe care Rafael îl completase cu idei și conotații pe care copilul, din pricina vârstei, nu era capabil să le sesizeze. Apoi se așezaseră la masa din sufragerie (doamna Matilde le pregătea ciocolată caldă cu biscuiți, sau un sandvici cu omletă) și recapitulaseră lecțiile pentru școală (aici domnul Puig se abținea de la orice comentarii). În sfârșit, avusese loc vizita în camera secretă, în care se intra printr-o ușă ascunsă în spatele unui șifonier. Era un secret pe care-l cunoșteau cu toții, dar care pe Robert îl emoționa în mod deosebit. Deschideau șifonierul, iar domnul Puig – cu nițică pompă și cu un aer misterios – băga cheia în broasca secretă și deschidea o ușă în spatele căreia se înșirau rafturi de lemn pline cu cărți. Cărțile – marele secret pe care nu-l mai știa nimeni pe lume, după cum îl asigura domnul Puig. Robert punea mare preț pe această descoperire. Se învârtea printre rafturi, mângâind cotorul câte unui volum, fascinat de această descoperire la care doar el avea acces. Domnul Puig îl lăsa câteva minute în admirație; emoția pe care copilul o simțea în fața bibliotecii secrete i se transmitea și lui. După aceea însă, speriat că altcineva ar putea să-i surprindă în camera secretă, apuca repede din raft un volum de Salgari sau de Verne, pe care-l învelea de parcă, în loc de carte, copilul ar fi avut la el o boccea cu de-ale gurii. La nici doisprezece ani, Robert înțelegea că acolo era mai mult decât un joc de-a secretul: cărțile pe care le primea erau lecturi clandestine. Cei doi continuau un joc care începuse cu cinci ani înainte. De ce să nu amplifici puțin misterul unei încăperi pline cu cărți care te puteau transporta în lumi necunoscute? Pe domnul Puig îl întrista gândul că Robert își va pierde într-o bună zi această naivitate. Lumea adulților în care avea

să pătrundă era o lume tragică, iar el voia să întârzie cât mai mult momentul în care copilul se va confrunta cu realitatea.

În acea sâmbătă de iunie, domnul Rafael îl urmărea cu privirea în vreme ce puștiul se îndrepta spre casă pe drumul de țară ce unea casa-atelier cu satul, cu bocceluța bine strânsă în mână, atent ca hoții de cărți să nu-i atingă comoara. Și-și amintea de clipa nașterii lui, evocând – cu imaginația lui de om de litere – poziția ingrată „între Scilla și Caribda" în care se pusese singur pentru a o scăpa pe mamă de acuzațiile ce i se aduceau, deoarece rămăsese gravidă în vreme ce bărbatul ei era plecat în munți cu trupele de gherilă.

Într-o noapte, Josep Baixauli apăruse la ușa lui Rafael Puig. Pe chip i se citeau disperarea și înfrângerea și părea icoana vie a unei vieți de jertfe și lipsuri materiale; murdăria se întărise pe el și purta un pulover de lână deșirat și o armă încărcată la spinare, nu neapărat ca să ucidă cu ea, ci ca să aibă ce-și pune la tâmplă în caz că era prins. Puig l-a primit în casă în starea aceea groaznică în care se afla și i-a oferit mai întâi de toate un duș, haine curate și o masă care să-i ostoiască foamea. Baixauli le mărturisise că totul era pierdut și că voia, ca o ultimă dorință, să-și vadă nevasta și fiul. Numaidecât, Matilde a chemat-o pe Ines, care a venit însoțită de Josep. Aceasta fusese ultima întâlnire între tată și fiu. Cei trei își petrecuseră toată noaptea treji, povestindu-și lucruri pe care nu și le mai spuseseră niciodată. În zori, după plecarea doamnei Ines, tatăl îi ceruse lui Josep – pe atunci în vârstă de treisprezece ani – să aibă grijă de maică-sa și, mai ales, să păstreze secretul în privința întâlnirii lor. Apoi se îmbrățișaseră, iar băiatul vărsase câteva lacrimi. Baixauli îl apucase de umeri și-l scuturase cu severitate. Nu era timpul pentru lacrimi, ci pentru luptă și demnitate, iar într-o bună zi, el însuși avea să poarte mai departe flacăra luptei de gherilă. Vreme de o săptămână, doamna Ines apăruse în poarta casei Puig la cele mai neașteptate ore: dimineața, la prânz sau pe înserate. Când sosise clipa despărțirii, Baixauli îi ceruse soției sale să fie tare și să nu arate niciun semn de tristețe. El singur își alesese acest destin. Femeia îl ascultase, supusă, și plecase fără să privească înapoi, cu un nod în gât care abia când ajunse acasă se topi într-un șuvoi de lacrimi.

Băiatul ar fi vrut să o consoleze, dar nu era momentul să plângă. Cuvintele tatălui – pe care îl admira nespus – îi pătrunseseră atât de puternic în minte, încât, deși nu fusese niciodată un adolescent agitat, deveni brusc liniștit și matur, de parcă undeva în el purta înscrisă promisiunea pe care i-o făcuse părintelui său. Într-o noapte de toamnă, după o lungă discuție cu Rafael Puig – în care se strecurară confidențe și mulțumiri, dar și o ultimă favoare, aceea de a se ocupa, în măsura posibilităților sale, de soția și copilul lui, Josep Baixaub, comunist combatant și încăpățânat, se făcuse nevăzut în noaptea ploioasă, purtând o jachetă de-a lui Rafael Puig și-n buzunarul interior al acesteia o armă încărcată, pregătită să-l scape de umilința torturii în caz că ar fi fost trădat de tovarășii lui în virtutea unei slăbiciuni omenești care duce, adesea, la suferințe inumane. După câteva luni, doamna Ines își dădu seama că era însărcinată.

Rafael Puig merse deîndată să stea de vorbă cu primarul, un om cu influență în sfera politică provincială și bine văzut de regimul de la putere. Primarul afișă un zâmbet neîncrezător auzind povestea care i se prezentase: Josep Baixauli, într-un acces de nebunie, își siluise nevasta. Edilul se arătă indignat, iar indignarea lui se datora, desigur, și supărării că nu fusese în stare să-l captureze pe Baixauli, fapt ce i-ar fi adus mari beneficii politice. Era un individ din clasa de mijloc, fără mari pretenții financiare, însă foarte ambițios pe plan social. Domnul Puig schimbase atunci tactica și-i povestise faptele adevărate, subliniind însă că Baixauli era un om pierdut, la fel ca majoritatea luptătorilor din munți. Adăugase că el nu împărtășea (și folosise intenționat acest verb) ideile comuniste și, cu atât mai puțin, actele de violență (nici terorismul? îl provocase primarul. Nu, nici terorismul, completase Puig). Dar… ce rost avea să condamni pentru colaboraționism o mamă și pe fiul ei? Nu suferiseră oare destul? Îi ceruse să dea dovadă de înțelegere, să ajute o familie modestă, greu încercată de suferințele vieții. Dumneavoastră sunteți un om de omenie, mi-ați făcut mult bine și vă sunt recunoscător. Dacă se dă curs acestui denunț, va trebui să mă denunțați și pe mine, și pe soția mea. Puneți-vă în locul meu: ați putea să trădați astfel un prieten, un om de onoare? Primarul îi răspunsese că vorbeau, totuși, de un

asasin. Așa este, însă nu a omorât pe nimeni din sat. Femeia și copilul nu au nicio vină. Cereți-mi orice și eu o să fac, dar fie-vă milă de familia asta (în sat sosise un nou învățător, însă fiul primarului trecea clasa grație ajutorului dezinteresat pe care i-l acorda domnul Puig). Primarul oftase și căzuse pe gânduri. De-acum putea să uite de medalia ce i s-ar fi acordat pentru prinderea criminalului Baixauli. Împreună cu Puig compuse o istorie credibilă și i-o servi caporalului Gărzii Civile, care avea oameni puțini și trei sate în subordine. Conform acestei povești, Baixauli își forțase soția să întrețină relații sexuale sub amenințarea pistolului și o obligase la tăcere, spunându-i că, dacă va deschide gura să povestească cuiva despre asta, el sau un tovarăș din munți se vor întoarce să-i omoare, pe ea și pe băiat. Părea nebun, femeia se speriase, însă sarcina neașteptată o obligase să se prezinte în fața primarului pentru a-i cere sprijinul. Asta povesti doamna Ines la cazarmă (împotriva voinței ei, primarul o obligase să schimbe cuvântul „a forța" cu „a viola"), unde venise însoțită de fiul ei, de primar și de domnul Puig. Primarul arătă înțelegere față de situația mamei care se temea pentru siguranța copilului ei, însă explodă de indignare auzind că un criminal umbla liber. Cum era posibil ca trei sate întregi să n-aibă decât patru oameni din Garda Civilă care să le asigure paza? Dacă ar fi existat mai multe efective de soldați, așa ceva nu s-ar mai fi întâmplat. Caporalul nu era un om prea citit, însă avea o intuiție excelentă și scepticismul pe care-l arătase față de povestea doamnei Ines îi fu doar ușor atenuat de izbucnirea vizibil furioasă a primarului, care tot insista că el însuși va depune o reclamație scrisă la guvernatorul provinciei. Conștient de marea influență politică a primarului, caporalul nu se îndoia că o cazarmă cu efective sporite îi va aduce un plus de responsabilitate, dar, probabil, și avansarea ca sergent, un post mult mai bine remunerat. Vă rog să dezvăluiți, pe căi oficiale ori personale, în ce condiții grele ne desfășurăm munca, ceruse atunci caporalul. Desi*gur, desigur, răs*punsese primarul, în vreme ce o împingea pe doamna Ines – însoțită de fiul ei – către ieșire, cu o expresie de vag dispreț. Tot *ce s-a întâmplat e o rușine, pe care ar fi mai bine s-o ascundem, ca să păstrăm intact prestigiul instituției*

pe care o reprezentați, îi spusese primarul caporalului. *Și sarcina femeii?* întrebase caporalul. Asta *e rușinea ei.*[7]

Afară, după ce ajunseseră destul de departe de cazarmă, Puig îi mulțumise din nou primarului, oferindu-se să facă orice pentru el.

— Uitați ce e, știu că învățător nu vă mai pot numi, pentru că nu doriți să colaborați cu regimul. Sunteți un inamic, în fond. Un inamic pasiv, dar inamic. Știu însă și că sunteți un om cu suflet, care ne-a scăpat satul de teroarea morții. Nu v-am spus niciodată că pe lista celor care urmau să fie uciși figurau și membri ai familiei mele. Serviciu contra serviciu. Dar ea – doamna Ines și fiul ei mergeau câțiva pași mai în față – o să trebuiască acum să trăiască cu rușinea. Lumea va crede că s-a încurcat cu vreun străin, ori cu vreun vecin. O să plătească pentru această greșeală.

Domnul Puig nu răspunse, părând că acceptă pedeapsa în tăcere. Dar primarul se înșela. În sate toți oamenii se cunosc între ei și, deși se găsiră câțiva care – profitând de o poziție mai înaltă în ierarhia socială – condamnară public decăderea morală a doamnei Ines, cei mai mulți îi lăudară cinstea. Fusese mereu o femeie muncitoare și tăcută, care-și iubea bărbatul și, printre puținele bucurii de care avusese parte, se număra și acest sentiment de solidaritate ascunsă pe care i-l arătau majoritatea oamenilor din sat. Când se născu Robert, domnul Puig, vorbind despre cei care răspândeau zvonuri răutăcioase, câtă din Macchiavelli: „Trebuie să știți, așadar, că există două moduri de a lupta: respectând legile morale sau prin forță. Primul este specific oamenilor, cel de-al doilea, fiarelor.”

Nu-mi amintesc când mi-am pierdut obiceiul de a dormi cinci ore legate. Poate atunci când m-am trezit că mintea-mi fusese luată în stăpânire de o seamă de amintiri confuze. Uneori îi invidiez pe cei care suferă de ceea ce specialiștii numesc sindromul lui Korsakov; o boală mintală care te face să-ți uiți părți întregi din viață (am citit despre asta în cartea lui Oliver Sacks, *Omul care își confunda soția cu o pălărie).* Eu, în fiecare dimineață când ies în curtea casei, dau acolo peste Miquel, pregătit să-mi amintească în detaliu totul, aidoma unui notar riguros și tipicar care parcurge un document cuvânt cu cuvânt, fără să-i scape nici cel mai neînsemnat paragraf. Întotdeauna șade pe băncuța lungă de lemn lipită de peretele magazinului și contemplă galeș găinile care ciugulesc prin curte. Și când îl saluți cu „Ce faci, Miquel?", răspunde invariabil: „Stau și eu aici."

Nu știu de când stă acolo, dar nu lipsește niciodată. Câteodată mai schimbăm o vorbă, dacă avem chef, despre cățel și reumatismul de care acesta suferă la picioarele din spate, în care se împiedică tot mai des. Pe Miquel animalele îl interesează mai mult decât oamenii. Asta mi se pare ciudat, mai ales că eu l-am primit în casă. Înțeleg însă că sentimentul lui față de oameni în genere e unul de scârbă. Cineva trebuie să fie de vină pentru nefericirea lui. Cel mai ușor e să dai vina pe ceilalți, și eu fac la fel, cu deosebirea că eu mă uit pe cine învinuiesc, în vreme ce el nu ia seama la asta. Încerc să nu mă autoanalizez; nu caut nimic, sau poate caut să-mi trăiesc zilele așa cum vin, una după alta, fără să-mi fac planuri de viitor, ca să nu mă trezesc cumva că, într-un moment de imbecilitate trecătoare, încep iar să-mi fac speranțe naive. Cum mă aflu înconjurat de oameni despre care cred că au nevoie de mine, aș face o mare greșeală. Miquel și Cèlia sunt uimiți de generozitatea mea. Dar cu Salif e altceva, e o cauză în care cred: îmi place ideea asta că un negru din Mali bate într-o bună zi la ușa unui alb ca atâția alții pe care i-a întâlnit până acum, iar acesta – în mod miraculos – nu doar că-i deschide, dar î i și dăruiește un loc de muncă și chiar un soi de familie. Seamănă cu situația unui jucător care câștigă potul cel mare având în mână cele mai proaste cărți cu putință. În mintea lui e deja

învins; nu crede că se mai pot produce miracole care să schimbe cursul partidei. Dar nu e cazul să stimulăm credința în minuni a lui Salif. K1 nu știe despre noi decât ceea ce a apucat să învețe din ziua aceea când și-a lăsat jos covoarele și valiza și-a renunțat la viața nomadă.

Acum locuiește în sat, destul de aproape de noi, într-un apartament pe care l-am obținut pentru el prin mari intervenții și pile. Agențiile imobiliare l-au refuzat, considerând că nu prezintă garanții. Am vizitat nenumărate astfel de firme și, în cele din urmă, i-am găsit o locuință prin mijlocirea unui amic și fost vecin. Amicul urma să se mute o vreme în altă provincie și-a fost convins de argumentul pe care i l-am adus, cum că dacă eu aș fi fost proprietarul acelei case, n-aș fi șovăit să primesc în chirie un negru. Tocmai fiindcă sunt negri trebuie să se comporte ireproșabil, altfel sunt imediat deportați (înapoi la coliba de lut care la fiecare ploaie se mai coșcovea nițel. Locuise acolo cu mama și cei opt frați. Așa cum era obiceiul locului, tatăl practica poligamia și era incapabil să-i întrețină pe toți, după cum mi-a povestit). Tu de ce crezi că l-am luat să lucreze la mine? l-am întrebat pe amicul meu. Mai mult decât atât, i-am făcut încă din prima zi contract pe termen nedeterminat. Și Salif se prezintă la muncă în fiecare zi, la ora opt fără zece minute, negreșit.

Apare șiroind de sudoare pentru că face cincizeci de minute de *jogging* în fiecare zi, chiar și în zilele de sărbătoare, asta când nu ia parte la unul dintre cele două milioane de maratoane care se organizează anual în diverse părți ale regiunii, de parcă toți mai-marii locului – unii n-au creier nici cât să servească drept hrană unui canibal lihnit de foame – ar fi apucați de streche atunci când cer ca negrii, albii, femeile, copiii, pensionarii și tot norodul să se adune în haite și s-o ia la goană ca idioții Dumnezeu știe încotro, mânați de ideea că așa își vor întreține sănătatea. O să spun în trecere că asta mi-aduce aminte de abordarea pe care edilii primelor primării democratice au avut-o în privința culturii. Fiecare sat sau așezare, indiferent cât de mici, trebuia să aibă propriul concurs literar. În acest fel se preconiza formarea unor generații de literați din toate genurile și stilurile, enorme mase de oameni pasionați de

concursurile de literatură. După douăzeci și cinci de ani de avânt cultural, analfabetismul continuă să fie la fel de prezent ca dictatura. Sigur că nu e vina voluntarilor din comisiile primăriilor. E numai vina celor care i-au ales. Democratic.

Mărturisesc că vederea lui Salif mă binedispune. Oi fi devenit un filantrop care are nevoie să se aplaude singur pentru un act de caritate oarecare? Nu cred, dar o să mă gândesc la asta. Cred că pe undeva e și un sentiment nemărturisit de superioritate a mea, ca om alb, chiar dacă nu-i dau nimic pe degeaba. Leafa pe care i-o plătesc (o leafa peste medie, ce-i drept) și-o merită cu vârf și îndesat. Apropo de bani, reușește mereu să-și plătească chiria și cheltuielile curente din salariu și să trimită un sfert din bani familiei. Fără doar și poate, sunt un patron bun. Plătesc bine și las omul în pace, fiindcă nu-mi place să-mi bag nasul în viața nimănui – n-aș vrea ca, mai apoi, oamenii să se simtă îndreptățiți să pună întrebări despre viața mea. Am observat însă un amănunt: Salif se îmbracă mereu în trening. Are două, ca să le poată schimba, și o salopetă bleumarin pentru lucru. Nu-l supără căldura, nu-l deranjează frigul.

Spuneam că vederea lui mă face să mă simt bine. Poate că-l văd ca pe fiul pe care nu l-am avut niciodată. Păcat că e negru ca smoala. Dacă ar fi fost alb sau mulatru, era mai simplu (ce ușor ne este să ne prostim singuri!). Când aud că se mișcă grilajul porții (curtea are formă de L) și știu că vine Salif, inima îmi bate puțin mai tare, spre deosebire de momentele când dau ochii cu Miquel și mutra lui pleoștită mă face și pe mine să mă întristez. Sportivul nostru apare, mereu foarte punctual, la opt fără zece în fiecare zi – spre deosebire de alți angajați tineri pe care i-am avut, care apăreau mereu la altă oră, până nu mai veneau deloc. Dispăreau fără să zică nici pâs, însă e drept că o făceau numai după ce-și încasaseră leafa.

Salută după obiceiul din țara lui, strângând întâi mâna celui mai în vârstă dintre cei prezenți, adică pe-a lui Miquel, pe care el îl crede mai bătrân ca mine, deși e mai mic cu un an. I-o scutură cu așa o forță, încât bietul om se schimonosește ca doctorul Jekyll după ce și-a injectat lichidul transformator. Fără să-și dea seama de efectul strângerii lui de mână, Salif se apucă imediat să facă extensii, sprijinindu-se cu brațele într-un perete, pentru a-și relaxa mușchii

gambei. Întâi cu unul, apoi cu celălalt. Face asta vreme de cinci minute, apoi se bagă sub dușul rece. Când revine în curte, plin de energie, mulțumit de sine și gata să dea randament maxim, se apucă să adune ouăle de la găini, moment în care, uneori, trebuie să intervin ca să arbitrez disputele ce apar între el și Miquel. Găina nu face ou, zice Salif indicând o găină pe care el a urmărit-o de ceva vreme și-a observat că nu se mai ouă. Miquel sare de pe bancă, ca acționat de un resort. Lasă găina, îl ceartă. Dar Salif nu vrea să-i dea drumul.

Miquel nu e capabil să priceapă pragmatismul cu care judecă lucrurile cineva care a trăit în cea mai neagră sărăcie; cu alte cuvinte, nu înțelege că lucrurile se pot privi prin prisma utilității sau inutilității lor. Este împotriva sacrificării oricărui animal și adesea se găsește pus în fața faptului împlinit, adică în fața farfuriei cu mâncare. Astfel încât e nevoie să-l iau deoparte pe Salif și să-i vorbesc despre slăbiciunea lui Miquel, în vreme ce îi reamintesc și ierarhia: Miquel e stăpânul absolut al orătăniilor din curte. Găina e amnistiată.

Salif pregătește micul dejun cu o îndemânare deosebită: face cafeaua, prăjește ouăle, taie pâinea… și totul în timp ce eu nu fac decât să mă așez la masă. Ca toți alcoolicii, lui Miquel nu-i prea vine să bage nimic în gură și se satură dintr-o cană de cafea, în ciuda dădăcelilor lui Salif, care, ca să nu risipească mâncarea, înfulecă tot ce rămâne pe farfuria lui Miquel. Adesea, își completează masa și cu un sandvici cu mortadela și un suc de portocale. Apoi trecem la lista de clienți pe ziua respectivă, și pe aceia ale căror reparații necesită muncă multă și aduc prea puțini bani, fie îi anulez, fie îi amân. Mi-am făcut o regulă din a nu accepta proiecte care au legătură cu clădiri în construcție. În primul rând, pentru că e mult de muncă și nu știi niciodată dacă zidarii angajați cu ziua nu te vor lăsa baltă când ți-e lumea mai dragă – o treabă care complică munca celorlalți – și, în al doilea rând, pentru că trebuie să te supui unui orar. Am decis acum mulți ani că orarul mi-l fac singur. Oricum, grație ignoranței semenilor mei, sau comodității lor când vine vorba să repare o stricăciune ori să schimbe o piesă uzată, am întotdeauna de lucru. Așa că-l ascult pe Salif citind agenda zilei și aleg locurile unde ne

vom deplasa în acea dimineață. Nu lucrez niciodată serile – o altă regulă pe care mi-am stabilit-o singur. Salif se ocupă singur de clienții care intră în atelier la orele serii. Dar înainte să-mi încep ziua de lucru, mă așez pe banca din curte, cu picioarele întinse la soare și fumez o țigară care-mi compensează orele nedormite din timpul nopții. Este exact timpul de care are nevoie Salif pentru a încărca furgoneta cu materialele necesare, dar este și momentul când își face apariția Cèlia, iar eu, galant, întârzii nițel la întâlnirea cu primul client din acea zi.

4

Orice bănuieli ar fi avut, domnul Puig prefera să nu știe nimic sigur despre activitățile clandestine ale lui Josep. S-a mirat atunci când, într-o după-amiază, Josep a apărut în pragul casei sale la o jumătate de oră după ce fratele său, Robert, plecase. Nu prea se mai vedeau sâmbetele. Rafael și Matilde erau în curte. Femeia și-a dat imediat seama că era vorba de o conversație privată. L-a întrebat din politețe pe Josep ce mai face maică-sa, apoi s-a retras înăuntru. Cei doi bărbați s-au așezat pe băncuță.

— Cum a fost cântarea?

— Despre altceva aș vrea să vă vorbesc.

Josep era foarte agitat; acest lucru, cât și faptul că-și aprindea țigară de la țigară îi dovedeau limpede domnului Puig importanța chestiunii.

— Așa cum probabil vă închipuiți, sunt un militant comunist.

— Fiule, chiar trebuie să vorbim despre asta?

— Da. Am nevoie de ajutorul dumneavoastră.

— Cum te pot ajuta?

— Sunteți ultimul care l-a văzut pe tata. Am avut întotdeauna impresia că-mi ascundeți ceva. Pot să înțeleg de ce o faceți, dar, cu sau fără ajutorul dumneavoastră, eu am de gând să dezleg ițele acestei povești. V-ați eschivat ori de câte ori am deschis discuția despre asta. Nu vă dau acum un ultimatum. Ar fi nedrept, având în vedere câte ați făcut pentru noi, dar, așa cum v-am spus, sunt decis să dezleg acest mister. Haideți să vă spun și de ce. Ieri am asistat la o ședință de partid în care mi-am exprimat anumite păreri contrare. Când s-a terminat, am fost chemat să mă întâlnesc cu un tip care venea de undeva din străinătate. Știu că nu le plac disidenții și că m-au luat în vizor, dar eu am profitat de întâlnire ca să-l întreb dacă știa ceva despre tata. Mi-a dat o explicație care nu m-a convins deloc, dar am lăsat-o așa. Se vedea limpede că nu voia să vorbească despre asta. Și mi-e clar că de-acum înainte vor fi cu ochii pe mine. Au făcut asta și cu alții, acum e rândul meu. Numai dumneavoastră mi-ați

rămas acum, doar de la dumneavoastră pot să aflu detalii care să mă ajute să înțeleg ce s-a întâmplat. Cred că e firesc ca un fiu să fie preocupat de dispariția misterioasă a tatălui său.

Domnul Puig se ridică de pe bancă și făcu înconjurul curții, reflectând la această tragedie care nu se mai sfârșea. Se gândea la doamna Inès, care nu voia decât să uite totul, dar și la cuvintele lui Josep și la neplăcerile pe care i le-ar fi adus orice indiciu cât de mic ajuns în posesia comuniștilor. Ar fi dorit să-i vorbească băiatului de André Gide, de cartea acestuia *întoarcerea din URSS*, pe care o citise în original – grație cunoștințelor acceptabile de limba franceză – în anul 1937, când o primise pe furiș de la un coleg fugit peste graniță în Franța. Ar fi vrut să-i povestească cât de dezamăgit fusese Gide de modelul social stalinist; într-un pasaj din carte autorul povestea că închinase un pahar pentru republicanii spanioli, însă rușii cu care ședea la masă nu îndrăzniseră să i se alăture, pentru că în *Pravda*, care era organul de presă oficial, nu se menționase nimic despre situația din Spania. Și-apoi comuniștii din întreaga lume îl acuzaseră pe Gide de fascism și-l numiseră reacționar pentru că își exprimase dezacordul. Însă știa că ar fi inutil. Josep nu doar că era complet sub influența ideologiei comuniste, dar mai era și dominat de obsesia căutării unui tată pe care îl admira și din care își făcuse un model, fără să încerce vreo clipă să-l vadă în mod obiectiv, ci doar prin prisma unor visuri imposibile. L-ar fi pierdut dacă încerca să-l convingă că greșea, iar caracterul tolerant al domnului Puig nu-i permitea să facă acest lucru. Se întoarse așadar la băncuță și se așeză iarăși lângă băiat.

— E adevărat, tatăl tău m-a pus la curent cu situația lui. Partidul Comunist le-a dat ordin să abandoneze lupta de gherilă. Tot Partidul le-a organizat fuga, dar lipsa de comunicare între grupurile de combatanți a făcut ca legăturile lor să se piardă și nu toți au reușit să fugă. Unii și-au trădat tovarășii de luptă pentru a-și salva propria piele. Teama de tortură și spectrul morții prin împușcare i-au făcut pe mulți să devină trădători, mai ales în zone ca Extremadura, Andaluzia și La Mancha, după cum mi-a povestit tatăl tău. Apoi s-a dovedit că Gruparea de Gherilă Răsăriteană desconsiderase ordinele Partidului. Nouăsprezece combatanți din această grupare au fost

executați sub acuzația de presupusă colaborare cu membrii gărzii civile. Suspiciunile s-au întins așa de mult și lucrurile au luat o amploare atât de mare, că gruparea a decis să se destrame.

Povestea era mai lungă, mai ales că se referea la unul dintre cele mai întunecate episoade ale anilor de după război, dar îi prezentă lui Josep doar rezumatul a ceea ce credea că era esențial, evitând zvonurile nefondate și axându-se, în linii mari, pe ceea ce aflase de la Josep Baixauli.

— Cam în perioada asta s-a întors taică-tu acasă. Știa ce-l așteaptă și a vrut să-și ia rămas-bun.

Cu aceste cuvinte, Rafael Puig tăcu.

— Nu mai aveți altceva să-mi spuneți?

Puig scoase un oftat obosit, acea oboseală care provine dintr-o serie de înfrângeri precedate de numeroase iluzii care, astfel, se văd una după alta distruse și care îi dau omului un aer de edificiu ruinat, care nu se mai poate repara niciodată. După trei războaie (două mondiale) și două dictaturi, era conștient că secolul al XX-lea, din care mai rămăseseră doar patruzeci de ani, chiar dacă urma să aducă și alte războaie și acte brutale de care el nu era conștient, fusese o mare nereușită a omenirii, suficient de mare ca să pună sub semnul întrebării toate ideologiile.

— Taică-tău avea o pușcă. Era dispus să se sinucidă dacă ar fi fost prins. În afară de faptul că voia să vă revadă pentru ultima oară, venise să dea de urma unui trădător.

— V-a spus despre cine era vorba?

— Era cunoscut sub porecla de Busolă. Locuia într-o casă pe lângă Creu Coberta[8]. Scăpase de pedeapsa cu moartea. Fusese condamnat la douăzeci de ani de închisoare, dar s-a aflat apoi că fusese eliberat prin decembrie 1959. Acum știi totul, băiete. Ce vrei să faci, să-l omori? Vrei să provoci încă o tragedie? Tu te-ai gândit vreodată prin ce a trecut și trece mama ta? Sau ea nu înseamnă nimic pentru tine?

— Domnule Puig, aș vrea să-l găsesc pe omul acesta ca să stau de vorbă cu el. Cred că mamei i-ar plăcea să știe ce s-a întâmplat cu bărbatul ei. Știu că știți numele lui adevărat. Vă rog să mi-l spuneți.

— Josep, între altele, am încercat să-ți transmit valoarea cuvântului dat. Te rog să-mi arăți că ai înțeles asta.

— Pe cuvântul meu de onoare că tot ce vreau e să stau de vorbă cu el.

— Se numește Leandro Monrabal și cred că tot prin Creu Coberta locuiește.

— Mulțumesc. Vă asigur că îmi voi ține cuvântul.

După plecarea lui Josep, pe Rafael Puig începu să-l macine un gând. Se întreba dacă făcuse bine dezvăluindu-i atâtea lucruri. Reflectă o vreme, apoi merse să se consulte cu nevastă-sa. Amândoi fură de acord că încăpățânarea băiatului ar trezi, în cele din urmă, suspiciuni, iar consecințele ar fi fost mult mai periculoase. Încerca să se convingă că făcuse bine ceea ce făcuse – și-și repeta asta ca un medic care știe că doar tăindu-i un picior își va putea salva pacientul de cangrenă. Și totuși, era întristat de perspectiva unui dezastru pe care, deși se chinuia să și-l șteargă din minte, îl presimțea iminent.

Ca să vă descriu viața Cèliei, am să fac apel la o vorbă celebră și foarte scurtă, pe care-am adaptat-o la împrejurări: „Când se trezi, coșmarul era tot acolo.” Cèlia vine la noi acasă de patru sau cinci ori pe săptămână. Face curățenie, dar nu e femeie de serviciu. La fel ca Miquel, e produsul hecatombei generațiilor (o vorbă bună de spus atunci când amintești de nefericirea altora, ca s-o faci uitată pe-a ta proprie). Singură, dar despărțită de nenumărate ori, are o singură fiică, Lluna (alegerea numelui1 deja spune ceva despre predispozițiile sentimentale ale mamei), care o aducea cu mașina la noi acasă până anul trecut.

Cu un an în urmă însă, din vina mea, a încetat s-o mai aducă. F vina mea și că fiica nu locuiește împreună cu mama. Lluna are douăzeci și patru de ani. De atunci, abia dacă mai vorbește cu mama ei. Ca de obicei, o adusese până la grilajul de la intrare, în ziua aceea, ieșisem cu câinele la plimbare și-mi aprinsesem prima țigară, profitând de aerul care încă nu apucase să se îmbâcsească de la fumul fabricilor din apropiere. Cèlia nu m-a văzut și a intrat în curte. Lluna a pornit cu mașina în direcția mea, îndreptându-se spre autostrada care ducea spre cartierul La Torre și de acolo, prin fosta șosea principală, direct spre centrul orașului. I-am făcut semn să oprească, s-a oprit, a coborât și ne-am sărutat pe obraz. Îmi zicea „unchiule”, eram din familie. Am întrebat cum îi mergea cu serviciul. Cum să meargă, bine, toată ziua cu mâna în părul *madamelor* cu bani. Nu, păpușă, vorbesc de serviciul tău de târfuliță ocazională.

A fost așa de surprinsă, încât a amuțit. Apoi, numaidecât, s-a îmbățoșat, jignită de-a binelea. Fără să-mi răspundă, a încercat să se suie înapoi în mașină, dar am oprit-o imediat, ca să-i dau de înțeles că trebuia să vorbim despre asta, chiar dacă întrebarea fusese pusă așa de nedelicat. Câți bani câștigi tu din meseria de coafeză? Opt sute, o mie de euro? Ce te interesează, e treaba mea. Cu banii ăștia, am continuat eu fără să-i dau atenție, e de mirare că poți să te îmbraci așa de bine cum o faci de câteva luni încoace. Pantofi de la Dolce&Gabbana sau de la Kenzo, blugi Armâni sau Diesel, cămăși

Burberry, fustițe Valentino – cam prea strâmte și prea scurte pentru gustul meu, poșete de la Loewe sau Fendi. Nu știu ce firmă de lenjerie ți-ai ales, dar parfumul tău sigur nu e ieftin deloc. Și, da, mi-am dat osteneala să aflu mărcile și prețul lor.

Lluna a izbucnit în lacrimi. Am apucat-o de braț, dar m-a împins, nervoasă că fusese demascată. I-am dat timp să se liniștească și nu i-a luat prea mult; imediat și-a recuperat aerul sfidător și mi s-a părut că voia să mă pocnească: Sunteți toți o adunătură de căcănari ratați, începând cu proasta de mama, care n-a știut să se descurce în viață și-a ajuns să rănească rahatul tău. M-am săturat de ea, toată ziua se vaită și se văicărește, dar habar n-are să găsească soluții. Bine că ai tu soluții, i-am zis. Viața mea îmi aparține, sunt majoră. Ascultă, Lluna, eu am vrut să te sfătuiesc de bine. Să-ți bagi sfaturile undeva! Și totuși, am să-ți dau un sfat, i-am zis, apucând-o de mâini, ca să nu ajungă la mașină. Cunosc viața și cunosc fauna nopții. Am destulă experiență ca să-ți pot spune că ceea ce ție ți se pare acum un expedient practic, de fapt îți fură timp prețios, pe care l-ai putea folosi ca să înveți o meserie. Cred că tu te minți că n-ai să faci trotuarul decât pentru scurtă vreme, dar e o minciună. Câștigurile ușoare îți iau mințile. Însă ele nu durează o veșnicie și o să vină și clipa când o să-ți pară rău. Bine, superman, când mi-o părea rău o să te caut.

N-am mai putut s-o reține. A pornit mașina cu o furie care-a făcut motorul să tușească de parcă s-ar fi înecat. Și a plecat înainte să fi apucat să-i spun ca măcar să fie o curvuliță care are grijă de maică-sa.

Cèlia, spre norocul meu, n-a aflat niciodată de acest incident. Era în curte, cu Salif și cu Miquel, fumând o țigară de la care se înneca mereu și tușea ca un om ai cărui plămâni sunt intoxicați de fum. În următoarea zi, Lluna i-a spus că-și găsise un apartament în oraș, aproape de serviciu, pe care avea să-l împartă cu două colege. De atunci, Cèlia vine mai des la mine și stă mai mult, ocupându-se nu doar cu „rănitul rahatului" meu, ci și de gătit. Știam că așa se va întâmpla, mult înainte să aibă loc incidentul cu Lluna.

Demult, când era tânără, Cèlia era o femeie de o mare frumusețe. Lucra într-un magazin de fructe, era dintr-o familie sărmană și nu

știa carte. Soarele a ieșit pe strada ei odată cu luptele politice din anii 1970 – și nu pentru că și-ar fi ales soluția cea mai bună, anarhia, ci din pricina sechelelor pe care activismul politic le-a lăsat asupra unei ființe neajutorate din punct de vedere cultural. A fost victima tuturor sloganurilor epocii: libertinajul, amorul liber, utopiile sociale și politice… în toate s-a aruncat cu entuziasm, cu euforia nou-venitului care a descoperit talismanul ce dă strălucire unei vieți cenușii, pline de rutină. Dintr-o muncitoare cu o concepție tradițională despre lume (căsătoria cu un bărbat bun, copiii, casa, familia) s-a transformat într-o aprigă militantă feministă, pornită împotriva tuturor, de un sectarism care făcea imposibilă orice discuție cu ea. Egalitatea în drepturi era dumnezeul și crucea ei. Purtată de valurile revoluționare ale epocii, a făcut trei avorturi între 1976 și 1980, purtând copiii a trei bărbați diferiți. În epoca tranziției[9] a fost arestată de cinci ori, deoarece se opunea pluripartidismului. Confuzia ei ideologică, lipsită de orice urmă de gândire proprie și grefată pe o sărăcie intelectuală care o făcea să intre în numeroase Contradicții, a făcut din ea victima sigură a sclaviilor de tot felul. Însă, adesea, viața are o direcție circulară, a cărei bază este dezamăgirea. Fervoarea anarhiei a dus la dispariția adepților ei. Însă nu doar de asta a fost dezamăgită. Derivele sentimentale au jucat și ele un rol important; din prima derivă de acest fel a apărut Lluna. Reîntoarsă la o viziune mai calmă despre lume, Cèlia, care se știa o femeie pierdută – convențional vorbind, a respins măritișul, apucându-se însă să-și caute disperată un tovarăș de viață. Căuta iubirea, sau ceva asemănător cu iubirea, iar asta o făcu victima tuturor imbecililor care nu-și doreau decât să profite sexual de ea, ca apoi s-o lase în plata Domnului. A dus-o din depresie în depresie și dintr-un serviciu în altul, până s-a abandonat neputinței. Delăsarea și durerea au avut efecte neîntârziate asupra siluetei ei excepționale, deși era încă tânără, și i-au șters strălucirea din ochii odinioară vii, acum triști și goi – cu alte cuvinte, dezamăgirile vieții au ucis ultimele urme care mai rămăseseră din Cèlia anarhista, femeia care lupta pentru himera unei alte vieți.

Cèlia și cu mine ne cunoaștem din adolescență. Prietenia noastră a suferit o ruptură în anii ei de activism politic, când era ocupată să schimbe lumea (sau poate ar trebui să spun „s-o întoarcă pe dos”). Am reluat apoi contactul, dar nu ne-am recăpătat niciodată acea încredere din adolescență. Fiecare avea ritmul lui și stilul propriu de viață. Câteodată, ne întâlneam din întâmplare și beam o cafea, ca doi cunoscuți. Vorbea puțin și numai despre banalități cotidiene, dar în chipul și privirea ei se citea povestea unui declin. Eu n-o întrebam niciodată nimic, mă mulțumeam cu poveștile ei: fata își caută de lucru, nu mai vrea să meargă la școală, acum stau într-un apartament din cartierul cutare, lucrez în cutare loc… Și tu? Eu? Ca de obicei, la muncă, acasă. Mă bucur, răspundea cu un zâmbet de circumstanță.

La mijlocul anilor 1990, am întâlnit-o într-o zi prin sat și-am invitat-o la mine la prânz. În sufletul meu încă mai păstram speranța de a ne recupera vechea prietenie. Viața devenise foarte frumoasă pentru unii și nenorocită pentru alții. Exista și o cale de mijloc, dar puțini apucau pe ea. Averile nebunești, dobândite din construcții și speculă, deja înfloriseră. Posesorii lor aveau numeroși ucenici, dornici de o îmbogățire rapidă. Eu știam bine că Cèlia se confrunta cu probleme economice. Însă n-am făcut referire la asta în timpul acelui prânz. Masa a decurs în atmosfera amintirilor din adolescență și tinerețe. Am vorbit nițel și de eșecurile personale, dar foarte puțin. Nu-mi place să vorbesc despre asta – și ea știe. N-am vrut să-i ofer ajutorul pentru a nu-i răni mândria. A fost întotdeauna o femeie cu mult amor propriu. Eu stăteam bine cu banii pe atunci. Vândusem casa părintească (dacă aș fi așteptat puțin, aș fi luat de zece ori mai mult pe ea, dar îmi cumpărasem două *fanecadas*[10] de teren lângă fermă) și aveam de lucru din belșug. Chiar dacă nu mă puteam considera asigurat pe viață, câștigam foarte bine. A plecat după prânz, recunoscătoare, iar eu i-am repetat că o mai așteptam. O să țină seama de asta.

La puțină vreme după aceea, poate două săptămâni, s-a întors. Era pe la amiază, iar eu meșteream ceva în atelier. M-a salutat cu fereală, aproape sfioasă, și m-a întrebat ce mai fac, deși știa că totul merge

bine. Am întrebat-o deschis dacă avea nevoie de ceva. Nu găsesc de lucru și doar din banii pe care-i câștigă Lluna nu putem trăi. Va trebui să mă mut din apartament. Pot să te împrumut cu bani, să ieși din impas. N-am cum să ți-i dau înapoi. Pagubă-n ciuperci, am răspuns, și-am văzut că răspunsul ăsta nu i-a plăcut. Nu voiam s-o supăr. Nu știam cum s-o ajut, dar Cèlia a rupt tăcerea, spunându-mi că e mizerie la mine, peste tot. Sunt cam dezordonat. Vrei să te ocupi de asta? A dat din cap că da, acceptând această slujbă pe care eu, din subtilitate ideologică, nicicând nu m-aș fi gândit să i-o ofer.

5

Orchestrele sătești aveau obiceiul să susțină un concert în sat înainte de marele concurs din iulie, care avea loc an de an la Valencia, pe Arena Municipală. Decizia de a participa la concurs aparținea instrumentiștilor, care erau foarte dornici să se afirme, chiar dacă factorii de decizie locali vedeau aceste evenimente mai mult ca pe o formă de evaluare a muncii dirijorului.

Chestiunea apărea în discuție pentru prima oară în cadrul unei repetiții pregătitoare din luna noiembrie, când muzicienii se adunau să-și încerce instrumentele. De vreme ce posibilitățile economice (constând în subvenții municipale și mici contribuții personale ale interpreților) ale fiecăruia erau diferite, se vădea curând că anumite instrumente nu corespundeau standardelor cerute, ba chiar exista pericolul ca oamenii să se facă de râs ieșind cu ele în public în cadrul unui eveniment intens mediatizat – erau prezente presa scrisă și radioul – în care mai concurau și alte orchestre prestigioase.

În luna martie, de ziua sfântului Vicent Ferrer, patronul Comunității Valenciene, pe când se ținea împărtășania bolnavilor și a invalizilor, adică între orele opt și zece, formația muzicală din Benicorli se afla adunată în fața unei mese cu aperitive la Căminul Cultural, unde se dezbătea pentru a doua și ultima oară oportunitatea participării la concurs. Se exprimaseră numeroase păreri pro și contra, până când șeful orchestrei, maestrul Hilari Botet, care, înainte de a se pensiona, activase în orchestra municipală din Valencia, a intervenit decisiv: în fond, el era dirijorul și conducătorul orchestrei și, în această calitate, își cunoștea cel mai bine oamenii. Domnul Botet a hotărât ca în acest an orchestra să se prezinte la concurs; nu mai concurase de trei ani și o nouă absență i-ar fi dezamăgit pe melomani și le-ar fi creat probleme inutile cu forurile superioare. Tot el a ales și bucata muzicală pe care aveau să o prezinte (o piesă era la alegere, cealaltă impusă de juriu). Pentru piesa la alegere, s-a oprit la *Rienzi* de Wagner. Toți au fost de acord. Pentru *Capriccio italien* de Ceaikovski, piesa impusă care includea și

un solo de trompetă, domnul Botet ceruse să i se cumpere lui Maties, cel mai bun trompetist din orchestră, o trompetă nouă și deja trecuse cam mult de când primarul și președintele consiliului local îi făcuseră această promisiune. Pe treizeci martie, de ziua împărtășaniei, Maties încă folosea trompeta lui cea veche, așa că se ridică și ceru ca promisiunea ce i se făcuse să fie dusă la îndeplinire.

Până în luna mai, în seara când orchestra urma să interpreteze cele două piese din concurs în piața mare a orașului, Maties își primise trompeta. Înainte să iasă din sala de repetiții (concertul începea la zece și jumătate noaptea), instrumentistul își turnă două pahare de coniac. Își petrecuse ultima săptămână obișnuindu-se cu noua trompetă și avea nevoie de curaj pentru a interpreta în piață acel solo, la care toată lumea va fi extrem de atentă. Adunându-și toți oamenii în Strada Centrală, maestrul Botet dădu tonul melodiei Dauder (un pasodoble dedicat unui toreador), melodie cu care aveau să-și facă intrarea în piață, urmați de o mare mulțime formată îndeosebi din copii.

Era o seară mare pentru întregul oraș, și toți erau nerăbdători să-și vadă orchestra la treabă, fiindcă ea simboliza într-un fel mândria lor, așa cum fotbaliștii aveau să reprezinte, peste ani, onoarea și mândria țării lor. Piața era arhiplină. Oamenii își aduseseră scaune de acasă. Domnul și doamna Puig trecuseră pe la ferma aflată în afara orașului pentru a-i lua pe doamna Ines și pe Robert, ca să vină împreună la concert. Josep avea să fie pe scenă. Mama îi călcase din nou pantalonii și cămașa, cu și mai mare grijă. Concertul și concursul ce avea să urmeze constituiau două dintre puținele ei momente de bucurie. Imaginea fiului ei mai mare pasionat de muzică – o înaltă valoare culturală pentru o familie umilă – compensa în parte toate necazurile ei. Un interludiu ocazional în viața ei.

Orchestra ajunsese pe scenă. Fiecare membru își știa locul. Primarul, care urcase și el pentru a adresa câteva cuvinte publicului, adoptă o atitudine milităroasă atunci când se intonă imnul de stat, pe care domnul Botet, din precauție, îl lungi mai mult decât era cazul. Apoi, după ce toată lumea se așezase, într-o tăcere determinată de frică mai mult decât de respect, primarul le spuse că se făcuseră eforturi financiare considerabile pentru ca orchestra să fie

pregătită să obțină un succes remarcabil la concursul din acel an. Era o chestiune de prestigiu și de onoare, de aceea ruga onorata asistență ca, în ziua concursului, prin orice mijloc – primăria avea să se străduiască să le pună două autobuze la dispoziție (nu le spuse că erau din cele folosite la transportul deținuților politici), să meargă să-și aclame instrumentiștii, astfel încât acest efort depus de forul conducător în beneficiul cetățenilor săi să nu fie în zadar. Repetă de câteva ori că se vor face „eforturi" pentru a transporta onorata audiență către Arena Municipală. Era modul lui de a-i arăta cu degetul, indirect, pe acei concetățeni care preferau să-și petreacă seara în fața aparatelor de radio, la fel cum părintele îi admonesta personal – uneori oprindu-i pe stradă – pe credincioșii care lipseau de la slujba obligatorie de duminică. Coborî de pe scenă în aplauzele publicului, care, în funcție de partea spre care te întorceai, erau mai puternice sau mai anemice, dar, oricum, obligatorii dacă nu voiai să fii luat în vizor.

Foarte pe scurt, domnul Botet îi mulțumi primarului și își exprimă recunoștința în fața numeroasei asistențe. Anunță apoi că orchestra alesese piesa *Rienzi* de Wagner, iar publicul primi acest anunț cu aplauze și ovații care păreau suspecte, fiind mult mai furtunoase decât cele de care avusese parte primarul. În Valencia există o tradiție a orchestrelor locale, din care, practic, fac parte toți oamenii din sat, fie direct, ca instrumentiști, fie indirect, prin rude, amici, vecini sau cunoscuți, ceea ce le și oferă ocazia de a se făli cu orchestra lor în fața celor din alte regiuni. Interpretarea piesei lui Wagner fu aplaudată îndelung, iar primarul îi felicită. Soloul trompetistului Maties din *Capriccio italien* fu punctat de bravo și alte exclamații puternice din public. Maties era speranța lor, de aceea dirijorul întrerupse piesa și o reluă atunci când exclamațiile luară sfârșit.

În Maracaibo, localul unde lucra Felo, muzica și ambientul erau foarte diferite. Era un *Nightclub* foarte celebru, destul de micuț și extrem de elitist. Clientul care voia să-i calce pragul trebuia să treacă mai întâi de Fermin, un individ corpolent, dar bun la suflet, care se poziționa la ușa principală pentru a-i împiedica să intre în club pe

beţivi şi pe tipii dubioşi (după veşminte sau atitudine) şi, de asemenea, pentru a-i arunca în stradă pe cei care făceau gălăgie, preferabil cu vorba bună şi fără să-i atingă. După uşa principală trebuia să cobori o scară, apoi deschideai o altă uşă şi te trezeai în faţa unei scene, alături de care se deschidea culoarul cu cabinele artiştilor. Clubul era o încăpere rotundă, cu doisprezece sau paisprezece mese poziţionate între scenă şi separeuri. La stânga faţă de uşa de la intrare era barul, iar sub scară biroul patronului, unde seară de seară se organizau partide de cărţi.

Unul dintre jucători era temutul Vicente Rodrigo, capul Brigăzii Politico-Sociale, un tip la patruzeci de ani, mai degrabă mărunţel şi mereu însoţit în escapadele lui nocturne de doi bodyguarzi mai tineri ca el, care făceau parte din grupul lui de oameni de încredere. Pe atunci, membrii sus-numitei brigăzi erau oamenii cei mai bine plătiţi din poliţie şi beneficiau de o mulţime de avantaje care-i ajutau să-şi ducă la bun sfârşit misiunile fără să intre sub incidenţa legii. Vicente Rodrigo beneficia de imunitate nelimitată, de aceea era nu doar cel mai cunoscut şi detestat inamic al rezistenţei subterane, ci şi un tip urât de toţi cei care-l cunoşteau, fapt care nu-l deranja atâta vreme cât implica şi o doză mare de respect.

Programul lui Felo începea la zece seara şi se termina la patru dimineaţa. În club lucrau doi chelneri care serveau la mese şi un barman, roluri pe care cei trei angajaţi şi le schimbau între ei de comun acord. Felo ceruse să rămână la bar. Urma să cânte Carol, vedeta lui preferată, o valenciană al cărei nume adevărat era Amparo Pons. De la bar putea să vadă foarte bine unduirile ei senzuale pe ritmuri de mambo şi cha-cha-cha. Era un fel de Gilda[11] locală, zveltă, cu un trup remarcabil şi părul lung până la fund. O frumuseţe ai cărei pomeţi şi buze pline îi completau imaginea de vedetă la modă.

În anii 1960, trotuarul din stânga al străzii Russafa, adică zona cinematografelor Artis şi Serrano, era cunoscut sub numele de „trotuarul foamei" – locul unde artiştii aspiranţi (instrumentişti, cântăreţi, comedianţi) dădeau reprezentaţii gratuite pentru a atrage atenţia, iar patronii de cluburi şi discoteci se perindau pentru a-şi

alege oamenii de care aveau nevoie. Acolo o descoperise patronul de la Maracaibo pe tânăra Amparo. Câteva lecții de canto și dans, o mică schimbare de nume, câteva partide de sex și fata deveni pe dată vedeta momentului. Conștient de influența comisarului Vicente Rodrigo, patronul i-o oferise pe Carol pe tavă îndată după consacrarea ei ca starletă. Capul Brigăzii Politico-Sociale nu-și plătea niciodată consumația, ci doar datoriile la jocul de cărți care, prin bunăvoința celorlalți jucători, erau întotdeauna modeste. Se cunoștea faptul că avea puterea de a închide localuri peste noapte, sub diverse pretexte care în epoca aceea nu erau deloc greu de inventat. Maracaibo continua să funcționeze doar pentru că avea girul acestui zbir care nu ezita să organizeze razii și să închidă alte cluburi când i se năzărea. Pe scurt, Rodrigo părea să fie un fel de stăpân al orașului.

Comisarul apărea la Maracaibo, dacă nu-l reținea alte treburi, pe la ora unsprezece noaptea. Fermin, portarul, îl saluta cu plecăciuni, conștient de statutul lui de client aparte. Fermin îl detesta pe Rodrigo, nu pentru că era polițist, și nici pentru c-ar fi fost căpetenia celui mai temut corp de poliție; pentru el, un flăcău din provincia Horta Nord, fost agricultor și fericit că-și găsise la club un locșor de muncă bine plătit și mult mai comod decât plivitul sau culesul barabulelor, intrigile politice nu aveau nicio semnificație. Rodrigo, pe de altă parte, îl simpatiza pe Fermin – era un tip robust, un mascul alfa autentic, iar comisarului îi plăceau tipii duri, deși ceea ce nu știa el era că portarul, cu toată aparența lui masivă, era, în realitate, un băiat destul de sensibil.

— Bună seara, Fermin, îl saluta, plesnindu-l invariabil peste obraji.

— Bună seara, domnule Rodrigo.

Apoi Fermin cobora scările și-i deschidea ușa care dădea spre club. Rodrigo și gărzile lui de corp erau singurii clienți pentru care făcea acest lucru.

— Dacă aveți nevoie de ceva, strigați-mă.

— Mersi, Fermin, și-i dădea o palmă peste umăr.

Când comisarul își făcea apariția la club, toți chelnerii săreau să-l servească. În seara aceea, Rodrigo se opri la bar, iar Felo, care avea doi clienți în celălalt capăt, îi lăsă baltă ca să vină să vadă ce dorea șeful. Câte un client dintre cei astfel părăsiți se trezea uneori să facă

gălăgie, dar Felo avea grijă să-i explice cine era temutul personaj de îndată ce acesta din urmă se așeza la masă ca să urmărească spectacolul lui Carol, ori se retrăgea în birou la jocul de cărți.

— Ca de obicei, domnule Rodrigo?

— Mai întrebi?

— Nu, nu, ziceam și eu așa…

— Te prostești pe zi ce trece!

— Mă scuzați, domnule Rodrigo.

Comisarul intuia antipatia pe care i-o purta Felo, în ciuda eforturilor sale de a fi amabil. Adevărul e că Felo era îndrăgostit de Carol până peste urechi. Așezat pe un scaun înalt, comisarul aplaudă îndelung ultimul mambo al cântăreței. Ea îi zâmbi larg.

El își înclină capul. Enervat, Felo se repezi numaidecât să-i strice cheful.

— Domnule Rodrigo, sunteți așteptat în birou. Vă aduc ceva de la bar?

Fără să-l bage în seamă, fără măcar să-l privească, comisarul se dădu jos de pe scaun și se îndreptă spre birou. Înainte de asta, însă, îi făcu un semn lui Carol. Urmau să se vadă mai târziu. Gărzile care-l însoțeau intrară și ele în birou. Felo făcu imediat schimb cu un coleg, ca să nu trebuiască să-l mai servească pe comisar. La miezul nopții, când Carol făcea prima pauză, avea întâlnire cu ea la cabină. Una dintre cele cinci animatoare ale clubului, Mari Santos, cu care era în relații de amiciție, îl avertizase:

— Felo, nu te pune cu bestia aia de Rodrigo.

— O să stea închis în birou o bună bucată de vreme.

Scena rămase goală. Orchestra înfuleca pe fugă câteva sandviciuri într-un bar aflat la doi pași de Maracaibo, iar animatoarele se plimbau printre clienți, încercând să facă consumație, adică să-i determine să cumpere produse scumpe, de pe urma cărora aveau și ele un comision pe care și-l împărțeau în mod egal la sfârșitul programului. Aluziile, atingerile, palmele rătăcite pe genunchi, un sărut fugar pe buze, promisiunea unor nopți fierbinți făceau parte din arsenalul *consumației,* care-și atingea scopul atunci când clientul accepta să treacă într-un separeu.

În stânga scenei se afla o ușă ce dădea spre un culoar cu patru cabine. Două erau destinate damelor de consumație și băieților din orchestră: baterist, trompetist, saxofonist, chitarist și pianist (când era cazul, chitaristul cânta și la contrabas). Muzicienii aceștia nu fuseseră adunați de pe „trotuarul foamei", dimpotrivă, erau oameni aleși prin concurs de un juriu. Celelalte două cabine fuseseră distribuite una chelnerilor, iar cealaltă vedetei. Erau vizavi. Astfel că Felo intră în cea destinată personalului și scoase din ascunzătoare un trandafir pe care-l păstra într-un pahar lunguieț, plin cu apă. Îi înfășură tulpina în hârtie ca să ascundă spinii și bătu la ușa lui Carol, care-i deschise cam nemulțumită; știa cine o deranjează.

— O splendidă roză pentru splendida noastră artistă!

Lui Carol puțin îi păsa de lingușelile lui Felo, care nu valora mai nimic în ochii ei. Primi floarea din politețe și o depuse pe capacul unui cufăr, apoi se întinse pe un *chaise-longue.* Rochia amplă se desfăcu, lăsând vederii un picior dezgolit de sus până jos. Bietul Felo înghiți în sec, de parcă ar fi avut un nod în gât. În momentele astea habar n-avea ce să spună, ce să facă, mereu conștient de umilința lui și de superioritatea ei – o superioritate în care se amestecau simpatia și mila, fiindcă faptul de a se ști adorată de Felo o făcea să fie arogantă, dar și să se simtă satisfăcută. Servilismul chelnerului o mulțumea, așa cum e și firesc la oamenii care au ajuns unde-au ajuns umilindu-se la rândul lor. Felo se așeză pe un taburet lângă ea.

— Ar trebui să ai puțin respect pentru momentele mele de pauză, spuse Carol ciufulindu-l nițel. Mai am o grămadă de treabă.

În loc să-l pună pe gânduri, mângâierea de cățel pe care o primise îl făcu pe Felo să tragă oarece speranțe.

— N-am mult timp la dispoziție ca să te văd.

— Mă vezi pe scenă.

— Acolo te vede toată lumea.

— Săracul de tine, acum ești și gelos? E meseria mea.

— Și tot meseria ta e să te întâlnești cu Rodrigo?

Carol se ridică mai sus, țintuindu-l cu privirea.

— Nu accept să-mi spionezi viața personală.

— Iartă-mă. Nu-l suport pe individul ăla. Nu e o relație potrivită pentru tine.

Starleta râse apăsat.

— Poate că bărbatul ideal ești tu?

— Eu sunt un angajat. Sunt un nimeni. Dar afecțiunea mea (nu îndrăznea s-o numească iubire, sau dragoste)… afecțiunea pe care ți-o port nu are margini.

— De-aia ești prietenul meu.

Carol reveni la poziția inițială. Fusta desfăcută lăsa acum să i se vadă amândouă coapsele. Felo, înnebunit, nu observă surâsul cu care ea îl privea în timp ce-i admira picioarele. În acele momente, tânărul ar fi dat orice să sărute pielea aceea albă ca laptele.

— Îți place trupul meu, Felo?

— N-am văzut în viața mea unul mai frumos.

— Am impresia că n-ai văzut prea multe. Ce-ai face dacă aș fi a ta?

Felo o privi de sus până jos, salivând, cu aerul său umil și supus.

— Tot ce vrei tu.

— M-ai asculta ca un cățel?

— Da, ca un câine, dar și ca un bărbat.

Rosti aceste cuvinte cu severitate și oarece reproș, în vreme ce mâna lui nesigură îi atingea coapsa.

— Ridică-te, îi porunci ea.

Încet, pentru că nu voia să-și ia mâna de pe trupul ei, Felo se ridică, puțin adus de spate. Carol, zâmbind și privindu-l fix în ochi, începu să-i pipăie partea din față a pantalonilor.

— Doamne, e clar că ești bărbat!

Instinctiv, Felo se trase un pas înapoi. Gestul ei i se păruse grosolan, nedemn de o relație pe care el încerca s-o vadă poetică, deși patima îi dădea târcoale. Carol nu era doar un obiect al dorinței pentru el.

— Mă respingi?

— Nu… deloc. Dar nu vreau să devenim vulgari.

Carol se ridică. Pe tocuri, era aproape la fel de înaltă ca el. Îl apucă strâns de șolduri și se lipi de el.

— Iubitule, vreau să fii vulgar cu mine.

Mintea lui Felo era un ghem de contradicții: dorința ei îl ardea, dar iubirea lui cavalerească nu-l lăsa să facă ceva nedemn. Artista îl apucase strâns în brațe și se freca de el cu patimă, înnebunit, o apucă

de fund, dar imediat mâinile lui lăsară fesele pentru a o mângâia pe spate, în timp ce o săruta, așa cum trebuie sărutată o femeie pe care o iubești. Deodată, Carol îi puse mâinile în piept și-l împinse la o parte.

— De ce mă umilești? o întrebă el.

Dar fata nu-l vedea; ochii ei se ațintiseră asupra ușii care se deschidea încet, fără zgomot. În cadrul ei, însoțit de cele două gărzi de corp și cu fața deformată de un rânjet enorm, stătea comisarul Rodrigo, care, fără o vorbă, îi trase cu sete un șut lui Felo în fluierul piciorului. Tânărul se prăbuși la pământ, ținându-se de piciorul vătămat.

— Știam că ești un imbecil și că vei profita de absența mea ca să vii s-o vezi!

— Domnule Rodrigo, nu i-am făcut nimic. Am venit să văd dacă vrea ceva de băut.

— Dar nu erai la bar? Se întoarse către Carol: Ți-a făcut ceva?

Artista tăcea, părând că se gândea ce să răspundă. Bărbatul se apropie de ea.

— Dacă mă minți, îți trag una de te desfigurez, mormăi el.

— A vrut să mă pipăie, răspunse ea repede.

— I-auzi! Ce-avem noi aici? Un papagal care încearcă să pună gheara pe proprietatea mea privată. Sau nu știi cine e stăpânul acestei vrăbiuțe?

Felo nu îndrăznea să-l privească.

— Răspunde-mi, nemernicule!

— Dumneavoastră sunteți stăpânul lui Carol, domnule Rodrigo.

— Uite ce băiat deștept și, cu toate astea, te dădeai la protejata mea. Nu cumva ești și tu un rahat de-ăla de comunist?

Tânărul închise ochii și strânse din dinți. Fusese oare imprudent? Se prefăcu că-l doare rău piciorul. Oare Carol îl trădase? Fără îndoială, teama o făcuse să spună tot. O înțelegea, avea și ea nevoie să se apere de brutalitatea comisarului. Ceea ce, de altfel, trebuia să facă și el.

— Nici nu știți ce rău îmi pare, domnule Rodrigo. Vă rog să mă iertați. N-o să se mai întâmple niciodată! Vă dau cuvântul meu de onoare.

Însă lui Rodrigo nici prin cap nu-i trecea să-l bată. La altă pedeapsă se gândea el; una exemplară. Îi făcu semn artistei să se întindă pe șezlong, apoi îi porunci să-și ridice rochia până la brâu, astfel încât să i se vadă chiloții. Felo nu-și ridica privirea din pământ. Atunci comisarul întinse mâna spre lenjeria tinerei, dar atenția îi fu atrasă de floarea care trona pe capacul cufărului.

— Măgar îndrăgostit care să pască ați mai văzut?

— Nu, hohotiră gărzile de corp, de parcă șeful ar fi făcut cel mai bun banc din lume.

— Deschide gura!

Chelnerul deschise gura, timid.

— Mai larg, tâmpitule!

Și-i înfundă trandafirul pe gât. Felo mestecă floarea încetișor, cu tot cu spini, ba chiar și cu hârtia în care fusese învelită. Din ochi îi curgeau lacrimi. Plângeau de râs și gărzile la vederea mutrelor pe care le făcea. Când termină, comisarul îi oferi un pahar cu apă pe care tânărul îl dădu pe gât dintr-o înghițitură. Voia să plece. Cei doi polițiști postați la ușă îl opriră.

— Spectacolul nu s-a terminat, făcu Rodrigo. Vreau să privești și să te bucuri. Vino aici.

Comisarul introduse o mână în chiloții lui Carol. Felo privea mișcarea mâinii. Pentru o clipă, se uită la chipul artistei, însă ea îi răspunse cu o expresie amară.

— Iubito, ești încordată. Relaxează-te.

Fata oftă, de parcă astfel s-ar fi relaxat.

— Cred că trebuie să procedăm altfel. Dă-ți jos pantalonii, Platero.

Cel mai bine era să-l asculte și să se supună. Felo își desfăcu pantalonii și-i trase în jos, în vreme ce scuipa spini de trandafir dintre măsele. Comisarul îi trase chiloții.

— Ei, făcu el către cei doi polițiști. Ia veniți să vedeți ce-avem aici. N-are nimic de-a face cu un măgar, zici că e un băiat de cinci ani.

În ușă apăru unul dintre membrii orchestrei.

— Și tu la ce mama naibii te zgâiești? se răsti comisarul.

Omul ieși îndată. Unul dintre polițai închise ușa cabinei.

Glumele pe seama penisului flasc al lui Felo nu mai conteneau. Deodată, comisarul scoase pistolul și-i lipi țeava de testiculele

tânărului.

— La ce-ți folosește să ai între picioare o chestie inutilă?

— Vă rog, domnule Rodrigo, fie-vă milă, se ruga tânărul pe un ton tremurător, spășit. Vă rog, vă rog, promit că nu mai fac… Și izbucni în plâns.

Comisarul își puse pistolul la loc în tocul lui.

— Cum puță n-ai, presupun că ai limbă, impotentul naibii. Hai, în genunchi, linge-o pe doamna. Poate așa o să înviezi și tu.

Ezită o clipă, însă primi o palmă grea peste ceafă și simți cum mâinile unuia dintre polițai îi împingeau capul între picioarele lui Carol, căreia Rodrigo îi smulsese dintr-o mișcare chiloții. Pubisul fetei era ud de lacrimile lui.

— Vă vine să credeți? își ieși din minți comisarul. Linge cea mai mișto păsărică din oraș și tot nu i se scoală. Marș de-aici, nenorocitule!

Felo se ridică, trăgându-și în același timp pantalonii și chiloții. Cu mâneca își ștergea lacrimile care încă îi curgeau din ochi.

— Domnule Rodrigo, să nu-i spuneți nimic…

— Stai calm, șeful tău n-o să afle nimic. Însă tu o să mă servești ca un sclav de fiecare dată când vin pe-aici. Ne-am înțeles?

— Puteți conta pe mine pentru orice.

Răspunsul comisarului fu un șut în fund.

— Șterge-o de aici, poponarule!

Ieși și închise ușa. Era atât de confuz, încât se ciocni de bateristul orchestrei. Acesta îl întrebă ce-a pățit, dar tânărul nu făcu decât să îngaime „nimic, nimic", în vreme ce un firicel de sânge i se scurgea din colțul gurii. Încă mai scuipa spini.

— Ce face Carol? întrebă bateristul.

— E cu Rodrigo, nu intra.

Felo se înapoie la bar. Ușa de la cabina vedetei se deschise și ieșiră cele două gărzi de corp. Bateristul se grăbi să se facă nevăzut. Aveau nevoie de Carol ca să reînceapă spectacolul, dar găseau ei ceva să cânte până își făcea ea apariția.

Comisarul îi mângâia părul cu delicatețe, în vreme ce artista își aranja rochia. Încercase să se ridice, dar el o oprise. Îl enerva să-i

vorbească atunci când purta pantofii ăștia, ale căror tocuri o înălțau cu un cap deasupra lui.

— Hai, Rodrigo, nu începe iar cu asta.

— Trebuia să-i dau o lecție. Știu că e în limbă după tine. De multă vreme sunt cu ochii pe el.

— Nu înseamnă nimic pentru mine.

— Serios?

— Mă vezi tu pe mine combinată cu un ospătar?

— Tu meriți tot ce e mai bun. Îți mai aduci aminte de afaceristul din Madrid de care ți-am vorbit? Săptămâna trecută l-am revăzut. Am fost în capitală cu afaceri și ne-am întâlnit să-ți aranjez un contract. O să câștigi mult mai bine, ca să nu mai zic că vei cânta într-un cabaret de lux. Așa se gândește Rodrigo al tău la tine, iubire. Ești mulțumită?

— Cum să nu; foarte.

— Și cum mă va răsplăti artista mea preferată?

— Sunt a ta și a ta voi rămâne.

— Pentru totdeauna? E plictisitor să fii mereu cu aceeași femeie. Dar, cel puțin, eu nu sunt egoist. O să fiu generos cu tine și îmi voi ține promisiunea de a-ți găsi de lucru la Madrid.

— Îmi faci o mare favoare și-ți sunt recunoscătoare, spuse Carol, care, ca toate artistele, știa că Madridul e poarta spre triumful profesional și economic. Privi la ceas: O să întârzii la a doua rundă a serii.

— Ești cu mine. N-o să ți se simtă lipsa.

Se auziră primele note de la *In the Mood* a lui Glenn Miller. Rodrigo își desfăcu șlițul. Carol îngenunche, iar comisarul, apucând-o de urechi, îi introduse penisul în gură.

— Ești târfa mea, șopti cu voce gâfâită.

Și cum, pentru el, ea era cea mai grozavă târfă din lume, umilind-o se autoproclama stăpânul universului.

La ora patru și zece dimineața, Felo ieșea pe poarta clubului Maracaibo. Partida de cărți din birou nu se terminase. Carol era în cabina ei, își făcea duș. Orchestra și ceilalți doi chelneri se așezaseră să bea ceva la bar: mai aveau de așteptat până pe la cinci fără ceva,

ora când începeau să circule autobuzele. Așezat la volanul mașinii sale 4×4, Fermin, portarul, coborî geamul și-l strigă pe Felo, care, cu capul în pământ, mergea în cealaltă direcție.

— Urcă, îi spuse.

Ca să urce, Felo ocoli mașina, care avea nevoie urgentă de un tinichigiu. Se așeză în față, privind înainte, tăcut.

— Ce-ai pățit?

— Toată lumea știe?

— Nu. Mari Santos mi-a spus că te-a avertizat în legătură cu beleaua în care te bagi dacă-i mai dai târcoale lui Carol.

— Rodrigo e un nemernic. Întoarse capul către Fermin: Știi cumva unde stă?

— Știu, dar n-am să-ți spun. Ce-ai de gând? Vrei să faci vreo nefăcută? Felo, eu te apreciez și nu vreau să te bagi în alte necazuri. Hai, calmează-te. Te duc acasă.

Fermin porni motorul și mașina scoase un zgomot ciudat.

— Ai motorul făcut praf.

— Știu, am vorbit cu frati-miu s-o reparăm mâine, că e duminică. Felo, uită de Carol. O să ai probleme cu Rodrigo. Individul e complet lipsit de scrupule. Fii atent, acum câteva luni i-am găsit o casă la mine la țară unui tip, client obișnuit al clubului, deși nu pot să-ți spun cine. Mi-a plătit un comision la care nici nu visam și m-a scos seara la restaurant, în semn de mulțumire. Atunci am aflat eu cine e acest Rodrigo. Tipul mi-a zis că un prieten de-al lui cunoștea un pușțan care-a fost închis pentru că răspândea materiale de propagandă împotriva regimului. Nu era nici comunist, nici militant de vreun altfel, ci doar un tinerel care lucra la o tipografie și care profitase de asta, fără să știe patronul, ca să tipărească niște fițuici scrise de el în favoarea restaurării Republicii. Asta se întâmpla acum doi ani, pe paisprezece aprilie. Tipografia a dat faliment, pentru că nu și-a putut plăti amenzile, iar de tânăr s-a ocupat Rodrigo. De la comisariat, băiatul a ajuns direct la spital; nu mai era bun de nimic. N-a făcut nimeni reclamație, n-a protestat nimeni, dar în certificatul medical apărea cuvântul torturat, iar medicul a considerat de cuviință să transmită concluziile sale guvernului civil. Imediat, Rodrigo a aranjat ca medicul să fie demis pentru fals în acte.

Versiunea oficială era că a deschis focul asupra forțelor de ordine și se aducea ca circumstanță agravantă un amănunt cât se poate de fals: cică tânărul ar fi avut o armă. A fost condamnat la zece ani de închisoare pentru uz de armament. Medicul a fost aruncat într-un sat pierdut de prin Castilia, unde e muritor de foame și trăiește ca un exilat. Acum înțelegi cu cine te pui dacă râvnești la fătuca asta, care nu e de nasul tău?

— Pentru că sunt un simplu chelner?

— Nu, fiindcă e o artistă cu ambiții.

— Carol nu-l iubește pe Rodrigo.

— Nu contează, Felo. E o fată modestă, pe care stăpânul a făcut-o vedetă. Nu mai trebuie să-ți spun care a fost contribuția ei. Eu cunosc genul ăsta de muieri și pentru nimic în lume nu s-ar mai întoarce de unde au plecat. Unele s-ar mulțumi să rămână doar starleta clubului Maracaibo, dar Carol e mai ambițioasă de atât.

— Sunt convins că-l urăște pe Rodrigo.

— Dar are nevoie de el. E stăpânul orașului.

— Ar trebui să vezi cum se poartă cu ea.

— Nu mă interesează. Acolo unde sunt eu, e mai bine să nu știi nimic. Dar mi-ar părea rău să pățești ceva. Mai sunt muieri pe lume.

— Niciuna ca ea!

— Tare căpos ești! Tu și cu mine nu suntem de nasul damelor cum e Carol. E o vedetă faimoasă, dorită de oameni puternici, cum e și Rodrigo.

— Tu nu-l urăști?

— Ba, și-ncă cum! Mă apucă nervii de fiecare dată când dau ochii cu el. Dacă l-ar lovi damblaua, primul aș bea în cinstea fericitului eveniment! Și cred că la fel ar face mulți alții. Știai că patronul îi plătește o taxă de protecție lunară?

— Nu.

— Nu știu suma, dar știu că e mare. Mi-a zis contabilul. Și nu ia doar de la Maracaibo, ci și din alte părți. Când mi-a povestit Mari Santos ce-ai pățit, am zis să te aștept ca să te avertizez. Acum însă, în semn de prietenie, te rog ceva: să nu se afle nimic din ce-am vorbit noi doi. Aș avea necazuri dacă s-ar afla.

— Îți promit.

— Și trebuie să-mi mai promiți ceva: c-o să uiți de Carol.

— Bine, Fermin, m-ai convins. Lasă-mă aici; vreau să merg nițel pe jos.

Paznicul opri mașina lângă trotuar. Își strânseră mâinile și-și luară rămas-bun până luni. Duminica nu era zi lucrătoare. Felo se încrucișă pe drum cu primii muncitori care mergeau și ei sâmbăta la lucru. Fermin îl urmări cum se îndepărta, măcinat de îndoieli. Avea încredere în tânăr, dar, ca pasăre de noapte ce se afla, știa destui bărbați care ajunseseră rău din pricina unor muieri cu fumuri, pe care ei le iubeau așa de mult și de curat, încât pur și simplu deveneau orbi în fața consecințelor acestei pasiuni.

6

Pe la sfârșitul secolului al XIX-lea, firma franceză Morand Merle, de origine din Bordeaux, se stabilise într-o zonă din centrul Comunității Valenciene, găsind aici o climă prielnică producției de stafide, pe care le exportau aproape integral în Anglia. În țara lor, concurența îi împiedica să se extindă. Capul familiei îl însărcinase pe fiul cel mare să găsească un loc unde cantitatea și calitatea stafidelor produse – pe care englezii le solicitau cu lăcomie – să poată crește. René Morand a vizitat mai întâi Barcelona și Tarragona, unde a stat câte puțin în fiecare anotimp. Apoi a făcut același lucru în regiunile Castelló și Valencia. Aici a văzut pentru prima oară livezi de portocali și-a fost entuziasmat, dar opoziția fermă a tatălui l-a împiedicat să-și urmeze această nouă pasiune. Cu toate acestea, bătrânul Morand Merle a ajuns până la urmă la concluzia că, date fiind clima și producția agricolă din regiune, Valencia era locul potrivit pentru culturile sale de viță-de-vie și a cumpărat aici un lot mare de terenuri. Mulți ani mai târziu, afacerea mergea așa de bine și se extinsese atât de mult, încât imperiul agricol pe care-l fondase bătrânul Morand a condus în mod firesc către un imperiu financiar concretizat în banca Crédito Morand deschisă la Valencia. Familia Morand construi în oraș un bulevard destul de scurt, mărginit de grădini și completat cu o bisericuță. Imaginația populară denumi acest loc Bulevardul Francezilor. Banca Crédito Morand dădu faliment doar cu puțin timp înainte de Războiul Civil, iar familia Morand se întoarse în Franța.

În fiecare duminică pe la ora unsprezece, Josep Baixauli ieșea la plimbare pe acest bulevard, dacă nu cumva era reținut în altă parte de obligațiile sale de muzician. Bulevardul era plin de băncuțe de lemn, însă cele mai căutate erau două bănci mai ascunse, aflate la umbra unui dud stufos. Una dintre acestea devenise locul de întâlnire a lui Josep cu Adelaida, iubita lui, servitoarea familiei Pujalte – o tânără care împărtășea convingerile religioase ale familiei la care servea. După slujba catolică de duminică, Josep și Adelaida se

întâlneau aici o oră, timp în care ea îi supraveghea pe cei doi copilași ai familiei, în vreme ce părinții lor stăteau la taclale cu ceilalți credincioși. Adelaida ieșea de la slujbă căutând din ochi banca, pentru a vedea dacă o aștepta Josep. Cei doi copilași (de patru și șase ani) săreau să-l întâmpine. Nu se sărutau niciodată, din precauție, fiindcă nu voiau ca stăpânii fetei să-și dea seama de natura relației dintre ei. Se salutau cu un „bună" rece, respectând convențiile impuse de familia care-și făcuse o datorie din a veghea asupra probității morale a tinerei.

În vreme ce puștii se jucau pe-aproape, Josep și Adelaida vorbeau de ale lor, mereu atenți la gesturile stăpânilor. Uneori, pe banca de alături se așeza un bărbat a cărui figură li se părea familiară și care dădea tot timpul impresia că era măcinat de griji și de gânduri. Era un om la vreo cincizeci de ani, mereu la costum cu cravată, cu mustață stufoasă și un aer blând. Din când în când, cu mare discreție, îl surprindeau privind cu coada ochiului spre cuplurile care se întâlneau la băncuțe. Era o privire scurtă și încărcată de durere, fiindcă-i evoca chipul soției pe care o pierduse cu zece ani în urmă din pricina unei boli incurabile. Omul se numea Sebastián Piñol și era comisar-șef în cadrul Brigăzii de Criminalistică. Avea un fiu, student la Medicină, pe nume Juan, care insista să i se spună Joan[12]. În casă, însă, tatăl îi spunea pe numele de botez.

Cu voioșia ei obișnuită, Adelaida începu să-l ia la întrebări pe Josep:

— Cum e la muncă?

— Foarte bine. Am uitat să-ți zic că domnul Puig mi-a mărit leafa. E foarte mulțumit de mine.

— Pare un om de treabă; mi-ar plăcea să-l cunosc.

— Este un om de treabă, da.

— Și pe mama ta aș vrea s-o cunosc. De ea și de frate-tău nu-mi vorbești niciodată.

— O să ai vreme să-i cunoști.

— Deși stau în casa unei familii, de multe ori mă simt singură.

— Dacă aș putea veni să te văd la ora nouă, când ieși să-i cumperi stăpânului ziarul, să știi că aș veni în fiecare zi.

— Știu, doar că nu pot să nu visez la ziua când o să ne căsătorim și o să avem și noi familia noastră. Mi-e greu la oraș, nu mă pot obișnui.

Era de înțeles. Adelaida se născuse în localitatea Morella, la o fermă. Tatăl era cioban la oi, mama făcea și ea ce putea ca să-și crească cei trei copii. În anul 1929, Morella a fost lovită grav de criza economică, iar fabrica de textile Giner, care dădea de lucru la opt sute de localnici, s-a închis din motive de succesiune incertă. Tatăl a murit, iar copiii s-au mutat în Catalonia. Criza a durat ani de zile și frații Adelaidei s-au mutat în cele din urmă în orașul Terrassa, unde și-au găsit de lucru ca vopsitori în industria textilă. Mergând într-o vară la țară, bătrâna servitoare a familiei Pujalte i-a spus Adelaidei că dorea să iasă la pensie și a recomandat-o în locul ei. Fetei îi lipseau, însă, liniștea satului, peisajul și aerul curat, deși știa că nu se putea întoarce acasă, din pricina sărăciei.

Sebastián Piñol deschise ziarul. Îl citea cu o indiferență care se potrivea firii sale. Căută pagina de Social și Evenimente: redactorul era o veche cunoștință, Adrián Soler, pe care-l cunoștea încă de când era reporter de teren. Adelaida era cu ochii pe soții Pujalte, care se plimbau în apropierea bisericii, însoțiți de un alt cuplu, în vreme ce copiii lor se jucau în iarbă cu o minge de cauciuc. Josep o apucă de mână și degetele li se împletiră o clipă – apoi îi dădu drumul.

Adelaida nu știa nimic despre tragedia familiei lui Josep, nici despre convingerile lui politice sau activitatea clandestină pe care o desfășură. Tânărul prefera s-o țină la distanță de toate aceste lucruri, crezând, poate, că nu era capabilă să le înțeleagă. Era un băiat convențional, animat de năzuințele firești ale vremii lui, care căuta o fericire obișnuită. O iubea pe această fată pentru bunătatea ei, pentru că era cinstită și loială. Josep considera că va avea destul timp să-i explice cum stau lucrurile pe lume, atunci când relația lor va progresa. Cu vremea, Adelaida avea să înțeleagă conceptul de inegalitate socială, pe care ea și familia ei îl exemplificau perfect. Și totuși, faptul că o fată tânără ca ea, aflată sub jugul unor circumstanțe politice nedrepte, nu se vedea ca aparținând unei clase sociale oprimate, îl revolta și-i întărea convingerea că oamenii s-au resemnat cu starea de fapt. Deși împărtășea dorința ei de a întemeia

o familie – un lucru de care el nu avusese parte încă, se temea totuși că mentalitatea ei tradițională va duce, în cele din urmă, la o ruptură. Cu toate acestea, i-ar fi plăcut o soție ca Adelaida, fiindcă, în multe privințe, îi amintea de maică-sa.

— Ce vrei să facem diseară? întrebă Adelaida.

— Nu știu… ce vrei tu.

— Aș vrea să merg la dans, dar e scump…

— Putem să mergem; acum am bani.

— Mi-ar plăcea totuși să-i economisim.

— Oricât am strânge cureaua, tot n-o să facem rost de bani să ne luăm și să facem și-o casă.

— Nici dacă ne mutăm la tine în sat?

— Nici acolo. Mama face și ea ce poate, dar tot cu banii mei ține casa. Poate când o mai crește Robert… Știi? Uneori mi se pare nedrept că există pe lume oameni ca stăpânii tăi, care au de toate și alții ca noi, care muncim de ne spetim și abia reușim să trăim de pe o zi pe alta.

— Asta e viața.

— Noi ne facem viața, cu mâinile noastre.

— Josep, viața noastră e în mâna lui Dumnezeu. El ne-a adus împreună, El ne-a făcut să ne iubim și tot El o să aibă grijă să avem o familie, într-o bună zi. Trebuie să credem că totul va fi bine. Credința poate muta munții.

— Eu nu cred decât în om și în efortul lui de a schimba lumea.

— Noi muncim și facem tot ce putem. Cu ajutorul lui Dumnezeu, vom reuși să construim un viitor pentru noi și pentru copiii noștri. Când îmi vorbești așa, mă întreb ce ți s-a întâmplat, oare, de ești așa înverșunat împotriva Lui. Însă pe mine nu mă convingi. Timpul va dovedi că am dreptate. Uite la frații mei: au familie, au un serviciu bun. Nu-ți folosește la nimic să te vaieți.

— Oamenii n-ar trebui să plece din locul lor de baștină pentru a fi fericiți.

— Și dacă am pleca și noi?

— Tu ai plecat și uite…

— Vreau să spun să plecăm de aici. Să mergem în Franța, sau în Germania. M-am întâlnit astă-vară la Morella cu niște vecini cărora

le merge foarte bine…

— Ce vorbe goale! N-au nici după ce bea apă pe-acolo. Am fost eu odată la culesul viei și-am văzut în ce condiții trăiesc. Claie peste grămadă în case goale, unde dorm pe saci de paie și pe ce mai apucă. Asta vrea Dumnezeu pentru noi?

— Josep, nu-mi place când iei numele Lui în deșert.

O apucă din nou de mână.

— Hai să nu ne certăm, Adelaida.

— Nu ne certăm. Noi avem dragostea care ne unește. Nu ți se pare o mare bogăție?

— Pentru mine, e o valoare inestimabilă. Pentru noi fac tot ce fac, pentru viitorul nostru.

— Așadar, Dumnezeu ne-a dat acest dar. Uită-te la ei (arătă spre cei doi stăpâni), toată ziua se ceartă. La ce bun să fii bogat dacă nu ești fericit? Dumnezeu e drept și El dă fiecăruia ceea ce merită. Eu sunt tare fericită că te-am întâlnit. În fiecare zi mă rog ca relația noastră să se întărească.

Adelaida îi amintea tot mai mult de mama lui. Și doamna Ines se rugase Domnului pentru bărbatul ei. Cu ani în urmă, pe când erau logodiți, poate că și ea era plină de speranțe pentru viitor și se gândea la căsătorie și la copii. Pe timpuri, credința reușea poate să mute munții, însă Josep trecuse printr-o tragedie și niciun Dumnezeu nu-l putea convinge că așa a fost voia Lui.

După ce Adelaida plecă cu familia Pujalte, Josep porni spre casă, meditând la posibilitatea de a da ochii cu turnătorul Leandro Monrabal. Domnul Puig îi zisese că nu era sigur dacă mai stătea sau nu în cartierul Greu Coberta. Josep opri motocicleta cu o stradă înainte de intersecție. Nu era multă lume pe stradă, așa că intră într-un bar. Patru oameni jucau cărți și râdeau cu poftă. Josep se postă în stânga jucătorilor, în centrul tejghelei. Patronul, care scurgea niște pahare, se întoarse spre el.

— Un țap, ceru Josep.

Primi o bere și-o farfurie cu alune și gustări. Plăti. Luă câteva guri de bere. Își aprinse o țigară, contemplând afișele de la coride, cu numele unor toreadori faimoși și pozele altor vedete: Ricardo

Zamora, Vicente Guillot, Waldo, Roberto Gil, Piquer – toți jucători ai clubului F.C. Valencia. Toate pozele erau dedicate lui Pascal Martinez, probabil patronul localului. În celălalt capăt al tejghelei ședea un client singur, care citea un ziar sportiv. Jucătorii de cărți începuseră un joc nou și, atenți la semnalele partenerului, jucau în liniște. Josep se grăbi să-și termine berea.

— Alunele nu le vrei? întrebă patronul.

— Mersi, dar mă duc să mănânc și nu vreau să-mi stric foamea. Auzi, îl știi din întâmplare pe unul Leandro Monrabal?

La auzul acestui nume, toate privirile se întoarseră simultan spre el. Jucătorii lăsară cărțile pe masă, tipul din celălalt capăt împături ziarul, iar patronul se trase un pas înapoi.

— De unde ești?

— Din Xàtiva. Sunt un nepot de-al lui.

— Ești nepot și nu știi unde stă?

— De ani de zile nu mai știu nimic de el. Am aflat că locuiește în cartier, dar nu știu casa.

— Întreabă pe stradă, zise cu subînțeles unul dintre jucători, care se ridicase și se îndrepta spre el. Josep înțelese că i se sugera să spele putina.

— Mă iertați, spuse el, n-am vrut să vă supăr.

Nu-i răspunse nimeni, iar el ieși. O porni spre Vespa lui, fără să mai îndrăznească să-i întrebe ceva pe puținii trecători care-i ieșeau în cale. Pe partea opusă a străzii văzu o farmacie deschisă, unde servea o fată tânără despre care își închipui – prin cine știe ce asociație de idei – că nu va fi atât de nesuferită. Dar pe când traversa, auzi o voce care-l striga. Se întoarse și îl văzu pe individul care citea ziarul sportiv la bar. Se apropie de el.

— Auzi, chiar ești nepotul lui Leandro? îl întrebă individul.

— Nu.

— De ce-l cauți?

— A fost camarad de arme cu tata.

Josep n-avea chef să se destăinuie unui necunoscut, dar celălalt părea că voia totuși să afle amănunte.

— Știi povestea lui Leandro?

Nu știa dacă trebuia să-i răspundă sau nu. Oare tipul ăsta, de vârsta domnului Puig, era prieten cu Leandro? Nu știa cum să interpreteze atitudinea oamenilor din bar și nici gestul acestui străin de a fugi după el ca să-i vorbească.

— Tatăl tău trăiește? Este prizonier? Exilat?

— Dispărut. Mi s-a spus că Leandro mi-ar putea da informații despre el.

Omul privi grăbit în stânga și-n dreapta, asigurându-se că nu-l aude nimeni. Apoi îi puse o mână pe brațul drept.

— Băiete, eu sunt și mereu am fost republican. Am stat în pușcărie zece ani. Se vorbea mult acolo de disidenți. Nu există oameni dispăruți. Cei vii au luat calea exilului, iar ceilalți sunt morți, cu excepția lui Leandro. A devenit turnător ca să-și salveze viața. (Privi din nou în jur.) Nevasta și fiii l-au părăsit. Nimeni în cartier nu vorbește cu el. Doar eu, din când în când.

— De ce?

— Fiindcă am fost la închisoare și acolo am cunoscut mizeria și-am văzut oameni torturați. Singurătatea, marginalizarea sunt tot o formă de tortură. Uită-l pe Leandro, deja o duce rău. N-o să-ți folosească la nimic să-l mai blestemi și tu.

— Vreau doar să vorbesc cu el. Dacă știe ceva de tata, chiar dacă-mi zice că e mort, măcar o să știm ceva clar.

— Mamă ai?

— Da.

— Înțeleg tristețea ei. Din strada următoare dai în șoseaua care duce spre cimitir. Pe partea cu terenurile virane, o să vezi un om care stă jos. O să-l recunoști; e mereu singur și are un păr alb și des.

Bărbatul dădu să plece, dar Josep îl apucă de braț.

— Sunteți republican și sunt sigur că în acest cartier mai sunt și alții ca dumneavoastră. Cum luptați împotriva dictaturii?

— Întrebarea nu e ce facem, ci ce-am făcut… și cu ce sechele am rămas din cauza asta. Aici nu vei găsi familie care să nu fi trecut printr-o nenorocire. Și eu aș fi putut să-mi dau viața pentru un ideal atunci când eram tânăr, dar am văzut atâta moarte, mizerie și suferință, încât am ajuns să fiu un resemnat al sorții. Poate că și tu ai să fii așa peste câțiva ani.

— Niciodată n-am să ajung un resemnat.

— Bine-ar fi să existe mai mulți tineri ca tine! Îți doresc succes, băiete.

Omul o porni înapoi și intră din nou în bar. Josep se gândea la capul plecat în fața vieții al domnului Puig și-al bărbatului pe care tocmai îl cunoscuse, dar și la jucătorii de cărți care îi urau pe turnători, dar își ridicau sportivii la rangul de idoli. În curând, la numărul lor se vor adăuga și Calpe, Camarasa, Domínguez, Serafín– toți jucători la F.C. Llevant, care urca pas cu pas spre divizia întâi. Porni motoreta și făcu dreapta din șoseaua Reial, mergând încetișor, până dădu peste un om așezat pe pământ cu spatele la el. Se îndreptă spre el, întrebându-se, inevitabil, cum arăta la față, ce va spune, ce va face, ce l-a mânat să devină un trădător. Respira greu, inspirând și expirând cu zgomot aerul pentru a-și stăpâni ura pe care o simțea văzându-se față-n față cu un turnător. Se opri chiar în spatele lui. Dacă ar fi avut pistol, oare în clipa aceea l-ar fi împușcat? De ce i-a venit gândul ăsta? Cât este de adevărat că ura întunecă mintea! Și, totodată, că ne face de nerecunoscut, chiar și pentru noi înșine.

— Leandro Monrabal? întrebă postându-se dinaintea lui.

Omul fuma, cu capul aplecat. Ridică privirea, în vreme ce în auz îi răsuna încă ecoul unor vorbe care-l speriau.

— Ce vrei?

— Sunt fiul lui Josep Baixauli.

Leandro oftă și privi țigara aproape stinsă, care-i fumega între degetele pătate de nicotină.

— Dacă ai venit să mă lichidezi, îmi faci un bine.

Josep fu surprins de lenea și sila cu care rostise aceste cuvinte ce arătau că-i citise gândurile; fu impresionat de aerul lui de învins, de om pentru care viața nu mai înseamnă nimic și se trezi deodată că îl compătimește pe acest bătrân, deși se sforță să nu arate nimic, pentru că nu i se părea cinstit să simtă milă pentru un trădător.

— Dacă poți, fa-o. Vocea lui Leandro nu avea nimic provocator. Părea doar un bătrân extrem de obosit.

Ar face-o? se întrebă Josep susținându-i privirea. Omul acela nu-l trădase doar pe taică-său, ci înșelase speranțele a mii de combatanți,

idealurile lor comune, visul la o viață bazată pe etică și dreptate. Oare câți oameni turnase?

— Am pentru dumneata cel mai profund dispreț.

— Dacă te ajută cu ceva, să știi că și eu mă disprețuiesc la fel de profund.

— Cuvintele dumitale n-au nicio valoare pentru mine.

— Te cred, dar altele n-am. Sunt un turnător. Ceea ce-am făcut nu are nicio scuză; nici nu îmi caut scuze.

— Dar de ce ai făcut-o?

— De laș ce-am fost.

— Un bărbat, un luptător pentru libertate, un om care-și risca viața zi de zi… cum poate un astfel de om să ia hotărârea de a-și trăda tovarășii?

— Nu îmi pui nicio întrebare pe care să nu mi-o fi pus eu însumi până la obsesie în ultimii ani. Am făcut-o pentru mine, dar și ca să-mi apăr familia. Ce glumă! Familia care pe urmă m-a părăsit, fiindcă devenisem un trădător. Aș putea să-ți descriu în amănunt împrejurările, dar presupun că pe tine de fapt te interesează ce s-a întâmplat cu taică-tău.

— Chiar așa.

— Dacă stai jos aici, lângă mine, n-o să atragi atenția. Aici, lumea nu prea vorbește cu mine și e posibil să te ia drept polițai. (Josep se așează.) Uneori sunt vizitat de polițiști care se prefac că le furnizez informații. Asta mă umilește și mai mult și îmi atrage o ură sporită din partea vecinilor – de fapt, asta și urmăresc ei. E curios: trădătorul ajunge, până la urmă, să fie disprețuit de ambele tabere. Nu zic că nu merităm.

Înainte să arunce chiștocul, îl folosi să-și aprindă altă țigară. Fu cât pe aci să-i ofere una și lui Josep, dar se opri, vrând să evite o nouă reacție de silă.

— Nu vreau să interpretezi greșit ce ți-am zis, continuă el. Nu urmăresc să-ți storc lacrimi și nu am nevoie de mila nimănui. Singura mea speranță e să plec undeva unde nu mă cunoaște nimeni și să mor liniștit, dacă un trădător poate spera la așa ceva.

Trase de două-trei ori din țigară. Pe albul ochilor i se desena o rețea de fire subțiri, roșii.

— I-am salvat viața lui taică-tău. Poate o să ți se pară că sunt cinic, dar nu sunt. După ce m-am predat, m-au lăsat liber și-au stârnit zvonul că îmi trădasem tovarășii, astfel ca unii dintre ei să iasă din ascunzătoare, ca să mă caute să mă omoare. M-am prins de schemă pentru că noaptea apărea lângă casa mea o mașină plină cu polițai din Garda Civilă, sub acoperire. Pe taică-tău îl știam bine, știam că are o fire năprasnică și că nu va rezista să nu vină după mine să se răzbune. I-am trimis vorbă printr-un tovarăș pe care polițaii nu-l cunoșteau; i-am zis că le pică drept în brațe dacă vine. Tovarășul mi-a zis pe urmă că dăduse de el și că-l oprise la el acasă chiar în noaptea în care avea de gând să vină după mine. Mai multe nu știu despre el.

— Mai înainte vorbeați de anumite împrejurări care v-au condus la trădare…

— Ți-am zis deja de una: familia mea. Și pe urmă a mai fost haosul care domnea în grupul ăsta de gherilă din care făceam parte. Șefii se opuneau deciziei biroului politic al Partidului de a abandona lupta armată. Partidul a trimis un om de legătură să vorbească cu ei, dar n-a fost chip să se ajungă la un acord de încetare a focului, doar la haos și neîncredere. Unii au plecat înapoi cu omul de legătură. Primeam mereu vești despre trădări și grupări dezmembrate prin alte părți ale țării. Au fost și tovarăși care s-au crezut haiduci, dar și-au luat-o chiar de la țăranii care în trecut ne susțineau – văzând cum stau lucrurile și trezindu-se ei la poartă cu polițai deghizați în luptători de gherilă, pur și simplu au refuzat să mai colaboreze cu noi. Dar ceea ce m-a făcut pe mine să mă predau a fost zvonul că Partidul se dezicea de noi, urmând directivele Uniunii Sovietice, care impusese renunțarea la lupta armată. Pierderile în rândurile noastre au început să fie atât de dese și ne prindeau așa de ușor, că mi-am zis că totul era oricum pierdut.

— Vrei să spui că Partidul v-a trădat?

— N-am documente să dovedesc asta, dar umblau multe zvonuri. Poliția făcea arestări în locuri de care nu avea cum să știe. Conducătorii din afara țării aveau informații exacte despre activitatea noastră. După negocierea aceea eșuată cu omul de legătură, Francisco Corredor, care era capul grupării noastre, a fost

ucis în bătaie. Atunci am dezertat. Voiam să fug în Franța, la Toulouse, dar n-a fost chip. Forțele de represiune erau bine organizate și aveau o rețea de informatori infiltrați peste tot. Aș fi putut să mor ucis, ca un erou, dar deja mă săturasem de atâția morți.

— Și nu v-ați gândit că poate n-ați vrea să rămâneți în istorie ca trădător?

— Istoria e un fenomen general, dar a salva viața cuiva e un fapt particular și are legătură cu slăbiciunea condiției umane. Nu caut mila ta. Sunt și voi muri trădător. Cel mai rău mi-a fost când nevasta m-a părăsit, cu tot cu copii, fiindcă eu făcusem ce făcusem în parte ca să le fie lor bine. În ceea ce privește atitudinea Partidului, o să știm totul în ziua când se vor face publice arhivele secrete – dacă asta se va întâmpla vreodată. Pentru mine, oricum, nu mai contează. Despre tatăl tău nu mai am ce să-ți spun. Am ținut la el; era un om dintr-o bucată. Nu-mi pasă dacă mă crezi sau nu. Sigur că aveam viziuni diferite, în chestiuni de tactică și chiar de politică, dar îi admiram curajul. Dintre toți foștii tovarăși care mă căutau să se răzbune pe mine, a fost singurul de care mi-a păsat. Știu că dacă m-ar fi găsit, m-ar fi omorât.

Leandro nu pomeni nimic despre rolul important jucat de tatăl lui Josep în lichidarea presupușilor delatori și spioni infiltrați în Grupare. Nu era important și nici nu voia să-i dea fiului un exemplu de fanatism și paranoia, mai ales dată fiind situația.

— Știți, și eu sunt un activist comunist.

— Nu-ți fie teamă, nu te denunț. Dar aș vrea să-ți dau un sfat, din experiența mea.

— Nu cred că sunteți în măsură.

— Ba greșești, chiar sunt foarte în măsură. De cele mai multe ori, partidele politice care apar în avangarda istoriei își urmăresc interesele proprii, nu pe cele ale societății. Noi am făcut greșeala de a petrece prea mult timp în munți, iar Partidul ne-a pedepsit pentru asta. O analiză obiectivă a oricui posedă capacitatea de reflecție putea demonstra clar că nu aveam să ajungem nicăieri cu lupta armată. Cum s-ar fi putut doborî cu pușca forțele armate reunite ale statului? După al Doilea Război Mondial, marile puteri occidentale n-aveau niciun interes să readucă democrația și republica în Spania.

Nu era acesta un motiv suficient ca să ni se ordone retragerea într-un alt moment, mai propice, și să se adopte o altă tactică? Când s-a dat semnalul retragerii, dezastrul era deja inevitabil. Și, oricum, atunci au fost la mijloc chestiuni de strategie politică, nu grija pentru militanții armați.

Josep se ridică și-și aprinse o țigară.

— Cum te cheamă?

— Josep.

— Josep, taică-tău e mort.

— Cine l-a omorât?

— Dacă l-ar fi omorât forțele de ordine, s-ar fi aflat. Era un tip cu reputație și l-ar fi folosit ca să inducă teama în rândurile mișcării de gherilă.

Atunci Josep își aminti cuvintele tovarășului Antonio, care îl asigurase că regimul nu spunea niciodată nimic despre cei uciși pentru a nu-i transforma pe membrii mișcării de rezistență în eroi.

— Cred că aveți resentimente față de Partid.

— N-am niciun resentiment; nu mă urăsc decât pe mine însumi.

— Spuneți-mi: dacă vi s-ar da posibilitatea să vă întoarceți în trecut, ați mai trăda?

— Dacă mi s-ar da posibilitatea de a schimba ceva, aș alege să nu mă fi născut.

Leandro aprinse o altă țigară și expiră fumul, cu privirea pierdută în zare. Îl privi pe tânăr în ochi:

— Acum știi tot ce știu și eu. Îmi pare bine că ți-am spus, la fel cum îmi pare bine că tatăl tău n-a fost omorât din cauza mea, chiar și-n împrejurările date. Odată, într-un atac împotriva unei cazărmi, mi-a salvat viața. Îi eram dator, și-am vrut să i-o salvez și eu pe a lui. Acum te rog să mă lași singur.

În vocea lui Leandro apăruse o notă de oboseală; răgușise, nu era obișnuit să se întindă la vorbă. Josep rămase câteva secunde privindu-l. Descoperi pe chipul trădătorului riduri adânci, ca ale unui om mult mai în vârstă. Leandro nu se uita la el, vrând probabil să evite amintirea vinii care-l apăsa, din care i se trăseseră durerea, singurătatea și marginalizarea. Nu-și luară rămas-bun. Josep se îndepărtă pas cu pas, până trecu de partea cealaltă a șoselei. Părea

un tânăr furios, sătul de atâta fugă și resemnare. Poate nici nu era conștient de ura pe care-o simțea nu doar împotriva trădătorului ce rămăsese cu privirea fixată în pământ, de parc-ar fi vrut să nu mai vadă pe nimeni și nici să nu mai fie văzut, ci și împotriva propriei sale neputințe, de activist care luptă și-și riscă viața degeaba. Apăsă cu furie pe pedala motoretei ca s-o pornească. Nu-i va povesti nimic maică-sii. Ce rost avea? Mort sau dispărut, tot dureros era. În realitate, nu voia să creadă în trădare ca strategie de partid, o trădare organizată căruia tatăl său îi căzuse victimă. Atâta infamie nu era posibilă. Nu, nicidecum. Dac-ar fi fost așa, totul ar fi fost absurd, prea absurd, își repeta pe drumul spre casă, fără să-și poată stăpâni îndoiala și mânia care își făcuseră loc în mintea lui confuză.

Cèlia a venit mai devreme azi, probabil că vrea ceva. Face ce face de obicei: se așază lângă Miquel, schimbă câteva vorbe (azi mai multe ca de obicei, căci Miquel i-a povestit ce s-a întâmplat cu găina lui Salif). Cèlia îi dă dreptate, îl mângâie pe ceafa (uneori îl pupă pe obraz, ca o soră). Solidaritatea a doi oameni singuri și nenorociți… dar până la urmă cine suntem, dacă nu o adunătură de dezrădăcinați, provenind dintr-o epocă așa de diferită că nu mai reușim să ne găsim locul în vremurile actuale? Afecțiunea reciprocă, ce balsam pentru un suflet rănit! Salif coboară din furgonetă și intră în magazin, în vreme ce Cèlia și cu mine fumăm o țigară la capătul curții, acolo unde gardul se continuă cu un câmp, apoi cu un grup de fabrici și, la orizont, cu o mulțime de clădiri în construcție, toate mai înalte de douăzeci de etaje. Când or să-și pună în practică planurile de urbanizare, ce-o să mai fie? se întreabă Cèlia cu voce tare.

Știu exact la ce se referă când se întreabă ce-o să mai fie. De fapt, mă întreabă ce o să se întâmple cu ea, Miquel și Salif. Planul de reorganizare locală presupune transformarea câmpurilor în terenuri agricole, cu tot cu casa mea, cu curtea și acareturile. A fost o invenție a stângii acest plan, de care dreapta a știut să profite. Înainte vreme, extremele se atingeau, acum se confundă. Cei care acum douăzeci și cinci de ani se apucaseră cu cartea în mână să culturalizeze masele sunt aceiași care acum au transformat notarii în cronicari ai reconstrucției orașului. Am primit deja o mulțime de oferte de la potențiali cumpărători, dar le-am refuzat pe toate. O să vină și ziua când n-o să ai de ales și-o să trebuiască să vinzi, mi se spune.

E inevitabil, până la urmă. Așa prevăd normele planului: dacă nu vinzi, plătești sau cedezi un teren în altă parte. Și cedarea unui alt teren e o problemă, pentru că planul prevede reamenajarea a 60–70 din elementele de infrastructură: străzi, parcuri, piețe – sub acest cuvânt, reamenajare, se ascunde întotdeauna o acțiune care nu e deloc necesară. Hai să vă spun ceva: au început prin a plăti trei milioane de pesete pe *fanecada* de teren. Acum costă cincizeci de milioane și încă mai au de cumpărat. Cred că într-un final vor ajunge

să dea optzeci-nouăzeci de milioane. Atunci am de gând să negociez. Bine faci, îmi spune Cèlia.

E îngrijorată, fiindcă își închipuie că-n ziua în care voi pune mâna pe milioane o să închid atelierul și o să mă retrag la soare, pe o insulă din Caraibe. Cu cât duci o viață mai simplă, cu atât mai mult te temi de schimbare. Poate că ar trebui s-o liniștesc? Dacă le spun ce-am de gând, probabil că și ea, și Miquel o să mă bată la cap să vând de-acum. Pentru ei, cincizeci de milioane pe *fanecada* e o sumă mare, numai bună de investit în alte părți mai fericite, unde timpului nu i s-a lăsat pielea și n-are încă riduri. O dăscălesc: dacă aș fi așteptat înainte să vând casa de la țară, aș fi luat mai mulți bani pe ea. Nu vreau să mai pățesc iar ce-am pățit. Oricum, alte proprietăți nu mai am. Și dacă nu ți-o ia nimeni și te expropriază? Ce-mi rămâne o să valoreze de zece ori mai mult. De altfel, la nevoie, prefer să plătesc decât să fiu expropriat. Păi, de unde ai bani? Sunt un magician financiar. Nu știu cum reușești. Fii atentă (o privesc atent): căile societății capitaliste sunt încurcate. Cine-ar fi zis – nu-i așa, Cèlia? Din fericire, cu tot entuziasmul nostru, n-o să dărâmăm sistemul.

Cèlia fumează și privește cu neîncredere câmpia care va deveni cândva un teren arabil foarte productiv. Nu îndrăznește să mă întrebe ceea ce o interesează cu adevărat. Nu-ți face tu griji. Știu să ies din belele. Nu e păcat – întreabă, nițel mai liniștită – ca tot peisajul ăsta care face parte din trecutul nostru să dispară?

De mulți ani s-a dus naibii totul, dar Cèlia se agață de ferma mea, de câmpiile odinioară roditoare, acum însă uscate, de amintirea merelor pe care le culegeam, sau a perelor, sau a portocalelor de la vecini, de vremea când totul aparținea tuturor și nici prin cap nu ne trecea să ne facem griji pentru viitor, căci cu puțin aveam mai mult decât ne trebuia. Se agață de viața simplă, pe care încă o trăiește cu naivitate, fără să-și dea seama că timpurile moderne înaintează inexorabil și mătură tot din cale, întocmai ca o balenă care înghite hulpav toată plevușcă. Îi tot spun: Nu mai pierde vremea cu amintirile. Sunt o capcană și te împiedică să vezi prezentul așa cum este. Cèlia: Te admir. După tot ce s-a întâmplat… Cum ai reușit să uiți? În gândul meu: agățându-mă fără preget de mentalitatea pragmatică a epocii; întorcând spatele amintirilor și cufundându-mă

în plăcerile trupești. Dar n-ar fi adevărat. Sunt nopți când durerea amintirilor mă chinuie, orice-aș face. Și-atunci mă mint, îmi spun că nu a fost așa, că e o farsă, o altă viață dintr-o altă vreme, din care n-a mai rămas nicio urmă, un coșmar. Lupt cu obstinație împotriva acestui eu străin, care pare să locuiască într-un sălaș acoperit cu amintirile trecutului, pe care nici amnezia cea mai puternică nu le poate șterge.

Nu mai vorbi despre asta, Cèlia. Asta trebuie să faci. Dar nu pot, zice. Lumea noastră s-a schimbat mai mult în treizeci de ani decât în cinci sute. Nu m-am putut adapta și nu cred c-o s-o pot face vreodată. Eu te înțeleg, dar uită. Știu că tu și cu Miquel vorbiți adesea de asta, dar trebuie să reveniți în prezent. Iartă-mă, cred că ar trebui să-ți mulțumesc. N-am de ce să te iert. Doar te rog să mă înțelegi. Am schimbat vorba. De Lluna ce mai știi? Mai nimic. N-are nevoie de mine, așa că mă bucur. Sunt sigur (și așa și eram) că-i merge foarte bine. Bine, hai la treabă, altfel Salif o să își facă griji.

Salif era mult mai pragmatic decât mine, iar munca era formula magică la care apela în orice situație; singura lui moștenire. Era convins că fiecare oră pierdută însemna să dai cu piciorul unui câștig economic pe care nu-l mai puteai recupera niciodată. Urcase la volanul furgonetei și conducea grăbit spre prima lucrare. Las-o mai moale, Salif. Încetini. Profitam de aceste drumuri ca să-l învăț valenciana. Stăpânea destul de bine limba vorbită, dar, ca orice negru decis să-și servească stăpânul cât mai bine, voia să vorbească corect și, mai ales, să scrie, ceea ce îi venea foarte greu și trebuia mereu să refacă facturile. Moale, Salif, e cu oa. Nu cu ua, cu o. Da, e diftong.

Ne îndreptam spre un apartament de la intrarea în oraș. Pe unde treceam, Salif repeta cuvintele învățate: semafor, grădină, dală de pavaj, magazin… Ajunserăm la o intersecție. Sens girator! strigă el. Giratoriu, îl corectai. Se zice girator doar în limba vorbită. Dar cel mai corect e să spui „intersecție circulară”, îmi zise el, mândru. Ha? Pe-asta de unde-ai mai scos-o? În dicționarul vizual scrie intersecție circulară.

Am înțepenit. Niciodată nu auzisem așa ceva. Pe urmă se plâng de proasta folosire a limbii. Salif era foarte mândru că mă corectase. Mă

privea cu un zâmbet cât toată fața, de parcă mi-ar fi zis: uite că un african știe mai bine ca tine propria ta limbă. Eu mă gândeam: ce paradox ar fi ca un negru musulman din Mali să fie ultimul vorbitor al limbii pe care o adusese pe aceste meleaguri un creștin. Nu, Salif, hai să zicem sens girator și să uităm de povestea asta. Tu plătești.

Știa toate uneltele pe care le foloseam la muncă. Pe când intram în Valencia pe șoseaua națională dinspre Alicante, mă gândeam să-mi iau și eu un dicționar vizual; o altă dovadă a pragmatismului lui Salif. A parcat în spatele altei mașini ca să putem descărca sculele de care aveam nevoie, apoi l-am așteptat să caute un loc unde să lase furgoneta. Am scos lista de clienți. Primul client era o doamnă. I-am telefonat să văd dacă era acasă (ceea ce ar fi trebuit să fac înainte să plec din atelier). Salif a apărut îndată și a luat imediat în spate toate sculele, obicei căpătat încă de pe vremea când făcea pe comis-voiajorul. Ne-a deschis o femeie la vreo patruzeci de ani, în urma căreia lătra o piticanie de câine. Când merg prin casele clienților mei, mă uit mereu la aspectul clădirii, la organizarea apartamentului, la cum arată mobila… acele detalii care trădează situația financiară a persoanei, în funcție de care le cer un preț normal sau ridicat. Spuneți, doamnă. Domnișoară, mă corectă, și făcu un semn din cap spre Salif. E de încredere? (Hopa, tocmai ți-a crescut factura, don'șoară.) în fața mutrei mele iritate, încercă s-o dreagă: Mă iertați, dar mi-a venit odată un instalator tot așa, însoțit de un arab, și imediat ce-au plecat mi-a dispărut și vaza de porțelan din casă. Nu vă faceți griji, Salif e un negru cinstit. Am intrat în apartament, fără să mai aștept invitația ei. Vă rog să mă scuzați, îi zicea lui Salif, n-am vrut să vă jignesc, dar… Nu-i nimica. Unii negri furăcioși, io nu. Salif făcea pe prostul. Vă servesc cu ceva? Îi părea sincer rău că fusese atât de nepoliticoasă, iar asta mă făcu să-i reduc factura la prețul normal. Mulțumim, dar n-avem timp. Oricum, mâncăm bine de-acasă, tocmai ca să nu trebuiască să ne mai oprim din treabă până la prânz. Haideți să vedem care e problema.

Ne conduse către baie. Cățelul se juca cu crăcii salopetei lui Salif. Uitați, veceul curge tot timpul, ne zise. Dar nu se aude nimic. Am închis robinetul. Când l-am deschis, am constatat că într-adevăr curgea de mama focului. Am ridicat capacul bazinului. Chiar nu vă

servesc cu nimic? Nu, vedeți-vă de treabă. Domnișoara a plecat, cățelul a rămas. Între el și Salif înflorise o mare prietenie. Eu constatasem că țevăria era ruginită, bazinul spart și garniturile roase. N-aveai ce repara acolo. Aruncă și tu o privire, i-am zis lui Salif, iar el mi-a confirmat că totul trebuia schimbat. Avem ce ne trebuie? Sigur, am notat, avem. De ce nu mi-ai zis? Tu n-are memorie. Șefule, bună gagică. Singurică, și un cățel. Schimbăm piese, îi luăm banii. Păi, și drumul? Mai puțin timp, mai multă treabă. Ascultă, Salif, nu suntem ONG! Orice instalator i-ar lua mai mult pentru deplasare decât pentru piese. Dar i-au furat vaza, replică Salif. Doamne! Adu piesele alea de schimb, am oftat. Nu mai am chef să mă cert cu tine.

Femeia intră în baie. Ne ascultase din spatele ușii. Se îndreptă spre Salif, care căuta piesele de schimb printr-una din cutiile noastre. Mulțumesc, mi-ai dat o lecție. Părea emoționată. Ieși. M-am așezat pe bideu și mi-am aprins o țigară, ceea ce contravenea principiilor mele privind fumatul la locul de muncă, dar compensa ceea ce pierdeam cu drumul. Salif potrivea piesele noi. M-am gândit că data viitoare când i-o mai veni un negru sau un arab în casă, doamna o să se arate tolerantă și deschisă și ăla probabil c-o să-i fure televizorul.

Cu fiecare zi ce trece, îmi place tot mai puțin să muncesc și îmi vine tot mai greu. Noroc cu priceperea lui Salif, care echilibrează curba randamentului firmei. E ciudat cum negrul ăsta din alt capăt al lumii, al cărui destin n-avea de ce să se încrucișeze cu al meu, a ajuns acum să mi se pară un membru de familie. Globalizarea asta ne face viața frumoasă. Poate de-aia nici nu mă opun, din principiu, niciunei tendințe. Bine, clar sunt împotriva oricăror manuale politice și sociale care pretind că-ți arată calea cea dreaptă. Mereu apar conducători sau grupuri al căror țel e să ne mâne ca pe oi. Pentru aceștia am un dispreț cosmic, provenit din bunul-simț cu care-am fost înzestrat și la care nu pot renunța. Trag din țigară, scot fumul pe nas. Salif, mai lungește-o și tu.

7

Duminica, toate neamurile Teresei – bunici, părinți, unchi, verișori și jumătățile lor – se întâlneau la restaurantul din grădinile Vivers. Această tradiție a prânzului duminical dura deja de ani de zile (se impusese la un an după inundațiile catastrofale din 1957). Bunăstarea lor materială, ca familie, se datora agriculturii: bunicii fuseseră producători de portocale și de orez, iar cei trei fii ai lor preluaseră și diversificaseră afacerea familiei. Tatăl Teresei, care era și cel mai descurcăreț dintre cei trei, devenise un mare industriaș odată cu fondarea unei fabrici de ulei care livra marfa în toată țara. Cei trei frați aveau, împreună, șase copii: patru băieți și două fete, adică Teresa și sora ei mai mare cu un an, Ofelia. Cu excepția Teresei, toți umblau numai cu tineri de familie bună, din păturile înstărite ale capitalei. Teresa era considerată țicnită familiei. Spre deosebire de soră-sa, care se lăsase de școală și astfel își cunoscuse logodnicul, Teresa era o studentă eminentă, iar obiceiurile ei difereau de cele ale verilor săi. Bunicii și părinții erau indignați că n-o vedeau flirtând cu tinerii care roiau în jurul ei la petrecerile organizate în vila de la Godella, unde, în mod tradițional, tinerii se adunau ca să se cupleze cu alți tineri plini de bani, de vârsta lor. Răceala și disprețul Teresei față de relațiile formale îi îndepărtau pe potențialii pretendenți.

La cinele în familie se vorbea mult despre cât de bine ar fi ca fata să-și găsească un tânăr de familie bună și afacerea să progreseze, beneficiind în plus de avantajele unui nume cunoscut. În duminica aceea, ca să pună capac, Ofelia anunțase că ea și logodnicul ei, Ernesto, au decis să facă nunta anul viitor, în noiembrie. Chiar dacă nimeni nu era surprins de veste, toți se bucurară nespus, iar vestea fu primită cu aplauze, în pocnetul dopurilor de șampanie. Bunicul, Alfredo, se ridică și lovi cu o lingură în paharul pe care-l ținea în mână. Se făcu liniște. La cei optzeci și unu de ani ai săi, bătrânul le vorbea fiilor în valenciană, iar nepoților în spaniolă, după obiceiul burgheziei de la orașe. Spuse, în numele lui și-al bunicii, că se simțea extrem de fericit să știe că în curând va fi străbunic și că era bucuros

să vadă că familia lor atât de unită avea să crească, apoi le împărtăși tinerilor dorința lui de a-i vedea cât mai curând cu o casă plină de copii, îi spuse lui Ernesto, care era avocat și lucra în biroul tatălui său, că deja îl considera ca făcând parte din familie. Își puse mâinile pe umerii celor doi și anunță că deja se gândise la cadoul pe care avea să li-l facă. Apoi tăcu, pentru a mări suspansul. Când rumoarea generală se potoli, bătrânul Alfredo anunță că avea să dăruiască tinerei familii apartamentul din strada Colon, unde bunica și cu el locuiseră o vreme, înainte de a se muta în liniștitul sătuc Sollana. Răsunară din nou aplauze, dar mult mai stinse, pentru că apartamentul era râvnit și de alți moștenitori. Bunicul mai adăugă că, desigur, va plăti din buzunarul lui renovarea apartamentului. Ernesto și Ofelia se sărutară, bucuroși. Uns cu toate alifiile cum era, bătrânul Alfredo lansă imediat bomba: toți nepoții lui aveau să primească un dar la fel de valoros atunci când se vor căsători. Apoi îi spuse Teresei că, dacă nu va găsi bărbatul ideal până la urmă (deși e lumea plină de ei, Teresa, și sigur într-o zi ce-i al tău și e pus deoparte va apărea), oricum își va primi darul. Teresa se înroși, fapt care nu trecu neobservat în rândurile celor prezenți. A fost o duminică fericită pentru părinții fetelor și toată lumea era binedispusă. Tații își aprinseră trabucurile, tineretul o luă la pas prin grădină, iar Ernesto și Ofelia jubilau.

— Te iubesc atât de mult, Ofelia!

— Și eu pe tine, Ernesto. Aș vrea să avem cel puțin trei băieți.

— O să avem câți copii vrei tu.

Având în vedere situația economică prosperă în care se găseau, Ofelia putea să fie mamă de câte ori poftea, iar pentru Ernesto această căsătorie reprezenta o treaptă mai înaltă pe scara socială. Taică-său, care era avocatul tatălui Ofeliei, trăsese o mulțime de sfori și se dăduse bine în repetate rânduri pe lângă viitorul cuscru ca să obțină includerea lui Ernesto – care nu era un avocat prea isteț – în grupul de invitați de la vila din Godella. Ceea ce urmase nu fusese deloc greu de realizat: fata abia aștepta să se mărite, iar feciorul era moștenitorul unui birou de avocatură specializat în procesele din industria producătoare de ulei.

Doar bunicii, părinții și Teresa se mai aflau la masă. Bunica o compătimea: cum de o fată așa frumoasă și deșteaptă nu avea pe nimeni? În fiecare duminică, tânăra îndura cu stoicism discursurile bunicii, în viziunea căreia un bărbat ar fi protejat-o nu doar pe ea, ci și averea pe care urma să o moștenească. Ce știa o femeie de producția uleiului, de cultivarea orezului sau a portocalelor?

— Sunt încă tânără, le spunea Teresa.

— Copiii se fac de tânără, răspundea bunica.

După ce se servi cafeaua, Teresa ardea de nerăbdare să plece. Nu-i displăceau aceste prânzuri de duminică, dar o oboseau ipocrizia, urmărirea intereselor economice care înlocuia, în bună măsură, relațiile de familie autentice și izolarea în care trăia clasa burgheză. Era o lume falsă, foarte departe de realitatea timpurilor care se profilau la orizont. Îi era milă de soră-sa și de viitorul schematic la care se înhămase: măritiș, copii, o viață la marginea unor lucruri mult mai complexe pe care probabil că n-avea să le cunoască niciodată. Și propria ei viață duplicitară o umplea de remușcări pe Teresa care, zi după zi, se simțea tot mai înstrăinată de familia ei și îi venea tot mai greu să-și joace rolul; nu e de mirare așadar că în familie era văzută ca o persoană introvertită și singuratică. Maică-sa, care nu putea să priceapă cum de-a ieșit fata asta așa diferită de soră-sa și de ceilalți veri, îi recomandase să meargă să vadă un psiholog sau un psihiatru, un specialist care s-o ajute să înțeleagă cum putea cineva care avea de toate să renunțe la bunăstare pentru a duce o viață modestă, cu totul îndepărtată de opulența care-i caracteriza pe cei din clasa lor socială. Adesea, mama îi mărturisise soțului că fata asta e o problemă, că e prea excentrică și solitară. Taică-său, însă, era prea ocupat cu fabrica de ulei și cu exportul de portocale (practic, singurul produs care părăsea granițele țării, fapt pentru care guvernul îl autoriza să importe din străinătate automobile pe care le revindea la preț dublu), sau cu producția de orez, de care el se ocupa în mod exclusiv, fiindcă muncea mai mult decât frații lui. De altfel, acest fiu era preferatul bătrânului Alfredo (iar apartamentul din strada Colon era dovada limpede a acestui fapt).

După câteva ore, Teresa murea de poftă să fumeze o țigară, dar n-avea cum s-o facă. Atâta mai lipsea, să afle bunicii și unchii ei că era

fumătoare! N-ar mai fi fost doar fata aia excentrică, ci de-a dreptul o depravată, o femeie căzută pradă viciilor masculine. De aceea deveni cât se poate de drăguță și se scuză îndelung, pretextând că se întâlnea cu o colegă de facultate ca să învețe împreună pentru examen. Nimeni din familie nu punea la îndoială faptul că era foarte studioasă. Își luă rămas-bun de la toți, și mai cu seamă de la bunica, apoi se îndreptă spre Torres de Serrans, unde se întâlnea uneori cu Alfons, un coleg de facultate cu idei de stânga și foarte naționalist, singurul coleg cu care vorbea, deși îi respingea cu răceală orice avansuri. Din grădinile Vivers și până la Torres fumă două țigări, una după alta, apoi simți că se liniștește. Alfons fu bucuros s-o vadă.

— Te rog să mă ierți că am întârziat, dar aceste mese în familie se lungesc din ce în ce mai tare, se scuză fata.

— N-am așteptat decât douăzeci de minute.

— Soră-mea se mărită în noiembrie.

— Cred că ești singura din familie care n-are planuri de nuntă.

— În fiecare duminică mi se reproșează asta.

Porniră pe jos către piața Mare de Deu. Alfons era la curent cu ideile radicale ale Teresei, dar nu știa că era o activistă a Partidului Comunist. Chiar dacă aveau opinii divergente, o aprecia pentru curajul ei. Era o fată cu personalitate, spre deosebire de alții din generația ei. Discuțiile lor se învârteau în jurul politicii.

— Se aude că o să aibă loc o manifestație de solidaritate cu minerii din Asturia, cât de curând.

— Am auzit și eu ceva.

— Ne pregătim să ținem o întrunire.

— N-am văzut afișe la facultate.

— Se transmite informația din gură în gură, Teresa. E doar un prim pas, să vedem cum stăm. Dacă iese bine, o să convocăm și o ședință publică.

Teresa era de părere că discuțiile astea din gură în gură erau un semn de slăbiciune. Unii procedau așa ca să se apere de reacția colegilor aflați în slujba regimului, dar și ca să împiedice prezența la întâlnire a membrilor Brigăzii Politico-Sociale. O enerva toată organizarea asta precară, pentru că poliția oricum afla, iar ea era de părere că o ședință publică anunțată prin toate mijloacele era, în

fond, o dovadă de putere. Felul acesta de a gândi o deosebea de colegii ei care militau împotriva regimului. Deși Alfons se străduia să treacă drept un activist implicat politic, ei i se păreau puerile aceste manifestări în rândul colegilor de facultate. Era de părere că studenții trebuiau să fie agitatori pricepuți și reflexivi, al căror exemplu să galvanizeze clasa muncitoare. Fără muncitori, lupta politică n-avea niciun sens. Dacă muncitorii se complăceau cu situația în care se aflau, ce rost mai aveau ședințele sau demonstrațiile studențești de stradă? Represiunea minerilor din Asturia trebuia să fie fitilul care, odată aprins, să dea foc butoiului de pulbere din toate centrele industriale ale țării. Acum, că guvernul dăduse oarecum frâu liber economiei, stimulând importurile și exporturile, o grevă generală le-ar fi venit de hac industriașilor, cărora nu le-ar fi picat deloc bine o revoltă care să conducă la pierderea beneficiilor lor, provenite, în principal, din munca celor mulți și prost plătiți. Era evident că muncitorii aveau un motiv bun să se răscoale. Mintea îi fugi spre ideile limpezi și tăioase exprimate de Josep Baixauli. Avea dreptate când propunea acțiuni de amploare care să le dovedească cetățenilor că liniștea și stabilitatea socială proclamate de cei de la putere nu erau decât o minciună. Singurul mod de a te face auzit era să țipi tare. Poate că exista și o cale de mijloc între Alfons și Josep. Teresa avea îndoieli, dar le atribuia originii ei sociale și clasei din care provenea și împotriva căreia lupta. Avea și întrebări la care nimeni nu-i dăduse un răspuns și simțea că acțiunile inițiate în mediul universitar erau un soi de praf în ochi, demonstrații sterile din partea unora care se simțeau datori să facă ceva pentru a-și dovedi angajamentul politic. Pentru ea, afilierea la Partidul Comunist fusese un pas decisiv, o ieșire din modul ei de viață. Relația cu Josep Baixauli, faptul de a fi cunoscut pe cineva care avusese de suferit consecințele unei dictaturi brutale, îi arătase și mai clar ce înseamnă să fii învins. Asta era ce nu știau Alfons și ceilalți colegi ai ei, care proveneau toți din familii cu bani. De curând, Partidul îi trasase sarcina de a organiza o celulă în cadrul Universității, dar Teresa amâna îndeplinirea acestei sarcini fiindcă nu avea încredere în avântul revoluționar al colegilor ei, pe care-i vedea tari la teorie, dar prea puțin dornici să riște afilierea la ideile

comunismului și la acest Partid care reprezenta o amenințare pentru regimul politic aflat la putere.

Un clasic a afirmat odată că destinul omului îl constituie caracterul său. Personalitatea lui Felo îl împingea adesea pe calea nechibzuinței. Era un tip slab și vulnerabil. Tatăl lui, membru în Partidul Socialist Muncitoresc Spaniol, făcuse zece ani de pușcărie în urma Războiului Civil. Murise în 1960. Avea un frate tot socialist, dar extrem de moderat, având în vedere că era familist și avea doi copii mici. Duminica se vedeau în casa mamei, o femeie care, la fel ca toate femeile care avuseseră de pătimit din cauza represiunii franchiste, ura regimul de la putere, însă își reprima această ură mai ales acum, când timpul fricii trecuse, iar lucrurile păreau să se îndrepte spre o modestă normalitate: băieții aveau amândoi de lucru, iar nepoții o ajutau să uite.

La masă nu se vorbea politică. Felo și fratele lui se întâlneau la o bere în barul de-alături, înainte de a se prezenta la prânz, și acolo discutau îndelung chestiuni politice, fapt care-i confirma lui Felo dezinteresul general al clasei muncitoare. De la o vreme, Paco, fratele cel mare, era tot mai sceptic în privința căderii regimului. Un tip cerebral, Paco îi aducea argumentul că țările democratice europene nu se sinchiseau de dictatura lui Franco. Ba chiar le convenea o dictatură de dreapta, care să tempereze ascensiunea Partidului Comunist în țările vestice și, astfel, să țină la distanță amenințarea Uniunii Sovietice. Paco voia să-l facă pe Felo să priceapă că Războiul Rece dintre Statele Unite și sovietici era în favoarea regimului franchist. Că vorbele prin care statele europene condamnau dictatura nu erau decât manifestări formale, la care îi obliga adeziunea lor la principiile democratice. Felo argumenta că aceasta era consecința slabei rezistențe din interior; că dacă puterile occidentale ar vedea că se duce o luptă fermă împotriva franchismului, probabil că partidele lor de stânga s-ar vedea obligate să adopte o altă atitudine. Dacă noi ne purtăm ca oile, ce să ne facă străinii? Nimeni nu va fi salvat, dacă nu vrea să fie salvat. Dar pe Paco aceste discuții îl oboseau, și în fiecare duminică era tot mai

apatic; oricum, nu rezolvau nimic dezbătând la nesfârșit același subiect.

— Felo, am să-ți dau o veste.

— Ce s-a întâmplat?

— Săptămâna viitoare o să plec în Germania, cu Carmen și cu copiii. Nu ne mai întoarcem.

Felo scoase un oftat și dădu pe gât dintr-o înghițitură jumătate de halbă de bere.

— Mama știe?

— Nu încă. Am nevoie de ajutorul tău ca s-o fac să înțeleagă.

— O să fie o lovitură pentru ea.

— Știu, dar nu pot să-mi cresc copiii în societatea asta.

— Paco, eu nu pot să trec pe la ea decât duminica. Nevastă-ta vine des pe la ea, îi ține companie…

— Crezi că nu știu? răspunse Paco cu un aer disperat. Mi se rupe sufletul. Crezi că de plăcere plec și-mi las mama, prietenii, țara? Dar trebuie să clădesc un viitor pentru mine și pentru copiii mei.

— Și ce rahat de viitor crezi că o să ai tu în Germania? O să rămâi mereu un emigrant sărac și umil.

— Am primit un loc de muncă la fabrica Mercedes. Copiii mei o să meargă la o școală bună. Aici nu mai e de trăit, nici politic, nici economic, în niciun fel nu mai merge.

— Păi da, asta e problema: ăia care mai au un pic de conștiință și de curaj în ei abandonează lupta și fug.

— Nu fi naiv. Războiul s-a terminat de douăzeci și trei de ani și regimul e tot mai tare pe poziții. Nu mai există nicio speranță de schimbare. Nevastă-mea o să lucreze și ea, punem un ban deoparte și poate ne vom întoarce.

— Când ai aflat că pleci?

— Acum o lună.

— De ce nu mi-ai spus?

— Nu voiam să mă bați la cap să rămân și nici nu voiam să-i lungesc mamei suferința. Îți dai seama ce greu ar fi trecut o lună, așa. De aceea am hotărât împreună cu Carmen să nu spunem nimic.

— Înseamnă că o să vorbim despre asta la prânz.

— Clar, așa mi-am și propus. O să spun că alaltăieri am primit oferta de muncă și că trebuie să dau un răspuns rapid, altfel mi-o ia altcineva.

Felo plăti berea.

— Cu cât îi spunem mai repede, cu atât mai bine.

Felo și fratele lui așezară masa, în vreme ce mama se juca cu nepoțeii, iar Carmen presăra rozmarin peste *paella* pregătită pentru prânz. De cum se așezară, Felo își ațintì privirea asupra lui Paco, invitându-l să înceapă. Mamă, zise, Carmen și cu mine avem ceva să-ți spunem. Felo le făcu semn celor doi copii să tacă. Paco își spuse povestea, cam temător. Omise anumite amănunte, printre care dorința de a le asigura un viitor copiilor. Mama ascultă în tăcere, apoi se ridică, intră în bucătărie și se întoarse de-acolo cu o sticlă de vin de care uitaseră.

— Foarte bine faci, fiule. Merg și eu cu voi, zise, privind spre Carmen. Dacă mă primiți.

— Mamă, dar ce să faci tu în Germania, așa departe de casă? o întrebă Paco.

— Să muncesc. Pot să fiu servitoare în casa cuiva, la fel ca și aici. Rafael are viața lui și n-are nevoie de mine. Acolo aș putea să muncesc ziua și seara să văd de nepoți. Dacă nu vă deranjez… insistă ea.

Paco se uită la soția lui.

— Dacă vreți să mergeți, pentru noi e perfect, zise Carmen.

— O să locuim într-o pensiune la început, până ne găsim o chirie undeva, spuse Paco.

— Puțin îmi pasă, unde-o fi. Vreau să-mi văd nepoții crescând. Nu vreau să fiu sentimentală, dar dacă aș rămâne singură v-aș duce dorul, mai ales celor mici. Sunt printre puținele bucurii pe care mi le-a oferit viața.

— Cred că e cea mai bună soluție, admise și Felo.

— Mamă, eu n-am nimic împotrivă, dar chiar ești sigură că asta vrei? Acolo lumea e altfel, e altă climă, sunt alte obiceiuri…

Dar răspunsul mamei îi lăsă pe amândoi cu gura căscată:

— Demult nu mă mai simt legată de țara asta de rahat! Sunt sănătoasă, în putere și pot să vă ajut să vă construiți toți patru un

viitor mai bun. Și-ar trebui să pleci și tu, îi spuse lui Felo.

— Am o slujbă bună.

— Un cabaret nu e un loc de muncă prea grozav.

— Dar câștig bine. Eu nu mă văd plecând niciunde, fiindcă nu cred că m-aș putea adapta în altă parte. Dar dacă lucrurile nu se schimbă, o să văd.

Apoi mama făcu un alt lucru la fel de curios. Se ridică din nou de la masă. De data asta se îndreptă spre dormitor, singurul dormitor din acea casă. Deschise șifonierul și trase un sertar. De acolo, de sub bluzele ei frumos împăturite, scoase câteva bancnote. Reveni în sufragerie și îi întinse banii lui Felo.

— Când terminăm de mâncat, du-te în cartierul Estrella și cumpără niște sticle de cidru. În sfârșit, vom începe o nouă viață și trebuie să sărbătorim!

Și așa și făcură.

Felo era foarte mulțumit și bău singur o sticlă întreagă. Prinsese un curaj nebun, așa că se hotărî pe dată s-o viziteze pe Carol, care locuia într-un apartament din centru, proprietatea patronului de la Maracaibo, pentru care nu plătea chirie. Știa că duminica nu primea vizita comisarului Rodrigo care, dacă n-avea afaceri importante, își petrecea această zi cu nevasta. Nu se știa nimic despre soția lui, decât că locuia la țară, în provincia Ribera, și că Rodrigo o vizita acolo. Felo consideră totuși oportun să-i telefoneze și fu surprins că ea acceptă să-l primească. I se păru chiar că aude o notă de veselie în vocea ei. Sună la ușă, iar Carol îi deschise îmbrăcată în același halat (sau într-unul asemănător) cu cel pe care-l purta în cabină. Arăta de parcă tocmai s-ar fi sculat din pat.

— Bună, Carol, ce faci?

— Nasol.

Se îndreptă spre canapea. Felo închise ușa. Era o căsuță cu o singură cameră, cu baie, bucătărie și o sufragerie rotundă în care se găseau o masă și patru scaune. Într-un colț era un televizor, iar alături, așezat direct pe jos, un aparat de radio uriaș. Carol își aprinsese o țigară. Felo rămase în picioare. Niciodată nu știa cum să se poarte în prezența ei.

— Stai jos, îi zise oferindu-i și lui o țigară. Te simți mai bine?

— Încă mă simt umilit, dar da. Îmi pare rău pentru ce s-a întâmplat.

Carol își ridică halatul, dezvelindu-și coapsele.

— Uite.

Felo observă două vânătăi negre, dar și faptul că avea picioare perfecte.

— Rodrigo ți le-a făcut?

— Păi, cine? Aseară. Era beat. M-am săturat de el, dar nu știu cum să scap. Cred că ar trebui să plec.

— Unde?

— Departe. Să-mi schimb numele și să cânt într-un cabaret la Barcelona. Dar dacă m-ar găsi ar fi și mai rău. Carol lăsă țigara în scrumieră și își duse mâinile la ochi, suspinând. Nu mai pot, nu mai pot…

Felo îi mângâie părul, mai întâi timid, apoi cu hotărâre.

— Dacă pot să te ajut cu ceva…

— N-am pe nimeni să mă apere, se plânse starleta, ștergându-și lacrimile cu batista. Trase cu sete din țigară.

— E un nemernic.

— Da, zise ea cu furie, dar e stăpânul orașului și poate să facă orice îi trece prin cap.

— De ce ai acceptat să te încurci cu el?

— Pentru același motiv pentru care tu te-ai lăsat călcat în picioare. Pentru că toți îl urâm, dar nu facem nimic ca să scăpăm de el.

— Într-o zi o să-și primească și el pedeapsa.

— Vorbe goale, Felo, vorbe. Nimeni n-o să ridice un deget împotriva lui.

Felo se ridică și-și aprinse țigara. Pe fereastră se vedeau terasele clădirilor din față.

— Să nu crezi asta, spuse, cu spatele întors spre Carol.

— Ce să nu cred? Dacă tot ce se spune despre el e adevărat, cum se face că nimeni nu se răzbună? Fiindcă le e frică, de-aia, fiindcă el are puterea.

— Mie nu mi-e frică de el.

— Hai că mă faci să râd. Ieri erai în genunchi în fața lui.

— Pentru tine am făcut asta, ca să nu te mai umilească.

— Ei, atunci uite, zise ea dezvelindu-și din nou coapsele. Vrei să-ți spun la ce perversiuni sexuale mă supune?

— Nu, strigă Felo, întorcându-se. Te rog să nu-mi povestești nimic.

— Ieri mi-a înfipt o banană în fund. Joia trecută m-a pus să i-o sug unuia dintre tipii care sunt mereu cu el, în vreme ce el se masturba…

— Taci, pe toți dracii, taci!

Furia lui Felo o surprinse pe Carol, care tăcu. Tânărul strivi în scrumieră țigara pe jumătate fumată și începu să umble nervos prin încăpere, pocnindu-și pumnul drept de palma stângă. Carol descoperi că atunci când se înfuria Felo nu mai părea chiar așa de papagal.

— Îl omor pe împuțitul ăla, strigă el de câteva ori. Îngenunche în fața cântăreței, apucând-o de mâini. Îți jur, îl împușc.

Starleta îi mângâie obrajii.

— Hai, iubitule, liniștește-te.

Atunci Felo izbucni în plâns, cu mâinile petrecute după mijlocul fetei, cu capul între sânii ei.

— Nu trebuia să-mi spui ce-ți face, nu trebuia să mi-o spui… mă doare, mă omoară, pur și simplu nu pot suporta…

— Și eu pot suporta, Felo? Când îți spun că n-am pe nimeni, pe nimeni…

— Mă ai pe mine.

— Tu nu poți să faci nimic.

Se ridică cu repeziciune, rănit în orgoliul lui masculin.

— Tu nu pui deloc preț pe mine, Carol, mă vezi ca pe un chelner oarecare. Dar nici nu știi ce-aș fi în stare să fac, dacă m-ai iubi.

— Chiar ești îndrăgostit de mine?

— Vrei să spui că nu ți-ai dat seama?

— Poate e doar un capriciu, poate sunt jucăria ta, așa cum sunt a lui Rodrigo.

— Cum poți compara sentimentele mele cu cele ale bastardului ăsta?

— Pentru că toți bărbații au văzut în mine doar un obiect al dorinței.

— Eu nu.

— Bine, Felo, mă iubești, și ce? Întotdeauna el va fi la mijloc. Și dacă te-aș iubi și eu, tot degeaba ar fi. E un nebun, un obsedat, un psihopat. Dacă ne-ar prinde că avem o relație, ne-ar omorî pe amândoi. Cel mai bine e să mă uiți, altfel vom plăti scump.

— El va fi cel care va plăti scump, zise Felo, decis. Doar să-mi spui că mă iubești și tu.

— N-am să te mint, Felo. Până acum n-am avut niciodată o relație normală. Dar am nevoie de un bărbat care să mă apere și să mă scoată din coșmarul ăsta.

— Carol, eu sunt acel bărbat. Cu timpul, ai să mă și iubești. Am să fac totul pentru tine.

— Hai, vino lângă mine pe canapea. Ia-mă în brațe. Vreau să simt puterea bărbatului care mă iubește.

Felo o strânse în brațe cu putere și se gândi la toate vorbele pe care i le spusese ca la niște promisiuni care trebuiau ținute. Vinul și cidrul încă îi mai înfierbântau sângele.

Înainte să meargă acasă, Josep Baixauli îi făcu o vizită lui Rafael Puig. Pe drumul de întoarcere de la Creu Coberta, se hotărâse să nu-i spună nimic mamei despre Leandro Monrabal, dar voia să îi povestească domnului Puig. Îl găsi ocupat cu construcția unui coteț de găini la care lucra mai mereu în timpul liber. Parcă motoreta și-l ajută să fixeze unul dintre pari.

— L-ai găsit? întrebă Puig.

— Da.

Domnul Puig se asigură că parul nu se mișca, apoi se așezară amândoi pe bancă.

— E un om sfârșit, chinuit de remușcări.

— Lin om căruia îi pare rău și-acum își ispășește vina, probabil, zise domnul Puig, ștergându-și sudoarea de pe frunte cu dosul palmei.

— Regretele nu folosesc la nimic.

— Măcar arată că e om. Ți-a spus ceva clar?

— Mi-a dat de înțeles că a fost mâna Partidului, dar nu cred. Cred că e doar un mod de a se absolvi de vină. Mi-a mai spus și că l-a salvat pe tata, fiindcă i-a zis să stea departe de el, dacă nu vrea să cadă în mâna poliției.

— Josep, trebuie să înfrunți realitatea. Sunt atâția ani de când tatăl tău n-a mai dat niciun semn de viață… Domnul Puig se opri aici. De când a reușit să fugă în Franța, n-a mai trimis nicio veste. Dacă ar mai fi în viață, am ști. Trebuie să-i spui asta mamei.

— Nu pot. Durerea ar copleși-o.

— Decât această nesiguranță, mai bine o veste proastă. Cred că știe și ea că e mort, dar speră într-un miracol.

— De ce oamenii învinși se mulțumesc cu puțin?

— Din cauza oboselii. Tu ești tânăr, nu înțelegi.

— Muncitorii se comportă de parcă n-ar exista dictatura. Toți au părinți, frați sau unchi morți, închiși, torturați, dar nimeni nu se ridică să le răzbune memoria.

— E un cuvânt puternic, răzbunarea.

— Nu cunosc alt cuvânt care ar putea repara toate relele ce ni s-au făcut.

— Fiindcă ești orbit de propria ta tragedie. E monstruos ceea ce ți s-a întâmplat, dar…

— Ai vrea să fiu și eu resemnat, ca mama? Să îmi plec capul, ca oamenii din cartierele muncitorești? Nu le pasă decât de fotbal.

— Atunci când nu au idoli, oamenii și-i creează. Au nevoie de o supapă. Altă ieșire nu văd decât să se prefacă că totul merge bine și că, măcar, sunt mulțumiți că au de lucru.

— O slujbă de mizerie, pe bani puțini, în vreme ce alții fac averi pe spinarea lor.

— Războiul Civil ne-a lăsat multe răni deschise pe care încercăm să le cicatrizăm. Dacă și tu ai fi luptat în război, poate ai fi gândit la fel ca ei.

— Eu câtă vreme pot, am să lupt!

Ascultând cuvintele pline de patimă ale lui Josep, domnul Puig se gândi, inevitabil, la tatăl lui, de la care băiatul moștenise caracterul, încăpățânarea și fanatismul cu care credea în țeluri utopice. Acest fel aprig al lui de-a fi îi îngrijora pe soții Puig, de aceea se și străduiau să-l educe altfel pe Robert, fiul cel mic al doamnei Ines. Săptămâna aceea disperată petrecută cu tatăl său avusese un efect decisiv asupra lui Josep. Era imposibil să-i spui ceva care să-l convingă că ura nu face decât să încețoșeze judecata. De fiecare dată când încerca,

domnul Puig se lovea de un zid, întocmai cum se întâmpla și cu Josep-tatăl, cu ani în urmă, pe vremea când aveau discuții amicale în contradictoriu despre imposibilitatea instaurării în Spania a unui sistem social de tipul celui din Uniunea Sovietică. Domnul Puig credea în schimbările treptate și în maxima lui Albert Camus – nu era tocmai sigur că a lui și nu a altuia – că fără inteligență nu există libertate. Clasicii ne învață că singura republică eternă este cea a spiritului și că educația este mai importantă decât ideologia. Nu degeaba era profesor, nu degeaba își pusese credința în educație, ca element capabil să creeze ființe umane libere, care gândesc pentru sine și nu se lasă purtate de spiritul de turmă. Josep era un băiat bun și un lucrător de nădejde și la fel fusese și tatăl lui, dar pe amândoi îi mâna această himeră a libertății absolute și visau să schimbe lumea, fără să se întrebe cum ar putea asigura eliberarea maselor dacă nu-și exercitau mai întâi propria libertate de a gândi.

— Am să vorbesc cu mama. Aveți dreptate. N-are rost să-i hrănesc o iluzie.

— Spune-i că eu am aflat. N-o să i se pară ciudat că pot să aflu lucrurile astea. Dacă îi spui că ai aflat tu, o să înceapă să se întrebe dacă nu cumva ești implicat în vreo organizație clandestină și-i mai faci alte griji. Dacă vrei, vin cu tine.

— Nu. O să vorbesc cu ea când pleacă Robert. Josep se ridică. Domnule Puig, credeți că un partid și-ar putea trăda oamenii care și-au riscat viața ca să-i apere idealurile cu arma în mână?

Primul impuls al domnului Puig fu să-i răspundă că, cel mai adesea, partidelor le păsa de putere mai mult decât de orice altceva, și să-i vorbească de zvonurile care circulau în privința pogromurilor staliniste. Câți oameni care-i erau profund loiali asasinase dictatorul? Paranoia puterii absolute nu avea limite. Cum să-i spună că comunismul, dictatura proletariatului – dar tot o dictatură, până la urmă, idealul pe care i-l transmisese tatăl lui deveniseră o absurditate și se infiltrau fără oprire prin toate ținuturile Uniunii Sovietice? Chiar voia să afle părerea lui? Puig știa că atunci când cineva credea cu tărie în ideea lui, nimic din ce-i spui nu-l va face să renunțe la ea: a devenit sclavul unei ideologii, infectat cu virusul letal al suspendării oricărei încercări de autocritică. Întrebarea

conținea în ea un sâmbure de îndoială, dar Puig se temea să-l exploreze, fiindcă nu era sigur de nimic. Intuia că vederile lor difereau în mod fundamental.

— E greu de spus ce se întâmplă în sânul unui partid în condiții extreme.

— De ce nu îmi răspundeți?

Pentru că voia ca timpul, nu el, să-i fie profesor și să-l învețe diferența între gândirea arbitrară a maselor și libertatea individuală. Josep n-ar fi putut înțelege tipul acela de disidență.

— Nu pot să vorbesc despre lucruri pe care nu le știu. N-am militat niciodată pentru nicio organizație. Am și eu îndoielile mele, ca toată lumea, dar încerc să mi le rezolv mai degrabă cu bun-simț decât apelând la o autoritate.

— Dacă ar gândi toată lumea ca dumneavoastră n-ar mai exista partide.

— Nu sunt împotriva partidelor, dar dezaprob felul în care îi îndoctrinează pe oameni.

— Disciplina e necesară.

— Educația și inteligența sunt și mai necesare. Dar hai s-o lăsăm baltă. Ai o treabă importantă de rezolvat. Stai acasă astă-seară?

— Nu, trebuie să fiu la Valencia la ora cinci.

— Bine, o să mergem noi pe la maică-ta. O scoatem la plimbare și-i ținem de urât până te întorci.

— Mulțumesc, domnule Puig.

Sebastián Piñol, șeful Brigăzii de Criminalistică, făcea eforturi să aibă o relație bună cu fiul său Joan, student la medicină. Nu avea prieteni, era de origine galiciană și frații lui locuiau în Pontevedra. Fiul său era singura rudă pe care o avea aproape. Duminica dimineața mergea la biserica de pe Bulevardul Francezilor. Mergea acolo pentru că era aproape de casă, dar și pentru că era amic cu preotul, care o veghease pe soția lui în lungile luni de boală dinaintea morții. Sebastián Piñol era catolic practicant, Joan nu. Mergeau împreună doar la înmormântări, care îi aminteau tânărului de maică-sa. Altfel ar fi stat lucrurile dacă mai trăia ea. Sau poate era doar o impresie. Uneori se gândea că n-a știut să-și educe copilul.

Făcea eforturi să-l înțeleagă și chiar să accepte ideile protestatare ale fiului său, care adesea îi arunca în față vina de a fi un polițist aservit unui regim dictatorial.

Sebastián Piñol luptase de partea franchiștilor din convingere ideologică. Intrase în corpul de poliție pentru a-i servi pe cetățeni și se simțea în slujba societății. Era un om demn și de o mare probitate morală. De ce băiatul nu-l putea înțelege? Fuseseră uniți până să înceapă el facultatea. Acum abia dacă mai putea să-i spună o vorbă despre munca lui. Pentru Joan, orice acțiune a poliției avea implicații politice. Hoțul fura pentru că era victima sistemului social nedrept, nu din alte motive, indiferent câte i-ar fi putut înșira Sebastián Piñol.

Cu vremea, dialogul lor se redusese la câteva teme banale, foarte puține, de vreme ce comisarului nu-i plăcea fotbalul și nu mergea nici la teatru, nici la film. De citit nici nu putea fi vorba; era mai bine să nu știe ce înclinații literare manifesta fiul său. Nu vorbeau decât despre studiile lui. Joan era în anul patru, mai avea anul cinci și specializarea.

Piñol își dorea fierbinte ca tânărul să ajungă un medic bun, deoarece era o profesie folositoare societății. Abia aștepta momentul când avea să profeseze. Poate că urma să se plafoneze cu timpul, să resimtă munca ca pe-o obligație și să-și întemeieze o familie. Dar la universitate, în afara cursurilor, existau o mulțime de tentații ideologice care-l puteau distrage de la obiectivul de a deveni un medic respectabil. Comisarul făcea sacrificii pentru studiile fiului și-și punea deoparte cu regularitate cea mai mare parte a venitului, în caz că Joan și-ar fi prelungit studiile. El, unul, trăia cu puțin și nu avea niciun viciu. Nu ieșea niciodată, nici nu simțea nevoia să aibă o viață socială. După moartea soției, optase pentru o viață solitară, fiindcă numai așa îi putea păstra vie amintirea. Boala și moartea ei îl chinuiseră ani în șir și se acuza că a neglijat educația copilului – înțelegând asta în propriii lui parametri morali. Era moral regimul ăsta pe care-l slujea? îl întreba Joan adesea. Întrebarea, la care el răspundea că da, că el nu se simte cu nimic vinovat, fiindcă face tot ce face conform codului etic, nu era deloc una simplă, iar comisarul cunoștea prea bine metodele neortodoxe ale lui Rodrigo, șeful Brigăzii Politico-Sociale.

— Nu există guverne perfecte, Joan.

— Dar există guverne alese prin vot democratic; există parlamente alese de cetățenii cu drept de vot, a căror voce e ascultată la nivelul forurilor de decizie ale țării. Cele mai mari națiuni din Europa au ales democrația, noi de ce nu putem?

— Republica n-o să ne rezolve problemele sociale. Dimpotrivă, o să ducă la anarhie și la incendierea bisericilor.

— Biserici de bogătași care închid ochii la sărăcia celor din jurul lor. Disperarea i-a făcut pe oameni să le dea foc.

— Tu n-ai de unde să știi. A fost haos și nenorocire peste tot.

— Câtă vreme există nedreptăți, haosul nu va înceta.

— Ai inversat prioritățile. Ordinea mai întâi, apoi justiția. Bunicii tăi au fost omorâți de anarhiști pentru vina de a fi fost catolici.

— Eu nu vorbesc de anarhie, ci de democrație. În plin secol XX, noi trăim tot ca niște stăpâni și slugi.

Pe Sebastián Piñol discuțiile acestea cu Joan îl oboseau, începu să strângă masa, semn că n-avea chef să mai continue, iar fiul îi respectă decizia. Oricum, era inutil să discute și nu voia să accentueze neînțelegerile dintre ei. Sigur că taică-său se înșela, dar era un om onest pe care viața îl împinsese într-o anumită direcție. Venea dintr-o epocă în care educația era pur religioasă și prin prisma asta judeca lumea. Iar fiul îi era recunoscător pentru sforțările pe care le făcea ca să-l țină la medicină, căci își dorea foarte mult să ajungă doctor – o dorință născută în timpul bolii mamei. Totuși, se gândea Joan, cetățenii au și anumite obligații colective.

Tânărul se îndreptă spre bucătărie ca să spele vasele, dar taică-său i-o luase înainte. Prefera ca băiatul să-și folosească timpul ca să învețe pentru examenele pe care le mai avea. Fiul se retrase în camera lui și deschise cursurile. Între ele se afla și un bilețel de la Alfons, prin care era convocat la o întâlnire fără dată, într-o sală a Facultății de Filosofie și Litere. Îl rupse. La fel ca Alfons, Joan era naționalist valencian și un socialist moderat. Tatăl lui, născut și crescut într-o provincie de limbă spaniolă, vorbea în valenciană cu el pentru a-i face pe plac; discuția despre alegerea unei limbi sau a alteia era la ordinea zilei în universități, mai ales în interacțiunile cu profesorii.

După plecarea lui Joan, Sebastián Piñol se hotărî să iasă la o plimbare prin oraș. Din reflex, aruncă o privire asupra paginii de spectacole a ziarului. Nu-l atrăgea nimic. Când trăia soția lui, mergeau în fiecare duminică la cinema. Acum, simplul fapt de a se așeza singur în fața marelui ecran îl întrista. Se gândea uneori că poate a venit momentul să uite, așa cum făcuse un coleg din Brigadă, tot văduv, care întâlnise pe altcineva și era din nou fericit. Nu e bine ca omul să fie singur. Când o să termine Joan facultatea, nici pe el n-o să-l mai aibă aproape. Dar nu se putea recăsători: ar fi fost o trădare a acelei iubiri de demult în care încă mai credea. Uneori, așezat pe o bancă de pe bulevard, scotea din buzunar o poză pe care o studia, având grijă să nu-l vadă nimeni. Era o fotografie cu el și nevasta lui, amândoi îmbrăcați de sărbătoare, pozați în timpul Festivalului, în fața unui monument de lemn[13]. Nefiind născut în Valencia, adora figurinele de lemn, mascații, ofrandele care se aduceau Maicii Domnului, patroana deznădăjduiților, petrecerile de stradă… își petrecea fiecare zi a Festivalului pe stradă, împreună cu soția. Peste tot mergeau împreună, de aceea acum își amintea de ea oriunde ar fi mers. Uneori i se umezeau ochii la vederea unei perechi care se ținea de mână sau de mijloc. Și chiar acum, cu zece minute înainte să bată ora cinci, îl observă discret pe Josep Baixauli, care se așezase pe o bancă de pe bulevard, sub un dud stufos și-și aștepta probabil iubita. Deși era un bun polițist, nu avea memoria fețelor. Îl mai văzuse cu siguranță în vreo duminică după slujbă, dar nu-l recunoscuse. Văzându-l atât de absent în relațiile sociale, n-ai fi crezut că este, totuși, un detectiv extrem de atent și de meticulos. O recunoscu, în schimb, pe Adelaida, care venise la întâlnirea cu Josep. Fata ședea în biserică pe ultimul rând, la fel ca și el. Sebastián Piñol porni printre grădinile care mărgineau bulevardul, pe strada Guillerm de Castro, la pas către centrul orașului.

Josep și Adelaida nu se mai desprindeau din îmbrățișare. Se întâlneau mereu pe aceeași bancă de pe bulevard, care era chiar locul unde se cunoscuseră. Era o zi de duminică, iar Josep venea cu motoreta de la un concert și se oprise să fumeze o țigară în locul acesta verde prin care trecea mereu și căruia nu-i dăduse niciodată

atenție. Acolo o găsise pe Adelaida, alături de doi copilași. Văzând clarinetul, îl întrebase în ce formație cântă, iar Josep profitase de ocazie ca s-o atragă într-o discuție despre muzica clasică. Adelaida îl ascultase cu interes, dar se vedea că habar n-avea despre ce vorbea. Josep admirase grădinile, spunând că erau un loc perfect pentru relaxare și conversație. Adelaida îi răspunsese că mergea acolo în fiecare duminică cu „stăpânii" și cu copiii lor (și se temu că, spunând „stăpânii", se dăduse prea repede de gol în fața unui tânăr care părea atât de cult, dar el lăsă impresia că nu a remarcat nimic). De atunci, Josep venea mereu s-o vadă.

— Te îngrijorează ceva? întrebă ea, fiindcă așa simțise când o îmbrățișase.

— Da.

Porniră încetișor pe bulevardul nepavat. Adelaida îl apucă de mână.

— Spune-mi, e vorba de serviciul tău?

— Nu, de sănătatea mamei.

— Săraca femeie. Mi-ar plăcea să am grijă de ea.

Josep reflectă la ideea de a o lua acasă, s-o prezinte maică-sii, domnului Puig și soției acestuia, dar se temea de consecințe. Poate că mama s-ar fi bucurat, dar, cu timpul, împrietenindu-se, ar fi ajuns să-și facă confidențe și acela era momentul pe care Josep voia să-l amâne. Voia ca Adelaida să-l cunoască bine de tot, să-l înțeleagă, sau măcar să-i poată tolera activitatea politică clandestină, fără ca acest lucru să înalțe între ei doi un zid de netrecut. Era o fată bună, nimic de zis, dar era foarte naivă și cu aspirații mărunte. Nu-i unea nimic altceva decât dragostea ce și-o purtau; perspectivele lor politice și sociale difereau fundamental. O femeie căreia i se părea firesc să fie servitoare nu era tocmai o tovarășă potrivită, dar Josep știa că, la un moment dat, va trebui să abordeze această problemă și să-i povestească despre tragedia familiei lui. Era absolut necesar, însă nu știa dacă acel moment sosise. Trebuia oare să-i spună și că tatăl lui fusese un luptător comunist? Pentru oamenii ca Adelaida, a fi comunist era asociat cu răul, cu revoluția și cu ateismul. Avea mult de lucru ca să-i schimbe felul de-a gândi în majoritatea privințelor, de aceea Josep socotea că era mai bine s-o ia încetișor. Cu tot spiritul

lui politic radical și cu toată vehemența ideologică, în relația cu Adelaida devenea un mielușel. Se și vedea ca un bărbat diferit, unul pe care trecutul și prezentul i-l ascunseseră.

— O să-i cunoști când va veni timpul și pe mama, și pe fratele meu Robert, și pe domnul Puig cu soția lui. Ne ocupăm noi de mama. Nu e o boală gravă, doar că are zile și zile, iar azi se simte rău.

— Trebuia să rămâi acasă.

— Ea m-a îndemnat să ies. I-am vorbit despre tine și i-am zis că ne vedem foarte puțin.

— Crezi că o să mă placă?

— N-am nicio îndoială, dar cred că vrea să se simtă mai bine înainte să te cunoască.

Lăsaseră în urmă bulevardul și se îndreptau către Torres de Quart, ca să ajungă apoi la Turia și, urmând albia râului, să străbată strada Barques, Piața Caudillo și Sunt Vicent. Din pricina orarului Adelaidei, nu puteau merge la film (deși toată lumea lăuda sălile noi, cu sistem de ventilație) decât dacă stăpâna i-ar fi dat liber o oră în plus. Filmele începeau la patru și jumătate și la șapte. La prima reprezentație nu ajungeau, iar ca să meargă la a doua ar fi însemnat să se întoarcă prea târziu. Până la urmă, nu era așa de rău; măcar făceau economie. Vorbiseră chiar să-și deschidă un cont comun de economii, ca să aibă unde strânge bani pentru viitor. Adelaida punea deoparte tot ce câștiga. Nu le trimitea nimic părinților, care trăiau undeva la țară, izolați, și nu aveau nevoie de nimic. Doamna îi dădea din rochiile ei și astfel evita alte cheltuieli (e generoasă cucoana, comenta Josep, păcat că se tot ceartă cu bărbatu-său). Mânca la bucătărie, singură, după ce le servea stăpânilor masa pe care tot ea o pregătise, cu alimente de cea mai bună calitate, cumpărate de la cele mai bune magazine din oraș. Fusese un mare noroc pentru ea să scape de munca câmpului și să-și găsească slujba asta de servitoare la oraș. Mai ales că nimerise și o familie de catolici practicanți.

Duminica seara, Josep și Adelaida se plimbau prin centru. Ea era bucuroasă să privească vitrinele magazinelor de haine scumpe. Nu era invidioasă, dar îi luau ochii acele costume de lux expuse în lumină, pe trupul unor manechine care se învârteau ușor. Erau și zile când urcau pe motoretă și fugeau în afara orașului, acolo unde

începeau livezile și unde nu-i vedea nimeni când se sărutau prelung, până când Adelaida spunea stop, căci principiile îi cereau să ajungă fecioară în fața altarului. Josep era primul ei bărbat și avea să fie primul căruia i se va dărui, dar numai după căsătorie. Spre deosebire de alți tineri de vârsta lor, care organizau petreceri zgomotoase în casele unuia sau altuia, cu muzică la pick-up și dans, în timpul cărora spiritele se încingeau și se ajungea la declarații înfocate, Josep și Adelaida preferau să se bucure de intimitate. Ale lor erau băncuțele izolate din parc și scaunele de pe ultimul rând al cinematografului. În acea duminică, ar fi putut da nas în nas cu Felo, care pleca din apartamentul lui Carol, ori cu Teresa și Alfons, care ieșiseră la plimbare prin centru. Dar asta nu se întâmplase niciodată, iar Josep se bucura, fiindcă o astfel de întâlnire l-ar fi incomodat – și mai ales l-ar fi jenat să dea nas în nas cu Teresa, știind că ea îl place și căreia nu-i vorbise niciodată despre Adelaida, pentru a nu strica atmosfera de prietenie și solidaritate creată între ei.

Pentru oamenii lipsiți de mijloace economice, duminicile erau plictisitoare și urmau mereu aceeași rutină. Cu toate acestea, cele patru ore pe care Adelaida le petrecea împreună cu Josep duminica erau cele mai frumoase din toată săptămâna. Visase încă din clipa în care pusese piciorul în Valencia să întâlnească un tânăr cumsecade, muncitor și cinstit, care să nu se rușineze să fie văzut cu ea, o fată de țărani analfabeți care lucra ca servitoare la o familie bogată. Josep o iubea tocmai pentru originea ei umilă, și uneori folosea timpul pe care-l petreceau împreună ca s-o învețe să citească și să scrie corect, așa cum învățase și el de la domnul Puig cu ani în urmă. Studiase primele clase acasă, pentru că, fiind fiul unui dușman al regimului, nu era primit la școală (doamna Mărgărită îl primise până la urmă la rugămintea fostului ei coleg, Rafael Puig). Se înțelegeau bine, se potriveau și se completau de parcă destinul i-ar fi adus împreună, zicea Josep – iar Adelaida era încredințată că Dumnezeu, în infinita Lui înțelepciune, o răsplătise oferindu-i viitorul la care visase mereu. Dumnezeu era creatorul destinelor oamenilor. Cum altfel ar fi fost posibil ca Josep să se oprească la o bancă de pe bulevardul pe care până atunci trecuse de sute de ori fără să-l bage de seamă? Și să se oprească acolo nu într-o luni, marți sau orice altă zi, ci tocmai

duminica, la ora când și ea era acolo. De fiecare dată când fata făcea această observație, el o privea cu duioșie, ca pe o ființă neajutorată. Părerea lui era că Dumnezeu fusese inventat de bogătași pentru a-i face pe cei săraci să suporte cu răbdare greutățile de aici, momiți de promisiunea paradisului în care nimeni nu ajunsese vreodată. Religia era un drog puternic. Cu totul alta ar fi fost relația lui cu Teresa. Însă Adelaida avea acea noblețe pe care ți-o dă virtutea, o inimă loială și demnitatea simplă a omului sărac. Până și aici Josep știa că îi seamănă tatălui său, care văzuse în doamna Ines – o femeie foarte diferită de el – aceleași calități pe care fiul le aprecia la Adelaida.

Suntem la bar. Nu știu ce bar. Unul care ne-a ieșit în cale pe când ne îndreptam către următorul client. Salif și cu mine ne-am comandat două beri reci ca gheața, iar el mi-a explicat efectele benefice ale băuturii băute cu măsură. N-am spus-o încă, dar Salif e tare vorbăreț. Poate i se trage de la schimbarea neașteptată care a avut loc în viața lui, pentru că prima oară când l-am văzut nu părea prea vesel. Bine, era și greu să fie vesel: un negru cocoșat sub greutatea covoarelor pe care nu i le cumpăra nimeni. Dar s-a schimbat mult în ăștia doi ani, și m-am schimbat și eu. Mulțumită lui, nu mai am durerile de spate pe care le-aveam înainte de la căratul lăzilor cu scule. În vreme ce dăm pe gât ultimele picături din sticlă (în unele locuri refuzăm paharele care ni se oferă), el îmi povestește o istorie sentimentală.

Participă adesea la curse și maratoane și într-una din aceste ocazii a cunoscut o atletă zveltă, frumoasă și „bună rău" (aici desenează în aer circumferința cam exagerată a unor sâni). S-a încurcat cu ea. Totul bine până aici. Mănâncă, ies la dans, fac sex, aleargă, în fine, chestii de oameni tineri. La câteva luni după aceea, însă, cunoaște o altă tipă – una căreia se dusese să-i repare veceul (îi arătase, politicos, că și suportul de hârtie igienică era rupt. Ea i-a zis să i-l schimbe). Tipa i-a plătit reparația și a început să se dea la el. În câteva minute – Salif nu știa exact câte – erau amândoi în pat (un act sexual rapid te pune pe picioare după oboseala zilei). Foarte mulțumit de întorsătura evenimentelor, Salif i-a spus iubitei lui, atleta, că are o surpriză pentru ea. S-au dus amândoi la locuința clientei. Acolo el le-a prezentat ideea lui, moment în care amândouă au tăbărât pe el, pline de furie. Salif era nedumerit, dar și mai nedumerit era bărbatul clientei, căruia i-a luat nițel să priceapă ceea ce era evident: că un negru împuțit s-a culcat cu nevasta lui și acum și-a adus și gagica, pentru o partidă de sex în trei. Negrul însă prinde repede obiceiurile occidentale și mai e și iute de picior, așa că imediat a țâșnit pe ușă afară, a coborât scările în goană și nu s-a oprit din fugă decât la ieșirea din imobil. Acolo și-a luat timp să respire și să se gândească ce-or avea albii ăștia împotriva poligamiei, deși

înțelegea și reacția soțului (despre existența căruia nu avusese idee). El, unul, voia ca cele două femei să se cunoască și să știe că aveau un bărbat care să le apere. L-am întrebat dacă-i povestise despre asta Cèliei, dar, din fericire, n-o făcuse. Pățise rușinea cu un an în urmă, dar de-abia acum îmi putea vorbi despre ea. Poate se temea că o să-l cert. Nu-l cert, dar îi atrag atenția să nu se mai încurce cu clientele. Unele încearcă să plătească reparația cu favoruri sexuale, mai ales dacă e scumpă (în aceste cazuri, de cele mai multe ori, calitatea reparației depășește cu mult calitatea plății). Cu alte cuvinte, dragă Salif, tu te regulezi și eu scot bani din buzunar. Nu e drept. Recunosc, nu e corect. Dar mi se jură că de-atunci nu s-a mai întâmplat și-l cred. Acum s-a prins și el cum merg afacerile amoroase în societățile civilizate, sau, mai bine zis, capitaliste, unde toate cele, până și cuplurile, se constituie prin contract în fața oficiului de stare civilă sau a bisericii. Din motive evidente, nu-i povestesc nimic despre propriile mele încurcături amoroase cu clientele. Ba chiar îl cert: profită de tot ce prinzi, dar la țară, nu aici.

Mi se plânge că n-are parte de suficientă activitate sexuală. Ar putea să se cupleze ușor cu negresele, dar el râvnește la femei albe. A avut destule negrese la viața lui. Iar eu, care cu negresele nu prea am experiență, îl întreb: și care sunt mai bune la pat? Toate, îmi răspunde (e clar că e cam disperat). Atunci, de ce te încăpățânezi să umbli după albe? Îl atrage mirosul pielii lor. Nu e mai frumos, ci doar altfel. Salif e curios; îi place să afle, să experimenteze senzații noi (și e un poligam declarat). Oricum, îi spun, mereu vrem ce nu putem avea. Ne creăm dorințe pe care nu le-avem. Terminăm berile. Plătesc. Îmi sună telefonul, dar nu mobilul de serviciu, ci acela personal. Mă uit la ecran, văd numele și închid. Imediat îmi vine un mesaj. Îl las să stea acolo, în căsuța poștală.

Îi citesc lui Salif adresa clientului următor, dar el îmi spune că e mai aproape să mergem la o altă adresă de pe listă – economisim benzina în felul acesta. Nu observasem treaba asta, fiindcă nu cunosc șoselele astea noi, care taie tot orașul și pe unde s-a ținut odată un cros la care a participat și Salif. Întind mâna să dau drumul la radio, dar mă opresc: Salif are ceva important să-mi spună. Mereu are ceva important de spus și întotdeauna e ceva cu mult mai interesant decât

știrile de la radio. Cred că treaba asta cu împărtășirea veștilor importante i se trage din copilărie, când tribul lui se aduna în fața focului să asculte cuvintele înțelepte ale bătrânilor. Cèlia e bolnavă, îmi spune, și mă sperie faptul că pare convins de asta. Îl întreb ce l-a apucat și-mi zice că se vede pe fața ei. După el, totul se vede pe față: bucuria, tristețea, boala. Mă întreabă cum se zice „magician", într-un dicționar normal, s-ar zice vrăjitor sau vraci, dar naiba știe cum i-o zice în dicționarul vizual.

Vraciul din tribul lui diagnostica oamenii privindu-le fața și doar dacă nu era sigur îi și pipăia ușor pe obraji. Cèlia nu arată bine la față. Așa arată de ani de zile, îi răspund. Nici Miquel nu e mai bine. Miquel e pierdut, îmi spune el cu convingere. După părerea lui, pe chipul Cèliei se reflectă faptul că are probleme cu un organ din corp – figura ei, în ciuda diferenței evidente de culoare, îi amintește de unii bolnavi din tribul lui. Da, Salif, boala Cèliei se numește decepție, dezamăgire, disperare. Psihologii ne învață că sufletul și trupul sunt legate. Da, știu. Iar în cazul Cèliei problema e la cap.

Nu e prea convins de spusele mele, dar n-am cum să mă lupt cu tradiția din care vine el. Îi spun că am s-o trimit pe Cèlia să-și facă niște analize, ca să vadă că apreciez grija lui și sentimentul de familie pe care-l are față de noi. În vreme ce conduce spre următoarea destinație, întoarce capul spre mine de trei ori. Las-o baltă, îi zic. N-o să mă vezi pe mine la doctor (ultima oară când am fost eram puțin răcit și mi-a dat niște pastile care mi-au vindecat tușea, dar mi-au dat în schimb o stare de amețeală și greață insuportabilă. Dacă știam, rămâneam cu tușea până trecea singură). Nu mă supără nimic. Dar Salif mi-a pus și mie un diagnostic: durere în suflet. Imposibil; sunt materie pură. Insistă: i se pare că sunt apatic, că nimic nu-mi stârnește entuziasmul. Mă las pe spate: auzi, taică-tu are același entuziasm ca tine? Tata are douăzeci de neveste, tu n-ai niciuna. Încerc să mă apăr, dar mă enervează să mi se tot reproșeze lipsa de activitate sexuală. Auzi, dacă trăiam la tine-n sat, poate eram un negru magnific, cu amante în fiecare colibă și o liotă de copii care să muncească să ne țină pe toți, dar așa, ce crezi tu c-ar trebui să fac? Să fii mai vesel, zice Salif. Ești încă tânăr. Îl contrazic: cred că cea mai bună parte a vieții mele a trecut. Să știi că nu e ușor la început să îți

dai seama că ești un om sfârșit, dar te obișnuiești. O să te învăț o vorbă (fiindcă știu că e pasionat de învățătură): S-a închis la prăvălie.

Face o mutră de parcă n-ar înțelege, dar eu știu că a înțeles tot, pentru că expresia i s-a schimbat. Îmi pare rău că-l țin în ceață. Fiindcă nu-i povestesc niciodată despre viața mea personală, are impresia că n-am încredere în el. Probabil că acolo de unde vine el toți se destăinuie tuturor. Poate-ar trebui să-i spun că la noi lucrurile sunt complicate din cauza amintirilor, pe care nu mai știi dacă le-ai trăit sau le-ai inventat. Salif. Da? Mă bucur că te-am cunoscut. Chiar dacă nu mă crezi, sunt mândru să conduc o firmă cu angajați de toate felurile și rasele. Surâde. Eu tac și-mi fac în cap inventarul personalului: un alcoolic pasionat de găini, o ex-militantă pentru drepturile femeilor care era pe cale să devină prostituată pe centură, un negru și-un patron cu inima sclerozată. Ți-e dor de casa ta? Da! îmi răspunde imediat. Și nu vrei să te întorci? Nu. Atunci, peste câțiva ani o să arăți și tu ca un bolnav.

Nu reușește să înțeleagă că și dorul e o boală. Ba chiar îmi spune că, dacă s-ar întoarce acasă, i-ar fi dor de ce-a lăsat aici. Tot bolnav ar fi. Asta mă pune pe gânduri. Și eu, și Cèlia, și Miquel suntem de două ori mai bătrâni ca el, adică o să ajungem pe lumea cealaltă mult înaintea lui. Planul meu este să-l integrez pe Salif în familie cu totul, în viitor. N-am testament, dar l-aș putea lăsa moștenitor. Deși nu-i spun nimic, și nici n-am de gând să-i spun până nu va fi momentul. E un băiat deschis și generos și nu vreau să-l văd transformat într-un vânător de averi. Am în cap mutra notarului atunci când îi voi spune că moștenitorul meu e un negru vânjos din Mali; uite un poponar satisfăcut, va gândi el. Satisfăcut, da. Poponar, nu. Deocamdată (n-am certitudini, doar îndoieli permanente). Salif parchează pe strada Jesús. Chiar și cu salopeta lălâie pe el se vede că arată bine. Poate e o neînțelegere aici, o lipsă de educație. Un astfel de bărbat ar trebui să fie obiect de patrimoniu sexual al femeilor.

8

Tovarășul Ambrosio fusese trimis de la Paris la Valencia, ca să reorganizeze Partidul Comunist. Deși nu făcea parte din conducere, figura pe lista neagră a Brigăzii Politico-Sociale. Nu fusese niciodată luat la ochi, din cauză că se deghiza foarte bine. În ciuda faptului că părea mereu gras, avea, în realitate, cu cincisprezece kilograme mai puțin, purta o mustăcioară tăiată după moda epocii și ochelari de sticlă care-i schimbau fizionomia și-l făceau să nu mai semene deloc cu poza din dosarele poliției, în cei patru ani petrecuți la Valencia sub această nouă identitate creată pentru el de specialiștii Partidului, reușise să dinamizeze celulele împrăștiate și lăsate de izbeliște de conducătorii care-și concentrau toată atenția pe orașele mari, Madrid și Barcelona. Doar Universitatea rămăsese veriga slabă și de acolo porneau adesea mișcări naționaliste. Tovarășul Ambrosio îi dăduse întâlnire Teresei într-o cafenea din centru, la o masă poziționată într-un colț, cu fața spre ușa de la intrare și cât mai izolată de celelalte mese. Era o zi de miercuri, pe la prânz, iar la bar erau șase oameni. În restul cafenelei mai erau risipiți încă vreo zece clienți, într-un spațiu suficient de larg ca să adăpostească cincizeci. Teresa apăru cu cărțile sub braț. Păreau un tată cu fiica lui, sau un profesor care se întâlnea cu o studentă.

— Ai întârziat, zise Ambrosio uitându-se la ceas.

Întârziase zece minute; dacă ar mai fi întârziat încă cinci.

Ambrosio ar fi plecat, așa cum îi cerea protocolul de siguranță.

— Iartă-mă, am…

— Îmi pare rău, dar punctualitatea e esențială.

— Știu.

Teresa voia să se scuze pentru întârziere, dar Ambrosio avea alte treburi. Pentru a păstra aparențele, avea o slujbă de contabil într-o fabrică de mobilă condusă de un patron care era simpatizant comunist. Îi reaminti Teresei că trebuia să fie la serviciu, apoi nu mai spuse nimic.

— Îți revine sarcina să activezi organizația comunistă universitară. De la ultima razie de acum trei ani, am rămas fără celulă în universități.

— Știi bine ce greu e. Trebuie să racolez oamenii cu mare băgare de seamă. Am nevoie de timp să particip la cercurile care se țin în facultate…

— Ce fel de cercuri?

— Niște întâlniri culturale fără afiliere politică, unde se citesc poezii, se discută filosofie, se citesc reviste culturale, se vorbește despre teatru, film… Poți să-ți faci o idee despre ideologia persoanelor care participă la aceste întâlniri în funcție de textele pe care aleg să le prezinte.

— Și care e strategia ta?

— Mă duc la studentul respectiv, îl felicit, mă interesez ce-a mai citit și-l invit la o cafea ca să aflu care-i sunt ideile politice. Unii au idei asemănătoare cu ale noastre, dar e o mare distanță între a crede și a acționa. Pentru siguranța mea și-a Partidului, lucrurile trebuie să rămână așa. Suntem stigmatizați de regim, suntem urmăriți. Oamenilor nu le place riscul, și e de înțeles, pentru că dacă se află că ești activist poți fi dat afară din facultate. Insist, am nevoie de timp. Poate că la aceste cercuri va apărea odată un personaj interesant pentru Partid, poate un student de la o altă facultate, pe care îl voi cunoaște. Oricum, cred că cea mai bună strategie e să te infiltrezi în rândurile dușmanului. (Teresa nu practica această strategie, dar considera oportun să se laude cu ea acum, când era trasă la răspundere că nu face suficiente eforturi.) Sinceră să fiu, prefer să lucrez cu muncitorii, nu cu studenții.

— Întotdeauna am avut activiști capabili în universități. La Madrid și la Barcelona lucrurile merg foarte bine.

— Lucrez de una singură.

— Pentru că nu te-ai dedicat recrutării de tovarăși care să lucreze cu tine.

— Uite cum stă treaba: în primul rând, trebuie să am note bune, altfel familia și profesorii or să mă ia la ochi. În liceu am fost cea mai bună din clasă și dacă încep acum să pic la examene, familia mea o să intre la idei. Mă lasă în pace doar fiindcă totul merge bine. În al

doilea rând, dacă se află că sunt activistă, voi ajunge imediat în vizorul poliției. La cercurile astea și peste tot în facultate sunt infiltrați membri sub acoperire ai Biroului Politico-Social.

— Orice-ai face, nu te da de gol.

— N-am s-o fac, și-ți spun și de ce: cred cu convingere în ideologia Partidului, dar nu cred c-aș rezista torturii. Oare rezistă cineva? Adesea mă întreb.

— Îmi asum răspunderea.

— Sper că înțelegi că nu e din cauză că sunt femeie, ci pentru că tortura e un lucru atât de brutal. Cred că știi cum au fost chinuiți deținuții închiși în urma grevei din Asturia! Noaptea erau bătuți, iar dimineața le dădeau drumul, să vadă dacă mai aveau curaj să continue greva. Iar aici noi îl avem pe Rodrigo, care e o fiară, un neom. Colegii mei știu toate lucrurile astea și e firesc să fie precauți. Una e să faci parte dintr-un grup cultural naționalist și alta să militezi clandestin pentru Partidul Comunist. Pe noi Rodrigo ne caută să ne distrugă și s-a asigurat că studenții prinși până acum împrăștie vorba prin universități.

— Da, poate că infiltrarea e o soluție mai bună. Ai prieteni în organizațiile astea culturale naționaliste?

— Da, sunt cunoscută ca o persoană cu idei radicale.

— Cum?

— Nu se știe nimic despre afilierea mea la Partid.

— Atunci las-o mai moale cu ideile radicale și intră în organizația cea mai puternică. Presupun că o să participi la greva care se organizează în sprijinul minerilor.

— O să fie o întâlnire.

— Ei, atunci poți să le vorbești colegilor tăi despre grevă, dar moderat.

— Crezi că merită să ies așa în față?

— Dacă nu te dai de gol că ești comunistă, poliția n-o să aibă nimic cu tine.

— Poliția e cu ochii pe noi. Am colegi care-au fost torturați și n-au legătură cu Partidul.

— Avem nevoie de lideri în universități. Trebuie să pătrundem în toate sectoarele economiei.

— E un ordin?

— Da. Fii prudentă și deșteaptă, dar fă-o. Noua strategie a Partidului s-ar putea să fie trecerea în avangarda opoziției. Toate celelalte organizații vor trebui să ni se alăture, mai devreme sau mai târziu. Dacă o să ajungi un lider cu charismă, lumea o să te urmeze, indiferent în ce partid activezi.

— Mă îndoiesc de asta, dar fiindcă e un ordin, mă supun.

Auzind cuvântul „îndoială", Ambrosio își aminti de Josep Baixauli.

— Auzi, tânărul care a luat cuvântul în ședința trecută, după ce-a vorbit tovarășul Antonio, activează în celula ta?

— Da.

— Ești prietenă cu el?

— Nu, îl știu doar de la ședințe.

— Suntem îngrijorați.

— De ce?

Tovarășul Ambrosio o întrebă pe Teresa dacă nu voia o cafea. Ea refuză, iar el se grăbi să termine de băut ce-i mai rămăsese în ceașcă, aruncând o privire de jur-împrejur. Localul se mai animase, dar mesele din jurul lor erau tot goale.

— O să-ți spun un secret, zise. Trebuie să-ți spun povestea asta, ca să înțelegi care e problema. Tânărul acesta e fiul unui activist care-a fost dat dispărut și de care nu se mai știe nimic – un luptător curajos, foarte puternic, dar extrem de radical. Când Partidul a dat ordin să se desființeze Gruparea de Gherilă din Est, acest combatant și unii dintre tovarășii lui s-au opus. S-au întors împotriva ordinelor Partidului și-au ajuns să-i execute pe oamenii lor care trecuseră de partea noastră, sub pretextul că erau trădători. Toți acești rebeli au murit până la urmă, cu excepția tatălui acestui băiat, despre care nu se știe nimic. Ne întrebăm dacă fiul activează în rândurile Partidului din convingere ideologică, sau doar ca să afle ce s-a întâmplat cu taică-su? Văd că pune întrebări în dreapta și-n stânga și va sfârși prin a ne băga în belele pe toți, mai ales că e la fel de căpos ca taică-său. Ai văzut și tu la ședință cum cerea să fim mai incisivi. Cine cere asta n-are idee de schimbările care se produc în contextul social actual.

Flăcăul ăsta o să ne facă probleme. Trebuie „înghețat”, ținut la distanță de acțiunile de anvergură ale Partidului.

— De ce nu-l excluderi?

— Poate să aibă o reacție nepotrivită; poate chiar să-și închipuie că suntem vinovați de dispariția lui taică-său. E mai bine să-l ținem pe tușă, deocamdată.

— Dar o să devină suspicios dacă nu-l mai convocăm la ședințe.

— Argumentul care i se va aduce va fi că trebuie să protejăm oamenii de valoare, ca să evităm posibile pierderi majore.

— E o contradicție între ideea că Partidul trebuie să fie prezent în toate sectoarele economiei și aceea de a nu trimite la luptă toți oamenii.

— Dacă întreabă de ce e ținut deoparte, să i se răspundă că așa se întâmplă peste tot. Trebuie implicat în acțiunile mici, ca să simtă totuși că face ceva, iar noi vom căuta o cale să-l determinăm să plece singur din Partid. Mai sunt și unii care pleacă fiindcă nu sunt de acord cu direcția Partidului. Cumva o să reușim să-l facem să se simtă nelalocul lui. Dar până atunci, trebuie supravegheat.

Și acesta era un ordin.

Șeful orchestrei, domnul Botet, era un tip perfecționist, scrupulos, dar tolerant. Semăna la caracter cu domnul Puig și, la fel ca acesta din urmă, era republican, dar, trăind la oraș și ducând o viață modestă, reușise să treacă neobservat. Nici măcar consiliul local, care-l angajase să dirijeze orchestra, nu era la curent cu trecutul lui și cu atât mai puțin cu convingerile lui religioase, pentru că, deși era un practicant sincer, în cercurile intime se știa că e creștin, dar nu neapărat catolic.

Lunea, marțea și miercurea, la ora cinci, avea programate repetițiile parțiale, pe grupe de instrumente. Miercurea era rândul clarinetelor și Josep Baixauli se învoi de la domnul Puig ca să poată merge. După repetiția parțială, se făcu o pauză de o jumătate de oră, în timpul căreia clarinetiștii înfulecară o gustare, apoi se trecu la repetiția generală, care avea loc pe un teren viran din afara orașului. Având în vedere faptul că urmau să concerteze într-o piață din

Valencia, instrumentiștii trebuiau să-și obișnuiască auzul cu sunetele emise în aer liber și nu cu rezonanța unui spațiu închis.

Repetiția generală începu la ora șapte cu *Capriccio Italien*; bucata obligatorie, pe care organizatorii le-o comunicaseră cu multă vreme înainte. Erau prezenți pe locul acela viran o mulțime de oameni, care urmăreau repetiția în tăcere. Până la un punct, toate aceste pregătiri erau comparabile cu antrenamentele unei echipe de fotbal. Adeseori, maestrul Botet oprea muzica atunci când i se părea că un instrument s-a abătut de la partitură. În aceste pauze, Josep se uita repede la ceas, să vadă dacă mai avea timp să ajungă la ora nouă în grădinile din Valencia unde avea întâlnire cu Adelaida. Într-un târziu, obosit, domnul Botet termină repetiția, convocând însă o alta, parțială, pentru joi și una generală pentru vineri, de la care le puse în vedere să nu lipsească.

Josep rugă un coleg să-i ducă și lui clarinetul acasă și sări pe motoretă, care-l purtă pe șoseaua Silla până în cartierul nou al orașului. Ajunse cu cinci minute mai devreme și-o așteptă pe Adelaida să coboare, la ora nouă fix, cu câinele la plimbare. Familia Pujalte avea un ciobănesc german, un câine liniștit și blând. Când Josep venea s-o vadă, Adelaida își lungea plimbarea cu cinci-zece minute, fapt care o supăra pe stăpâna ei, deoarece nu-i plăcea să cineze după ora zece. Fata se scuza, aruncând vina pe câine, care se bucura nespus să petreacă mai mult timp afară. Soții Pujalte nu țineau prea mult la acest animal, dar copiii lor îl adorau. Cum deja se făcuse întuneric, Josep și Adelaida se îmbrățișară și se sărutară fugar, atenți să nu-i vadă vreun vecin. Mergeau în pas cu câinele, care se oprea din când în când să-și facă nevoile în iarbă.

— Iar s-au certat azi, zise Adelaida.

Nu pricepea de ce cuplurile se ceartă și o întrista lipsa lor de afecțiune reciprocă.

— S-au certat degeaba, urmă ea. Doamna zice că cei mici nu învață destul și e supărată pe soț că nu face nimic. El vine obosit de la muncă, se așază pe canapea, își aprinde pipa și scoate ziarul. Ea zice că nu înțelege cum de mai are ce citi seara, când ziarul îl primește de dimineață.

— Și el ce zice?

— Nimic. Lasă ziarul și aprinde televizorul. Ea se enervează și urlă la el; el, la un moment dat, nu mai poate și urlă și el la ea și se face un mare tărăboi. Eu mă simt prost, mai ales că uneori mă nimeresc la mijloc, de nici nu știu ce să fac. Azi abia așteptam să se facă ora de ieșit cu câinele. Bine, adăugă, și fiindcă speram să te văd.

— Da, am reușit să ajung. Am avut repetiție cu orchestra, dar a fost scurtă, fiindcă domnul Botet obosește repede.

— Ce se întâmplă la repetiție?

Josep privi în jur. Erau singuri în parc, deși trecea lume pe trotuare. O prinse de mână.

— Josep…

— Stai, îi șopti. O sărută ușurel pe buze, apoi îi dădu drumul. Abia aștept să fim împreună!

— Și eu, dar avem timp. Auzi, vreau să te întreb ceva; aștepți ziua aceea ca să fii cu mine pentru că mă iubești sau pentru că vrei să te culci cu mine?

— Adelaida, zău, tu te auzi vorbind?

— Vreau doar să mă asigur că mă iubești.

— Dar te mai îndoiești?

— Iartă-mă, Josep, zise ea luându-l de mână. Ai dreptate. Sunt mândră de tine că te pricepi la muzică. Poate că ai putea să-ți câștigi traiul din asta.

— Să cânt într-un cabaret?

— Ce prostie! Nu, mă gândeam la muzica clasică, la operă…

— Da, pentru asta ar trebui să am bani să studiez la conservator. Eu sunt doar un artist amator dintr-o formație locală. Posibilitățile sunt deschise doar bogaților.

— Tu ai o obsesie cu bogații.

— Fiindcă trăiesc pe spinarea săracilor.

— Josep, așa a fost de când lumea. Fiecare cu norocul lui. Bogăția nu îți garantează fericirea.

— Dar eu nu vreau să fiu bogat, vreau doar o altă împărțeală a banilor. Ți se pare drept ca tineri talentați, ca mine, să nu poată merge la conservator, iar locurile lor să fie luate de băiețași din lumea bună, care n-au habar de muzică?

— Nu tu decizi ce e drept și ce nu e.

— Nu?

— Pentru numele lui Dumnezeu, Josep, acum ne certăm și noi? Eu te-am întrebat de repetiție și tu ai luat-o cu altele…

— Bine, răspunse el apucând-o iar de mână, în semn de pace.

Uitase cât de sentimentală era Adelaida, care adesea plângea la emisiunile de radio unde se ofereau sfaturi în dragoste – emisiuni de altfel foarte populare în rândurile femeilor.

— Păi, ce să facem la repetiție? Mai întâi ne jucăm cu instrumentele, le facem să sune în toate felurile, cântăm game. Unii numesc asta „încălzire", dar domnului Botet nu i se pare un termen corect. Apoi ni le acordăm. Primul oboi ne dă un și bemol, apoi încercăm toți să scoatem o notă de acord apropiată de cea cântată de oboi. După ce ne acordăm, începem repetiția, cam în zece minute.

— Ce frumos! Mi-ar plăcea să mă pricep la muzică.

— N-avem nicio fată în orchestră.

— Uite, asta n-o înțeleg!

— Bravo, mă bucur să văd că în sfârșit observi și tu o nedreptate!

— N-am zis că e o nedreptate, doar că e ciudat.

— Cred că mai sunt și alte lucruri care ți se par ciudate, dar într-o zi ți le voi explica.

— Știi ce mă supără?

— Ce?

— Că nu pot să vin să te văd la concursul de pe Arena Municipală.

— Nu poți să vii cu stăpânii tăi?

— Ei se duc, dar eu trebuie să stau acasă cu copiii. Însă am să te ascult la radio.

— Nu e același lucru.

— Cred și eu. Când o să aud clarinetele, o să mă gândesc la tine. O să cânți și tu singur, adică… cum se spune?

— Dacă o să am un solo? Nu. În *Capriccio Italien*, Maties o să facă un solo de trompetă excepțional.

— Cred că are emoții.

— Mai degrabă face pe el de frică.

— Ce urât sună asta. Dar cred și eu că e îngrijorat.

— Da, așa, e îngrijorat. Să înțeleg că tatăl tău nu înjură niciodată?

— Ah, mi-am amintit că am primit o scrisoare de la ai mei, de care voiam să-ți spun. Bine, nu îmi scriu ei, îi dictează scrisorile domnului Pere, medicul.

Din buzunarul șorțulețului (Josep nu suporta s-o vadă purtând uniforma de subretă, dar nu-i spusese niciodată asta) scoase un plic din care ieșeau două foi. Îi citi părțile cele mai importante: părinții ei stăteau bine cu sănătatea (și-ncă cum, dacă medicul lor îmi scrie asta), nevasta fratelui ei Joaquim era iar gravidă (aveau o fetiță și așteptau acum un băiat, ca să aibă pereche) și o veste care îi puse pe gânduri pe Josep și pe Adelaida: stăpânul la care tatăl ei lucra ca cioban îi propusese acestuia să cumpere casa pe care o aveau în arendă, cu banii în rate. E un om de treabă, zise fata, văzând neîncrederea lui Josep. Părinții s-ar fi bucurat să se știe proprietari pe casa unde se născuseră copiii lor, dar bani n-aveau nici cât s-o ia în rate, de aceea apelau la cei trei copii să le trimită fiecare cât putea, iar de nu puteau trimite nimic, nu se supărau. Dar altfel, n-aveau cum s-o cumpere. Iar într-o zi tot lor le va rămâne, cu toate îmbunătățirile pe care tatăl ei i le adusese de-a lungul vremii. Adelaida împături scrisoarea și-o puse la loc în buzunar, apoi se priviră.

— Ce să spun? zise Josep. Mă bucur de bucuria lor, după atâția ani de muncă grea… dar…

— Și mie mi se rupe sufletul. Dar banii noștri sunt puși deoparte pentru viitor. Poate ar trebui să le spun de tine, să le povestesc planurile noastre.

— Mi se pare o idee bună. Oare frații tăi au cum să-i ajute?

— Nu știu, poate doar puțin. Dar pot vorbi cu ei și am să renunț la partea mea de casă.

— Mi se pare corect.

— O să vorbesc cu ei și o rezolvăm. Părinții mei au visat mereu să fie stăpâni pe casa aia.

Domnul Pujalte ieșise la poartă, scrutând grădina în căutarea Adelaidei. Fata îl văzu și-și luară rămas-bun în grabă, în vreme ce ea lega zgarda la gâtul câinelui. Josep se sui pe motoretă și rămase să vadă dacă o certau pe iubita lui.

— Adelaida, o strigă domnul Pujalte de departe.

— Da, domnule.

— De acum înainte am să ies eu seara cu câinele.

Și apucă cu putere de lesă, trăgând animalul după el. Adelaida se întoarse și-i făcu semn lui Josep să plece. Josep porni motoreta. Adelaida și stăpânul ei ajunseseră la ușă.

— Să-i spui stăpânei tale că întârzii cinci-zece minute.

Părea nervos. Porni în jos pe trotuar, iar Adelaida se gândi că va fi lăsată să plimbe din nou câinele atunci când stăpânii se vor împăca. Domnului Pujalte nu-i plăcea acest câine fiindcă lăsa păr pe canapea; un alt motiv din care se certau adesea.

Către șoseaua Silla, pe la întretăierea cu bulevardul José Antonio Primo de Rivera, Josep opri la semafor. În stânga lui, văzu un individ bine îmbrăcat care ședea pe o bancă, fumând și privind fix clădirea de vizavi, care părea veche și foarte nobilă. Era un tip înalt și slab, la vreo patruzeci de ani, agil. Se făcu verde și Josep porni mai departe. Tipul bine îmbrăcat, care avea un sac elegant pe umăr, azvârli țigara. Se numea Antonio Mayans și locuia la Valencia, deși era născut într-un sat din provincia Ribeira Baixa. Lui Mayans i se zicea Musiú și era cel mai priceput hoț din regiune.

Codul nescris al hoților spune că nu e bine să lucrezi în orașul în care te-ai născut, mai ales dacă e un oraș mic. Dar, ca toate regulile, există și o excepție: marea lovitură. Pe care însă n-o dai tu; tu doar furnizezi toate datele și primești o cotă-parte din pradă. Musiú n-avea tovarăși și nici nu-i trebuiau. În Valencia era plin de hoți de buzunare; destul de capabili, dar limitați la afaceri mărunte, tramvaie și autobuze. Mayans era un hoț de școală franceză, fiindcă așa îl învățase un amic, Paul, unul dintre cei mai pricepuți din țară. Fără arme, fără violență, cu multă îndemânare. Și discret. Oricât ar fi de bun un hoț, poliția tot aude de el până la urmă. Musiú stătuse trei ani în pușcărie, în Franța. Se întorsese la Valencia, dar petrecea mult timp prin alte părți, „cu treburi". Lovituri puține, bine planificate și de mare succes. Dar începuse să se cam plictisească de munca în deplasare și luase decizia să-și încerce norocul chiar în oraș.

După câteva luni de pândă, își alese victima. Nu fusese ușor: vizitase de nenumărate ori Clubul de Tenis din Valencia, deghizat într-un negustor de portocale, cu mustață falsă, ochelari de sticlă

chioară și câteva fire albe ici și colo, în păr și-n perciuni, vopsite cu mare băgare de seamă cu o vopsea adusă din Franța. Victima era domnișoara Virgínia Lafont, o pictoriță amatoare și singura moștenitoare a întreprinderii Metalurgice Lafont, care producea fier pentru industria grea. Virgínia lua ore de tenis și petrecea mult timp la club, iar Mayans avu ocazia să-i admire nenumăratele bijuterii foarte scumpe, pe care le purta mai ales la ocaziile festive. Vreme de câteva luni o urmări discret, dar constant. Știa că este logodită (deși părea să fie foarte intimă și cu profesorul ei de tenis, chiar dacă hoțul nu era sigur că e ceva între ei și nici nu-l interesa), știa unde își are atelierul, când e acasă, când îi vine femeia la curățenie, la ce restaurante merge și cu ce frecvență taică-său, care era un mare bogătaș, îi organiza expoziții unde alți bogătași dornici să se pună bine cu el îi achiziționau lucrările (picturile ei erau mediocre și-l copia pe Sorolla[14]). Știa când o vizita iubitul și cum arăta pe dinăuntru clădirea unde locuia (avea doar opt vecini), fiindcă intrase dimineața sau la prânz și dăduse o raită, fără să fie văzut de nimeni. Știa că putea să intre pe fereastră agățându-se de jgheab și că Virgínia avea toată vara fereastra deschisă la baie.

Când sosi vremea, aduse de la Madrid un pungaș care-i făcu rost de cheia de la intrare furând-o de la o vecină în vârstă, care ieșea invariabil la ora nouă seara să cineze și să-și petreacă noaptea în casa fiului ei, care locuia pe aceeași stradă. Pungașul îi șterpelise cheia (și portofelul) într-o miercuri, când bătrâna își făcea cumpărăturile la piață. Mayans îl plătise pentru treaba asta, fără a uita să-l întrebe dacă săltase și portofelul. Pungașul negase cu hotărâre. Din precauție, Mayans lăsase totuși să treacă o săptămână, în caz că bătrâna reclama la poliție furtul actelor. N-avea încredere în pungași. De altfel, apăruse la întâlnire deghizat, de nerecunoscut, cu mustață falsă, ochelari de soare și-o șapcă pe cap. În cele zece minute pe care le petrecuseră stând de vorbă într-o cofetărie, Musiú nu se ridicase în picioare deloc. Era înalt și slab și ar fi putut fi recunoscut. După ce se despărțise de hoțul de buzunare, aruncase în veceu mustața, iar ochelarii și șapca le ascunsese într-o pungă. Ieșise pe o ușă secretă care aproape că nu se vedea dinăuntru. Considerase necesare toate

aceste precauții, în ciuda faptului că intermediarul care-l pusese în legătură cu pungașul respectiv îl asigurase că tipul nu era un turnător.

Mayans se uită la ceas: era nouă fix. Bătrâna ieși cinci minute mai târziu. O privi cum se îndepărta, cu capul în jos, chinuită de artroză. Își aprinse o țigară (în ciuda precauțiilor sale, nervozitatea îl făcea să fumeze mai mult ca de obicei înainte de o spargere). Se ridică de pe bancă și-o urmări cu privirea până o văzu intrând în clădirea unde locuia fiul ei. Abia atunci se îndreptă și el spre casa pe care o ținuse sub observație și introduse cheia în broască, cu un aer firesc, fără să privească în stânga sau în dreapta (făcuse deja asta în urmă cu câteva secunde). În vestibul își schimbă ghetele cu niște pantofi cu talpa de cauciuc. Urcă scările din două în două până la primul etaj, deschise fereastra care dădea spre curtea interioară și scrută atent geamurile vecinilor, apoi își atârnă geanta de gât, își trase mănușile și, dintr-o mișcare, se cocoță pe fereastra băii. Nu s-ar fi rănit prea grav dac-ar fi căzut, dar n-avea chef să fie găsit pe jos, în curtea interioară. Din baie trecu în sufragerie și-și aminti ce-l învățase Paul: nu te abate de la obiectivul tău, chiar dacă-ți iese în cale un Picasso sau o vază Ming. Nu lua obiecte care nu-ți încap în geantă. Nu pierde vremea plângându-ți de milă. În casele bogaților te așteaptă multe tentații; dacă au bijuterii scumpe, sigur mai au și alte lucruri de aceeași valoare. Lucrează rapid și curat. Paul îi oferise aceste învățături din proprie experiență, deoarece odată, în timpul unei spargeri, făcuse greșeala să se relaxeze și să soarbă un gin tonic tolănit pe canapeaua păgubiților, unde fusese surprins de o slujnică pe care-o credea plecată de acasă. Femeia începuse să strige după ajutor, însă, din fericire, pornise pe scări în sus. Lui Paul nu-i mai rămăsese decât să coboare, fugind cât îl țineau picioarele, și să iasă din clădire. Dar nu se va mai repeta, spunea el.

Și totuși, Musiú avea o problemă: dacă bijuteriile erau încuiate în seif? Ar fi avut nevoie de timp ca să asculte, cu stetoscopul la ureche, clicul care-i indica cifrul corect. Știa data nașterii Virginiei, anul când terminase școala și o mulțime de date ale partidelor importante de tenis de la club. De obicei nimerea din prima cu data nașterii (chiar dacă uneori trebuia s-o scrie invers). Se apucă să caute un seif,

mișcând ușor fiecare tablou din casă. Toate erau opera proprietarei și, așezându-le cu grijă la loc, se gândi că femeia era tare narcisistă. Avea bani să-și cumpere capodopere și-și umplea pereții cu porcăriile alea, fără îndoială ca să pescuiască laudele celor care-i călcau pragul. Ce imbecili sunt bogații! exclamă în sinea lui Musiú, al cărui scop era tocmai să ajungă unul dintre ei. E curios că hoții de mare clasă care se îmbogățiseră și trăiau ca niște nababi nu se simțeau deloc integrați în pătura superioară a societății, ba chiar o renegau trăind separat, fără să se încurce cu nimeni. Gata, ultimul tablou, nu era niciun seif. Suspin de ușurare și ocheadă scurtă spre sufragerie: o masă, scaune, vitrină, totul în stil Regina Isabela, o canapea roșu-închis. Instinctul îi spunea că nu era nimic acolo – și nici în vestibul, unde nu se aflau decât o consolă și-o oglindă aurită. Spre dormitor, așadar. Inventarul: pat, măsuța de toaletă, două noptiere, două canapele, un taburet și-un șifonier. Nimic. Musiú nu lăsă disperarea să-l cuprindă. Cine găsea vreodată obiecte de valoare la vedere? Nici nu se așteptase să fie așa și era conștient că nervii începeau să-i joace feste. Bijuteriile erau undeva în casă, puse bine. Cât de bine, asta depindea de paranoia clientului, de locurile lui preferate, de cât de des se dădeau spargeri în cartier și de mulți alți factori. Se aplecă să caute sub pat, ridică salteaua – se putea aștepta la orice. Nu era nimic pe măsuța de toaletă, așa că deschise șifonierul și, fără să-și piardă vremea cu hainele atârnate pe umerașe sau cu cutiile de carton, se repezi direct la sertare, pe care le scoase și le așeză unul lângă altul, lăsându-le doar pe cele două din spate. Scoase toate lucrurile din ele, apoi le așeză la loc în aceeași ordine. Extrase cu băgare de seamă unul dintre sertarele din spate, apoi pe al doilea. Simți cum tremura de nerăbdare. Al doilea sertar ieși foarte ușor. Spre deosebire de primul, avea un fund de metal care nu semăna deloc cu restul sertarelor și părea adăugat ulterior. Mayans scoase două cleme din geantă, cu care desprinse fundul sertarului și acolo, dedesubt, erau bijuteriile. Multe, de toate felurile, scumpe. Mângâie câteva coliere și o broșă cu diamante. Băgă totul în geantă, apoi se asigură că n-a lăsat nicio urmă. Se ridică și chiar atunci auzi cheia învârtindu-se în broasca de la intrare. Primul gând fu că lăsase lumina aprinsă în sufragerie. Apoi căută o ascunzătoare: sub pat sau

în dulap? Sub pat, desigur. Nu era o alegere ușoară, dar alte soluții n-avea.

Virgínia și logodnicul ei intrară certându-se. Vorbeau tare, dar Mayans nu reușea să înțeleagă niciun cuvânt. Nu li se păru deloc ciudat să găsească lumina aprinsă în sufragerie. Se certau în continuare și nici n-aveau de ce să se rușineze, pentru că pereții erau groși și, oricum, pe palier nu se mai aflau alte apartamente, în toiul discuției, logodnicul închise geamul de la baie, iar Musiú profită ca să aprindă scurt lanterna pentru a se uita la ceas. Probabil că nu mai cinaseră, sau începuseră să se certe în timpul mesei. Dacă se împacă vor ajunge, probabil, în pat și nici nu era o idee chiar așa de rea: oamenii după ce fac sex de împăcare adorm buștean. Verifică scândurile patului și le găsi suficient de rezistente ca să nu-l strivească. Cearta continua și acum îi putea auzi prin ușa deschisă de la dormitor. Logodnicul, foarte indignat, îi reproșa că-i face ochi dulci profesorului de tenis, căruia îi zicea Ricardo. Ea îi răspundea că e un băiat bun, amabil și simpatic și că nu face decât să fie drăguță cu el. Mayans știa însă că instructorul era un tip vânjos și mai arătos decât logodnicul, care părea să nu facă niciun sport și era unul din băieții aceia care la douăzeci și ceva de ani arată neîngrijiți și puhavi ca niște oameni mult mai bătrâni. Și el provenea dintr-o familie putred de bogată, proprietari ai unei fabrici de mobilă. Hai, copii, pupați-vă, iubiți-vă cu patimă și treceți la aghioase, că nu mai pot. Musiú simțea că se sufocă sub pat. Se gândi la Paul, care-i spusese să nu acționeze niciodată în orașul unde locuia. Însă n-ar fi putut rata această lovitură. Și totuși, cearta continua…

Strigătele se întețiseră. Ea nu recunoștea nimic, el voia explicații. Virgínia se enervase; nu voia să renunțe la tenis. Munca ei de creație era grea, solicitantă, și avea nevoie de acest sport care o relaxa. Dar logodnicul scoase un as din mânecă: o acuză că ieșise cu profesorul de tenis la restaurant. Tăcere grea, apoi țipetele Virginiei, căreia nu-i venea să creadă că o urmărise. Ba mai rău, zicea el, mi-a spus cineva, m-a făcut de râs în fața prietenilor mei, în curând o să afle toată Valencia (dar era o minciună; el o urmărise). Voia s-o umilească, s-o facă să vadă că pentru el era o chestiune de onoare. Dar Virgínia rămânea neînduplecată. Acum îi reproșa nu doar că o urmărise, ci și

că era incapabil s-o satisfacă în pat (asta e, am ajuns la miezul problemei, chestiunea sexuală – se gândea Musiú). Îl acuza că era lipsit de personalitate, că stătea cu ea pentru bani, pentru prestigiu social. Atunci se auzi o lovitură și Mayans se întrebă cine pe cine pocnise. Probabil că ea pe el, părea o tipă temperamentală. Liniște, apoi o nouă bufnitură. Plesnită puternic de logodnicul ei, Virgínia se prăbuși, lovindu-se cu capul de colțul mesei. Se făcu iar tăcere. Musiú nu știa ce se întâmplă, dar intuia că e ceva grav. Și-ar fi dorit să poată ieși de sub pat și să-l pocnească și el pe nemernicul care acum îngenunchease lângă trupul fetei și o striga pe nume, cu o voce plângăreață: Virgínia! Virgínia! Moașă-sa pe gheață! exclamă Musiú neauzit, de sub pat. Virgínia nu dădea semne de viață, iar hoțul nu știa ce să facă. Aștepta să vadă ce se mai întâmplă; între timp, logodnicul, convingându-se că iubita lui era moartă, se puse pe un plâns cu sughițuri din care nu se mai oprea. Hai, tâmpitule, fă ceva! îl blestema Mayans, ascuns sub pat. Trecură câteva minute nesfârșite, apoi logodnicul intră în dormitor și se îndreptă glonț spre sertarul cu bijuterii. Musiú înțelese că voia să dea impresia că tânăra fusese omorâtă în timpul unui jaf. Dar sertarul era gol, iar individul înțepeni. Se apucă să tragă afară cu furie toate lucrurile din șifonier, aruncând hainele pe covor și lăsând sertarele vraiște. Dumnezeule! exclama din când în când, am omorât-o, am omorât-o! Cu aceste cuvinte părăsi apartamentul, lăsând în urmă un dezastru. Musiú avea o problemă.

Felo, în schimb, și-o căuta cu lumânarea. Vicente Rodrigo nu venise luni la Maracaibo, dar una dintre gorilele lui fusese acolo și-și petrecuse o mare parte din timp zbenguindu-se cu Mari Santos într-un separeu. Asta îi dădu o idee tânărului, care, la ora patru dimineața, cufundat în gânduri, merse s-o aștepte pe Carol, însoțit de privirile dezaprobatoare ale portarului Fermin, care-l pândea din mașină. De când avusese loc incidentul cu Rodrigo, Felo și Carol nu-și mai vorbeau, vrând să evite alte probleme. Felo o urmări pe fată până acasă, de la distanță, cu aerul că se îndreaptă spre stația de autobuz. Când fata ajunse acasă și lăsă deschisă ușa imobilului, el se strecură numaidecât înăuntru.

— Bună, iubitule, zise ea și se întinse să-l sărute.

Tânărul o îmbrățișă, lipind-o cu totul de el, dar ea se desprinse pretextând că vrea să închidă ușa.

— Mi-ai scris în bilețel că ai ceva important să-mi spui.

— Mi-a venit o idee, zise Felo.

— Bună?

— Magnifică! Azi mi-a venit. În zilele în care lipsește Rodrigo, vine mereu gorila lui, Federico. Abia astăzi am observat și mi-am mai dat seama că, de câte ori vine, se închide într-un separeu cu Mari Santos.

— Da, o place.

— Așa că o să vorbesc cu Mari ca data viitoare să-l așeze cu spatele la intrarea în separeu. Am fost acum câteva săptămâni să le duc șampanie și-am observat că-și lasă haina pe spătarul scaunului, cu tot cu pistol.

— Adică vrei să i-l furi?

— Exact.

— Dar o să știe că tu i l-ai luat!

— Ba nu. O să-i servească alt chelner. Eu o să intru tiptil când va fi așa de încălzit, că nici n-o să-și mai dea seama. E gălăgie, e muzică, o să fie băut… nu trebuie decât să întind mâna, să dau perdeaua la o parte…

— Ai tu încredere în Mari Santos?

— Totală.

— Gândește-te în ce primejdie o pui.

— Dar cine o să dea vina pe ea? Cum ar putea el s-o bănuiască pe Mari de complicitate? Poate doar pe chelnerul care-i va servi să-l ia la întrebări, dar nici acela n-are nicio vină, mai ales că șampania se servește de cum intri în separeu.

— Da, o să te ia pe tine direct.

— Așa m-am gândit și eu. O să ascund arma într-un bax de șampanie și-l rog pe Fermin să-l țină în mașină. Uneori merg cu el acasă, cu mașina.

— Și Fermin n-o să te întrebe de ce vrei tu musai să lași baxul ăla la el în mașină și nu-l iei, ca tot omul, la plecare?

— M-am gândit și la asta. Felo putea să simtă cum crește în ochii ei. O să-i spun că nu vreau să îl uit.

— Păi, și când Federico vă ia pe toți la întrebări ca să-și găsească arma, crezi că nu va bănui nimic?

— Eu nu cred că Federico o să facă prea mare tam-tam. E nasol să-ți pierzi arma, iar dacă Rodrigo ar afla, probabil că l-ar da afară. E posibil să tacă mâlc, ca să nu se afle nimic și să-și ia alt pistol de la comisariat și gata.

— Ești un geniu! zise Carol și-l sărută prelung, chiar dacă mai scurt decât i-ar fi plăcut lui.

— Ah, mă înnebunești. Hai să mergem sus.

— Nu pot, iubitule, răspunse ea iute, uitându-se la ceas. Mâine mă trezesc devreme. Ia zi, când ai de gând să…

Carol nu îndrăznea să termine propoziția, simțind că deja devine și ea complice.

— S-o luăm încet: întâi facem rost de armă. Pe urmă urzesc eu un plan beton, care să nu ne implice cu nimic.

— Știi cine mă îngrijorează pe mine? Mari Santos. Am toată încrederea în ea, dar chiar și ea o să intre la idei când se va auzi de moartea lui Rodrigo.

— Mari îl urăște și ea.

— Da, o grămadă de lume îl urăște, dar asta nu înseamnă că au de gând să-i facă de petrecanie sau să fie complici la asasinarea lui.

— Uciderea unui asasin e o datorie de onoare. O să se bucure multă lume de moartea lui, iar Mari Santos poate c-o să se sperie, dar niciodată n-o să ne dea de gol.

Carol avea îndoielile ei că Mari s-ar putea ține tare la un interogatoriu al Poliției, mai ales fiind vorba de Brigada Politico-Socială. Avea, în schimb, o încredere oarbă în loialitatea lui Felo.

— Și Fermin? Fermin e prieten cu Rodrigo.

— Pe naiba; îl disprețuiește, dar știe să se poarte amabil cu el. Bag mâna în foc pentru Fermin.

— Că e capabil să-l omoare?

— Nu, că ne va acoperi. Chiar dacă o să își dea seama că arma era ascunsă în baxul ăla, n-o să sufle o vorbă.

— Doamne, câtă lume îl urăște, dar nimeni nu face nimic!

— Nimeni?

Acum Felo primi sărutul pe care-l aștepta, prelung, pasional, fierbinte. O apucă de fese și simți că înnebunește de dorință.

— Hai sus, te rog, doar puțin… șopti întretăiat.

— Nu pot, iubitule, murmură Carol, la fel de pătimaș ca și el, deși nu juca decât un teatru de cea mai bună calitate.

Îi desfăcu șlițul, iar mâna ei începu să-i frece cu putere penisul, în vreme ce tânărul o mângâia frenetic pe sâni. Prea excitat ca să se mai poate ține, își dădu aproape imediat drumul, murdărindu-i rochia neagră de seară. Oftă lung, privind-o. Ea se ștergea, fără o vorbă.

— Iartă-mă, n-am putut…

Și, scoțându-și batista, se aplecă să curețe cu salivă pata, încercând să nu lase nicio urmă. Carol îl mângâia pe cap cu un surâs mulțumit: tipul era în stare să facă orice pentru ea.

— Hai, Felo, șterge-o.

— Da, iubito.

Carol urcă în ascensor și, prin ferestruică, îi trimise o bezea. El îi răspunse așa cum se afla, în continuare îngenuncheat, într-o ipostază de cățeluș.

Marți și miercuri Rodrigo se prezentă la club, dar Felo încercă să stea departe de el, deși locul era prea mic ca să reușească. Lăsă un coleg la bar și merse să servească la mese, ținându-se la distanță de comisar și încercând să treacă cât mai neobservat până la ora începerii partidei de cărți din birou. Cu coada ochiului, îl văzu pe Rodrigo ridicându-se de unde ședea. Felo începu imediat să vorbească despre fotbal cu clientul pe care-l servea. Rodrigo veni spre el și-l trase de o ureche.

— Ieri ai uitat să mă servești.

— Vă rog să mă iertați, domnule Rodrigo, ieri n-a fost rândul meu la bar.

— Indiferent al cui e rândul, pe mine tu mă servești.

— Ca de obicei, da?

— Da, idiotule. O să fiu în birou.

— Imediat, domnule Rodrigo.

Clientul privea stupefiat dialogul dintre Felo și comisar.

— E vreo problemă?

— Nu, deloc.

— Atunci ia și uită-te la spectacol.

Și Rodrigo se îndreptă spre birou.

— Fiu de cățea! scrâșni clientul.

Felo se grăbi să adune paharele goale, apoi lăsă tava pe masă și profită de faptul că-l văzuse pe comisar intrând la toaletă ca să-i ducă băutura în birou. Se întoarse apoi în colțul celălalt al cabaretului și se prefăcu ocupat cu tot felul de solicitări, până când Rodrigo începu partida de pocher. Abia atunci își permise și Felo să bea un gin tonic, așezat pe un scaun de la bar. O mică pauză în care se apucă s-o studieze pe Mari Santos. Deși erau amici, nu-i spusese încă nimic. Observă că majoritatea clienților care foloseau separeurile se așezau cu spatele la intrare și vreo câțiva erau deja călare pe fete (cu hainele pe ei, căci actul sexual nu era permis, deși se treceau cu vederea alte acte mai creative). Însăși așezarea canapelei, cu măsuța la capăt, obliga cumva clientul să stea cu spatele. După ce se servea șampania, în separeu nu mai intra nimeni decât după ce se elibera. Până la urmă, era foarte posibil ca nici Mari Santos să nu afle nimic. Separeul era măricel, iar dacă ei doi erau acolo, în focul pasiunii, tot ce avea el de făcut era să bage o mână și să ia pistolul. Ce rost avea s-o mai implice pe Mari? Dacă o acuzau pe urmă, dacă se speria, dacă ciripea? Era aproape imposibil să fie văzut de oricare dintre cei doi. Localul era zgomotos, iar individul era prea sigur pe el și pe statutul său de polițai în temuta Brigadă Politico-Socială ca să-și închipuie că cineva ar putea atenta la arma pe care-o avea în dotare. Cu fiecare gură de gin, Felo devenea tot mai convins că Mari Santos nu trebuia implicată. Să-i spună și lui Carol că planul s-a schimbat – sau mai bine nu. Mai bine să nu se mai vadă cu ea o vreme. Mai bine să se arate laș, să se plece cu teamă și respect în fața lui Rodrigo, să fie o cârpă de om, pe care nimeni, niciodată, nu l-ar bănui de nimic, nici chiar în situația puțin probabilă că tipul ar reclama pierderea armei. Așa o să fac, își zise. Dar Felo era în stare să-și schimbe deciziile de pe-o zi pe alta.

La patru dimineața, clubul Maracaibo își închise porțile, deși partida de cărți continua. Nu era prima oară. În astfel de situații, Carol trebuia să aștepte în cabina ei până când Rodrigo, sau unul

dintre acoliții lui, venea să-i spună ce să facă. Felo ieși în stradă, iar Fermin îi strigă din mașina lui mare:

— Mergi cu mine?

— Da, mersi.

Sui și-și aprinseră câte o țigară. Felo deschise geamul, bucuros să simtă răcoarea nopții și aerul curat după atâtea ore închis în club.

— Te-am văzut luni cum ai urmărit-o pe Carol.

— Eu? Mă duceam spre stația de autobuz.

— Ai intrat la ea în clădire.

— M-ai văzut?

— Da. Îmi pare rău că mă bag în viața ta, dar ești un băiat bun și n-aș vrea să te văd că-i pici în mreje.

— Ce-ai cu Carol?

— N-am nimic cu ea, dar m-a surprins că te-a lăsat să intri-n casa ei.

— Am fumat și noi o țigară în hol și-am stat de vorbă.

— Pe ascuns?

— Știi că lui Rodrigo nu-i place.

— Tot ce știu e că nu trebuie să te încurci cu ea.

— Suntem amici.

— Da, chiar și asta e primejdios. Vrei să riști să te jupoaie Rodrigo numai pentru că ai fumat o țigară cu gagică-sa? Tu nu-ți dai seama că poate să te omoare? Sau n-ai învățat nimic din experiența de data trecută? Ar fi trebuit să-ți deschidă ochii.

— Bine, dar de două zile nici n-o salut, mă fac că n-o văd.

— Când e Rodrigo prezent.

— Ba nu. Am înțeles că nu merită să risc. De altfel, așa i-am și zis luni.

— Și ce ți-a zis?

— Că înțelege.

— Mă bucur.

Fermin porni mașina, iar motorul se auzea acum mult mai bine. Îl reparase. Nu credea o vorbă din ce-i povestise Felo, dar nu voia ca acesta să creadă că n-are încredere în el. Dacă va fi cazul, avea să insiste, deși nu cine știe ce, pentru că știa că n-avea dreptul să se bage. Felo era adult, avea o relație de adult cu Carol și trebuia să-și

folosească rațiunea. Știm cu toții cum sunt femeile ca ea, și amândoi cunoșteau destule exemple de indivizi care-și pierduseră mințile pentru vedete cu trup perfect. Cu cât erau mai inaccesibile, cu atât le doreau mai tare. Fermin știa lucrurile astea. Felo nu voia nici să se gândească la ele. Fermin știa și asta.

Prăpastia dintre generații se astupă la masa de prânz. Prânzul e sfânt. La prânz mănâncă și Miquel; e singura dată când se alimentează și el cum trebuie. Cèlia, care înainte să se dedice unor idealuri utopice a fost instruită în spiritul femeii gospodine ce vede de casă, nu și-a pierdut buna educație și, când are chef și inspirație, ne pregătește câte o mâncare de orez cu fasole, napi sau lobodă, ori o tocană consistentă din acelea de orez, cu care pe vremuri își umflau burta numai sărăntocii și care a ajuns la mare căutare azi în restaurantele de lux. Mâncăm târziu, pe la trei. Salif și cu mine ne întoarcem la firmă pe la două și jumătate, iar el se apucă să facă ordine în depozit (îi face și patul lui Miquel), în vreme ce eu mă ocup de contabilitate, socotesc separat facturile cu TVA de chitanțele de mână și, la sfârșitul lunii, când îmi iese suma, le arunc pe acestea din urmă pe ascuns, ca un hoț, ca nu cumva să dea peste ele vreun inspector de la fisc. Mai erau vreo douăzeci de minute până la masă, când au apărut în vizită șeful comisiei de urbanism și un alt domn, foarte înțolit (de altfel, mai avea puțin și-și punea și-un semn în frunte, în caz că mai rămăsese cineva căruia să nu-i fie clar cu ce se ocupă). Miquel ședea pe bancă și se uita cum gătește Cèlia orezul, afară, într-o oală mare spânzurată deasupra unui foc de lemne. Cei doi musafiri le-au adresat un salut cordial. Cèlia le-a răspuns cam în doi peri, iar Miquel abia dacă a dat nițel din cap. Au intrat în birou și s-au arătat foarte amabili chiar și cu Salif, care, nu mai e cazul să amintim, este negru. Mie, oamenii foarte amabili mi se par întotdeauna dubioși. Ori sunt bine educați cu adevărat, ori se prefac mai mult decât e cazul, ca să ascundă un caracter îndoielnic. Și totuși, aceștia doi nu ascundeau nimic. Am schimbat două vorbe despre munca mea, din complezență, și-au trecut direct la subiect: domnul Benavites e un promotor al planului de urbanizare. Ca să fim mai clari, este însuși motorul urbanizării, completă șeful comisiei de urbanism – iar asta era o chestie bizară ieșind din gura unui om cu poziția lui.

M-am ridicat și le-am cerut scuze că nu le pot strânge mâna, fiindcă nu ajunsesem să mă spăl încă pe mâini (chitanțele și hârtiile

din birou poartă și ele pecetea meseriei). Domnul Benavites mi-a spus: presupun că ați primit ceva oferte pentru proprietatea asta. Da, vreo câteva și de la firma dumneavoastră. Hmmm, a făcut el atunci, întinzând nasul spre oala cu orez, care mirosea excepțional. A plescăit din limbă ca să-mi arate că înțelege cât e de bună mâncarea, dar, în fața mutrei mele de dezgust, a continuat: așa este, compania mea v-a trimis câteva propuneri, dar eu am venit acum personal să vă fac o ofertă și mai bună. Dacă nu greșesc, ultima ofertă era de cincizeci de milioane de pesete pe *fanecada.* Așa este, dar era pentru terenul de alături. Domnul Benavites pare mirat. E bine, fiindcă eu par plictisit. Credeam că am vorbit și cu dumneavoastră. Se bagă și șeful de comisie: v-am zis că e prea puțin. Așa este, întăresc eu. Vreți să vindeți sau nu? (Benavites tot insistă.) Depinde. Acum și-a ciulit urechile și Cèlia. Cred că azi mâncăm orez ars. Ce ziceți de șaizeci de milioane? Zic că e bine, dar ați început licitația acum mai puțin de patru ani de la trei milioane și mai aveți mai bine de jumătate din terenuri de cumpărat. Așa că prețul va tot crește, iar eu vreau un preț și mai bun. Sunteți foarte direct, domnule. Benavites își freacă mâinile. Care ar fi prețul care v-ar determina să vindeți? Trebuie să mă gândesc, îi spun, pentru că nu vreau să-i zic că pe mine mă interesează cum o să se termine totul. O să fiu sincer cu dumneavoastră, îmi spune, și habar n-are ce mincinoși mi se par mie oamenii care-și încep frazele cu cuvintele astea. O să fiu sincer: în planul de urbanizare sunt implicați mai mulți factori de decizie și suntem hotărâți să nu trecem de o anume sumă maximă, pe care urmează să o stabilim. Tăcere. Răspund: în regulă, discutăm când o stabiliți, dar e o problemă. Care? Dacă vă hotărâți toți la o sumă, ce mai contează că-ți vând dumitale sau altuia?

Domnul Benavites face un gest contrariat. L-am prins. Știe că știu că terenurile mele sunt printre cele mai valoroase, fiind aproape de șoseaua națională. Până la urmă, aceia dintre noi care nu vor să vândă ar putea să-și facă propriul consorțiu, un lucru pe care nu-l doresc, dar l-aș putea aduce în discuție dacă ar fi necesar. El: Și totuși, nu v-ați gândit că o sumă așa de mare v-ar scuti de probleme financiare pentru tot restul vieții? Am familie mare. Domnul Benavites se uită la Salif, căruia puțin îi pasă de ce vorbim noi, apoi

la Miquel, mereu cu gândurile departe. Cèlia se grăbește să amestece în oala cu orez, prefăcându-se că discuția n-o interesează. Mărturisesc că e o familie disfuncțională. De cât timp aveți nevoie ca să vă decideți? Lăsați-mi un număr de telefon și o să vă caut. Șeful comisiei se înțelege din priviri cu omul de afaceri și-mi întinde numărul. Ne luăm rămas-bun, foarte politicoși. Domnul Benavites aruncă o privire în oala cu orez și o felicită pe Cèlia; arată splendid, îi spune. Ea îi mulțumește cu o privire scăpărătoare; poate se gândește la vorbele lui. Apoi, cei doi musafiri pleacă, iar câinele îi conduce până la poartă. Porcii dracului! îi blestemă Cèlia atunci când crede că n-o mai pot auzi. Parcă nu-mi aduc eu aminte de șeful ăla de la urbanism pe vremea când făcea propagandă socialismului sovietic! Toți am făcut propagandă pentru prostii în care credeam, îi zic, și mă întorc la contabilitatea mea. Dacă trebuie să vinzi, ia-le și pielea de pe ei. Vocea Cèliei răsună în tot biroul, unde am o masă cu picioare șubrede, trei pixuri, o mașină de scris și o dezordine de nu poți să arunci un ac. E foarte pornită împotriva speculanților capitaliști; eu sunt cu gândul la orez.

Cèlia îl cheamă pe Salif s-o ajute să pună masa. Se înțeleg foarte bine. Cu el pune masa, cu el o strânge, ba spală și vasele împreună. Ea îi pregătește hrană sănătoasă, ca să poată să bată recordul la atletism. Când ies în curte, am capul plin de cifre. Până la urmă, importante sunt doar hârtiile alea pe care scrie euro. Lasă că se descurcă ei cu urbanizarea. Miquel își aduce scaunul mai aproape. Eu aduc vinul din bucătărie și o Coca-Cola pentru Salif. Miquel și Cèlia mănâncă puțin; Salif și cu mine terminăm restul. Cèlia așteaptă să le spun ceva despre vizita celor doi domni, dar eu mă fac că plouă, bucuros că Salif s-a apucat să povestească diverse pățanii cu clienții de dimineață. Îi place mult să povestească de la muncă. Cèlia îl ascultă, iar Miquel, lucru neobișnuit pentru el, ne întreabă dacă vrem cafea. Înainte să-i răspundem, o ia încet spre bucătărie. E clar că vorbăria lui Salif îl enervează și, cu un gest care denotă obișnuința, trage o dușcă de coniac direct din sticlă. Pentru mine, ziua s-a terminat, fiindcă seara e altă zi. Mă culc nițel, mă trezesc, fac duș și merg la cazinou să-mi beau a doua cafea și să iau contact cu viața socială. Acolo afli tot ce s-a mai întâmplat în sat, așa că e musai

să treci măcar de două ori pe săptămână. La bar ne servește o columbiană, iar vecinul lângă care m-am așezat îmi zice că ieri l-au îngropat pe Roc. Mi-aduc aminte cu simpatie de Roc, bețivul. Era un tip vorbăreț și amuzant, care mereu își termina vorba cu „zic și io". Cum era un alcoolic notoriu și n-avea niciodată bani să plătească, gurile rele îl porecliseră „zic și ioc". Întreb de ce a murit și mi se răspunde că moartea lui i-a luat pe toți prin surprindere, deși pe mine nu mă surprinde deloc. Domnul Puig mi-a povestit odată că Marcus Tullius Cicero, înainte să fie asasinat, ar fi zis: „Am știut mereu că sunt muritor." E normal ca într-un astfel de moment să nu fii capabil să emiți o frază mai acătării, deși domnul Puig – singurul profesor pe care l-am avut vreodată – zicea că e vorba de altceva aici: „Adu-ți aminte că ești muritor" erau vorbele care li se șopteau la ureche (de către consilieri, să zicem) împăraților Romei în momentele lor de mare triumf. Eu nu uit niciodată și-mi aduc aminte mai ales joia seara.

9

Când Sebastián Piñol își făcu apariția la locuința victimei, Adrián Soler, redactor-șef la secția divertisment, se afla deja acolo. Era ora nouă dimineața. Cadavrul fusese descoperit de femeia de serviciu, care încă era în casă, albă ca varul și pradă unei crize de nervi îngrozitoare. Deși i se dăduseră calmante și cineva îi făcuse chiar și un ceai de tei, femeia tot tremura – poate pentru că pastilele nu-și făcuseră încă efectul, sau poate pentru că, după ororile la care asistase în timpul Războiului Civil, nu mai putea să suporte vederea unui alt cadavru acum, pe timp de pace.

Comisariatul din cartier alertase Prefectura Centrală, iar ofițerul de serviciu trecuse cazul în seama Brigăzii de Criminalistică și, cum un asasinat era o treabă importantă, unul dintre șefii de birou îl sunase numaidecât pe Piñol. Brigada Criminalistică nu dispunea decât de o singură mașină de serviciu, un Ford Taurus, cu care șeful de birou merse să-l ia pe domnul Piñol, lăsând de pază la apartament doi sergenți.

Comisarul se interesă în primul rând despre starea femeii de serviciu și o liniști, asigurând-o că nu va fi interogată până nu-și vine în fire. După ce inspectă atent cadavrul, se întoarse către ziaristul cu care se cunoștea de mult:

— Credeam că te ocupi de spectacole.

— Moartea Virginiei Lafont e un spectacol social. Dacă vrei să știi, am venit înaintea ta pentru că…

— Nu e nevoie să-mi explici. Știu foarte bine cum stau lucrurile în branșa voastră. Cine e victima?

— Nu cunoști familia Lafont?

— Nu sunt prea ieșit în lume. Zi-mi pe scurt ce știi despre ea.

— Păi, în primul rând, e una dintre cele mai bogate și influente familii de pe plan local.

— Aha, asta-mi ajunge ca să trag concluzia că suntem într-un mare rahat.

Adrián Soler se uită la ceas.

— Pariez pe tot ce am în buzunar că o să primești un telefon de la guvernator în următoarea oră.

La indicațiile unuia dintre polițiștii prezenți, comisarul, ziaristul și comisarul-adjunct Manuel Leire se îndreptară spre dormitorul victimei.

— Tu n-ar trebui să fii aici, îi spuse comisarul lui Adrián Soler, deși fără supărare.

— Se zice că vechimea te recomandă. Să zicem că, îmbătrânind în meseria asta, mi-am câștigat anumite drepturi.

Soler fusese mulți ani redactor la secția Evenimente și întotdeauna respectase informațiile *off the record* date de Piñol.

— Dacă apar alți jurnaliști, te faci nevăzut.

— Toți ies de la muncă târziu și dorm până la prânz. Vezi, e bună la ceva și insomnia mea…

— Dar unde sunt cei de la Identificare? întrebă comisarul.

— Sunt în tramvai, ajung acum, răspunse ajutorul lui.

— Păi, și judecătorul și medicul legist?

— Și ei sosesc, cu autobuzul.

Ziaristul se băgă și el în vorbă:

— Ăia de la Socială ajung cel mai repede.

Comisarul se făcu că nu pricepe aluzia. De ani de zile înainta cereri peste cereri (în ciuda birocrației care tărăgăna totul la nesfârșit) să li se suplimenteze numărul de automobile, dar toate mașinile ajungeau, inevitabil, la Brigada Politico-Socială. Privi în jur: dormitorul era vraiște, haine aruncate peste tot, șifonierul deschis, sertarele scoase. Dădu un ocol scenei.

— E limpede, făcu ziaristul. Femeia a surprins un hoț în acțiune, iar acesta a omorât-o fără să vrea. M-am uitat la ea și pare că s-a dat cu capul de colțul mesei. Bine, știu că aparențele înșală.

— Întotdeauna.

— Deși mie mi se pare evident ce s-a întâmplat.

— Așa pare.

Soler știa că e greu să-l faci pe Piñol să-ți spună la ce se gândește. Era un tip metodic și nu trăgea niciodată concluzii decât în baza unor dovezi foarte clare.

— Un hoț mărunt se aruncă la o lovitură care nu e de nasul lui și când dă de greu habar n-are cum să o scoată la capăt.

— Uite ce titlu bun, făcu Piñol fără să se uite la ziarist. Se știe ce-a dispărut?

— Nu, răspunse Leire.

— Bijuteriile, zise Soler.

— De unde știi?

— Tipei îi plăcea să și le etaleze cu orice ocazie. Probabil ar fi dispărut și alte lucruri dacă hoțul n-ar fi fost surprins.

— A fost anunțată familia?

— Da, răspunse Leire.

— Nu cred că familia vine tot cu autobuzul.

— Tatăl fetei e la Madrid, îi informă Leire. Mama a avut un atac și e sub îngrijire medicală.

— Avea un logodnic, suflă ziaristul.

— Chemați-l, vreau să stau de vorbă cu el.

— Am numărul lui de la birou, zise Soler.

— Mersi, îmi ești de mare ajutor.

— Sunt doar un ziarist recunoscător.

Sebastián Piñol își notă numele și prenumele logodnicului, apoi numărul de telefon. Îl trimise pe Leire să-l sune. Leire plecă. Comisarul și ziaristul rămaseră singuri.

— Nu pari prea convins, îl trase de limbă Soler.

— E prea devreme să mă pronunț. Nu avem suficiente date.

— Nu cred că despre asta e vorba. Hai, Piñol, știi că te respect și niciodată n-am ieșit din cuvântul tău. Ce e, nu mai ai încredere în mine?

— Oricât ai fi de cinic, am încredere că ești un profesionist capabil.

— Nu știu dacă s-o iau ca pe-o laudă.

Piñol se scarpină în barbă, oftă și zise:

— La un jaf de felul ăsta se cere multă pregătire: victima e urmărită, i se află obiceiurile, se studiază imobilul, intrările, ieșirile. Hoțul trebuie să afle unde ține victima bijuteriile și să aibă tupeul să intre să le ia. Un pungaș obișnuit n-o să se arunce niciodată la o lovitură de anvergura asta; ei preferă să șuteasc̆ă portofele și să

primească, eventual, o mică condamnare, decât să se expună riscului de a primi o condamnare penală mult mai gravă.

— Niciun hoț care-și cunoaște meseria n-ar omorî victima și nici n-ar lăsa în urmă dezastrul ăsta.

— Asta mă miră și pe mine. E clar că moartea a fost accidentală, dar ce s-a întâmplat pe urmă?

— În cazul ăsta, suspectul nostru e logodnicul.

— Suspecți sunt toți, până nu li se dovedește nevinovăția.

— O declarație radicală, în ton cu regimul, dar nepotrivită cu un tip moderat, așa cum ești tu.

— Nu fac decât să trec în revistă presupușii vinovați.

— Și cine e primul pe listă?

— N-am vorbit încă nici cu femeia de serviciu și tu deja mă tragi de limbă.

— Vreau să fiu primul care scrie despre asta.

— Întotdeauna ești primul.

— Da, și vreau să continui să fiu. O să vorbesc cu directorul să-mi dea mie cazul ăsta și să știi că pot să-ți fiu de folos în relațiile cu înalta societate.

— Mi se pare o idee bună.

Un polițist intră în încăpere:

— Domnule comisar, vă caută secretarul guvernatorului.

— E aici?

— Nu, domnule. La telefon.

— Vin acum.

— Baftă, Piñol. Să știi că la Valencia și morții sunt împărțiți pe clase sociale.

Când comisarul ajunse în sufragerie, îi văzu venind pe cei de la Identificare, pe judecător și pe medicul legist. Poate veniseră toți cu același tramvai.

Problema lui Musiú era că-și încălcase codul etic. Există un cod etic al hoților. Al hoților de profesie. Dac-ar fi fost pus în situația în care fusese pus el, Paul ar fi lăsat bijuteriile acolo. Dar Paul trăia ca un boier, retras într-un loc liniștit și fără probleme financiare. Nu era bogat, dar era suficient de inteligent ca să nu lase lăcomia să-i strice

sentimentul de bunăstare și liniștea care vine odată cu înaintarea în vârstă. Musiú era încă tânăr, dar spera și el să se retragă într-o bună zi; de aceea și încălcase regula, plecând cu prada. Dacă n-ar fi luat bijuteriile, acum toată treaba ar fi fost problema altcuiva, poate a celui care o omorâse fără să vrea pe femeia aceea, oricum, nu a lui. După o noapte albă, hoțul decise, pe la opt dimineața, că cea mai bună idee era să scape de pradă.

Se sui în mașină și o porni la întâmplare spre satele cele mai îndepărtate de coastă. Se opri numai când în față îi apăru primul lanț muntos. Scoase din portbagaj o lopată și urcă vreo treizeci de metri (urcuș destul de ușor) până la un brad pe care-l însemnă cu briceagul. Apoi săpă o groapă de jumătate de metru adâncime, în care ascunse bijuteriile băgate în două pungi de plastic, pe care le introdusese, la rândul lor, într-un sac de pânză. Astupă la loc groapa și înfipse deasupra niște tufe de rozmarin pe care le smulsese din altă parte. Bătători bine pământul ca să nu se vadă nimic și privi în jur, să se asigure că nu fusese urmărit. Șoseaua pe care venise era pustie și neumblată; de când se apucase de treabă nicio mașină, căruță, sau tractor nu-i tulburaseră liniștea. De acolo, de sus, putea să vadă o vale întinsă pe care se mișcau trei puncte negre: erau niște țărani ieșiți la munca câmpului.

Pe drumul de întoarcere spre Valencia, la o curbă, azvârli lopata într-un câmp de portocali. Nu era deloc ieșit din comun ca lucrătorii să-și uite uneltele pe câmp, sau ca cineva să piardă la curbă o lopată care-ar fi putut cădea din car, de pe bicicleta sau de pe motoreta unuia grăbit. Nu era deloc ciudat să găsești o lopată pe câmp, mai ales că era la fel ca cele întrebuințate la săpat. Musiú crescuse la țară și știa foarte bine cum stă treaba cu uneltele agricole.

Cu toate acestea, pe drumul de întoarcere se gândi dacă nu cumva îi scăpase ceva. Oare auzise vreun vecin cearta între Virgínia și iubitul ei? Cu atât mai bine; asta ar fi fost în avantajul lui. Era sigur că nu-l văzuse nimeni intrând și ieșind din clădire și că șoferii puținelor mașini care treceau la ora aceea pe stradă nu aveau cum să-l recunoască. Nu se încrucișase cu niciun trecător, nu lăsase amprente în apartament. Totul era sub control. Totul? Își aminti, brusc, de pungașul din Madrid. Dar n-avea cum să ajungă vestea

până acolo și probabil că tipul, oricum, nu citea ziarele. Hoții de teapa lui nu citeau ziare decât ca să-și vadă numele tipărit undeva, chiar și cu litere mici. Atunci, ce-l neliniștea așa? Nimic, doar faptul că încălcase codul etic.

Firea asta omenească, așa de puternică până la urmă, îl trădase. Nu voia să fie putred de bogat, dar se obișnuise cu un anumit nivel de trai care, deși nu era extravagant, îi cerea totuși să dea lovituri dese pentru a și-l menține. Iar acum greșise de două ori: spărsese un apartament din orașul în care locuia și plecase cu prada, când situația cerea s-o fi lăsat acolo. Acum trebuia să aștepte mult și bine ca să poate scoate la vânzare bijuteriile. Virgínia nu era un cadavru ca toate celelalte. Ideea logodnicului ei de a împrăștia lucrurile prin cameră nu fusese rea, totuși. Făcea ca treaba să pară opera unui amator. Se gândi că putea să dea o raită pe la munte din când în când, ca să se asigure că prada era în siguranță. Poate peste vreo șase luni o să le poată dezgropa și vinde – dar cui? Veștile zboară dintr-un oraș într-altul cu repeziciune în lumea giuvaergiilor și, oricum, se va ști de la cine au fost furate.

Nu, trebuiau vândute în străinătate, poate la Perpignan, unui amic de-al lui Paul care se numea Michel Collignon. Dar cum să treacă granița cu ele? Ar trebui să-l ajute Paul, însă asta ar însemna să-i povestească tot. Sigur o să se supere pe el, dar n-avea de ales. Sau poate avea: să uite. Să uite de tot, să lase comoara acolo, îngropată pe vecie, să-și caute ceva de lucru și să se facă om cinstit. Și totuși, un profesionist ca el n-ar fi putut trezi bănuielile nimănui. În cel mai bun caz, poliția va suspecta vreun pungaș dornic să dea o lovitură în stil mare. Acolo nu era treabă de profesionist, așa că nimeni nu se va gândi la el.

Chiar dacă în anticamera guvernatorului aștepta o delegație falangistă[15] cu care acesta avea programată o audiență, Sebastián Piñol fu poftit înăuntru de îndată. La vederea cetei de extremiști în uniforme fusese cuprins de o senzație neplăcută că războiul nu se terminase încă. De ce mai era nevoie de echipamentul acela? Poate că era un semn de camaraderie, poate că falangiștii de la sate își

păstraseră cu grijă uniformele, ori poate le primiseră în semn de apreciere pentru afilierea lor la ideile partidului.

Guvernatorul însuși purta aceeași uniformă, iar aghiotantul tocmai îl ajuta să-și îmbrace vestonul. Cu o mutră acră, îi făcu semn comisarului să ia loc de cealaltă parte a mesei masive din lemn, în vreme ce aghiotantul părăsea încăperea. Secretarul ieși și el. Deodată, comisarului i se păru că guvernatorul arăta ridicol în uniforma aceea. Se miră și el de acest gând, care-i venea parcă dintr-o altă fire, care nu era firea lui disciplinată obișnuită.

— Domnule Piñol, am auzit numai vorbe de laudă la adresa dumneavoastră. Ați luptat în război de partea noastră și ați dat dovadă de curaj, dar aici avem de-a face cu un caz foarte delicat. La fel ca multe alte familii, familia Lafont a contribuit decisiv la victoria noastră, prin mijloace materiale, iar relațiile lor sunt atât de întinse, încât însuși ministrul de interne vrea să fie ținut la curent cu mersul acestei afaceri. Avem nevoie de multă diplomație pentru a rezolva această chestiune, așa că vă informez direct că orice alte afaceri mai aveți trec pe planul doi, iar prioritatea dumneavoastră în acest moment este rezolvarea acestei crime. Vă stau la dispoziție cu orice aveți nevoie.

— N-am nevoie de nimic, domnule guvernator. Am rezolvat noi și alte cazuri de asasinat fără niciun ajutor.

— Sper că înțelegeți importanța acestuia.

— Toate cazurile sunt importante pentru mine.

— Poate nu ați înțeles ce îl face să fie atât de important…

— Am înțeles perfect și mă voi dedica în totalitate rezolvării lui.

— Cu cât aveți mai mulți oameni, cu atât o să-l rezolvați mai rapid.

— Dacă-mi dați oameni pregătiți.

— Să înțeleg că nu-l considerați pregătit pe Vicente Rodrigo?

— Rodrigo e expert în chestiuni politice. Aș dori ca de acest caz să mă ocup eu, personal. Știu ce-am de făcut.

— Și dacă nu găsiți ucigașul nici după câteva săptămâni?

Ei, atunci avem amândoi o problemă, se gândi Piñol, dar răspunse:

— Nu e vorba aici de eficiență, ci de dificultatea cazului.

— Rodrigo și-a demonstrat în repetate rânduri eficiența, demontând rețelele subversive ale comuniștilor, care-au fost

anihilate aproape cu totul în Valencia. Mulțumită lui, orice încercări de reorganizare au fost nimicite.

— Domnule guvernator, cu tot respectul vă comunic că vorbim de lucruri diferite.

— Ce vrei să spui?

— În cazul meu vorbim de deducție, de fler… dacă m-ați pune pe mine acum să organizez o acțiune a Brigăzii Politico-Sociale, vă spun drept că n-aș fi în stare. N-am nici cea mai mică idee despre psihologia organizațiilor clandestine și consider că fiecare brigadă trebuie lăsată să-și vadă de treaba ei.

— Văd că nu doriți deloc să colaborați cu Rodrigo.

— Nu-i adevărat, doar că mă tem că ne-am pune bețe-n roate unul altuia. El s-ar vedea nevoit să-și neglijeze importantele îndatoriri politice, iar, în ceea ce ne privește pe noi, necunoașterea modului de acțiune al criminalilor și hoților ar putea conduce la greșeli care să întârzie rezolvarea cazului… Piñol înțelese că nu punea bine problema, așa că întoarse foaia: Dacă stau și mă gândesc, e important să dispun de efective mari de oameni pentru urmărirea suspecților. Nu e nevoie să fie cei mai buni, doar polițiști obișnuiți, câțiva din fiecare secție. Mi-ar prinde bine și câteva mașini.

— Câteva mașini?! Domnule Piñol, am impresia că dumneata crezi că le scot din pălărie, zău așa!

— Cei de la Social au patru mașini. Dacă ne-ar ceda două cu titlu provizoriu… Azi-dimineață oamenii mei au venit la locuința victimei cu tramvaiul. Eu am venit aici cu taxiul. Se pierde foarte mult timp în felul acesta.

— Ascultă, nu mai am timp să stau de vorbă cu dumneata. Camarazii mei așteaptă afară de mult timp și vin de foarte departe. Trebuie să trec și pe la familia Lafont, să-i asigur că se va afla vinovatul. Ai o săptămână să rezolvi cazul, iar dacă nu reușești, avem alte metode.

— Primesc mașinile?

— O să-i telefonez lui Rodrigo să ți le împrumute, fără să mai trecem prin filtrele oficiale. Să nu aud scuze. Vorbește cu șeful Prefecturii și alege-ți ce oameni vrei. Ne-am înțeles?

— Mulțumesc, domnule guvernator.

— Nu mai pierde vremea!

Comisarului Piñol i-ar fi plăcut să-i strângă mâna celui mai înalt reprezentant al autorității politice locale, dar guvernatorul răscolea niște hârtii de pe masă, în vreme ce vorbea la telefon cerând un fotograf.

La ieșire îi văzu din nou cu coada ochiului pe falangiștii care se întinseseră la vorbă, râzând și glumind, mândri să fie în centrul atenției în această zi importantă din care nu avea să le rămână decât o poză pe care-o vor înrăma și-o vor pune în perete acasă și poate două fotografii cu ei în ziarul local, cu textul de rigoare dedesubt. Și el luptase de partea lor în război, dar firea lui îl făcuse să se îndrepte spre religie mai degrabă decât spre ideologie. Din punct de vedere politic, era de partea puterii, dar acum începea să i se pară că etica lui de agent al Siguranței aflat în serviciul cetățenilor contravenea eticii oficiale. De ce moartea Virginiei Lafont era mai importantă decât orice altă crimă? Nu ne învață biserica oare că suntem toți egali în fața lui Dumnezeu? Aceasta era convingerea lui, dar nu putea deschide gura să și-o apere, nu câtă vreme avea de plătit facultatea băiatului. Visa la ziua când se va simți mândru că sacrificiile sale l-au transformat pe Joan într-un medic cu suflet, care vindecă oamenii, fără a se uita dacă sunt bogați sau săraci. Uniformele acelea, centurile… Se simțea pradă unor gânduri nepotrivite, și-i părea rău că nu-și putea învinge dezgustul.

La ieșirea din clădire dădu peste Manuel Leire, care-l aștepta într-o mașină. Claxonă, ca să fie văzut.

— Mersi c-ai venit să mă iei, Manolo.

— A fost neplăcut?

— Nu, dar mă simt cam dezamăgit. Uite că a trebuit să se întâmple nenorocirea asta ca să ajung în fața guvernatorului și să aflu lucruri pe care nu mi le-aș fi putut imagina. Nu degeaba cei de la Social își au biroul la subsol. Le cunoaștem metodele, știm cum iau ei interogatorii, am auzit cu toții strigătele celor schingiuiți. Dar chiar e nevoie de violență ca să menții ordinea? Dacă comuniștii sunt violenți, trebuie să fim și noi? Războiul s-a terminat de douăzeci de ani, dar uneori am impresia că încă suntem în război! Despre ce e

vorba aici: ură, răzbunare? N-ar trebui ca acestea să fie lucruri nedemne de un creștin?

Deși Leire îl cunoștea foarte bine pe comisar, această tiradă îl lăsă cu gura căscată.

— Nu putem face nimic, Sebastián. Și-n brigada noastră oamenii sunt la fel, iar dacă n-ai fi tu, s-ar folosi și la noi aceleași metode. Trebuie să fim cu băgare de seamă.

— Mă întreb dacă suntem complici la o minciună.

— Nu te mai întreba. Nu e bine să te-ntrebi. Orice cuvânt ne poate aduce stigmatul de dușmani ai regimului. Am fi dați afară din poliție imediat și, la vârsta noastră, asta ne-ar omorî. Gândește-te că tot ce știm să facem e să fim polițiști. Și să știi că lucrurile ar sta mai rău dacă n-am fi noi. Iar plecarea noastră le-ar da satisfacție unora. Tu ești șeful brigăzii noastre pe merit, pentru că ești un tip eficient și competent. Nu, n-avem altă soluție decât să ne facem datoria.

— Avem o săptămână la dispoziție. Dacă nu rezolvăm cazul într-o săptămână, Rodrigo intră în acțiune.

— Dar e puțin, o săptămână.

— Ordinele nu se discută. Ai vorbit cu femeia de serviciu?

— Nu știe nimic, doar cum a găsit cadavrul. Virgínia nu stătea niciodată pe acasă, de cum se scula din pat ieșea, nici micul dejun nu și-l lua acolo.

— Cu logodnicul ai vorbit?

— Da, l-am chemat la Prefectură. E foarte afectat de cele întâmplate și mi-a zis că are nevoie de timp să-și revină. O să vină diseară și ar vrea, dacă se poate, să nu fie nevoit să identifice cadavrul.

— Ce face echipa de la Identificare?

— Sunt la treabă.

— Legistul ce-a zis?

— Moarte accidentală.

— Nu cred c-a alunecat singură.

— Nici eu, dar nu există semne de violență în afară de lovitura de la cap, care e cauzată de impactul cu masa.

— Ce ciudat… mormăi Piñol. Ar fi putut să fie un accident banal dacă nu erau toate acele indicii ale jafului. Ce-o fi fost în mintea

spărgătorului?

— Nervii, teama… Sunt de acord cu Soler că a fost un pungaș mărunt.

— Sau un mare profesionist care vrea să ne împingă pe o pistă falsă. Oricum ar fi, avem doar o săptămână să-i dăm de capăt.

În fața ușii Virginiei Lafont se adunaseră deja câțiva vecini și vreo două femei plângeau. Sebastián Piñol intră să vadă cum se descurca echipa de investigație. Găsiseră câteva amprente în dormitor, dar puteau fi ale victimei. Acum analizau masa din sufragerie folosind un praf căruia i se spunea „fum negru" și care, cu ajutorul unei lanterne, le permitea să observe dacă cineva lăsase amprente pe o suprafață de culoare albă. Amprentele erau culese cu o bandă adezivă transparentă și fixate pe o lamelă de sticlă, care era apoi trimisă la arhivă, pentru comparație. Caracteristicile amprentei le permiteau să spună dacă era de la mână stângă sau de la dreapta și, uneori, chiar și de la care deget.

Piñol ieși pe hol să vorbească cu vecinii, mai toți dornici să vadă cadavrul și care se jurau, printre suspine, că nu auziseră nimic. Erau speriați, nu se știe dacă de moartea femeii, sau poate de faptul că, deodată, se simțeau ei înșiși în pericol în acel imobil. O femeie bătrână, care cobora pe scări ținându-se cu greu de balustradă, întrebă:

— Dumneata ești de la poliție?

— Da, doamnă.

— Vreau să stăm de vorbă, gâfâi ea, ajungând jos.

— Spuneți.

— Nu, între patru ochi, exclamă ea, privindu-i cu neîncredere pe ceilalți vecini.

— Dacă-mi permiteți, zise comisarul, iar vecinii se împrăștiară cam nemulțumiți.

— Dumneata conduci ancheta?

— Sunt șeful Brigăzii de Criminalistică.

— Bine. Uite ce e: săptămâna trecută mi-au fost furate cheile de la intrare și portofelul.

— Sunteți sigură?

— Adică crezi că am venit să glumesc cu dumneata, la vârsta mea?

— Iertați-mă, dar vreau să mă asigur că așa este. Ați reclamat furtul?

— De ce aș face-o? Poliția nu găsește nimic, niciodată. Dar sunt îngrijorată la gândul că cineva are cheile de la casa mea și poate intra peste mine să mă omoare.

— Asasinii nu se întorc la locul crimei.

— Astea-s prostii. De azi mă mut în casa fiului meu. Dar dacă tot ați venit, ascultați-mă: această Virgínia nu era deloc o fată cuminte. Vi se pare normal să-și aducă logodnicul să doarmă la ea? Uneori dădeam nas în nas cu el dimineața.

— Asta nu mă privește.

— Și dacă era fiica dumitale?

— Nu mi s-ar fi părut cuminte. Doamnă, am să-mi notez numele dumneavoastră și pe-al fiului dumneavoastră și adresa lui și-aș vrea să-mi lăsați și un număr de telefon.

— Nu vreau probleme. Eu am venit să reclam un furt.

— De aceea vă cer toate informațiile, ca să vă putem contacta în caz că recuperăm cheile. Atunci ați sta liniștită.

— Bine, notează.

Piñol notă.

— Vă mulțumesc pentru colaborare, doamnă.

— Mare scofală n-am făcut, bodogăni bătrâna.

Piñol apăsă pe butonul ascensorului.

— Nu, nu, îl opri bătrâna apucându-l de braț. Mi-a zis doctorul să fac mișcare. Și doctorii ăștia… niciodată nu te vindecă de nimic.

Apoi urcă scările, pas cu pas, până la apartamentul ei. Piñol se gândi că fiul acestei femei trebuia să aibă o răbdare de înger, îl chemă pe Manuel Leire.

— Trebuie verificați toți pungașii!

— Acum telefonez la sediul brigăzii.

10

Din seara în care Josep îi spusese că soțul ei e mort, iar domnul și doamna Puig îi confirmaseră această veste, doamna Ines căzuse într-o tristețe adâncă. Era o femeie credincioasă, deși de mult nu mai mergea la biserică pentru a nu se expune privirilor prea curioase, dar în singurătatea odăii ei rugăciunile îi fuseseră mereu pline de speranță. Josep încerca s-o mângâie și Robert de asemenea, cu stângăciile lui de adolescent. Dar doamna Ines nu se gândea decât cum să recupereze cadavrul, măcar să-l aibă aproape, să-i poată duce flori. Josep și Rafael Puig stăteau îndelung de vorbă cu ea pe tema asta, spunându-i că multe familii ale luptătorilor de gherilă se aflau în aceeași situație și că, chiar de-ar fi putut recupera corpul bărbatului, autoritățile politice și religioase le-ar fi interzis să-l îngroape în cimitirul din sat, care era rezervat catolicilor, în vreme ce despre Josep Baixauli se știa că era comunist și ateu. Ar fi fost îngropat într-o anexă părăsită a cimitirului, unde se aflau mormintele unor protestanți dinainte de război și cele ale unor criminali acuzați de anticatolicism.

Cu puterea lui de convingere obișnuită, Rafael Puig o ajută să se liniștească atunci când îi spuse că, probabil, Josep Baixauli dorea să fie îngropat în locurile unde luptase pentru libertate. În niciun caz nu și-ar fi dorit ca trupul lui să ajungă într-un cimitir catolic și nici în cel rezervat necredincioșilor, mai ales că acolo familiilor nu li se permite să ridice nici măcar o piatră funerară la căpătâiul celui mort, asta ca să nu mai vorbim de umilințele la care sunt supuse aceste familii din partea partizanilor regimului aflat la putere. Doamnei Ines îi venea greu să priceapă de ce ar urî cineva un mort, de ce l-ar lăsa să fie îngropat fără o piatră la cap și nu vedea de ce ea și fiii ei trebuiau să poarte vina pentru faptele tatălui. Domnul Puig nu știa ce să-i răspundă la asta, dar era de partea ei. Și el, și soția lui veneau s-o scoată din casă aproape cu forța. Îi vorbeau de Josep, ce băiat bun era, ce muncitor! De Robert, cât era el de pasionat de lectură! Ce viitor frumos vor avea acești băieți! În curând, Josep se va căsători,

vor veni nepoții. La gândul acesta doamna Ines simțea o oarecare bucurie. Nu voia ca fiii ei să fie triști, voia ca ei să aibă parte de fericirea care ei îi fusese refuzată. Umilă și resemnată, acceptase că viața merge înainte.

În seara aceea plimbarea fu scurtă. Doamna Ines pretextă că era obosită și se retrase în camera ei. Robert vru s-o urmeze, dar Josep îl opri.

— Las-o, abia a aflat veștile. O să aibă timp să se simtă mândră că a avut onoarea de a-și petrece o parte din viață alături de un bărbat ca tata. Hai, du-te pe afară cu prietenii, dacă vrei.

Robert acceptă ideea cu bucurie. Toți amicii lui erau adunați în piața centrală. Ieșind pe ușă, dădu nas în nas cu Maties, trompetistul.

— Unde-i fratele tău?

— În sufragerie.

Maties îl strigă pe Josep.

— Ce-i?

— Ai primit un telefon, a sunat cineva după tine la cazinou. Ți-am scris aici numele și numărul ei de telefon. E o domnișoară.

— Frățioare, rămâi tu acasă până vine domnul Puig? Hai, că vine repede.

Trompetistul și clarinetistul ieșiră iute pe ușă. Josep văzuse scris pe bilețel numele Empar, dar știa că la telefon fusese Teresa. Maties îi dădu un cot.

— Cine e? Iubita ta?

— Empar? Nu… e doar o prietenă. Am cunoscut-o la un concert.

— Arată bine?

— E drăguță.

— Da, da, parcă nu știu eu cum țâșnești ca din pușcă să ajungi la gagică-ta imediat ce terminăm cu repetițiile… Ia-o și tu mai ușor, încă ești liber, ești tânăr. Ascultă-mă ce-ți zic, nu te însura de-acum. Dac-o faci, s-a terminat cu tot. Valencia e plină de femei frumoase!

Așa era Maties și așa erau aproape toate: femei, fotbal, lupte de tauri… Pe Josep îl enerva atitudinea lui Maties, care era fiul unui învins al Războiului Civil, un bărbat care acum mergea foarte des la biserică, deși nu era credincios, pentru a-și câștiga simpatia celor de la putere și a face uitat faptul că se lăudase, la un moment dat, că ar

fi socialist. Poate lucrurile se uită mai ușor atunci când familia rămâne intactă.

Intrară în local, iar Maties se îndreptă spre masa de biliard, unde era așteptat de trei bărbați. Josep se îndreptă spre telefon și formă numărul, pe care-l știa pe de rost. Răspunse servitoarea:

— Cu domnișoara Teresa.

— Cine o caută?

— Alfredo Navarro.

Ținând receptorul la ureche cu umărul, scăpără un chibrit să-și aprindă țigara.

— Salut, Alfredo. Voiam să te rog să-mi aduci niște cursuri care-mi lipsesc. Putem să ne vedem pe la șapte și jumătate?

— Sigur că da, unde?

— Acolo unde ne vedem de obicei.

— Perfect, la șapte și jumătate.

Închise. Avea timp berechet. Dădu o tură pe la masa de biliard, ba chiar jucă câteva bile în contul unuia dintre bărbați, care urcase la etaj să caute toaleta. În fața amicilor din sat, Josep apărea ca un tip jovial, obișnuit. Toată lumea era la curent cu tragedia familiei lui și-ar fi fost nepotrivit să se arate vesel și lipsit de griji. Comentariile lui la adresa regimului – care-i trădau atitudinea disidentă – erau exprimate doar în cercuri restrânse, unde se considera normal acest lucru din partea fiului lui Josep Baixauli, un luptător de gherilă despre care nu se mai știa nimic de treisprezece ani. Dac-ar fi disimulat, dacă n-ar fi deschis niciodată gura împotriva orânduirii, poate că ar fi fost luat în vizor de autorități, dar așa, nimeni nu-l băga în seamă. Faptul că lucra pentru domnul Puig, care era un om foarte respectat, îl ajuta să treacă drept un tânăr ca mulți alții, deloc primejdios, în drum spre casă se întâlni cu Robert, care-i zise că familia Puig era deja la ei acasă și că mama era cu ei. Josep îi spuse domnului Rafael că avea niște treabă la atelier, apoi pretextă o repetiție parțială și anunță că va ajunge târziu la cină. Plecă, luând cu el cutia cu clarinetul. Ar fi fost mai firesc să vină după clarinet după ce și-ar fi terminat treaba la atelier, își spuseră soții Puig în tăcere, schimbând o privire semnificativă. Josep urcase pe motoretă și se îndrepta spre Valencia, gonind printre livezi până în cartierul La

Torre. Trecând prin Creu Coberta, unde locuia turnătorul Leandro, încetini și-n curând îl și văzu departe, pe câmp, plimbându-se singur cu țigara în gură. Avea sentimente amestecate pentru omul acesta. Îi era milă de el (poate fiindcă încercase să-l salveze pe taică-său), dar simțea că singurătatea și disprețul de care avea parte i se cuveneau ca plată pentru trădare. Și totuși, un gând nu-i dădea pace: dintre cei care-l disprețuiau, nimeni nu făcea nimic ca să lupte împotriva acestei dictaturi care crease monștri ca Leandro. Oamenii erau învinși și descurajați, la fel ca boxerul care așteaptă ca antrenorul să arunce prosopul, anunțând că acceptă înfrângerea.

Brigada de Criminalistică localizase și interogase zece pungași, iar șapte dintre ei fuseseră deja absolviți de orice vină. Dintre ceilalți trei, unul era omul de încredere al poliției. Îi lăsară pe toți să plece, iar comisarul dădu ordin ca cei doi în privința cărora mai avea încă anumite bănuieli să fie urmăriți zi și noapte de doi agenți de poliție dintre cei pe care-i împrumutase din alte departamente. Dacă era vorba de asasinat, Piñol și Leire aveau să ia interogatoriile, fie alternativ, fie împreună. Nu participa nimeni altcineva, pentru a evita prezența unor polițiști străini de caz, de care cei interogați ar fi putut foarte ușor să profite. Omul de încredere, căruia i se zicea Bilă, fusese scos pe ușa din spate a Prefecturii. Acum, că ceilalți doi plecaseră, fu adus înapoi în biroul comisarului.

— Domnule Piñol, mă jur pe ce-am mai sfânt că altceva nu mai am să vă spun.

— Știu, dar avem nevoie de alte informații, iar tu ni le poți oferi.

— Uite ce e, Bilă, zise Leire, cazul ăsta e complicat. Cariera noastră e în joc și trebuie să-l rezolvăm. Ne-ai mai făcut tu favoruri și altădată și întotdeauna ți le-am răsplătit, nu-i așa?

— Și-ncă cum.

— Așa că acum te rog să ciulești urechile.

— Cum?

Părea de necrezut că un individ care cântărea o sută douăzeci de kile era un hoț de buzunare așa de abil.

— Fii atent, reluă Piñol, săptămâna trecută o doamnă în vârstă a fost jefuită în apropiere de Gran Via și i s-au furat cheile și

portofelul. E musai să-l prindem pe hoțul ăla.

— Nu cunosc niciun pungaș care să fie capabil de crimă.

— Poate a fost un accident; omul s-a speriat, iar frica îți ia mințile. Avem pista asta, iar tu ne poți ajuta să-i dăm de urmă acestui individ. Știm ce trecere ai în branșă.

— Da, până or să afle că sunt informator.

— Asta n-o știm decât Leire și cu mine și de la noi n-o s-o afle nimeni altcineva. Vei fi răsplătit. O să ne facem c-am uitat de jaful din port.

— N-am fost eu!

— Bilă… nu suntem idioți. Ai fost turnat (Leire mințea, dar nu era departe de adevăr) și abia l-am convins pe domnul Piñol să nu te bage la zdup. I-am zis: „Bilă ne-a ajutat ori de câte ori am avut nevoie." Așa că ai scăpat, dar să nu te mai prind vreodată pe-acolo!

— Aproape că m-am retras din activitate.

— Aproape.

— Nu mai iau decât nimicuri.

— Știm, zise Piñol, dar ne facem că plouă. Știm că primești bani ca să-i instruiești pe hoții mai tineri. Știm unde îți ții cursurile și ce metode folosești. Poate vrei să-ți spun cum e cu manechinul ăla cu clopoței și ce formulă trebuie să utilizăm ca să nu sune niciun clopoțel câtă vreme îi extragi portofelul din buzunar?

— Sunt niște cursuri prăpădite.

— Pe dracul tună Leire, simțind că se impunea puțină autoritate. Parcă nu știm că primești un procent din tot ce bagă în buzunar indivizii ăștia pe care-i școlești tu!

— Vă jur că nu!

— Toți dascălii își primesc o cotă parte.

— Ei, asta e bună, interveni comisarul, jucând rolul polițistului bun. Ce mai contează acum; o să uităm de toate astea dacă ne ajuți…

— Am să vă ajut, dar să știți de la mine că nu țin decât un curs pe an.

— Ai grijă să nu umpli orașul de pungași.

— Mai bine de nouăzeci la sută sunt niște incompetenți.

— Bine, ai numărul de aici. Ceri cu Leire. Te prezinți Ricardo Gomez Leire, de la poliția din Albacete. Spui că ești vărul lui. Ai

douăzeci și patru de ore, Bilă.

— Ia și notează-ți și numărul meu de telefon de acasă, zise Leire.

— Cunoști mediul, ai mijloacele necesare, fa-ți treaba.

— Nu vreau să fie nimeni ucis.

— Ești un om cu suflet mare, zise Leire împingându-l spre ușă. Să ieși prin strada Maria Llàcer.

Bilă ieși, iar Leire închise ușa biroului după el și se așeză pe un scaun, în fața măsuței pe care trona o mașină de scris Underwood.

— Ce zici de logodnic? întrebă comisarul.

— E în afara oricărei bănuieli. Ce rost avea s-o omoare, când era și frumoasă, și bogată? Tristețea lui mi s-a părut autentică. Și mi se pare normal c-a venit însoțit de un avocat, chiar dacă nu era acuzat de nimic. Brigada noastră impune respect. În plus, mi s-a părut sincer în răspunsuri. Nu, n-am văzut nimic suspect la el. Tu?

— În principiu, nu. Dar nu ți se pare ciudat că nu știa unde-și ține Virgínia giuvaerurile?

Leire căzuse pe gânduri.

— Sunt de trei ani împreună și cred c-ar fi trebuit să știe asta.

— Poate nu l-a interesat.

— Gândește-te că uneori își petreceau noaptea împreună. Ajungeau acasă, femeia își scotea hainele, bijuteriile și le punea undeva. Trebuie să fi văzut măcar o dată unde le ținea.

— Sau nu. Asta e bună, Piñol. Ți se pare ție normal ca un tânăr de familie bună care se culcă cu iubita lui să fie atent unde-și tine ea podoabele?

— Nu, nu mi se pare. O să aflăm ceva când l-om prinde pe pungașul ăla. Cred că Bilă poate să ne spună unde-și ținea domnița zorzoanele.

— Atunci, hai să ne adunăm puțin. E foarte posibil să fi fost un ageamiu care s-a pierdut cu firea când a văzut-o…

Leire nu apucă să-și termine gândul, fiindcă se auziră bătăi în ușă. Comisarul strigă să intre și-și făcu apariția Adrián Soler, cu o figură pe care se citea entuziasm la gândul reportajelor pe care avea să le publice a doua zi. Nu-i spuseră să ia loc, deoarece în birou nu se aflau decât două scaune. Leire se ridică să-i cedeze locul lui, dar

Soler refuză, fiindcă își petrecea toată ziua stând jos în redacție. Își aprinse o țigară. Comisarul deschise fereastra.

— Pari mulțumit.

— Sunt, Piñol, sunt. Șeful mi-a încredințat mie cazul ăsta, dar mă verifică personal și citește de o sută de ori tot ce scriu eu, cică să nu jignim cumva familia Lafont, care e foarte influentă. Păcat.

— De ce păcat?

— Virgínia Lafont avea un amant.

Cei doi polițiști se priviră. Amândoi se gândeau la logodnic.

— Ce-a declarat logodnicul?

— Ascultă, se ridică Piñol, ești sigur?

— Dacă ai vrea să afli orice bârfă din înalta societate valenciană, la cine te-ai duce, mă rog?

— La tine.

— Atunci, află de la mine că avea un amant.

— Pe cine?

— Un pârlit de profesor de tenis, băiatul unui muncitor de la fabrica Macosa.

— De unde știi?

— Am aflat, dar nu pot să-ți spun de la cine. Oricum, n-are legătură cu cazul. Dacă i-aș fi spus asta căcăciosului meu de șef, ar fi leșinat, de-aia am venit să ți-o spun ție. Am venit să ți-o spun, dar nu ți-am spus nimic, fiindcă nu știi de la mine. Acum aștept în schimb o știre-bombă, pe care eu s-o dau primul, când va fi. Ne-am înțeles?

— Batem palma. Vorbește-mi de relația dintre logodnic și amant.

— Leire, ești așa de drăguț să-mi aduci un scaun?

Teresa și Josep se întâlniră într-un bar de pe o străduță din centru, unde seara era mereu aglomerație. Barurile zgomotoase erau un loc bun de întâlnire, iar ei doi treceau de obicei drept un cuplu de studenți: ea, cu cărți și dosare, el cu clarinetul, de parc-ar fi venit de la Conservator. Josep ceru două beri și anunță că de această dată plătește el. Teresa acceptă cu un surâs. Așteptară să fie serviți. La mesele din jur se râdea și se vorbea tare. Teresa îi povesti de-a fir a păr discuția cu Ambrosio, dorința acestuia de a introduce Partidul

Comunist în mediul universitar, ideea infiltrării activiștilor comuniști în alte organizații studențești.

— N-am făcut nimic. Anul trecut au fost prinși doi activiști. Universitatea e cel mai prost loc unde să lupți în clandestinitate, iar să creezi acolo o celulă a Partidului n-ar avea sens. M-ar aresta numaidecât. Și nici ideea cu infiltrarea nu-mi place, pentru că nu este eficace. El crede că dacă ajung să fiu lider, afilierea mea politică nici nu va conta pentru cei care mă urmează, dar se înșală. Oricum, n-am mare trecere fiindcă nu văd cu ochi buni mișcarea asta naționalistă. Dacă tot îmi pun viața în pericol, măcar să fac ceva productiv.

— Sunt de acord cu tine.

— Și să știi că aveai dreptate: te-au luat la ochi.

— Vor să scape de mine?

— Nu te dau afară; speră să pleci tu din motive de dezacord ideologic. N-o să mai fi convocat la acțiuni de anvergură, doar la chestii minore.

— Și așa cred ei că or să mă forțeze să plec.

— Exact.

— Și tu ce-o să faci?

— Am să merg la ședințe, ca să nu trezesc bănuieli. Avem programată o grevă de solidaritate cu minerii din Asturia.

— Ce porcărie; n-o să afle nimeni despre ea. Oricâte greve s-ar face, în presă nu se scrie niciodată despre ele. În schimb – Josep privi în jur – în schimb, de o acțiune de amploare n-ar avea cum să nu se-audă!

— Adică cum?

— Explozia unei instalații electrice ar lăsa jumătate de oraș fără lumină. Am studiat problema. Nu e complicat și e foarte eficace. Instalațiile nu sunt păzite.

— Păi, și explozibil?

— Felo și cu mine ne ocupăm de asta. Știu un loc bun și e păzit doar de un nene care doarme toată noaptea în cușca lui. Nu s-a furat niciodată nimic de acolo, așa că nu sunt foarte grijulii.

— Știi tu să umbli cu explozibilul?

— Sunt cartușe cu fitil. Nu riscăm să ne rănim și-avem și timp să fugim înainte să bubuie tot. Nu trebuie să vii și tu.

— Să-nțeleg că e o treabă numai pentru bărbați?

— Nu de asta, Teresa. Pe motoretă nu încăpem decât doi, iar Vespa mea se strecoară peste tot. O mașină e mai complicat de strecurat și de parcat.

Josep scoase o țigară Celta din pachet. Teresa ar fi avut chef de un Chesterfield, dar îi ceru să-i dea și ei una de-a lui. Când trase primul fum, simți acreala aceea cu care nu se putea obișnui.

— Felo muncește până dimineața, zise cu gura uscată din cauza țigării.

— Duminica nu lucrează.

— Crezi că ar vrea?

— N-am vorbit cu el încă, dar dacă și tu ești de acord, îl vom convinge. Sunt convins că va accepta.

— O să implicați numele Partidului?

— Nu, dar nici nu va fi nevoie. Oricum, tot ce se întâmplă se consideră a fi opera comuniștilor.

— Și ce ne facem cu oamenii care rămân fără curent electric?

— Mai am o idee: releul Televiziunii Spaniole.

— O să fie multă lume afectată.

— Teresa, n-au toți televizor. E un aparat de lux. Asta într-adevăr ar fi o lovitură dată doar bogătașilor.

— Și de ce e a doua opțiune?

— Fiindcă e mai ușor de remediat. Dacă explodează centrala electrică o să fie mai multă bătaie de cap și ne vom strădui să fie afectată zona centrală, Primăria.

— Știți voi care este instalația ce alimentează zona centrală?

— Nu, dar putem afla.

— Și dacă instalația e în oraș?

— N-o să fie lume la ora la care vom acționa noi. Treaba asta n-o vor putea mușamaliza. Dacă spun că e o avarie, o să se facă de râs și lumea se va supăra. Nu, poliția ne va acuza pe noi, iar oamenii de rând vor fi fericiți să afle astfel că rezistența n-a murit!

— Partidul o să știe c-ai fost tu, mai ales că la ultima ședință ai cerut acțiuni de amploare.

— Mda, trebuia să-mi fi ținut gura. Dar nu pot să stau cu brațele încrucișate, iar strategia asta precaută a Partidului mă scoate din

minți!

— Ceea ce urmăresc ei e să câștige încrederea celorlalte organizații de opoziție. Dacă ne iese treaba asta…

— O să mă toarne? Crezi că pot să-mi facă asta?

— Depinde, Josep, depinde cât rău le vei face, din punct de vedere politic. Nu degeaba și-au schimbat strategia acum câțiva ani.

— Mie puțin îmi pasă de Partid, pe mine mă interesează oamenii, răzmerița generalizată! Țăranii au dreptul să știe că încă luptăm împotriva regimului, fiindcă de grevele astea nu se-aude decât în rândurile muncitorilor și-ale industriașilor. Sunt mii și mii de oameni care nu știu nimic! Ori le atragem cumva atenția, ori mai stăm o sută de ani cu ăștia pe cap! Nu vezi cum propaganda oficială le-a închis gura la toți? Acum e momentul să batem cu pumnul în masă și dacă ne iese, poate chiar activiștii noștri se vor răscula. Chiar dacă nu participi, te rog să fii de acord. Părerea ta contează pentru mine, fiindcă ești o fată dintr-o bucată. Pe tine poziția socială nu te-a făcut insensibilă la suferința învinșilor și pentru asta te admir foarte tare și am o mare încredere în tine.

— Nu sunt împotrivă, dar trebuie să mai discutăm, răspunse ea, și i se păru că Josep e dezamăgit de aceste vorbe. Hai să ne întâlnim, hai să ne gândim și o să ne fie clar ce e de făcut. Acțiunea mi se pare bună, dar trebuie desfășurată cu cap, în special pentru siguranța voastră. Îndoielile mele sunt de natură practică, nu teoretică.

Josep păru convins.

— O vom planifica bine.

Viață normală? Pe Musiú îl apăsau grijile. Se tot gândea la cele câteva certitudini pe care le-avea, cum ar fi aceea că poliția trebuia să știe deja, până la ora asta, despre furtul bijuteriilor, încerca să raționeze ca un copoi: era logic ca logodnicul să știe unde erau ascunse? Da, era logic. Îi trecuse la un moment dat prin cap să se întoarcă după ele, să le ia și să le plaseze în casa vreunui hoț ageamiu, unde poliția le-ar găsi numaidecât. Dar erau două probleme aici: una morală, să arunce crima pe umerii unui nevinovat, iar alta personală – dăduse o spargere magnifică, riscase, își irosise timpul și avea o pradă senzațională pe care, în câteva luni,

putea s-o paseze ușor. Brigada o să urmărească firul bijuteriilor. Pe logodnic n-o să-l bănuiască nimeni, pe amant poate că da. Dar amantul avea alibiuri. Pe urmă, or să fie interogați toți pungașii din oraș. Făcuse bine că adusese pe cineva din afară. Însă spărgătorul știa că n-avea niciun alibi. Nu exista nimeni care să jure că în noaptea aceea Musiú se afla alături de el. Asta era problema când lucrai singur (dar își aminti și că în Franța fusese prins din cauza asociatului cu care lucra, un imbecil ce începuse să arunce cu bani în stânga și-n dreapta. Paul îi atrăsese atunci atenția).

Musiú fusese și el un hoț de buzunare mărunt înainte să plece în Franța. Era incapabil să fure singur un portofel, dar se pricepea destul de bine să-i ajute pe cei mai versați. Stătea de șase în tramvaie și primea și el un sfert din pradă – bani care abia-i ajungeau să supraviețuiască. Încerca să stea pe lângă cei mai buni, doar-doar o prinde ceva meserie, dar nu reușea niciodată să șutească portofelul manechinului fără să-i sune toți clopoțeii. Având în vedere că-n Valencia nu prea găseai spărgători versați, din aceia capabili să-ți curețe un apartament lună fără să lase niciun semn, ori să ocheascăă îndată lucrurile cele mai valoroase și să lase restul intact, Musiú se hotărâse să emigreze la Paris. Primise o scrisoare de recomandare de la Willy, un american pensionat, căruia îi șutise portofelul într-o duminică, în tramvaiul ce ducea spre Mestalla. Mișcarea era dificilă și puțini o știau: așteptau să vină un tramvai, care era mereu arhiplin, și-și alegeau o victimă. Când tramvaiul sosea, se producea o busculadă de care hoții profitau ca să-și flancheze victima. Apoi mișcarea era simplă: Musiú se oprea brusc pe scară înaintea lui, omul, luat prin surprindere, ridica mâinile să-l împingă, și-atunci tovarășul lui din spate îi golea imediat buzunarele. În ziua aceea, ghinionul făcuse să-l aleagă ca victimă pe Willy, care le sărise imediat la beregată și, cum tovarășul din spate fusese mai iute de picior, singurul pe care reușise să-l apuce strâns de guler fusese Musiú. Spre uimirea lui, Willy nu-l luase de guler ca să-l ducă la comisariat, ci-l dusese într-un bar din apropiere, unde-l invitase la o cafea. Acolo aflase Mayans povestea americanului, care rămăsese la Paris după al Doilea Război Mondial și care era, la rândul lui, un infractor cu state vechi. Considera că Spania este o țară prea săracă și

că niciun hoț n-avea să învețe meserie cum se cuvine dacă nu se ducea la Paris. Spania era o țară bună să ieși la pensie; prețurile erau mici, iar poliția, ineficientă. Dacă voiai însă să dai o lovitură mare, trebuia să mergi în Franța. Willy observă că Musiú avea constituția fizică potrivită pentru a sări cu ușurință peste pervazul unei ferestre, asta ca să nu mai vorbim de vârsta propice pentru a învăța meserie cu repeziciune. În ziua aceea, Willy îi dăduse bani (doar te-am întrerupt din muncă, îi zisese) și se împrieteniseră (deși, din precauție, Willy nu-i spusese niciodată unde locuiește, nici prin ce zone putea fi găsit). Se mai întâlniseră apoi de câteva ori, iar Musiú încercă să-l convingă să revină în activitate, dar Willy surâse și-i zise că un hoț deștept trebuie să știe când să se retragă. Americanul îi dădu lui Mayans o mulțime de sfaturi utile, pe care le completă cu o scrisoare de recomandare și-un bilet dus către Paris. Din momentul ăsta, am dispărut din viața ta și te rog să mă uiți, îi spuse la despărțire. Așa îl cunoscuse Mayans pe Paul, care era deja în declin și avea nevoie mare de un ajutor care să-i sprijine redresarea.

Da, trebuia să-și facă rost de-un alibi. Se gândi la fetele pe care le frecventa și, dintre toate, o alese pe Dori, o fată naivă care ținea cu adevărat la el. Nu se mai văzuseră de o lună. Oare ce să-i spună? Să-i spună c-a fost în Franța. Dar n-avea nicio viză pe pașaport; trebuia să-și pună o viză falsă, însă nu cunoștea niciun falsificator în Spania, în afară de cei care lucrau pentru comuniști și nici nu voiau s-audă de hoți. Ce-ar fi să-i telefoneze lui Paul să-i trimită el din Franța un pașaport cu toate vizele în regulă? Oare cât ar dura? Trebuia să-i trimită poze, să găsească un meseriaș care să i-l facă, apoi să aștepte să i-l trimită – chiar și dacă-i spunea că e foarte urgent, tot i-ar fi luat aproape o lună. Restul alibiului era treaba lui. O s-o caute pe Dori, care va fi, probabil, foarte supărată că nu s-au mai văzut de-atâta vreme. O s-o convingă c-a fost plecat în Franța, în vizită la un prieten. Da, chiar mâine va face asta și tot de mâine trebuia să înceapă să citească presa, să vadă ce se scrie despre caz. Poate afla ceva important. Bine, își zise el lungindu-se pe sofa, hai să trecem în revistă tot planul, să vedem dacă nu ne scapă ceva. Era un adevărat profesionist și nu putea să creadă că ajunsese să se bage într-o afacere atât de sordidă. De aceea se tot gândea și răzgândea, ca nu

cumva să-i scape vreun detaliu cât de mărunt ce l-ar fi dat de gol înainte să-i vină pașportul, care era alibiul lui absolut imbatabil. Trebuia să se apuce de treabă.

Dar de ce să aștepte până mâine? Se ridică dintr-un salt, își scoase din mers cămașa și-o azvârli pe pat, apoi se îndreptă spre baie, unde se rase cu mare atenție, își făcu un duș, se parfumă la subțiori și-și aruncă cu loțiune pe față. Mai rămânea doar să-și aplice o picătură de parfum scump pe gât și după urechi, așa cum făceau cucoanele de la Paris, care știau că parfumul bun nu se dă cu găleata. Pantaloni eleganți, o cămașă și-o haină asortate – totul foarte franțuzesc, căci Musiú, când voia, știa să fie un băiat foarte stilat. Nu degeaba reușise să treacă neobservat între domnii de la Clubul de Tenis. Hopa, își zise, trebuie să mai trec pe acolo, ca să nu se interpreteze c-am dispărut imediat după asasinat. Uite că la asta nu se gândise.

Porni motorul și se îndreptă spre casa lui Dori, care locuia pe lângă râul Turia. Parcă mașina chiar în față, își netezi haina cu mâna și privi spre ferestrele femeii. Erau luminate. Sună la interfon. Femeia scoase capul pe geam. Stătea la etajul trei. Chiar dacă era pe înserat, nemulțumirea de pe chipul ei se putea citi ușor. Cu toate acestea, îi deschise. Mayans urcă scările cu pași mari. Dori îl aștepta pe hol, semn că n-avea de gând să-l primească în casă, dar asta nu-l descurajă, fiindcă știa cum s-o ia. Era o femeie la vreo cincizeci de ani, văduvă. Odinioară fusese foarte frumoasă și continua să fie extrem de senzuală, ca o vampă între două vârste.

— Ce-ai pierdut?

Musiú gâfâia.

— Mi-a fost așa dor de tine, că am urcat scările ca vântul și ca gândul!

— Sigur că da, de-aia n-ai mai dat niciun semn de viață de o sută de ani.

— Dori, un prieten de-al meu s-a îmbolnăvit foarte rău și-a trebuit să plec pe neașteptate la Paris acum o lună. Azi m-am întors, mi-am lăsat bagajele și uite-mă! Dac-ai fi avut telefon, te-aș fi sunat, ca să nu te iau pe nepregătite. Și-am vrut să-ți scriu, dar nu știu numele străzii.

— Falangista Sanleón, 23, etajul trei. În caz că trebuie iar să pleci hodoronc-tronc să mai salvezi pe careva.

— Slavă Domnului, amicul meu se simte bine acum, dar nu este exclusă o recidivă.

— Și la mine te-ai gândit vreun pic?

— Numai la tine m-am gândit.

— Și ce mi-ai adus de la Paris?

— Dori, n-a fost momentul să umblu după cadouri, pledă Musiú, în timp ce se gândea: „Mare greșeală!" Dar, uite, ca să mă revanșez te invit la restaurant – unde vrei tu.

— Cum nu mă scoți niciodată în oraș, nu prea cunosc restaurantele.

— Trebuie să remediem acest lucru.

— N-ar fi rău, dar tocmai am pus masa.

— Uite, dacă știam, ți-aș fi adus o sticlă de șampanie. – „Altă scăpare!" – M-am îmbrăcat frumos ca să te scot în oraș.

— Văd că ți-a priit Parisul.

Musiú o prinse tandru de mână și-o sărută cu adorație.

— Madame, vă cer iertare că v-am lăsat singură o sută de ani. Acest nobil cavaler v-a purtat în gândurile lui. Îi dădu la o parte șuvițele de păr care-i acopereau obrajii și o sărută din nou. Ah, ce dor mi-a fost de pielea asta fină!

— Probabil că așa le-ai spus la toate pipițele cu care ai umblat pe-acolo, răspunse Dori pe un ton mult înmuiat.

— Chiar dac-aș fi făcut asta, toate pălesc în fața unei femei ca tine.

— Da, nepieptănată, nemachiată și îmbrăcată de casă…

— Eu te plac așa.

Lumina de pe palier se stinse și nu se mai vedea decât un bec slab care ardea în holul casei lui Dori. Musiú o strânse în brațe cu multă delicatețe, iar ea se ținu tare la început, apoi îl îmbrățișă la rândul ei. Se sărutară cu multă patimă timp de câteva minute, până când el preluă inițiativa și-o conduse încet spre dormitor. Dori privi spre omleta cu cartofi care se răcea în bucătărie, dar între cină și iubit știa pe cine alege. Avea cincizeci de ani și vedea cum frumusețea îi pălește. Pe măsuța de toaletă ținea fotografia bărbatului ei în uniforma Diviziei Albastre, cu steagul Spaniei într-un colț – o poză

pe care Musiú o întoarse cu fața în jos, așa cum făcea mereu. Avea senzația că e privit de fantoma unui războinic.

Profitând de faptul că avea drum prin Valencia, Josep opri motoreta vizavi de clădirea în care locuia Adelaida. Așteptând-o să iasă cu câinele, porni într-o scurtă plimbare pe trotuar, gândindu-se cât de chibzuită era Teresa. Nu exista decât o concluzie: trebuia să se dezică amândoi de Partid; ea pentru că nu voia să iasă în evidență în rândurile studenților, iar el pentru că se temea de consecințele acțiunii pe care urma s-o întreprindă. Își aminti de turnătorul Leandro și de insinuările lui cum că Partidul ar fi lăsat să se scurgă informații despre ascunzătorile Rezistenței. Atunci se gândise că e un ticălos răzbunător, acum i se părea că-l judecase greșit: în lumina a ceea ce aflase de la Teresa, era foarte posibil ca aceasta să fie o tactică aplicată de conducerea de la vârf. Contextul se schimbase, dar i se părea că se află în aceeași situație ca tatăl său – avea de ales între a-și asculta conștiința și a urma orbește niște ordine. Era limpede că devenise la fel de incomod cum fuseseră odinioară taică-său și tovarășii lui. La fel ca și el, Josep trebuia să ia deciziile de unul singur și singur să-și impună regulile, chiar dacă Partidul nu era de acord cu ele, ca să poată transmite poporului mesajul că lupta împotriva dictaturii continua neabătută. Dar pentru a face asta avea nevoie de aprobarea Teresei, o fată deșteaptă, dar totuși fiică de oameni bogați. Oare cât de mult o influența originea ei? Avea încredere în ea, dar se gândea că el fusese influențat profund de destinul tragic al tatălui său, așadar era posibil ca și asupra Teresei să se exercite anumite influențe din familie. Mediul în care te dezvolți te conduce adesea pe un drum sau pe altul. Deși, dacă se gândea bine, Teresa îl aprobase întotdeauna atunci când îi prezentase planurile lui. Acum venise momentul să vadă de partea cui este cu adevărat. El, unul, era decis să păsească pe urmele tatălui său prin această acțiune măruntă de aruncare în aer a unei instalații electrice, pentru a-i dovedi că înțelege și admiră sacrificiul lui și-al celor ca el, sacrificiul suprem.

La ora nouă se îndreptă spre grădină, crezând c-o va întâlni pe Adelaida, dar acolo nu era decât domnul Pujalte, care citea ziarul

așezat pe o bancă în vreme ce câinele zburda liber. Se întoarse din drum, dar auzi vocea Adelaidei care-l striga de la geam. Îi făcu semn să aștepte și se dădu după geam, poate pentru a se asigura că n-o vedea nimeni. Apoi, brusc, îi aruncă un ghemotoc de hârtie și se făcu nevăzută. Josep desfăcu bilețelul și citi acolo că domnul Pujalte luase hotărârea să plimbe el câinele, dar că această situație nu va dura mult, ci doar, probabil, până la împăcarea celor doi soți. Bilețelul era semnat „Te iubesc" și avea greșeli de ortografie care-l înduioșară pe Josep. Într-o zi, se gândi el îndreptându-se spre motoretă, avea s-o învețe să scrie, așa cum îl învățase domnul Puig pe el. Avea s-o învețe să fie o femeie liberă, nu una crescută pentru a-și juca doar rolurile de soție, mamă, fiică devotată, bunică. Porni spre Silla, trecând prin fața casei unde locuise Virgínia. În ușă se aflau comisarul Sebastián Piñol, însoțit de Manuel Leire și de Bilă. Tocmai încercau o cheie în broasca de la intrare.

— Bilă, zise Leire pătrunzând în vestibul, ia închipuie-ți că ai venit să furi niște bijuterii.

— M-aș uita prima dată în spatele tablourilor.

— Nu e nevoie; n-are seif, răspunse Leire, intrând în apartament.

— Hai în dormitor, zise Piñol.

Era tot dezordine. Bilă scruta din ușă lucrurile împrăștiate peste tot. Se îndreptă direct spre șifonier.

— Poți să atingi orice, zise Leire.

— E-n regulă dacă folosesc o batistă?

— Dă-i drumul.

— Dați-mi o batistă.

Leire îi dădu o batistă și, cu ea în mână, hoțul trase cu băgare de seamă fiecare sertar, de mai multe ori. Se opri până la urmă la cel din stânga, pe care-l trase de vreo șase ori, până îl scoase afară de tot și-i chemă pe polițiști:

— Bijuteriile au fost în fundul fals al sertarului ăstuia.

Manuel Leire ridică placa de lemn care acoperea ascunzătoarea. Era goală.

— E o ascunzătoare foarte obișnuită, zise Bilă.

— O fi, dar nouă nu ne-a trecut prin cap.

— Dacă nu sunteți spărgători… Eu n-am mai dat nicio spargere de cinci ani.

— Vrei să spui că orice pungaș s-ar fi gândit să caute acolo? întrebă Piñol.

— Ei, nu chiar, dar dacă ai nițică experiență, te prinzi că acolo unde nu există seif există sertare cu fund dublu, indiferent că-s la șifonier, la comodă… Se ridică cu un oftat din poziția în care stătuse ca să extragă sertarul. Se și vede care e, pentru că se mișcă mai ușor…

— …pentru că se umblă des la el, completă Leire.

— Iac-așa! Dacă vă uitați bine, se vede că fundul are altă culoare.

— Așadar, e opera unui hoț de buzunare…

— Nu, domnule Piñol. Dacă-mi permiteți, eu nu cunosc niciun hoț atât de îndrăzneț ca să dea spargere aici. Și chiar de-ar fi fost un hoț, în fața accidentului ar fi abandonat prada. Era cel mai simplu; evita poliția și toate suspiciunile. Ar fi existat o crimă, dar nu și un jaf.

— Bine, dar un hoț șmecher ar lua bijuteriile tocmai ca să îi pună pe polițiști pe o pistă falsă…

— Poate, dar acuzația de crimă e prea nasoală ca să riști inutil. Mie mi se pare că e un jaf executat de un profesionist, doar că vrea să pară de amatori, cu hainele astea împrăștiate. Dacă nu le împrăștia, pot să vă garantez că n-ați fi aflat niciodată despre dispariția bijuteriilor, sau, oricum, ar fi durat până se afla, iar asta i-ar fi dat spărgătorului un timp prețios. E clar că l-au lăsat nervii; s-a întâmplat ceva neașteptat și el a lăsat totul vraiște, oferind probe poliției. Nu, ceva e putred în afacerea asta.

— Ceea ce e putred e că unei femei care locuiește în această clădire i s-au furat cheile și portofelul exact cu o săptămână înainte de spargere, zise Piñol. Ce părere ai despre asta?

Pentru o clipă, Bilă avu impresia că susține un examen de admitere în Poliție. Era mândru să fie în slujba legii.

— Cred că hoțul avea nevoie de chei, dar a dat peste portofel și atunci, vorba ceea, mănânci, calule, ovăz. Poate femeia ținea cheile în portofel.

— Așadar, a deschis jos cu cheia, apoi a sărit pe fereastra curții interioare și a pătruns în apartament prin geamul deschis de la baie,

zise Leire.

— Primăvara și vara se lasă deschise geamurile de la baie, da, dar e nevoie de condiție fizică.

— Și tu n-ai, râse Leire.

— Evident că nu.

— Bun, știm că un hoț de buzunare a fost implicat în afacerea asta, chiar dacă nu-i cunoaștem complicii, recapitulă Leire, privind spre Piñol, care rămăsese cu privirea fixată în podea, de parcă urma să-i apară de acolo un indiciu. Mulțumim, Bilă, ne-ai fost de folos. Dar nu uita ce-am vorbit după-amiază, da? Ajută-ne să-l găsim.

— De ce eu? N-aveți alți informatori?

— Pentru că ești vechi în branșă și te știu toți. Împrăștie vorba că dacă nu găsim asasinul vă arestăm pe toți.

— Da, e o idee bună. Pot să plec acum? Vreau să iau și eu cina acasă, cu nevastă-mea.

— Fugi și așteptăm vești.

— Seara bună, domnilor.

Bilă ieși. Piñol așteptă să audă ușa închizându-se în urma lui, apoi zâmbi:

— Leire, nu știm nimic despre spărgători.

— Iar despre hoții de buzunare știm și mai puțin. Nu sunt de domeniul nostru.

— Vezi, Bilă zice că e ceva putred. Asta mă duce cu gândul la un spărgător, poate din alt oraș, care lucrează mână-n mână cu un pungaș de-aici. Pungașul fură cheile, spărgătorul își face treaba lui… dar ce știm noi despre profesioniștii spargerilor?

— Mai nimic.

— Oricum, știm că în general nu dau lovituri în zona unde locuiesc. Trebuie să luăm legătura cu prefecturile din alte orașe.

— Ce să le cerem?

— Semnalmentele unui hoț foarte priceput, agil, poate și înalt. Ai văzut care e distanța între fereastra de la curtea interioară și cea a băii? Ori e foarte agil, ori e agil și înalt. Nu cred că sunt prea mulți care să corespundă descrierii și e important să-l găsim și pe pungaș.

— Dacă era un profesionist adevărat, n-ar fi lăsat urme. E posibil ca pungașul nici să nu-l fi întâlnit. Poate a apelat la un intermediar

care i-a indicat unde să lase cheile și cum să-și primească plata.

— Suntem detectivi și misiunea noastră e să-l găsim pe individul ăsta. Ia legătura cu biroul Interpolului din Madrid. Nu este exclus să fi fost opera unui străin.

Sebastián Piñol ajunse acasă aproape epuizat de oboseală. De cum îl văzu intrând, Joan se apucă să pună masa pentru cină. Comisarul îl salută, iar fiul își dădu seama din gesturile și din tonul lui că avusese o zi grea.

— Stai aici la masă, zise Joan.

— Îți mulțumesc. Cum ți-a fost ziua?

— Am învățat pentru examene.

Piñol se așeză pe un scaun. Joan azvârlise în tigaie patru fripturi de porc.

— Am uitat să iau niște legume pentru garnitură.

— Lasă, nu mi-e așa de foame.

— Ai necazuri?

— O grămadă. N-ai citit ziarele?

— De ce? Nu merită.

— A murit o femeie tânără, zise Piñol, întorcându-se spre Joan, care era cu spatele la el. Virgínia Lafont.

Fiul se întoarse:

— Lafont? De la firma Lafont?

— Da, chiar ea.

— Mda, atunci chiar că ai necazuri. E o familie puternică. Se fac presiuni asupra ta?

Piñol ezită înainte să-i dea un răspuns. Știa că dacă-i povestește tot, va urma o ceartă aprinsă, cu toate acestea îl supăra faptul că trebuia să mintă, că nu-i putea împărtăși fiului lucrurile pe care le înțelesese în biroul guvernatorului.

— Am fost chemat de guvernator să mi se sublinieze cât e de important să rezolvăm acest caz.

— Și ți se pare normal ca o moartă bogată să fie tratată diferit?

— Nu, nu mi se pare, dar așa stau lucrurile peste tot.

— Da, cu deosebirea că într-o țară democratică presa ar sesiza imediat nedreptatea.

— Așa e, și totuși nu s-ar face nimic. Joan, sunt foarte obosit. Am numai probleme la serviciu. Aici e singurul loc unde mă relaxez și eu.

— Dar nu e vina ta. Pot să te înțeleg, dacă mă pun în locul tău. Doar ziceam că atunci când ești polițist în vremuri de dictatură, oricât de liber te-ai pretinde, ești sclavul regimului de la putere.

— Adică sunt complice?

De data aceasta, Joan fu cel care ezită. Așeză fripturile pe farfurii și farfuriile pe masă. Aduse două pahare cu apă. Se așeză.

— Da, complice indirect. Acționezi împotriva principiilor tale de a fi în serviciul societății.

— Dacă nu-i dau de capăt într-o săptămână, cazul va fi preluat de un individ care se numește Vicente Rodrigo, șeful Brigăzii Politico-Sociale.

— Toată lumea știe că e un sadic.

— De unde știi tu?

— A torturat o mulțime de studenți, iar în universități vorba circulă repede.

— Dacă nu rezolv eu cazul, are mână liberă să-l rezolve el, cu metodele lui. Aș putea să refuz, să demisionez, să mă întorc înapoi în Galicia și să-mi caut altceva de lucru. Ce zici?

— N-ai șanse prea mari să-i dai de capăt, dar sper măcar să fii conștient de nedreptățile sociale ale acestui regim, tu care ești un tip religios.

Da, începuse să devină conștient de nedreptățile sociale, deși n-avea de gând să-i spună asta lui Joan. I-o va mărturisi la spovedanie părintelui de la biserica de pe Bulevardul Francezilor. Prietenia cu preotul îi dădea sentimentul că există cineva care înțelege contradicțiile morale care începuseră să tulbure de la o vreme inima lui cinstită.

Programul meu de joi seara include două vizite obligatorii pentru care am grijă să cumpăr două buchete de flori de la florăria din sat, unul de trandafiri, unul de garoafe și-o orhidee în țiplă. Unul dintre buchete îl pun într-o vază fixată pe un suport de metal. Pe-al doilea îl duc la cimitir și-l depun la căpătâiul domnului Puig și-al soției sale, doamna Matilde. Păstrez câteva minute de reculegere în fața mormântului lor în fiecare săptămână și le mulțumesc în tăcere nu doar pentru tot ce-au făcut în viața lor pentru mama, pentru fratele meu Josep și pentru mine – nu le-aș putea nici într-o mie de ani întoarce această bunătate, dar și pentru că, prin viața lor, au dat sens ideii de acțiune umanitară. Odată cu ei au murit manierele elegante și vorbele pline de noblețe. S-au stins în anul 1984, amândoi, unul după altul. Doamna Matilde s-a dus prima, iar domnul Puig a devenit trist și taciturn după moartea ei. Primise instaurarea democrației cu o bucurie reținută, așa cum se cuvine unei firi rezervate ca a lui, dar și cu emoția celui care-și vede în sfârșit împlinite idealurile în care n-a încetat niciodată să creadă. Avea așteptări foarte mari și nu-și dăduse seama că lumea în care trăia nu mai era lumea în care se născuse. Principiile lui se supuneau regulilor bunului-simț, de aceea fu dezamăgit de luptele politice, de cazurile de minciună și corupție care începuseră să apară. Când se află despre cazurile de corupție din rândul partidelor de stânga, domnul Puig fu șocat și simți că i se năruie tot edificiul speranțelor, care avea la bază onoarea și sacrificiul; într-adevăr, o viață trăită în slujba principiilor părea să nu mai aibă nicio valoare, împlinisem treizeci și trei de ani când se întâmplau aceste lucruri și mă simțeam plin de ură. Începusem, de altfel, să disprețuiesc oamenii încă de pe la șaptesprezece ani, în ciuda eforturilor domnului Puig de a-mi transmite valoarea dreptății. Îl respectam și-l admiram sincer, dar ura mea era mai presus de orice învățătură aș fi putut primi de la el. Vedeam că nici cele mai mari nenorociri nu-i puteau nărui speranța într-un viitor mai bun. Tragediile, sacrificiile, durerea nu reușeau să-l doboare. Era scris poate așa într-una din miile de cărți pe care le

ascundea în acea bibliotecă pe care a ținut-o secretă până la căderea dictaturii și care constituia refugiul și comoara mea când eram copil.

Atunci când fu lovit de tristețe, eram lângă el. Am vrut să-l duc la psiholog, dar boala lui – confuzia unei societăți care renunțase la bunul-simț și-o apucase hotărât pe calea degradării umane – era incurabilă. Făceam lungi plimbări amândoi, într-o tăcere pe care nu știam cum s-o rup. Simțindu-se responsabil pentru mine până-n ultimele sale clipe, domnul Puig nu mi-a împărtășit niciodată sentimentele lui de trădare și profundă dezamăgire, iar eu, deși le intuiam, nu i le-am confirmat niciodată, ca să nu-l întristez și mai tare punând în cuvinte moartea unor idealuri pe care le credea veșnice.

În ultima lui seară de viață, femeia care-l îngrijea a intrat în atelierul meu și mi-a spus că domnul Puig voia să-mi vorbească. L-am găsit așezat pe o sofa pe care i-o cumpărasem pentru că era reglabilă și putea să șadă comod pe ea. Pe măsuța de alături avea volumul patru din *Istoria Războiului Peloponesiac.* Am rugat-o pe îngrijitoare să ne lase singuri și mi-am tras un scaun lângă el. Și-a scos ochelarii și-am văzut lacrimile care-i jucau în ochii obosiți. Chiar atunci când mă gândeam că a sosit momentul să-i ascult confesiunea, mi-a pus amândouă mâinile pe obraji, privindu-mă adânc în ochi. N-am putut să uit niciodată acea mângâiere și nici privirea prin care mi-a transmis tot ceea ce niciodată nu-mi spusese prin cuvinte: disperare, frustrare, durere… dar și o uriașă recunoștință, de parcă eu și nu el mi-aș fi pus viața în slujba altora. L-am îmbrățișat atunci cu toată dragostea pe care o simțeam, până când o lacrimă i s-a prelins pe obrazul meu. Ne-am îndepărtat încetișor și i-am spus că am să chem medicul. A dat din cap în semn că nu, ba chiar a schițat și-un surâs timid. Voia să se ridice de pe sofa. L-am ajutat. El însuși m-a condus către camera unde dormea. L-am ajutat să se schimbe în pijamale, s-a urcat în pat și l-am învelit. I-am adus un pahar cu lapte, câțiva biscuiți și volumul lui Tucidide. L-am ridicat, sprijinit pe două perne, ca să poată citi. Sunt bine, mi-a zis, făcându-mi semn să mă întorc în atelierul meu. Așa am și făcut, dar după două ore am trecut din nou să-l văd și adormise cu cartea în poală. Băuse din lapte, mâncase și câțiva biscuiți. I-am luat pernele

de la spate și l-am întins în pat. Atunci s-a trezit nițel și mi-a zis că-i era somn. Mi-am luat un roman de Philip Roth din bibliotecă și m-am așezat pe un scaun lângă pat, veghindu-l. Pe la miezul nopții am adormit, iar la ora trei, când m-am trezit, deja nu mai respira.

La înmormântare au venit o mulțime de oameni, chiar și dintre cei de la care nu m-aș fi așteptat să-l cunoască și să-l respecte. A fost doliu în tot satul și primarul mi-a spus la ieșirea din cimitir că, în semn de omagiu, voia să propună în ședința Primăriei să se boteze o stradă cu numele Rafael Puig. Era convins că toate forțele politice locale vor fi de acord. Poate, dar eu nu sunt, am zis. Dar nu poți nega meritele unui om atât de mare! N-am vrut să-i spun că domnului Puig nu i-ar fi plăcut deloc ideea asta și cred că, ascunzându-i tristețea, i-am adus și eu un omagiu. Cum primarul știa că sunt un tip radical și nesuferit, mi-am asumat întreaga răspundere. Degeaba te încontrezi, mi-a zis el, strada Rafael Puig tot se va face. S-o faci înspre groapa de gunoi, i-am răspuns. S-a indignat foarte tare – și el, și tipul de la Cultură, care trăgea cu urechea la discuția noastră – și mi-a zis că sunt un nemernic și că poate am nevoie să mi se reamintească tot ce-a făcut domnul Puig pentru mine și pentru familia mea. Douăzeci și trei de ani mai târziu, strada cu numele lui continuă să existe, dar nimeni nu se obosește vreodată să-i ducă barem o floare la cimitir. Sunt prea ocupați cu planurile de urbanizare.

Primul buchet, cel din vază, e pentru fratele meu, Josep. El n-are nicio stradă cu numele lui și nu i s-au adus omagii, fiindcă n-a fost posibil, având în vedere împrejurările morții sale. Dacă există pe lume o nedreptate supremă, fratele meu a pătimit-o cu siguranță, iar suferința lui și, mai ales, cruzimea cu care a fost tratat m-au înrăit peste măsură și m-au transformat într-un om care urăște omenirea. După instaurarea democrației, m-am străduit din greu să-i reabilitez memoria, dar birocrația din instituțiile locale nu mi-a permis. În acele momente de tranziție politică-model, o tranziție lipsită total de violență se spunea, nu era loc pentru amintirea unui comunist militant și fiu de combatant de gherilă, care luptaseră până la moarte, cu arma în mână. Nu știu dacă au avut sau nu dreptate, fiindcă n-am vrut să mă gândesc la asta niciodată. Probabil că au fost

doi idealiști, visând la o utopie; două firi la fel de încăpățânate, care nu puteau fi domolite cu considerații teoretice. Mă gândesc adesea la diferențele de vederi între domnul Puig și tatăl sau fratele meu, cuget la zădărnicia ambițiilor lor și simt cum m-apucă nervii. Cu timpul, însă, am învățat să devin indiferent, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, chiar dacă simt că în inima mea lucrurile au rămas la fel de vii.

Tot joia o vizitez și pe mama.

În anul 1964, mama mea a intrat într-o stare catatonică și niciun medicament n-a fost în stare s-o mai ajute. Medicii neurologi care-au văzut-o au rămas toți perplecși. Înțelege tot, dar nu reacționează la nimic. Dacă-i ridici o mână, rămâne cu ea sus până i-o cobori la loc. E ca o marionetă. Singura explicație plauzibilă pe care am primit-o a fost că pacienta rezistă la tratamente pentru că nu dorește să se însănătoșească. Medicii m-au sfătuit s-o internez într-un azil de unde să poată vedea pe geam un peisaj familiar, de aceea m-am grăbit s-o instalez în primul cămin de bătrâni care s-a deschis în sat, dar schimbările aduse de trecerea anotimpurilor – despre care medicii sperau că aveau s-o trezească din starea ei – nu-i provoacă nicio reacție.

E un cămin normal, nu unul de lux, dar am plătit o infirmieră să se ocupe de ea de dimineață până seara și sper că astfel nu se simte singură, dacă e adevărat că e conștientă. Joia, când vin s-o vizitez, infirmiera ne lasă singuri, iar eu îi dăruiesc orhideea. O apuc de mâini și-i spun: „Mamă, sunt eu, Robert.” Îi spun mereu că e frumoasă, că are cel mai radios chip. Nu-i pun întrebări, doar o informez că mormintele familiei Puig și-al lui Josep sunt îngrijite, cu flori proaspete, așa cum i-ar plăcea să fie. Îi aduc numai vești bune: firma îmi merge bine, am de lucru, am angajat încă doi oameni, așa că acum am zece angajați și probabil va trebui să-mi caut un alt spațiu, pentru că deja nu mai încăpem toți în atelier. Am pus ochii pe o hală de vreo cinci sute de metri pătrați din apropiere, poate-ar fi bine s-o cumpăr și să-mi măresc astfel proprietatea. Cine s-ar fi gândit c-o să ajung om de afaceri? Dar mi-e bine, eforturile-mi sunt răsplătite. Cèlia și Miquel sunt bine, iar Lluna… ar trebui s-o vezi! Deja e femeie în toată firea, locuiește singură, are banii ei… păcat că

n-ai văzut-o niciodată când era mică. Tare frumoasă era, exact ca maică-sa. Știu că ai fi vrut să mă însor, să am și eu o familie. Dar uite că munca nu mi-a dat timp, chiar dacă ție ți-ar fi plăcut să ai nepoței. Ce să fac, am avut de ales, și așa am ales să fac. E grea viața, să știi. Înainte, lumea se descurca bine cu bani puțini, acum toate s-au scumpit peste măsură. Să știi că vreau să te simți bine și că fac tot ce ține de mine ca să fii cea mai răsfățată clientă a căminului.

Ți-am zis de atâtea ori și uite că-ți mai spun o dată: Josep e un erou la care tinerii de azi se gândesc cu admirație. Păcat că medicii mi-au recomandat să te feresc de emoții puternice, din pricina sănătății tale. Poate n-ar fi trebuit să-ți spun că există o stradă cu numele lui, dar eram așa de bucuros, că am vrut să împărtășesc bucuria și cu tine. O să încerc să nu mai aduc vorba de el și de tata. Dar cred că ești cea mai mândră mamă din lume, nu? Vezi cum istoria ne face dreptate până la urmă, și-i pune pe toți la locul lor? Uite că tata și Josep au acum parte de aprecierea pe care o merită. Dar nu despre asta e vorba; important e să te faci tu bine. Trebuie doar să vrei, mămico, de rest se ocupă doctorii. Cea mai fericită zi din viața mea o să fie ziua când o să te-aud rostind măcar o vorbă (zicând acestea îi pun orhideea în mână și arunc celofanul). Uite ce frumoasă e! Mama mă privește și mor de ciudă că nu înțeleg ce vrea să-mi transmită. E o privire goală. Nu știu dacă crede toate poveștile pe care i le spun. Mi-e teamă s-o mângâi, pentru că mângâierea are totdeauna o notă de consolare. O apuc doar de mâini, o privesc în ochi și tac. Nu-i pot susține multă vreme privirea, fiindcă mi se face rușine. Și-atunci mă întreb dacă minciunile pe care i le spun o țin în viață și dacă merită să trăiești așa, fără răspunsuri, cu speranțe false… dar niciun semn din partea ei nu-mi indică dacă dorește sau nu să mai continuăm această șaradă.

11

La ora opt dimineața, Sebastián Piñol și Manuel Leire se întâlniră în biroul comisarului, unde hotărâră să-i scoată de sub observație pe cei doi pungași rămași încă suspecți și să detașeze echipa de supraveghere formată din patru polițiști în zona Gării de Nord, pentru a investiga deplasările dubioase ale altor hoți de buzunare. Cu ajutorul lui Bilă și ținând sub supraveghere principala cale de acces în oraș, erau siguri că vor pune pe jar breasla celor certați cu legea. Alți doi detectivi fură însărcinați cu urmărirea permanentă a logodnicului și li se recomandă să lucreze în schimburi de câte opt ore. Pe la ora nouă, Piñol primi un telefon din partea guvernatorului, care era impresionat de mediatizarea cazului în presă (prima pagină și două pagini de interior) și cerea detalii despre mersul anchetei. Comisarul îi povesti de-a fir a păr toate măsurile pe care le luase și adăugă că aștepta rezultatele în curând, deși era încă devreme să se pronunțe în privința lor. Fără să-l asculte deloc, guvernatorul îi repetă că era musai să rezolve treaba rapid, nu doar pentru că-l sunaseră chiar de la Madrid, cerându-i urgentarea demersurilor, cât mai ales pentru că îi promisese tatălui Virginiei că asasinul fiicei sale va fi prins în timp record. Închise înainte ca Piñol să fi apucat să-i mai răspundă.

— Ce greu e să lucrezi așa, sub presiune, comentă comisarul. Trebuie să-i facem să priceapă pe cei de la Interpol și pe colegii din alte secții cât e de urgent.

— Le-am spus deja, dar am să le-o mai spun.

Leire se retrase în biroul său, iar Piñol făcu o vizită laboratorului de criminalistică. Nu găsiseră nicio amprentă care să corespundă celor doi suspecți și i se plânseră comisarului că nimeni nu le plătea orele suplimentare. Nici mie, mormăi acesta. Cei trei criminaliști erau supărați și pentru că familia se opusese vehement autopsiei, care era obligatorie în astfel de cazuri. Piñol n-avu decât să le răspundă că familia Lafont era o familie puternică și că puteau să facă ce vor. Apoi se întoarse în birou.

La nouă și jumătate îl convocase pe profesorul de tenis, dar se pomeni cu Vicente Rodrigo pe la nouă și un sfert, o oră foarte neobișnuită pentru el. Ori n-avusese somn, ori dormise puțin; oricum, era prost dispus. Îl salută pe Piñol fără tragere de inimă și-și luă scaunul de la măsuța unde se afla mașina de scris, pe care-l aduse drept în fața comisarului. Acesta din urmă încercase mereu să-și ascundă repulsia pe care i-o provoca colegul lui, pentru a nu-și crea probleme. Lucrau la etaje diferite, aveau programe diferite, iar când se întâlneau din întâmplare se salutau scurt. Lui Rodrigo, obișnuit să fie adulat de toți colegii lui, nu-i scăpase răceala cu care era întâmpinat de Piñol, Leire și alte câteva colege din departamentul administrativ.

— Dispui de două mașini de-ale mele.

„Ale mele", se gândi Piñol. De parcă prefectura, oamenii și mașinile îi aparțineau personal.

— Am nevoie de ele pentru un caz la care lucrez acum, unul extrem de important.

— Cazurile mele sunt toate extrem de importante. O singură mașină nu-ți ajunge?

— Nu, răspunse Piñol sec.

— Ascultă, Piñol, știu că-ți sunt antipatic și puțin îmi pasă. N-am nevoie de simpatia ta. Dar am nevoie de mașina aia pe care tu o ții degeaba în parcare.

— Ți-am spus deja că am nevoie de amândouă.

— Și eu la fel. Urmează să aibă loc o grevă organizată de comuniști, vor fi manifestații și e o ocazie perfectă să le închidem gura de tot. Mulțumită echipei mele și mie personal, abia dac-am mai avut de-a face cu ei în ultima vreme. Nu vreau ca din cauza ta să pierd ocazia asta de a-i îngropa definitiv.

— Pentru două mașini o să pierzi ocazia?

— Cu mașinile astea ajung rapid în orice parte a orașului. Tu n-ai habar de treburile astea, dar strategia lor e să organizeze mai multe manifestații, simultan, în diverse puncte, toate conduse de niște lideri pe care trebuie să pun mâna. Dacă-i prind pe agitatorii ăștia, pot să ajung prin ei la șefii mai mari și să dezmembrez întreaga organizație, pricepi?

— Perfect. Vorbește cu guvernatorul.

— Am vorbit, mi-a zis că tu i-ai cerut mașinile.

— Nu e vina mea că mă freacă toți cu victima asta atât de importantă.

Manuel Leire intră în birou ca o furtună.

— Nu știi să bați la ușă? îl ocărî Rodrigo.

Piñol se ridică în picioare și se rezemă energic de colțurile biroului.

— Subalternii mei au permisiunea să intre și să iasă când vor din biroul meu.

Această declarație răspicată îl lăsă cu gura căscată chiar și pe Leire. Rodrigo nu zise nimic, dar se ridică de pe scaun cu aerul că nu-i vine să creadă ce aude. Fu un moment de tăcere grea, în care păru că-și caută cuvintele, apoi răspunse în stilul lui:

— Tonul și forma aceasta de adresare sunt o declarație de război.

— Ce război? Comisarul simți că fusese cam imprudent. Nu e niciun război, dar nu-mi place să îi ia nimeni la rost pe subalternii mei. Lucrăm aici sub presiune și nu e cazul să ne pierdem vremea bătând la ușă.

— Domnule Rodrigo, nu știam că sunteți aici, vă rog să mă scuzați, zise și Leire.

Dar Rodrigo ieși mânios din birou, fără să le răspundă.

Leire închise ușa în urma lui și izbucni:

— Piñol, trebuie să avem grijă cu ăsta.

— Știu, răspunse comisarul așezându-se înapoi la birou. Mi-a sărit mușțarul, ce vrei? Mă scot din sărite aerele lui de stăpân.

— Are multă putere.

— Câtă vreme sunt la cârma brigăzii mele, nu-i permit să-și dea aere cu mine. Să facă ce-o vrea în ograda lui. A venit să se plângă că l-am lăsat fără mașini. Am aprobarea guvernatorului să le iau, ce mai vrea?

— Vrea să te enerveze, să te facă s-o dai în bară și să apară el în chip de salvator. Știe că nu-l suporți și-l enervează că nu te temi să i-o arăți, când toți ceilalți îl pupă în fund. De-aia i-am cerut iertare, ca să ne punem cât de cât bine cu el. Îl urăsc la fel de tare ca și tine, dar tipul e o fiară și nu vrei să-l provoci.

— Nu-l urăsc deloc, doar mi-e antipatic. A sosit profesorul de tenis?

— Da, e la mine în birou.

— Adu-l încoace.

Leire ieși, iar Piñol respiră adânc, încercând să se calmeze. Cum era posibil ca un bărbat așa de calm ca el să-și iasă din fire cu atâta ușurință? Oare chiar îl ura pe Rodrigo? Deloc; în sufletul lui de om religios nu era loc pentru ură. Pur și simplu își pierdea capul din cauza presiunilor la care era supus și, probabil, cel mai bine era să uite complet de incidentul acesta. Avea altele pe cap și orele se scurgeau cu repeziciune.

Leire deschise ușa și-l pofti înăuntru pe profesorul de tenis, care avea douăzeci și șapte de ani, era înalt și bine legat.

— Bună ziua, îl salută Piñol, iar tânărul îi răspunse politicos, dar cu o oarecare doză de nervozitate. Leire, te rog, adu-i domnului un scaun.

Apăru un scaun de pe hol, iar profesorul se așeză.

— Haideți să începem cu protocolul de rigoare: numele, prenumele, adresa, numărul de telefon și vârsta, vă rog.

Leire notă datele pe fișă. Tânărul se numea Ricardo Barber Pons.

— Domnule Barber, prezența dumneavoastră aici și tot ce-mi veți spune constituie informații confidențiale.

— Mulțumesc, domnule comisar.

— La ce oră sunteți așteptat la club?

— La zece și jumătate.

— Avem timp berechet. Hai să trecem la subiect: ați fost profesorul domnișoarei Virgínia.

— Da, domnule.

— Erați și amantul ei?

Întrebarea îl luă pe bărbat prin surprindere. Poate că lucrurile nu erau așa secrete. Poliția îi interogase pe membrii clubului.

— Uitați ce, zise comisarul, avem informații de la una dintre sursele noastre, care ne spune că erați foarte apropiați și că ieșeați adesea la o bere după ore. Poate că era mai mult de atât.

— Nu… nu eram amantul ei.

— Și de ce ați ezitat?

— Pentru că aș fi putut fi, dar m-am ținut tare.

— Vă plăcea fata? Fizic vorbind.

— Cred că am fost îndrăgostit de ea, dar știam că nu e de nasul meu.

— Și ea cum se purta? Era îndrăgostită de dumneavoastră?

— Nu știu… cred că da… dar n-aș spune că sunt sigur. Nici n-am vrut să mă gândesc la asta. Era o femeie bogată, avea un logodnic… nu, nici nu puteam să visez la ea.

— Vreau să fiți absolut sincer cu mine – pentru binele dumneavoastră. V-ați culcat vreodată cu Virgínia?

— Nu! răspunse ferm tânărul. Acum câteva zile m-a invitat să cinez cu ea, după lecția noastră de la ora șapte. Nu am vrut să accept, pentru că nu mi se părea normal să mănânc la restaurant pe banii ei, dar a insistat foarte mult. În timpul cinei mi-a vorbit despre logodnicul ei.

— Ce v-a spus?

— Că e convinsă că o iubește pentru poziția ei socială, că e extrem de gelos și că nu-l mai suportă. După cină m-a invitat să bem ceva la ea acasă și i-am spus că nu se face, că e o femeie logodită, iar dacă aș fi acceptat, mi-aș fi pus în pericol slujba. A început să râdă și mi-a zis că-mi găsește ea o mie de alte slujbe. De fapt, nu voiam să încep o relație cu ea. Nici nu știam dacă nu cumva mă folosea ca pe o armă pentru a scăpa de logodnic, dacă tot ce zicea că simte pentru mine nu era cumva un capriciu… eram ametit de tot! Pe de-o parte, îmi plăcea mult, pe de alta, mă simțeam măcinat de îndoieli. Ne-am urcat în mașina ei și-am rugat-o să mă lase acasă. Atunci pur și simplu a sărit pe mine…

— Ce s-a întâmplat?

— Ne-am sărutat.

— Și altceva?

— M-am pierdut cu firea complet, am început să mă bâlbâi ca un caraghios, mi-am cerut scuze și-am coborât din mașină.

— Ea ce-a zis?

— A luat-o bine, din fericire, mi-a zis că înțelege și că e o chestiune de timp, așa că i-am zis și eu că da, am nevoie de timp.

— Asta când s-a întâmplat?

— Acum două săptămâni. M-am gândit să-mi dau demisia de la club. Am vorbit și cu taică-meu, mi-a zis să am grijă, că nu e de glumit cu capriciile domnițelor din înalta societate. Nu i-am spus că și mie îmi plăcea tipa, că voiam să plec de la club ca să fiu cu ea. Am trimis scrisori pe la alte cluburi să văd dacă n-au nevoie de profesori de tenis. Am ceva experiență, chiar dacă sunt destul de tânăr.

— Dar cum se face că un fiu de muncitori a ajuns profesor de tenis?

— Mi-a plăcut de mic sportul și am fost băiat de mingi la club o vreme, pe urmă am început să fac sparring cu diverși sportivi care veneau să se antreneze.

— Dar de ce n-ați încercat să fiți tenisman?

— Nu am abilitățile necesare unui tenisman profesionist, dar știu să-i învăț pe alții elementele esențiale ale jocului.

— Îl cunoașteți pe logodnicul Virginiei?

— Da, l-am cunoscut la o petrecere. Ea mi l-a prezentat.

— Care a fost reacția lui?

— Uitați ce e, o să fiu sincer cu dumneavoastră, domnule comisar. Cred că reacția lui atunci a fost unul din motivele pentru care n-am vrut să încep o relație cu Virgínia. A fost ceva în ochii lui, în gesturi… nu știu. Părea să fie convins că suntem amanți, sau că eu sunt mort după ea.

— Și reacția Virginiei?

— S-a amuzat de toată scena.

— O să vă pun o întrebare la care nu sunteți obligat să-mi răspundeți: credeți că atitudinea logodnicului l-ar fi putut împinge spre crimă?

— Eu nu pot să acuz pe nimeni. Știu doar c-a avut loc un jaf; așa s-a scris în ziare. De ce ar vrea un bărbat plin de bani să-și jefuiască logodnica?

— În fine, sunt tot felul de posibilități, nu contează. Știți unde locuia Virgínia?

— Da, adresa ei figurează în fișa de la club.

— Dar n-ați fost la ea acasă.

— Nu, niciodată. Însă știam că are multe bijuterii, pentru că le tot etala.

— Bănuiți pe cineva? Avea dușmani?

— La club? Nu cred. Era mereu veselă și drăguță.

— Cochetă?

Ricardo reflectă o clipă.

— E greu de spus, pentru că eu o vedeam cu alți ochi.

— Sunt de acord. Dar haideți să presupunem că o priviți cu ochii unui profesor și nimic mai mult.

Ricardo căzu din nou pe gânduri.

— Poate că era, nițel. Dar era și foarte indiferentă la orice fel de probleme. Se vedea clar că n-avea nicio grijă în viață și că fusese crescută în puf.

— Dar nu știți dacă cu dumneavoastră se juca sau era ceva mai mult…

— Nu știu, într-adevăr.

— Bine, asta e tot, domnule Ricardo. Vă mulțumim pentru colaborare.

— Domnule comisar…

— Spuneți.

— Dacă și dumneavoastră știați că ne vedeam în afara orelor de antrenament, credeți că s-a aflat și la club?

— Nu vă faceți griji. Noi am aflat aceste lucruri coroborând depozițiile mai multor martori.

Instructorul de tenis le strânse mâna celor doi anchetatori și le spuse că le va sta la dispoziție, în caz că e nevoie. Părea trist și preocupat. Leire îi deschise ușa.

— Ori e un actor desăvârșit, ori e, într-adevăr, un băiat bun, dar cam prostuț, comentă Leire după ce tânărul plecă. Cum adică nu știa nimeni la club de relația lui cu Virgínia?

— Cred că e un tip deosebit. Altul ar fi cedat avansurilor ei. Mi-a făcut impresia că e un tip cu judecată. Comisarul formă un număr de telefon și spuse în receptor: Adrian, aici Piñol.

— Cum a fost cu profesorul?

— În principiu, nu pare suspect.

— A făcut vreo dezvăluire importantă?

— Logodnicul era gelos pe el.

— Nici nu mă mir. Toată lumea zicea că e amantul Virginiei, nu era?

— El zice că nu, deși Virgínia ar fi vrut.

— Asta nu pot s-o public, dar mi-ar plăcea să-mi mai dai ceva, ca să nu scriu exact ce-au scris și celelalte ziare.

— O să mă gândesc.

— Hai, fă un efort și aruncă-mi și mie un os.

Comisarul închise.

— Adrian vrea o informație în exclusivitate și mă întreb ce-am putea publica la care asasinul să reacționeze, sau măcar să se sperie…

— Dacă asasinul e unul și hoțul e altul, poate că ar trebui să scriem că un hoț se găsea în apartament la momentul crimei.

— Te gândești că asasinul e logodnicul, iar hoțul a fost prins la mijloc.

— Așa mă gândeam.

— Atunci, dacă Adrian scrie că poliția se concentrează pe găsirea hoțului, asasinul o să se știe în siguranță și-o să facă greșeli.

— Și hoțul o să se știe urmărit și-o să facă și el greșeli.

Comisarul formă din nou numărul ziaristului.

La reuniunea convocată pentru a definitiva participarea diverselor celule comuniste la greva de solidaritate cu minerii, Teresa îl anunță pe Felo că duminica următoare aveau o întâlnire importantă cu Josep. Chelnerul se miră că Josep lipsea de la reuniune și, fiindcă îi tot punea întrebări la care nu-i putea răspunde în public, Teresa îl împinse într-un colț izolat și-i zise:

— Josep a fost exclus din Partid fiindcă n-au încredere în el.

— Din cauză că a cerut o luptă mai pe față?

— Între altele, da.

— Atunci să mă excludă și pe mine, fiindcă sunt de partea lui.

— Perfect, dar ține-ți gura, da? Noi rămânem și ne facem că plouă. Și-o să vorbim despre asta la întâlnirea de duminică.

— La ce oră?

— La ora nouă și jumătate seara. Josep nu poate să ajungă mai devreme. Ne vedem la barul Maritim și de-acum încolo nu mai suflăm o vorbă despre asta.

Nici nu mai aveau timp, pentru ca Felo se grăbea să ajungă cât mai repede la Maracaibo. Pe șef îl nemulțumeau întârzierile. Clienții începeau să sosească pe la unsprezece, oră la care începea și programul orchestrei. Angajații veneau mai devreme, ca să aibă timp să facă ordine și să lustruiască mesele, tejgheaua de la bar și separeurile. Întârziase zece minute, iar Fermin i-o reaminti pe un ton de glumă. Din fericire, patronul nu sosise încă, deși de obicei apărea primul. Felo își puse imediat uniforma și, ieșind din cabina chelnerilor, dădu nas în nas cu Carol.

— Felo, trebuie să vorbim.

— Și eu am ceva să-ți spun.

— Vești bune?

— Excelente.

— Hai în cabina mea.

— Nu pot, iubito, azi am întârziat.

— Te aștept la mine acasă.

— Și Rodrigo?

— Mi-a zis că nu vine azi.

Tânărul fugi repede la postul lui. În zilele în care lipsea comisarul de la Socială, parcă tot barul avea alt aer. Le spuse colegilor lui că se va ocupa el de separeuri și, pe când peria canapeaua unuia dintre ele, se întreba întruna dacă ar trebui sau nu să-i povestească lui Mari Santos planul lui. Oare risca mai puțin dacă îi era și ea complice? Oricum, era convins că dacă Mari n-ar ști nimic și l-ar vedea întâmplător luându-i polițaiului arma, l-ar acoperi. Era una să fie complici și alta să-l acopere doar la nevoie, eventual să-i distragă atenția copoiului. Nu, mai bine nu-i spunea nimic. Polițaiul trebuia să pice dintr-o clipă într-alta și întotdeauna profita de absența lui Rodrigo ca să se retragă în separeu. Era oare ziua potrivită să acționeze? Nu. Dar vor mai trece multe zile până când o va folosi ca să-l execute pe Rodrigo (fiindcă ceea ce avea să facă el nu era un asasinat, ci dreapta execuție a unui călău). Se gândea să le ceară ajutorul lui Josep și Teresei ca să-l omoare, având în vedere cât era de temut și de urât de toată lumea pentru actele lui de represiune. Mai erau două zile până la întâlnirea de duminică. Dacă polițaiul ar face o anchetă în urma dispariției pistolului, sigur ar fi și el interogat.

Mai bine era să acționeze luni; Rodrigo nu venea niciodată lunea și era foarte bine și din alt punct de vedere: familia lui avea să plece în Germania luni de dimineață, așa că, dacă cumva o dădea în bară (lucru la care nici nu voia să se gândească), măcar ei ar fi fost salvați de orice consecințe. Rodrigo era capabil de orice, dar la fel era și Felo, din dragoste pentru Carol și din dorința de a o salva. Trebuia să fie curajos și să nu se îndoiască, mai ales că miza era eliberarea unei femei frumoase din mâinile unei bestii de coșmar. Se întrebă ce voia Carol să vorbească cu el. Oare dădea înapoi? Poate se gândea la el și se temea de consecințe. Dar îi va spune că își asumă toate consecințele. Se simțea puternic. Știa că Josep îl va ajuta, iar Teresa… ea era altfel, dar îi dădea speranțe faptul că convocase acea întâlnire. Acum trebuia să-și facă un plan serios de bătaie, un plan bine pus la punct, cu mult cap, care să le arate Teresei și lui Josep – care îi lăsau uneori impresia că-l privesc ca pe un papă-lapte – că era un tip decis, care cocea afacerea asta de multă vreme. O acțiune curajoasă și bine planificată valorează mai mult decât o mie de teorii.

Carol dansa foarte senzual pe acorduri de mambo. Avea un fel aparte de a se undui pe scenă. Și-o închipui în pat cu Rodrigo și se simți cuprins de furie. Respiră adânc, încercând să-și alunge din minte această imagine, dar îi revenea obsesiv. Tipul din garda de corp apăru în local pe la miezul nopții și se așeză la bar, aprinzându-și o țigară. Felo îl servi, plin de respect și teamă – o teamă care spunea că un simplu chelner ca el ar fi incapabil să fure vreodată pistolul unui om atât de puternic. Fără să se uite la el, copoiul ceru un separeu și pe Mari Santos. Putea să trimită un coleg s-o cheme, dar Felo preferă s-o facă chiar el și se duse la masa unde Mari stătea la taclale cu alți clienți ca să-i transmită că era așteptată. Îi conduse în separeu și le aduse el însuși șampania, două pahare și o frapieră pe care o așeză în celălalt capăt al separeului, departe de intrare. Carol, de pe scenă, era cu ochii pe el. După o jumătate de oră, Felo se îndreptă spre masa cea mai apropiată de separeul respectiv și-i întrebă pe cei patru petrecăreți așezați acolo dacă mai doreau un gin tonic. Acceptară, iar el îi servi. Toți ochii erau ațintiți asupra lui Carol, așa că profită de ocazie ca să tragă discret perdeaua și să arunce o privire în separeu. Polițaiul gâfâia deasupra lui Mari

Santos, cu chiloții și pantalonii în vine și haina aruncată pe un colț al canapelei – exact colțul potrivit. Se vedea tocul pistolului atârnând de sub haină. Pe Felo îl trecu un fior. Era o joacă de copii să-l ia, dar se abținu. Pierduse prea mult timp întrebându-se ce să facă și totuși era mulțumit să constate că planul avea toate șansele să funcționeze, deși, surprins asupra faptului de vreun coleg sau client, probabil că ar fi trebuit să-și mărturisească, vinovat, pasiunea de *voyeur*.

Cu puțin înainte de ora patru, Felo ieșea pe ușa clubului și, ca să scape de Fermin, îi spuse că avea întâlnire cu un amic care organiza o petrecere privată la el acasă cu două fete de la un alt club (nu putea să-i spună care). Ca să fie și mai convingător, porni chiar în direcția opusă celei în care mergea de obicei, cu pasul unuia care se grăbește la o întâlnire. După colț se întoarse și o luă la fugă spre casa cântăreței, ocolind clubul pe străduța din spate. Se opri în fața ușii de la intrare și fumă două țigări una după alta, ca să se liniștească. Trecură treizeci și cinci de minute interminabile până când Carol își făcu, în fine, apariția și-l pofti sus, în apartamentul ei. Odată intrați, femeia se lipi de el și-l strânse tare în brațe. Se sărutară și începură să se pipăie cu patimă, iar ea îl trase numaidecât în dormitor și-l împinse dintr-o mișcare în pat. Felo se prăbuși cu picioarele rășchirate, ca un caraghios, și rămase acolo nemișcat în vreme ce ea se dezbrăca cu mișcări rapide: fustița strâmtă, apoi bluza, rămânând în sutien, chiloți și ciorapi cu portjartier, toate de culoare neagră; lenjerie intimă de lux. Cu aceleași mișcări rapide care trădau experiența, se aplecă asupra lui Felo, îl descheie la pantaloni și-i apucă penisul în mână. El dădu să se ridice, dar ea îl împinse înapoi și se apucă ușurel să-l lingă, deși Felo ar fi preferat să facă dragoste cu ea. Să facă dragoste? Cu obiceiul lui de a ejacula precoce, sigur ar lăsa-o gravidă. Te rog. Carol își continuă felația, apoi începu să-l masturbeze atât de violent, încât tânărul ejaculă imediat, ceea ce făcu să se simtă învins și să scoată un suspin adânc.

— Stai acolo, iubire.

Carol se întoarse îndată cu un prosop umed, cu care-i șterse cu grijă burta și pantalonii. Apoi se întinse lângă el.

— Mi-ar fi plăcut să facem dragoste.

— Avem timp berechet pentru asta. Voiam doar să știi că ești bărbatul meu, singurul meu bărbat.

— Nu trebuia să faci asta.

— Ba trebuia. Sunt a ta și poți să faci ce vrei cu mine. Sunt cățelușa ta fidelă.

Felo se ridică în cot ca s-o privească.

— Chiar sunt bărbatul tău?

— Sunt a ta, ca o prințesă salvată de prințul ei. Bărbații curajoși și hotărâți ca tine mă fac să-mi pierd mințile. Mă doresc mulți, dar numai tu îți vei risca viața pentru mine și pentru asta meriți cea mai înaltă recompensă: fidelitate în cuget și-n simțire. Nu, nimic din ce-aș putea să fac nu poate răsplăti cu adevărat ceea ce faci tu pentru mine.

— Să știi că nu vreau prea multe, dar tare mi-ar plăcea să plecăm de aici, să renunți la viața asta de noapte, să fim doi oameni normali. Eu aș merge la serviciu ca să te întrețin…

— Felo, îl întrerupse Carol punându-i un deget pe buze, Rodrigo încă se află între noi, iar atât timp cât va trăi el, eu n-am curaj să plec. M-ar găsi oriunde m-aș duce.

— Da, eu vorbeam de ce-o să fie după ce…

— Știu, dar hai să vedem cum stă treaba înainte. M-am gândit la asta și trebuie să-mi spui care ți-e planul. Sunt amanta lui; amantă cu forța, dar amantă. Poliția o să-mi pună întrebări; trebuie să mă gândesc la un alibi.

— Și eu.

— Pentru mine e simplu, pentru că tu o să-l omori aici, de față cu mine.

— Poftim?

— Da! dacă facem așa – folosi intenționat pluralul, atunci eu o să dau poliției semnalmente false, care niciodată nu i-ar face să se gândească la tine. O să le zic că totul a avut loc foarte repede, că m-am speriat, că asasinul avea o cagulă, sau cine știe ce. Și trebuie să mă ataci.

— Nu știu cum te-aș putea ataca.

— Trebuie să mă lovești tare, să pară cât mai veridică scena. E în joc viața noastră.

— Vor da vina pe Partidul Comunist.

— Cum adică pe comuniști? De ce? zise ea întorcându-se spre el.

Felo se ridică din pat. Își aprinse o țigară și, în vreme ce fuma, se gândea cât de frumoasă, cât de atrăgătoare era această femeie în desuurile ei perfecte. Doamne, își spuse într-un acces de luciditate, ce greu e să fii sclavul unei pasiuni. Își dădea seama ce putere are Carol asupra lui, cum voința lui atârnă numai și numai de a ei. Era atât de slab, că-l putea împinge la crimă. Dar nu era în stare să facă nimic.

— Carol, poate n-o să-ți placă ce auzi, dar vreau s-o știi de la mine.

— Spune-mi; între noi nu pot exista secrete.

— Sunt comunist.

Artista amuți, surprinsă. Părea că încearcă să rumege această informație. Felo se temu că făcuse o greșeală, dar ea se ridică deodată și-l strânse în brațe.

— Acum te iubesc și mai mult, dragul meu. Nu doar că-ți riști viața pentru mine, dar ești un bărbat angajat politic, cu idealuri, un altruist. Dacă e ceva ce urăsc la Rodrigo e faptul că este un călău, și știi de ce? Și tatăl meu a fost un om care-a crezut în niște idealuri. (îl strânse și mai tare.) Ia spune-mi, o să te mai ajute și alții?

Felo o strânse în brațe. Era emoționat de cuvintele ei, dar se gândea la Josep și la Teresa.

— Iartă-mă, iubitule, văd că nu poți să-mi spui, zise ea plină de înțelegere.

— Suntem mai mulți aceia care ne abatem de la linia prea nehotărâtă a Partidului, dar eu am să acționez singur, fiindcă nu vreau să-i implic. Pentru mine e o chestiune personală.

— Te înțeleg, iubitule, dar aș fi mai liniștită să știu că ai ajutoare.

Felo tăcu și artista nu insistă. Dintr-un sertar al noptierei scoase un rând de chei de la casă.

— Când o s-o faci?

— Luni fur pistolul și săptămâna viitoare cândva acționez. Nu știu când.

— O să-ți spun eu când ar fi cel mai bine.

— Am nevoie de timp.

— Îți spun cu o zi înainte, e bine?

— Suficient.

— Știu cum să-l atrag pe Rodrigo aici.

— Te rog, nu-mi mai aminti de relația ta cu Rodrigo; și-așa nu pot să mi-o scot din minte.

SoloZumo[16]. O cafenea pentru oamenii cărora le place să trăiască sănătos. E locul unde vin trei seri pe săptămână să mă văd cu Colorao, prietenul meu și fratele mai mare pe care nu l-am avut niciodată. Nu e doar un tip căruia îi place sănătatea, ci unul care e nevoit să trăiască așa din pricina unui transplant renal. Am să povestesc pe scurt cum ne-am cunoscut.

Anul 1972. Eu aveam douăzeci și doi de ani și făcusem armata ca voluntar, ca să nu mă trimită din Valencia (n-am să insist asupra mizeriilor pe care le-am avut de îndurat pe motiv că eram fiu și frate al unor comuniști). În vara acelui an participam la toate petrecerile populare care aveau loc în provincia L'Horta. Nu-mi plăceau luptele cu tauri, dar eram fascinat de curajul unor tineri cărora li se zicea „provocatorii"; erau adulați de toată lumea și-și puneau în primejdie viața fără niciun motiv, sau poate fiindcă le plăcea să se simtă admirați și recunoscuți pentru îndrăzneala lor.

Pentru aceste demonstrații se ridica o arenă de tauri mobilă, iar când unul dintre personajele sus-menționate ieșea în arenă, noi, toți ceilalți tineri, ne retrăgeam. Provocatorul ocupa în arenă colțul opus față de taur, pe care începea să-l stârnească prin toate metodele posibile. Atunci când taurul, furios, se năpustea spre el, provocatorul, cu mare agilitate, îl ocolea sau sărea peste el, în partea cealaltă. Un spectacol senzațional, care se termina cu furtuni de aplauze, în vreme ce eroul zilei făcea plecăciuni peste plecăciuni.

Într-o sâmbătă din vara lui 1972 mă aflam în satul Paiporta, unde se zvonise că aveau să apară câțiva astfel de provocatori și, într-adevăr, apărură doi. Pe primul, taurul îl prinsese la înghesuială și fu nevoie de vreo douăzeci sau douăzeci și cinci de tineri ca să-i distragă atenția, iar provocatorul fu transportat la spital, cu o rană adâncă în coapsa dreaptă. Al doilea însă, se descurcă de minune și vreo jumătate de oră după el nu mai apărură alții. Fiara avea niște coarne mari și ascuțite. Era un taur uriaș, și deja ne gândeam că nimeni nu va mai avea curaj să-l provoace. Deodată apăru un puștan blond, cu pielea albă, care strigă să fie lăsat singur cu animalul. Din mulțime se auziră murmure și câteva aplauze timide de încurajare.

Lumea se bucura că apăruse altcineva, mai ales după incidentul nefericit cu primul individ. Taurul era în partea opusă a arenei, iar băiatul profită de asta ca să se întoarcă spre loja unde ședeau reprezentanții autorităților. *Asta e pentru dumneavoastră,* zise, adresându-se unui sergent al Gărzii Civile. *Mulțumesc, ñacáule,* îi răspunse sergentul ridicându-se în picioare. Apoi se așeză, foarte mulțumit.

Colorao era în ținuta lui obișnuită: blugi, tricou sau cămașă și adidași. Foarte sigur pe el, strigă să se facă liniște. Se lăsă o tăcere mormântală. Atunci Colorao îngenunche și scoase un strigăt pe care și un surd din naștere l-ar fi putut auzi. Animalul privi spre el, fără să se miște. Pe mă-ta care te-a făcut! urlă iar puștanul, care se țâra în genunchi spre taur, gesticulând cu brațele și strigând. Apoi se opri. Eram convinși că e nebun de legat. Primarul încercă să pună capăt acestui spectacol, dar sergentul îl opri: *„Tipul are un tupeu de zile mari."* Sunt convins că avea. Aici sunt! Uite-mă! țipa Colorao bătându-se cu pumnul în piept. Era cam la cincisprezece metri de fiară, foarte puțin, ne temeam că nu va mai avea timp s-o șteargă din fața taurului furios. Surpriză: nici n-avea de gând! Când era aproape să fie călcat în picioare, s-a aruncat cu o rotire din mijloc întâi spre stânga, apoi spre dreapta, printre picioarele taurului. A scăpat nevătămat, doar că, în trecere, a primit o copită în coaste, nimica toată, o vânătaie. Nu mai văzusem așa ceva și nimeni nu mai văzuse. Publicul era în picioare, urlând, aclamându-l. Lui Colorao nici că-i păsa. Cu pas măsurat, se îndreptă spre loja autorităților (care erau în delir). Cam la cinci metri distanță se opri, își desfăcu cămașa și scoase un drapel pe care-l flutură spre lojă, apoi spre public. Pe drapel scria „Amnistie!". Se produse un moment de confuzie, în care unii aplaudau, iar alții amuțiseră, mai ales că sergentul începuse să strige „Prindeți-l!". L-am văzut atunci pe Colorao alergând spre taur, pe care-l provocă a doua oară. Știam pe unde ies provocatorii din arenă, așa că am dat fuga afară, mi-am luat motoreta și-am ajuns numaidecât la poartă. Era acolo, l-am strigat. Ezita, dar s-a urcat imediat în spatele meu când din arenă au ieșit doi polițai cu pistoale.

Ce credeai? i-am zis. N-am încredere nici în bunul Dumnezeu. Deci, ai venit. N-aveam altceva mai bun de făcut. Provoci un

monstru de patru sute de kile și te sperii de doi polițai leșinați? Ăia au pistoale. Trag un foc în aer, pac, cade cineva mort. Așa era. Pe vremea aceea, polițiștii aveau o țintă formidabilă. Nu m-am oprit până la Benetusser. Acolo ne-am așezat lângă zidul cimitirului și-am fumat o țigară. Frate, i-am zis, ce tare ai fost! Ai mai făcut asta? Nu, a zis, și și-a frecat vânătaia. A fost prima și ultima oară. Toreadorii primesc o grămadă de bani și tu… Ce i-am făcut sergentului ăluia nu se poate socoti în bani. Ești de stânga? Dacă întrebi asta pentru că te-am ajutat, nu. Mă bucur, zise și continuă: urăsc stânga, pe comuniști, forțele de opoziție, dictatura și toate căcaturile astea. Mă bucur să aud asta, eu sunt Robert. I-am întins mâna: cred c-o să ne înțelegem.

Fac pe ea de patrie, mi-a zis, ca să-ți fie clar. Patria mea, patria ta, patria mă-sii. Îmi pare rău că nu pot face pe toate patriile de pe pământul ăsta! Norocul meu că nu era unul din ăia care se declară cetățeni ai lumii întregi. Atunci făceam eu pe nasul lui de prost. Cetățean al lumii? Care lume? Lumea întâi, lumea a doua, lumea a treia? Auzi, eu doar te-am ajutat. Îmi zâmbește cu recunoștință. N-o lua și tu în nume personal. Îți mulțumesc, dar voiam să știi cum stăm. Fraierii care mă aplaudă cred că pentru ei o fac. Știi că dai impresia c-ai fi anarhist, îi atrag atenția. Anarhist? Să n-aud de ceata aia de fraieri triști. Ții cu vreun partid? Da, nu ți-ai dat seama? Partidul Colorao/ forța de Comando. Câți sunteți în partidul ăsta? Doi, cu tine.

Nu știam unde mă va conduce această aventură și nici nu-mi păsa. Mă simțeam de parcă providența mi-ar fi dăruit o clonă: un om care simțea la fel ca mine, poate trecuse prin ce trecusem și eu, dar nu, mă înșelam. Colorao nu avusese deloc o viață care să-l împingă la cinism și autodistrugere; eu da. Și totuși, era un rebel din naștere, de parc-ar fi avut în creier un resort (de mărimea unei boabe de mazăre, trebuie să precizez asta) pe care nu și-l putea controla. De ce ai scos steagul ăla cu mesaje antiregim? Am vrut să-l fac de râs pe sergent și să-l enervez. Nimeni n-ar trebui să fie vreodată închis pentru ceea ce gândește. Nu crezi? Hopa, ai idei politice! E o idee pragmatică, mi-a răspuns. Când or veni ăia din opoziție la putere or să mă bage la pârnaie. Câți ani ai? m-a întrebat. Douăzeci și doi. Eu am treizeci. N-aș fi zis. Mă țin în formă ăștia din Garda Civilă. Oricum, nu e mare

diferență de vârstă între noi, doar că eu am mai umblat prin lume și-am văzut și alte națiii conduse de dictatori, unde oamenii trăiesc în mizerie și-n sărăcie. Pe urmă am văzut țări democratice, unde era tot aceeași mizerie. Cred că înțeleg ce vrei să spui. Nu e greu. Ai de gând să repari nedreptatea? Eu? Nu cred că există vreo soluție. Săracii sunt niște nenorociți. Ajută-i să se îmbogățească și-o să vezi. Dar trebuie să existe săraci, ca să aibă ăia de se cred salvatorii lor pe cine salva. Sistemul democratic e o greșeală. N-are alternative. Toate ideologiile colcăie acolo. Auzi, l-am certat, prea multă teorie. Dacă vrei să întoarcem lumea cu fundu-n sus, hai s-o facem. Dar nu mă bate la cap. Acum unde te mai dai în spectacol? La Foios. Și ce scrie pe drapel? „S-o ia naiba de biserică." E păcat că noi n-avem decât catolici, mi-a zis. Lasă, altfel nu ți-ar fi încăput toate pe drapel.

Făcea pe ea de patrie, de democrație, de dictatură… Nu înțelegeam dacă era vorba de nihilism, de fanfaronadă sau de prostie. Dar mi-era simpatic. Ce lucrezi? Nimic. Un pungaș, m-am gândit. Așa părea, iar opiniile pe care le exprimase se potriveau cu acest profil. Mai înainte ceruse amnistie. Stai calm, nu sunt un delincvent, îmi zise de parcă aș fi avut capul transparent și mi-ar fi putut citi gândurile. La douăzeci și unu de ani am primit o moștenire de pe urma părinților mei. Așa devreme? Au murit într-un accident de mașină când aveam șaisprezece ani; m-a crescut bunica. Era foarte bătrână, săraca, iar când aveam eu douăzeci și unu de ani, a murit și-am moștenit eu tot. Am vândut toate proprietățile și-am umblat prin lume cu banii, până anul trecut. Vorbesc patru limbi. Adică ai păpat toți banii? Nu, am mai pus și deoparte. Cu alte cuvinte, ești copil de bogătași. Din clasa moșierilor, sublinie. Și-atunci, cum de ești așa de cinic? Ia de vezi și tu lumea și mai vorbim. Plimbă-te prin nordul Europei, să vezi ce frumos și curat e totul acolo. Dar cum zgârii nițel cu unghia, dai de niște idei naziste de toată frumusețea. Urăsc ipocrizia. Acum e rândul tău.

Chiar dacă nu-mi place să-mi povestesc viața, lui i-am povestit-o de-a fir a păr. Mi-a luat aproape un pachet de țigări să termin. Era o noapte de vară magnifică, și simțeam că aceste confidențe pe care ni le făceam ne transformau în prieteni vechi, deja. Mă cheamă Miquel Ortolá, sau Miki, zise el.

Așa am ajuns eu picadorul lui Colorao, cum se zice în argoul luptelor de tauri. Eu aduceam motoreta mea Vespa, el curajul și ingeniozitatea care-l caracterizau. Am umblat prin toate satele din zonă. Ajunsese celebru, avea un fan club care, înainte de fiecare acțiune, derula un steag pe care scria „Trăiască Colorao" și pe care-l ascundeau înainte să fie văzut de autorități. Uneori venirea lui era așteptată, așa că ocoleam locul acela. După o vreme (incidentul cu acel sergent din Paiporta fusese doar începutul), Garda Civilă era mereu pe urmele lui. Într-un sat, nu mai știu care, a apărut în arenă să provoace taurul și pe urmele lui au sărit imediat doi copoi. Nu prea aveau cum să se apropie de el, fiindcă se ascunsese după taur și de acolo le făcea semne să vină spre el. Râsetele publicului l-au determinat pe caporalul de serviciu să-și cheme oamenii înapoi din arenă. În acea zi, drapelul era dedicat fetei care fusese încoronată regina satului, iar pe el scria: „Pionul s-o apere pe Regină."[17]

Auzi, la tine în sat când se țin sărbătorile astea? m-a întrebat într-o dimineață când ne luam micul dejun la Carl, un bar non-stop care ținea de o benzinărie. În septembrie, dar nu se face arenă de tauri. La noi e altă modă: se dă drumul taurului să alerge pe străzi noaptea, cu flăcări în cap ca să fie văzut. N-a răspuns, dar în septembrie m-a anunțat că avea de gând să provoace taurul. Ai grijă, că are flăcări în coarne. Era ceva nou; nu mai făcuse asta niciodată. Mi-a zis că n-are nevoie de mine; taurul fuge pe străzi, deci are loc să scape, la o adică. I-am dat totuși un punct de întâlnire, în caz că avea nevoie (atunci deja nu mai aveam Vespa, aveam o motocicletă Montesa). Și-a ales strada mare, care era plină de oameni, adăpostiți după garduri de lemn. N-a fost ușor să i se facă loc; oamenii nu erau obișnuiți cu provocatori la astfel de evenimente, în general toată lumea fuge după taur. Ajutat de voluntarii care i-au adus taurul aproape, Colorao a început să-l provoace, dar animalul era zăpăcit de atâta lume. Colorao a țâșnit în fugă spre el, ca să-l determine să atace, iar când taurul s-a năpustit asupra lui, pur și simplu și-a luat avânt și-a sărit pe deasupra animalului în partea cealaltă, teafăr și nevătămat. Toată lumea l-a aclamat și l-a aplaudat, taurul și-a continuat cursa, iar Colorao, când s-a văzut în centrul atenției, a scos din sân un

drapel alb și l-a fluturat spre public. Pe el scria cu litere mari, negre: „Amintiți-vă de Josep Baixauli.”

12

Josep nu reuși s-o vadă pe Adelaida după slujba de duminică, deoarece domnul Botet convocase o repetiție generală, dat fiind că la repetițiile din timpul săptămânii nu participa toată lumea din pricina programului de lucru și a orelor suplimentare plătite. După slujbă, Sebastian Piñol îl așteptă pe preot așezat pe o bancă. Don Francisco ieși din biserică și veni să se așeze lângă el.

— Vrei să te confesezi?

— Nu, vreau să vorbim.

— Pari îngrijorat. Ceva probleme cu băiatul?

Don Francisco nu știa mare lucru despre Joan, care de trei ani nu mai călcase pe la biserică.

— Probleme la serviciu. Poate ai auzit că a fost asasinată Virgínia Lafont.

— Da, oribilă poveste. Îi cunosc familia.

— Din cauza familiei am probleme. Guvernatorul stă pe capul meu să rezolv cazul cât mai repede.

— Sebastian, e și normal. Este o familie catolică foarte influentă.

— Dar îmi dau toată silința și sunt conștient că unele cazuri sunt mai grele ca altele. Dar pentru mine toate sunt la fel de importante și faptul că mi se cere să-l tratez pe acesta ca fiind o prioritate îmi pune mari probleme de conștiință.

— Peste tot se lucrează cu priorități.

— Francisco, la mine nu e așa. Poliția e în slujba tuturor cetățenilor, nu doar în slujba celor bogați. Mie mi s-a dat o săptămână să-i dau de capăt afacerii ăsteia, iar dacă nu reușesc, o preiau cei din Brigada Politico-Socială. Ai auzit de ei?

— Nu prea. Știu că sunt axați pe activitățile subversive.

— Da, pe care le reprimă prin metode originale. Vicente Rodrigo, șeful Brigăzii, are reputația că-și torturează prizonierii.

— Nu te înțeleg, fiule… un creștin ca tine are milă de comuniști? Ți-e milă de cei care ne-au ars bisericile, de cei care au asasinat atâția

catolici? Cum să-i tratăm cu mănuși când ei au făcut atâtea rele? Doar știi prea bine că nici familia ta n-a fost scutită de crimele lor.

— Așadar, dumneata crezi că primejdia ne vine de la comuniști?

— Nu-i vedem, dar sunt printre noi. Tu nu te bucuri de pacea și ordinea care domnesc acum în țară?

— Eu mă întreb cât de creștinesc este să menții pacea și ordinea în țară prin tortură. Știu prea bine că există situații și situații, dar, totuși, nu mai suntem în război.

— Nu-i așa. Trebuie să fim fermi, dacă nu vrem ca istoria să se repete. Poate ai uitat prin ce-am trecut…

— Oare nu este iertarea o valoare creștină în care credem cu toții și pe care o promovăm? Înțeleg ca cei care complotează împotriva regimului să fie arestați, dar nu torturați și uciși.

— Fiule, oamenii aceștia nu înțeleg altă limbă. Nu mai crede și tu orbește în dogme. Aici e care pe care: dacă nu-i stârpim noi, ne omoară ei. Avem datoria să păstrăm ordinea și pacea în țară; le-o datorăm martirilor care și-au dat viața în război! Tu crezi în biserică?

— Sigur că da.

— Biserica îl susține necondiționat pe generalissimul Franco. Ne-a salvat și avem încredere în el să ne conducă țara cu un braț de fier. Dacă brațul se înmoaie, cădem din nou în haos și-n anarhie. În război se întâmplă multe nedreptăți, iar noi suntem încă în război contra comuniștilor. Gândește-te dacă e mai bine să fie torturați câțiva disidenți sau să-și piardă viața milioane de martiri? Catolicii sunt prigoniți și uciși în toate țările comuniste; liderii lor spun despre noi că suntem opiu pentru popor și caută să ne extermine. Dumnezeule mare, Sebastián, chiar e nevoie să-ți repet toate astea? Hai, revino-ți, a fost doar un moment de slăbiciune. Te cunosc, fiule, și știu că ești un bun creștin, iar îndoieli avem cu toții. Dar nu uita că noi am câștigat războiul pentru că i-am redat țării noastre demnitatea de țară creștină.

— Nu uit.

Comisarul se ridică, iar don Francisco îl conduse de braț până la poartă, asigurându-l că va fi acolo să-l asculte oricând va avea nevoie. Înainte de a ieși, Piñol îi strânse mâna, afișând un zâmbet forțat care părea să spună „m-ai convins”. Preotul îl rugă să-i

transmită și lui Joan că voia să stea de vorbă cu el, iar comisarul îi răspunse că așa va face.

Piñol porni pe stradă cu capul în pământ, pierzându-se în mulțimea de oameni care ieșeau de la slujbă. Asasinat, tortură, exterminare… cuvintele acestea nu-i dădeau pace. Ce legătură aveau ele cu dogma creștină? De unde atâta ură, când războiul se terminase de mult? Această discuție îi revelase o față cu totul nouă a părintelui, de la care aștepta înțelegere, consolare, poate chiar compătimire și nu o virulență ca aceea care tocmai îi fusese servită. Poate că și alți catolici gândeau la fel ca el? Piñol avea îndoieli în continuare, dar nu mai avea cui să le mărturisească. Cum să aștepți pace sufletească de la un om care în inima lui era încă în război?

Comisarul întoarse capul, auzind un claxon prelung. Leire îi făcea semne cu mâna din mașină. Se apropie de el, urmărit de privirile câtorva enoriași care stăteau la taclale în fața bisericii. Cum nu avea relații apropiate cu nimeni, deși se saluta cu toți, niciunul dintre ei nu știa cu ce se ocupă. În mașină, pe bancheta din spate, ședea Bilă. Comisarul se sui pe locul din dreapta.

— Avem o veste bună, zise Leire.

— Am pus laba pe pungaș, se făli Bilă.

— Unde? întrebă comisarul.

— Într-o casă, pe câmp, spre Rafelbunyol.

— Hai să stăm de vorbă cu el, porunci Piñol.

În scurtă vreme, mașina opri în fața unei ferme care părea nelocuită, însă se dovedi a fi chiar locul unde Bilă își ținea faimoasele cursuri. Era dărăpănată, dar avea câteva scaune, o masă, un frigider ruginit și-un veceu fără ușă. În centru trona celebrul manechin cu clopoței. Bărbatul care-i aștepta acolo avea vreo cincizeci de ani și fuma nervos, așezat pe un scaun. La vederea comisarului, se ridică plin de respect.

— Vi-l prezint pe amicul meu, zise Bilă.

— Cum te cheamă?

— Să zicem că mă cheamă Scobitoare.

— Să zicem.

— Scobitoare, povestește-i lui dom' comisar despre Musiú.

— Cine e Musiú? întrebă Piñol.

— Un hoț de mare clasă, îi răspunse Leire. Te ascultăm.

Se așezară toți, iar Scobitoare își aprinse altă țigară. Bilă scoase câteva beri din frigider. Comisarului nu-i prea ardea de băut bere, dar acceptă, ca să nu strice atmosfera.

— Domnule comisar, eu i-am furat femeii ăleia cheile și portofelul, dar dacă știam…

— Cum ai dat de Musiú?

— Luase legătura cu un tovarăș de-al meu din Madrid să-i facă treaba, dar ăla era ocupat și m-a trimis pe mine. Bineînțeles c-am împărțit profitul și urma să împărțim și banii pe care i-am fi luat prin șantaj…

— Ce șantaj?

— Ne făcurerăm noi un plan. Musiú nu știa cum arată tipul din Madrid, așa că eu urma să mă prezint în locul ăluia, să-i fac treaba, să iau banii și pe urmă să-l urmăresc pe Musiú până acasă, ca să aflu unde stă. Pe urmă pândeam să apară ceva în ziare despre lovitură și-a doua zi eram la ușa lui să-i cer un comision.

— E așa ușor să șantajezi un profesionist de talia lui?

— Nu, omul a fost meseriaș. Nu ne-am văzut decât cinci minute, într-o cafenea. I-am dat cheile, mi-a dat banii și, fiindcă știam că o să se deghizeze ca să nu-l pot recunoaște, m-am uitat cu atenție la pantalonii lui și la pantofi. Cafeneaua aia are o ușă de care nu știe mai nimeni și mi-am închipuit că o să iasă pe-acolo, fiindcă fusesem înainte în recunoaștere. Așa că m-am ascuns să-l văd când iese și bineînțeles că nu mai avea nici ochelari, nici mustață, dar l-am recunoscut după pantaloni și pantofi. Avea o pungă în mână. L-am urmărit până acasă.

— De ce îi zici Musiú?

— Așa i se zice, interveni Bilă. Scobitoare, când a citit în ziar că s-a comis o spargere și-a murit o femeie, a venit imediat la mine.

— Când ai aflat?

— Ieri, la prânz. Mi-era frică, jur. Nu vreau să fiu acuzat de ceva ce n-am făcut, așa că prefer să mărturisesc.

— Indirect, ești vinovat, zise Leire acuzator.

— Cum era să știu eu…

— Auzi, de unde-l cunoști pe Musiú? îl întrerupse comisarul, întorcându-se spre Bilă.

— Mai demult era și el hoț de buzunare.

— Păi, și de ce-a mai avut nevoie de Scobitoare?

— Fiindcă era un nepricopsit. Eu îl știam doar din vedere; era ajutorul unui tovarăș de-al meu. Acum câțiva ani, când ne întâlneam noi într-un bar din Mestalla ca să ne împărțim zonele, Musiú era ăla care stătea de șase. Ieri seară ne-am postat vizavi de casa lui, și când mi l-a arătat Scobitoare, l-am recunoscut imediat. De aia i-am și dat telefon domnului Leire.

— Am pus doi agenți de pază să supravegheze clădirea, zise Leire.

— Domnule comisar, zise Scobitoare pe un ton plângăreț, sper că ajutorul meu va fi luat în considerare.

— Mi-ai dat înapoi portofelul?

— Ah, scuzele mele, mi-a ieșit din minte, zise hoțul extrăgându-l dintr-un buzunar al pantalonilor. Am luat țeapă, baba n-avea mare lucru.

— Înăuntru e tot? întrebă Leire apucând portofelul.

— Ei, acum, lipsesc niște bani, dar nu mulți.

— Cât să bei un șpriț, completă Bilă.

— Nu mă interesează, mergeți cu mine la comisariat, zise Piñol. Nu sunteți arestați, dar vreau să-l identificați pe acest Musiú.

Se ridică, dar Bilă îl opri:

— Auziți, vreau să facem o înțelegere.

— Ascult.

— Eu m-am ținut de cuvânt și v-am ajutat, venim să-l identificăm pe Musiú, dar pe urmă nu vrem să mai avem de-a face cu asta.

— În regulă; ne-am înțeles.

În duminica aceea, contrar obiceiului său, Vicente Rodrigo rămăsese în oraș și, în calitate de șef al Brigăzii Politico-Sociale, convocă la Prefectură o ședință pentru a stabili strategia de urmat pe parcursul apropiatei adunări studențești – care fusese planificată pentru marți dimineața, la ora 11-, mai ales că se așteptau manifestații spontane în diverse puncte ale orașului, conform informațiilor primite de la un agent infiltrat în mediul universitar.

Intrând în curtea Prefecturii în acea zi, comisarul Piñol, Bilă și Scobitoare observară o agitație neobișnuită. Leire plecase deja să-l ridice pe Musiú.

Piñol îi plasă pe cei doi pungași în biroul alăturat și se așeză la biroul lui să parcurgă informațiile despre spărgătorii profesioniști pe care le primise de la biroul Interpolului din Madrid. Pe lista trimisă de Interpol nu figura niciun individ cu numele de Musiú, deși la o privire mai atentă, comisarul observă că un anume Antonio Mayans fusese condamnat la trei ani de închisoare în Franța. Se ridică să-l caute în arhivă, dar nu avea nicio fișă cu acest nume acolo. Îi trecu prin cap să-l sune pe Adrián Soler, dar apoi renunță. Dacă mai erau și alții implicați, nu avea rost să dea publicității niciun nume. Avea să-i transmită niște informații *off the record* după ce-l interoga pe suspect.

Musiú apăru însoțit de Leire și de doi agenți, cărora comisarul le porunci să aștepte pe hol. Înainte de a-i cere să se așeze, Piñol trecu în revistă aspectul fizic al numitului Antonio Mayans: un metru nouăzeci, slab… datele corespundeau cu individul care se afla în fața lui.

— Numele, vă rog.

— Antonio Mayans Calve.

— Zis Musiú?

Tăcere.

— Ți se mai spune și Musiú? repetă comisarul netezindu-și mustața.

— Ba.

— Ai făcut trei ani de închisoare în Franța?

— Da, răspunse liniștit Musiú.

— Recunoști că ai ucis-o pe Virgínia Lafont?

— Nu.

— Recunoști că ai spart și jefuit apartamentul victimei?

— Nu. M-am lăsat de meserie de când m-am întors din Franța. Dar am citit în ziare de cazul ăsta.

— Atunci, de ce ai cerut unui pungaș din Madrid să-ți facă rost de cheile de la ușa de la intrarea în clădire?

— Nu cunosc niciun pungaș de aici sau din Madrid.

— Ascultă-mă, cred că e posibil să n-o fi omorât tu pe Virgínia, dar cu siguranță i-ai luat bijuteriile.

— Percheziționați-mi apartamentul.

— Avem timp berechet pentru asta.

Comisarul se ridică și-i făcu un semn din cap lui Leire, care ieși și se întoarse cu cei doi hoți de buzunare. Musiú îi privi cu indiferență. Piñol se uită la Scobitoare:

— Aceasta este persoana care te-a contractat?

— Da. Mi-a dat bani ca să fur cheile din poșeta unei cucoane.

— Nu l-am văzut niciodată pe tipul ăsta, declară Musiú la fel de calm.

Scobitoare povesti cu lux de amănunte cum decursese operațiunea, aminti ziua, ora, cafeneaua la care se întâlniseră și cum, odată încheiată treaba, îl urmărise pe Musiú până acasă.

— Nici pe Bilă nu-l știi?

— Nu.

Comisarul se uită la Bilă.

— Eu te știu, zise Bilă. Îi țineai de șase Mușchiulosului.

— Probabil că nici pe Mușchiulos nu-l știi, zise Piñol.

— Care Mușchiulos? se interesă Musiú, nemulțumit.

— Puteți pleca.

Scobitoare și Bilă ieșiră, iar Leire închise ușa în urma lor.

— Antonio Mayans Calve, ești acuzat că ai jefuit-o și ucis-o pe Virgínia Lafont.

Musiú oftă:

— Aveți să-mi dați o țigară?

Leire îi dădu una. Și-o aprinse și trase din ea cu gesturi măsurate, urmărind rotocoalele de fum cu privirea.

— Nu am omorât-o pe Virgínia Lafont, dar încercam s-o jefuiesc chiar în noaptea când a fost asasinată. Eu l-am tocmit pe pungaș și e adevărat că am intrat în apartament pe fereastra de la baie. Totul fusese aranjat până în cel mai mic detaliu, dar când eram în dormitorul ei, am auzit voci și m-am ascuns sub pat.

Musiú tăcu, trăgând în continuare din țigară.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Leire.

— A venit acasă mai devreme. Era cu logodnicul ei și se certau foarte aprins.

— De ce crezi că logodnicul ei era cu ea?

— Îi reproșa că-l înșală cu profesorul de tenis. S-au certat o grămadă, până când am auzit un zgomot înfundat. Cinci minute mai târziu, a apărut în dormitor logodnicul, care plângea. S-a apucat să răvășească tot, a scos afară sertarele și-a luat toate bijuteriile cu el.

— Unde erau bijuteriile?

— În fundul dublu al ultimului sertar din stânga, în șifonier. Mi-am închipuit că voia facă să pară un jaf.

— L-ai putea recunoaște pe logodnic?

— Nu. L-am văzut doar de la brâu în jos. Avea mocasini maro, șosete negre și pantaloni… se gândi o clipă. Cred că erau tot maro, dar mai deschiși. A plecat imediat și-am șters-o și eu după un sfert de oră.

— De ce ai ales-o tocmai pe Virgínia Lafont?

— O văzusem la clubul de tenis și știam că e bogată.

— Și pe logodnicul ei nu l-ai văzut niciodată?

— Nu, minți Musiú.

— E ciudat, zise Leire. De obicei, femeile își etalează bijuteriile la întruniri sociale, iar acolo trebuia să fie însoțită de logodnic.

— N-am fost la astfel de întâlniri. Nici nu era nevoie, pentru că Virgínia purta bijuterii scumpe în fiecare zi. Știam că e fată de bogătași, așa că nu trebuia decât să-mi închipui ce alte valori mai ascunde prin casă.

— Ne minți, se încruntă comisarul.

— Acum v-aș da bijuteriile, dacă le-aș avea. Mai bine să fiu condamnat ca hoț decât ca asasin. Dacă vă uitați în fișa mea o să vedeți acolo că niciodată n-am făcut uz de violență.

— Dar poate că Virgínia te-a surprins asupra faptului, tu te-ai speriat, ai împins-o, s-a lovit cu capul de masă…

— Iubitul ei a omorât-o. Fără să vrea, dar el a fost.

— De ce nu ne-ai zis asta de la bun început?

— Ar fi fost cuvântul unui hoț contra cuvântului unui bogătaș.

— Mi se pare ciudat că ai rămas în Valencia, în condițiile astea.

— A fost o greșeală, într-adevăr, dar eram convins că n-aveți cum să dați de pungașul ăla. Oricum, nu pricep cum l-ați găsit, fiindcă l-am adus special de la Madrid.

— N-ai vorbit cu el înainte să dea lovitura?

— Ba da, la telefon.

— Nu-l cunoșteai?

— Nu, era recomandat de niște prieteni. L-am cunoscut când i-am dat banii. E mai bine să nu te știi cu omul, altfel încearcă să te șantajeze.

— Așadar, ai dat de el prin altcineva.

— Da, dar eram sigur că va fi de încredere.

— Ești așa de naiv încât ai încredere în lumea interlopă?

— Poate n-o să mă credeți, dar există o frăție de breaslă, iar pungașii ăștia mărunți și amărâți sunt cei mai periculoși, de-aia mi-am luat măsuri și mi-am adus om de-afară. Pe aici sunt unii care sunt informatori ai poliției. (Ceru o altă țigară.) Mi s-a părut o idee bună să fac rost de chei, ca să nu mă apuc să sparg ușa în văzul lumii, mai ales că mi-ar fi luat ceva timp și locul ăla e în centru. Acum, serios, comisare, dacă dădeam spargerea, furam giuvaerurile și mă mai trezeam și cu moarta pe cap, nu crezi c-aș fi șters-o până acum?

— Nu, nu cred.

— Nici eu n-aș fi plecat, interveni Leire, fiindcă numai de-aici poți să fii la curent cu desfășurarea anchetei. Ca să nu mai spunem că ar fi fost suspect să fugi așa, deodată. Nu uita că ești în baza de infractori a Interpolului.

— Și-acum ce o să-mi faceți? întrebă Musiú.

— Mâine îl vom convoca pe logodnicul Virginiei, care va fi acuzat de furt din locuință și de asasinat. Dumneata, conform legii, vei petrece șaptezeci și două de ore în arest.

Musiú pufni, supărat.

— Puteți să-mi aduceți un pachet de Marlboro? întrebă el uitându-se la Leire. Tutunul ăsta ieftin nu-mi place.

13

Vestea morții bărbatului ei o năucise pe doamna Ines, azvârlind-o într-o stare de apatie. Făcea totul cu indiferență și abia dacă mai deschidea gura. Încercările lui Josep și-ale lui Robert de a o consola fură în zadar, iar plimbările pe care le făcea seara împreună cu familia Puig nu păreau să-i placă în mod deosebit. Josep și Robert se înțeleseră să n-o lase singură niciodată și instituiră tradiția prânzului de duminică acasă, pentru a crea senzația unei familii unite. Matilde îi cerea ajutorul la prepararea orezului, iar masa decurgea în armonie, cu discuții despre lucruri mărunte și anecdote menite să-i mute gândul de la tragedia pe care o suferise. Însă temele de discuție se sfârșiră la un moment dat, și atunci domnul Puig avu ideea s-o încurajeze să meargă la cinema. Nu era departe, doar trebuia să meargă pe jos până în La Torre, apoi cu tramvaiul până-n centru. Era o ocazie excelentă să vadă cum s-a mai schimbat Valencia în cei trei ani care trecuseră de la ultimul concert la care asistase și ea, pe Arena de Tauri din oraș. Nu avea chef, se scuzase femeia, care se simțea în doliu.

Familia lui Felo trăia momente de bucurie. Îndoielile pe care le avuseseră cu privire la plecarea în Germania și temerile că mama nu va primi bine vestea se transformaseră acum, cu o zi înainte de plecare, în bucurie și emoția unui nou început. Era o duminică splendidă, iar membrii familiei sărbătoreau plecarea adunați în jurul mesei de prânz, stropită cu o sticlă de vin bun. Mama își făcuse bagajele și aranjase casa, ca s-o lase în bună regulă următorului chiriaș. Era fericită, cu toate că inima îi plângea pentru fiul pe care îl lăsa în urmă. Încercă să-l lămurească să vină cât mai curând la ei, promițându-i că fratele lui îi va găsi ceva de lucru. Orice ar face acolo va câștiga mai bine ca aici, ca să nu mai vorbim de faptul că o nouă limbă străină învățată i-ar deschide alte porți aici, dacă s-ar decide să se întoarcă. Răspunsul lui Felo fu că detestă clima rece și că nici într-o sută de ani n-ar fi în stare să învețe germana. Mă mir că reușesc să se înțeleagă între ei, glumea el. Mamei îi curgeau lacrimile, dar era

doar o stare de melancolie trecătoare. La insistențele ei, Felo îi promise că-i va scrie săptămânal și-i mai făcu și alte promisiuni, numai s-o știe liniștită. După ce-l puse să promită o mulțime de lucruri, mama îi mai ceru un singur lucru: să-și facă un rost și să-și găsească și el o fată. Mă străduiesc, mamă.

Familia Teresei era adunată la prânz la restaurantul din grădinile Vivers, iar tema principală a întâlnirii o constituia nunta surorii ei. Bunicii voiau să știe dacă cuplul se gândea deja la moștenitori, pe veri îi interesa să afle ce planuri au pentru luna de miere (încă nu se gândiseră, dar aveau în cap câteva orașe europene pe care le-ar fi plăcut să le viziteze). Părinții le aleseseră deja mobila – o surpriză pentru tineri, care nu mai aveau cum să protesteze. Teresa se plictisea, ca de obicei, dar se prefăcu interesată ca să nu atragă atenția asupra ei, și o întrebă pe viitoarea mireasă dacă își alesese deja rochia. Desigur, îi răspunse sora ei, dăduse comandă la cel mai bun croitor din Valencia. Apoi se ridică și îi șopti Teresei ceva la ureche, iar ea se înroși toată. Familia ardea de nerăbdare să afle ce îi spusese, așa că sora ei anunță cu glas tare că Teresa avea să prindă buchetul. Fata nu mai știa unde să privească și ce să spună. Murmură un „mulțumesc" aproape neauzit și profită de momentul desertului ca să se scuze și să plece, pretextând, ca întotdeauna, presiunea examenelor. Bunica își exprimă nemulțumirea, dar bunicul o potoli, arătându-se foarte mândru de nepoata lui atât de silitoare. Teresa depuse câte un pupic pe obrazul fiecăruia, apoi plecă. Pe drumul spre Torres de Serrans fumă două țigări. Avea întâlnire cu amicul Alfons, care fu bucuros să o vadă și îi comunică cu mare mândrie că marți, la orele unsprezece dimineața, în Aula Mare a Universității urma să aibă loc mult așteptata întâlnire. Vestea circula deocamdată din gură în gură, dar luni aveau de gând să lipească afișe prin facultăți. Teresa se prefăcu entuziasmată. Alfons era foarte încântat. I se părea că mai are puțin și o cucerește!

La ora cinci fix, Josep se afla deja pe banca de sub copacii de pe bulevard. Adelaida apăru și ea cu trei minute întârziere, grăbită, aprinsă la față și foarte dornică să-l vadă. De câteva zile nu comunicau decât prin cocoloașe de hârtie pe care ea i le arunca de la fereastra apartamentului familiei Pujalte; cam puțin pentru o tânără

ce număra ceasurile petrecute departe de iubitul ei de care era tot mai îndrăgostită. Se îmbrățișară cu patimă, fără să le pese de privirile insistente ale trecătorilor. Se sărutară pe buze și pe obraji, cuprinși de emoție, ca și cum aceste trei zile pe care le petrecuseră departe i-ar fi făcut să-și dea seama și mai mult câtă nevoie aveau unul de celălalt. Porniră în josul străzii, îmbrățișați.

— Josep, mă tem că numai domnul Pujalte o să scoată câinele la plimbare de acum înainte.

— Nu cred; o să se plictisească el odată și odată, mai ales dacă nu-i plac animalele. Tot certat cu doamna e?

— Vorbesc între ei, dar sunt foarte distanți.

— Ei, le trece în câteva zile. Poate o să-l lase în pace doamna și ne vom putea vedea și noi ca înainte.

— Sper, pentru că zilele sunt așa de lungi fără tine!

— Vrei să mergem la film?

— Trebuie să fiu înapoi la ora nouă.

— Și ce dacă?

— N-o să putem vedea un film întreg.

— Nu contează, nu mă interesează filmul. Vreau doar să fiu singur cu tine și să te țin în brațe.

— Și eu la fel.

— Hai să intrăm în primul cinematograf care ne iese în cale.

Adelaida era așa de fericită, că nu mai dădea drumul mâinii lui Josep. Și ce dacă cineva de pe bulevard ar fi putut-o recunoaște ca fiind slujnica familiei Pujalte? Era o ocazie bună să își anunțe logodna. Oare trebuia să se rușineze că are și ea un iubit? Nu era firesc la vârsta ei? Dacă se lega cineva de ea, îl va prezenta pe Josep și le va explica situația. Și ei fuseseră tineri și îndrăgostiți. Nu avea și ea dreptul? Chiar dacă Josep era un băiat simplu, era harnic. Poate că trebuia să le fi spus mai demult de el și să le fi cerut mai multe ore libere, chiar dacă ar fi trebuit să le recupereze trezindu-se mai devreme de dimineață. În fond, viața ei personală o privea și nu făcea nimic imoral. Se gândi la părinții ei, care se vor bucura să afle că se logodise cu un băiat de treabă.

— Le-am scris fraților mei că renunț la partea mea din casă, fiindcă nu-mi permit s-o răscumpăr cu banii pe care-i câștig. Dar știi ceva?

Ar fi trebuit să le spun că n-o pot cumpăra pentru că am un logodnic și pun bani deoparte ca să mă căsătoresc cu el.

— Păi, da, spune-le.

— Mâine le mai scriu o scrisoare. Se vor bucura mult. Le părea rău să mă știe singură aici. Dar or să vrea să afle mai multe despre tine.

— Sunt un om al muncii, la fel ca și ei. Dar nu asta e important să le spui despre mine, ci faptul că te iubesc, că ne cunoaștem de mult timp, dar nu am vrut să le spunem nimic înainte să fim siguri de sentimentele noastre.

Adelaida se opri în plină stradă și-l îmbrățișă.

— Josep, sunt așa de fericită!

— Și eu. Trei zile fără tine mi s-au părut un secol!

De ce i se părea că e alt om atunci când se afla în preajma Adelaidei? Oare ar putea trăi fără ea? Acest gând îl sperie: ar fi fost nedrept să se gândească doar la el, îngrijindu-se de propria fericire, când oameni ca tatăl lui muriseră pentru ca alții să-și poată trăi liber viața. Se gândea la întâlnirea importantă pe care urma s-o aibă la nouă și jumătate și poate din acest motiv își aminti brusc de Leandro, omul care-și trădase tovarășii pentru a-și salva pielea. Tot un trădător ar fi și el dacă s-ar transforma acum într-un egoist căruia puțin îi pasă de cei care și-au sacrificat viața pentru el.

Prefectura avea un arest în beci, la care ajungeai intrând din strada Maria Llàcer, prin curte, pe partea dreaptă. Coborând scările, dădeai mai întâi de două birouri – unul dintre ele se numea „Informații" – unde ședeau ofițerii de serviciu care-i preluau pe arestați și le înregistrau datele personale într-un caiet. Exista un singur veceu, complet deschis, unde deținuții nu aveau voie decât însoțiți. Nu era lumină electrică, doar câte o rază firavă de soare care se scurgea prin fereastra îngustă, așezată foarte sus, la nivelul curții interioare. Era frig și umezeală tot timpul. Acolo, una lângă alta, se înșirau zece celule, dintre care nouă mai mici, de doi metri pe trei, și una foarte mare, în care încăpeau la grămadă cam douăzeci și cinci de persoane. Într-una din celulele mici fusese închis Musiú, care stătea acum întins pe o laviță de lemn. Și-ar fi dorit să aibă o saltea.

Căpătase la masa de prânz o supă de legume, un sfert de pui fript și un fruct. Brigada de Criminalistică își trata arestații cu mănuși,

însă ceea ce-i lipsea, totuși, era tutunul. Strigă la ofițerul de serviciu să-i dea și lui o țigară, dar acesta nu-i răspunse. La trei celule mai încolo văzu un deținut care fuma. Îi ceru o țigară. Un rahat, i se răspunse pe un ton arțăgos, de om beat. La ora cinci și un sfert își făcu apariția Leire. Ofițerul de serviciu îi deschise ușa, să intre în celulă. Îi adusese un pachet de Marlboro.

Antonio Mayans îi mulțumi. Leire îi întinse o cutie de chibrituri.

— Păstrează-o.

Musiú trase câteva fumuri cu poftă. Leire își aprinse și el o țigară și se așeză pe lavița alăturată. Avea un aer amabil, de parcă venise în vizită la un amic, nu în celula unui suspect acuzat de omor.

— Ai mâncat bine?

— Mi-au dat niște fructe cam trecute. Și-au uitat de vin.

— Alcoolul e interzis, zise Leire, apoi se aplecă spre el, cu coatele sprijinite pe genunchi. Ascultă, Mayans, șeful meu, domnul Piñol, e un tip corect și vrea ca arestații noștri să fie tratați cu respect. Însă cere în schimb colaborarea ta.

— Dar v-am spus tot ce știu.

— Ni se pare greu de crezut că logodnicul a fugit cu bijuteriile. În primul rând, e posibil să nu fi știut unde le ținea fata, iar în al doilea rând, în starea aceea de confuzie și spaimă e mai probabil să se fi pierdut cu firea decât să fi acționat cu atâta sânge rece, mai ales dacă tocmai comisese o crimă.

— Ca polițiști, ar trebui să vă gândiți ce alibi bun e ăsta pentru el. E logic să existe o relație între asasinat și furt. Probabil că a ascuns prada undeva, sau o fi azvârlit-o într-un loc numai de el știut.

— Există și posibilitatea să le fi furat tu, chiar dacă el e ucigașul.

— Sunt de acord, dar n-am făcut-o. Vi le-aș fi dat dacă le aveam.

— Și dacă îți oferim garanția că vom continua cercetările pentru a stabili fără dubiu vinovăția logodnicului, ni le-ai da? Nu e cazul să ne mai spui să-ți percheziționăm apartamentul, fiindcă deja am făcut-o.

— N-am nevoie de garanție, eu vă spun că nici n-aș fi avut timp să le iau.

— Atunci când te aflai în dormitorul Virginiei, știai unde-și ține bijuteriile?

— Nu.

— Dar îți închipuiai.

— Deloc. De aceea le și căutam peste tot, și tocmai când răscoleam am auzit ușa și cei doi au intrat peste mine.

— Și tu ce făceai atunci?

— Căutam sub saltea.

— O femeie bogată ca ea nu-și ține lucrurile de valoare sub saltea.

— Ați fi uimit să știți pe unde le trăsnește prin cap bogătașilor să-și ascundă valorile, credeți-mă. Am experiență la chestiile astea.

— Mayans, uite care e treaba: victima provine dintr-o familie foarte influentă și se fac mari presiuni asupra noastră să rezolvăm cazul cât mai curând posibil. N-avem de gând însă să acuzăm nevinovați, pentru că ți-am zis că domnul comisar e un tip corect. Vreau să știi că dacă dumnealui crede că tu ai furat bijuteriile, dar n-ai omorât pe nimeni, te va apăra și-l va aduce în fața justiției pe logodnic, oricât ar fi acesta de bogat și de sus-pus.

— Nu mă îndoiesc de asta, zise Musiú, care se îndoia total, neavând nici cea mai mică încredere în garanțiile oferite de reprezentanții unui regim dictatorial.

— Să știi că noi niciodată n-am făcut uz de violență la interogatorii. Preferăm strategiile de persuasiune și investigarea riguroasă a cazului. Niciodată nu punem pe nimeni sub acuzare până nu avem dovada fermă că e vinovat. De aceea, îți spun că n-are sens să-l acuzăm pe logodnic de asasinat și jaf. Nu e logic și nu avem dovezi.

— Dar povestea mea e logică: moartea a survenit accidental, iar individul s-a speriat și a luat cu el bijuteriile ca să-și asigure un alibi.

— Bine, te las să te mai gândești la ce ți-am spus. Și trebuie să mai iei în calcul un aspect: dacă nu rezolvăm cazul rapid, va fi transferat în sarcina Brigăzii Politico-Sociale. Ai auzit de ei?

— Nu prea.

— Metodele lor sunt mai directe, dacă înțelegi ce vreau să-ți spun. Leire se ridică. Dacă vrei să iei legătura cu noi, vorbește cu ofițerul de serviciu. Și eu, și domnul comisar suntem aici toată ziua.

— Auziți, am cerut și eu o saltea și nu mi-au adus-o.

— Vorbesc eu cu ei.

— Mulțumesc.

Musiú se întinse din nou pe bancă și-și aprinse altă țigară. Se gândea la comisarul Piñol, la manierele acestuia și la modul lui respectuos și deferent de a conduce interogatoriile. Nici Leire nu părea să fie un polițai spaniol tipic. Și, oricum, erau amândoi foarte diferiți de poliția din Franța, unde nu te căuta nimeni în coarne, dimpotrivă, erau foarte expeditivi, mai ales cu străinii. Dar, până la urmă, poate era și asta o strategie: să se poarte frumos cu tine ca să te determine să-ți mărturisești vinovăția. Or fi fost ăștia doi de cuvânt și corecți, dar odată ce-ți recunoșteai vinovăția te-așteptau tribunalul, avocații, judecătorii, iar ăștia erau cu totul altă mâncare de pește. În Franța, barem, erai protejat de Constituție (deși adesea asta era doar o vorbă goală, pentru că drepturile constituționale ale acuzaților erau încălcate frecvent, lucru de care avocații se plângeau, judecătorii luau notă și toată lumea își vedea de treabă). Aici, în Spania, te puteai trezi deferit unui judecător militar, dintre aceia care în perioada imediat următoare războiului împușcaseră sau ceruseră să fie executați mii de deținuți, în baza unor simulacre de procese. Leire avea dreptate: nu era logic să fie acuzat logodnicul și de omor, și de furt. Însă dacă el, care era un spărgător aflat în baza de date a Interpolului, se apuca acum să mărturisească faptul că jefuise apartamentul Virginiei Lafont în aceeași noapte în care aceasta a fost ucisă, cazul era limpede. Stinse țigara. În ușă își făcu apariția ofițerul de serviciu cu o saltea pe care Musiú o așeză peste lavița de lemn. Își scoase pantofii și se întinse. Ațipi pentru vreo jumătate de oră și-l visă pe amicul său Paul, în noaptea aceea de vară când câștigaseră două sute de mii de franci la ruletă, într-un cazinou din Monte Carlo. Când se trezi, primul lucru pe care-l văzu fu o pată de igrasie pe tavanul celulei.

Vila guvernatorului se găsea la ieșirea din localitatea Naquera, pe aceeași parte cu ultimele case din sat. Comisarul Sebastián Piñol ajunse acolo pe la ora șase seara, la volanul Fordului Taurus al Brigăzii. Deși nu era departe de Valencia, temperatura era cu vreo cinci-șase grade mai scăzută, iar pădurile de pini din împrejurimi făceau ca aerul să fie cald și proaspăt, fără acea umezeală grea, de

vară, care se simțea în unele zile în oraș, deși era abia luna mai. Soneria era fixată pe un zid de piatră, lângă o poartă de fier forjat cu țepușe aurite în vârf. Sună și pe alee apăru numaidecât un bătrân care se mișca foarte încet, despre care bănui că trebuia să fie grădinarul. Bătrânul îi deschise poarta cu mare greutate, iar comisarul își închipui că, probabil, fierul acela cântărea o tonă.

— Bună seara, am venit să-l văd pe domnul guvernator.

— Aveți programare?

— Da, am vorbit la telefon azi la prânz.

— Poftiți.

Îl conduse pe o cărare acoperită cu pietriș până în fața casei, care era o vilă enormă, cu grădini de jur-împrejur, arbori seculari de toate felurile și un râuleț care se vărsa într-un iaz cu cinci rațe. Pe terasa imensă se găseau o masă și scaune de răchită. Bătrânul îi făcu semn să se așeze pe unul dintre acele scaune acoperite cu perne. Guvernatorul apăru la scurt timp, îmbrăcat în pantaloni scurți și cu cămașă albă. Părea mai relaxat, probabil fiindcă nu mai purta uniformă. Piñol se ridică și-i strânse mâna. Guvernatorul se așeză. Comisarul se gândi că i-ar fi plăcut să-i ofere ceva de băut.

— Aveți o casă foarte frumoasă, spuse el, ca să spargă gheața.

— Moștenire de familie, răspunse guvernatorul cam nemulțumit, apoi își intră în rolul oficial. Cred că n-ați bătut drumul până aici într-o zi de duminică ca să-mi spuneți asta. Probabil aveți ceva important să-mi comunicați, ceva ce nu-mi puteați spune prin telefon.

— E o chestiune delicată și vreau să-mi cer scuze că vă deranjez în timpul liber.

— Haideți să trecem la subiect.

— Am reținut un suspect.

— Felicitări.

— Problema este că, după două interogatorii, individul a recunoscut că se afla în apartamentul Virginiei cu scopul de a-l jefui, dar zice că n-a reușit pentru că, exact când căuta bijuteriile, a fost surprins de cuplul care se întorsese pe neașteptate acasă. De teamă, s-a ascuns sub pat.

— Și-a venit să se predea de bunăvoie?

— Nu. A fost denunțat de un pungaș pe care-l angajase să-i fure cheile de la intrarea în imobil.

— Și zice că n-a furat nimic?

Comisarul respiră adânc – nu mai știa cum să-i explice lucrurile.

— Domnule guvernator, acest hoț e celebru în lumea interlopă – i se spune Musiú, iar el afirmă că nu a omorât-o (evită cuvântul „a asasinat-o") pe Virgínia Lafont.

— Iar dumneata probabil că ți-ai pierdut mințile!

— Domnule guvernator, nu înțeleg…

— Crezi pe cuvânt un infractor?

— Dar nu are antecedente violente.

— Și logodnicul fetei are?

— Individul pe care l-am arestat afirmă că Virgínia și logodnicul ei erau în mijlocul unei scene de gelozie. Logodnicul îi reproșa că avea o aventură cu profesorul ei de tenis.

— Cu profesorul de tenis ai vorbit?

— Da. Nu erau amanți, dar mi-a spus că Virgínia îi dădea târcoale.

— Domnule Piñol! strigă guvernatorul ridicându-se de pe scaun. Lovi cu pumnul în masă cu atâta forță, încât grădinarul întoarse capul, mirat. Cred că ți-ai pierdut mințile! Mai întâi îl acuzi pe logodnic de asasinat, acum îmi spui că Virgínia era o ușuratică! Ce înseamnă asta?

— Sunt polițist și asta spun faptele, nu eu. Vă atrag atenția că nu am folosit cuvântul „asasin" și cu atât mai puțin „ușuratică". Eu am venit doar să vă furnizez detaliile de ultimă oră ale anchetei.

— Detalii pe care le-ai aflat de la un hoț aflat în baza de date a Interpolului, mormăi guvernatorul, urmărindu-l cu privirea pe grădinar prin curte. Și crezi că dintr-o ceartă banală, prin care orice cuplu trece, ar fi putut s-o omoare?

— Se poate să fi fost un accident. Cadavrul avea o singură lovitură la cap și e posibil ca într-un moment de furie…

— Vorbim de un absolvent de facultate, de un tânăr educat. Crezi că și-ar fi pierdut așa ușor capul?

— Nu-mi place nici mie să cred povestea asta, dar în toți anii de când sunt polițist am văzut multe cazuri neobișnuite și crime comise de oameni pentru care aș fi băgat mâna-n foc că sunt nevinovați.

— După câte văd eu, dumneata crezi povestea hoțului.

— E singurul martor ocular. Am să iau din nou legătura cu logodnicul.

— Nu vreau să-l chemi la Prefectură. Dacă nu e vinovat, îl facem de râs. Dacă află domnul Lafont că-l suspectăm pe ginerele lui, o să iasă scandal. Și fii atent: dacă logodnicul neagă totul, îl lași în pace, auzi? E un ordin!

— Domnule guvernator, nimeni nu recunoaște de bunăvoie. Trebuie interogat, confruntat cu martorii, prins la ananghie. Și pe hoț a trebuit să-l confrunt cu pungașul acela ca să mărturisească.

— Și ai de gând să-l confrunți pe acest tânăr de familie bună cu un infractor ascuns sub pat? Pentru numele lui Dumnezeu, Piñol!

— Nu e greu de crezut că un hoț care asistă la o crimă se poate speria și fugi de acolo fără pradă. Declarația lui e logică.

— O minte criminală n-are legătură cu logica.

— E un profesionist, nu e un hoț de buzunare.

— Bine, hai să încheiem discuția, că aștept niște musafiri. O să-i comunic domnului Lafont că hoțul a fost prins și că încercați să aflați dacă tot el e și asasinul. Deocamdată, n-am să-i spun că-l suspectați pe logodnic. Atenție, indiferent ce aflați, nu-l pui sub acuzare decât după ce te consulți cu mine. Ne-am înțeles?

— Da, domnule.

— La revedere.

Comisarul nu-i mai întinse mâna. Era a doua oară că guvernatorul îl expedia sub pretextul unei alte întâlniri mai importante, așa că formalitățile nu-și aveau rostul. Îl ajută pe grădinar să deschidă poarta grea de la intrare și își luă rămas-bun de la el pe un ton prietenesc. Porni mașina (pe cea a Brigăzii de Criminalistică, pentru că Rodrigo reușise să și le ia înapoi pe celelalte cu prilejul manifestațiilor). Pe drumul de întoarcere către Valencia reflectă la ce-avea de făcut. Era pentru prima oară în activitatea lui de polițist că se întâlnea cu un caz în care se amestecau laolaltă interese politice și sociale. Se gândi la fiul său, Joan, apoi la Musiú, care dăduse de belea. Era decis să rezolve cazul până la capăt, ca un bun ofițer de poliție ce se afla. Doar un polițist. Dar iată că atât părintele, don Francisco, cât și guvernatorul încercau să-i spună că există anumite

norme pe care nu are voie să le încalce, chiar dacă pentru el singurele norme acceptabile erau cele etice – normele morale ale unui creștin care punea dreptatea deasupra oricărui alt lucru.

Într-un bar din Districtul Maritim, Teresa fuma nervoasă, așezată într-un colț. Pachetul de Chesterfield era la vedere, pe masă. Stinse țigara, dar își aprinse imediat alta și ascunse pachetul în geantă. Fumă repede, înainte să apară Felo și Josep, care întârziară două minute. Comandară câte o bere, o porție de anșoa și un coșuleț de pâine, vorbind despre întâmplările zilei (Felo relată cu lux de amănunte plecarea familiei sale în Germania). După ce li se serviră băuturile, Josep se întoarse spre Felo:

— Teresa și cu mine ne-am decis să organizăm o acțiune de amploare.

Felo îl așteptă pe Josep să-i dea toate detaliile, iar Teresa adăugă că se gândise bine și i se părea o idee bună, mai ales că venea în sprijinul manifestațiilor care se pregăteau pentru miercuri.

— Ce spui? întrebă Josep.

— Am o idee mai bună, răspunse Felo.

— Care? se interesă Teresa.

Felo goli halba dintr-o sorbitură.

— E o acțiune de amploare. Și de impact. Foarte de impact, spuse el aprinzându-și o țigară Celta din pachetul lui Josep. Îi tremurau mâinile. Ideea e să-l ucidem pe Vicente Rodrigo.

Barul era aproape gol, doar câțiva oameni la mese și niște obișnuiți ai localului la bar.

— Pe șeful de la Politico-Socială? șopti Teresa, cu o voce înspăimântată.

— Da, e o idee pe care o coc de mult. Rodrigo vine zi de zi la Maracaibo și toți îl urăsc, indiferent de ideile lor politice. O ține sechestrată pe vedeta clubului și-o obligă la tot felul de perversiuni sexuale.

— O cunoști? se miră Josep.

— Da, o știu de la club.

— Păi, și de unde știi ce-i face?

— Toată lumea știe, fiindcă ne povestește ea. E disperată. Dar nu despre asta e vorba; gândiți-vă ce impact ar avea moartea unui criminal ca el asupra oamenilor. Vă spun că am plănuit totul cu grijă.

— Ai nevoie de o armă, observă Josep.

— O s-o am, mâine seară.

— Păi, de unde faci rost? întrebă Teresa.

— Rodrigo nu vine lunea la cabaret, însă vine mereu una din gorilele lui, care-și petrece noaptea cu o fată de la noi din club. Se retrag într-un separeu unde – i-am urmărit adesea – tipul și-aruncă haina și tocul cu arma pe canapea, foarte aproape de intrare. Tragi puțin perdeaua, întinzi mâna și gata… de nu știu câte ori aș fi putut să-i iau pistolul până acum. Și știu că tipul e polițai și n-ar reclama niciodată dispariția armei, pentru că riscă să fie dat afară din serviciu.

— Și pe urmă care e planul? întrebă Josep.

Felo flutură un breloc de care atârnau niște chei.

— Cheile de la intrarea în blocul vedetei noastre. I le-am luat din cabină acum o săptămână, când era pe scenă.

— Și nu și-a schimbat încuietoarea de-atunci? se miră Josep.

— Nu, avea un set de rezervă la bar. E o tipă distrată și uită mereu pe unde-și lasă cheile, așa că nici n-a dat atenție dispariției lor. Zilele trecute mi-a adus un alt set, să-l țin la bar, de rezervă. (Felo comandă a doua bere și își aprinse o nouă țigară.) în fiecare marți, pe la patru dimineața, Rodrigo o ia pe fată și merg la apartamentul ei. De fapt, își petrece acolo cam toată săptămâna, în afară de zilele de duminică și de luni.

— Și fata cum o să reacționeze dacă-l omorâți în fața ei? întrebă Teresa.

— O să aibă un șoc, firește, dar apoi se va bucura. Dacă pe tine te-ar ține ostatică un depravat care te umilește continuu și te amenință cu moartea în caz că îndrăznești să fugi din oraș, nu te-ai bucura dacă cineva i-ar face felul? Eu vă spun că până și patronul clubului se va bucura, fiindcă Rodrigo îi percepe și lui o taxă de protecție ca să nu-i închidă localul – și nu-i o taxă modică. Nu, vă zic, e lungă lista celor care vor dansa pe mese și vor bea șampanie dacă nenorocitul ăsta o mierlește!

— Bine, dar ce se va întâmpla cu fata? Te cunoaște de la club. O să fie acuzată de complicitate, o vor tortura… zise Teresa.

— N-o să mă recunoască. Am să port cagulă și voi avea grijă să-i fac și ei câteva vânătăi, ca să pară totul mai credibil.

— E foarte riscant.

— Deloc. Rodrigo merge întotdeauna singur la ea și am timp de acțiune berechet. Îl omor, scot telefonul din priză, o leg pe fată cu firul de la telefon…

— Singur vrei să faci toate astea? Teresa continua să fie foarte speriată.

— Ba n-o să fie singur, o întrerupse Josep. Eu sunt de acord cu planul lui Felo și-l voi ajuta!

— Am obiecții de natură morală, replică Teresa.

— Morală? Vorbim aici de un criminal și tu ai obiecții morale? se înfurie Josep. De câte ori n-am vorbit noi despre o acțiune care să-i trezească din letargie pe cetățenii amorțiți de propaganda oficială? Dacă erai născută în anul 1917, ai fi avut obiecții morale atunci când bolșevicii au atacat Palatul de Iarnă?

— Aici nu e vorba de o revoluție.

— Moartea lui Rodrigo o să dea tonul unei noi revoluții

— E unul dintre reprezentanții de seamă ai metodelor represive ale acestui regim. Care e diferența între execuția unui criminal rus sau a unui asasin spaniol?

— Implicarea populară e diferența. Împotriva criminalului rus a luat atitudine tot poporul. Aici nu mi se pare că ne-am afla deloc în condiții asemănătoare, nu credeți?

— Nu sunt asemănătoare, pentru că încă nu s-a dat tonul. Rodrigo o să fie semnalul de alarmă, mesajul nostru pentru guvern și semnul pe care-l așteaptă toți acei cetățeni antifasciști care s-au resemnat cu ideea că nu pot face nimic.

Ospătarul pălăvrăgea cu clienții de la bar și uitase de berea lui Felo. Josep ceru încă trei beri, altă porție de anșoa și un coș de pâine. Rămaseră tăcuți în vreme ce li se aducea comanda, iar Josep studie cu atenție chipul îngrijorat al Teresei. Până la urmă, gândea el, aceștia care tragem pe propria piele ponoasele regimului fascist suntem cei care trebuie să luăm atitudine. Ce lucru mare e diferența

de clasă! Cum îți schimbă perspectiva clasa socială în care te-ai născut și format! Una e să vorbești despre revoluție și cu totul altceva e să treci la acțiune. Nu ne găsim în condiții asemănătoare? Lui Josep obiecția Teresei îi amintea de problema luptătorilor din munți. El însuși se afla acum în aceeași situație ca tatăl său și, la fel ca acesta, era un partizan al acțiunii. Strategiile intelectuale care încercau să evite lupta armată aduseseră poporul într-o stare de conformism și resemnare, încercă să-i explice toate astea Teresei, dar, deodată, ochii îi căzură pe cele două mucuri de Chesterfield din scrumieră.

— Teresa, problema ta e una morală sau e o problemă de clasă socială? Mie mi se pare că ți-e frică.

— Mi-e teamă, da, dar este și o problemă morală. Răspundem unui asasin cu propriile lui arme.

— Noi ucidem pentru ca el să nu mai poată ucide și tortura alți oameni. Comitem o crimă în numele unui ideal. Cum poți să spui că suntem la fel ca el? Lumea nu se schimbă doar cu vorbe, Teresa. Dacă în Cuba s-a făcut o revoluție a fost datorită unei mâini de oameni care au început lupta armată. Dacă nu erau ei, mafia și dictatorul ar fi continuat și acum să conducă țara. Felo și cu mine vom face primul pas în lupta noastră. Cineva trebuie s-o facă și pe-asta.

— Mai gândiți-vă, pentru că eu cred că faceți o greșeală. Poate că cei care luptă clandestin pentru libertate se vor bucura de moartea lui Rodrigo, dar nu și poporul. Poporul se teme de război și de luptele de stradă care, pentru mulți, sunt amintiri recente și înspăimântătoare. Popoarele sunt diferite, ce merge la unii poate să nu aibă niciun efect la alții. Fiecare situație trebuie analizată în datele ei proprii, nu pricepeți?

Vorbește ca mai-marii Partidului, gândi Josep, deși nu-i spuse nimic. Măcar ea era de acord cu o acțiune pe care Partidul n-ar fi aprobat-o niciodată.

— Teresa, îți înțelegem motivele, spuse el, dar te rugăm și pe tine să ne înțelegi. Familia lui Felo a fost nevoită să fugă în Germania ca să poată trăi normal, iar despre familia mea știi deja totul. Poporul se afundă tot mai adânc în uitare, pe zi ce trece. Au murit oameni, s-au

făcut sacrificii, am trecut printr-o tragedie prea mare ca să ne pierdem acum vremea cu analize contextuale care nu fac decât să susțină regimul actual. Ne-am decis și o s-o facem.

— Nu pot să vă conving măcar să vă mai gândiți?

— Nu, răspunseră amândoi deodată.

— Avem încredere în tine, zise Josep.

— N-aveți de ce să vă îndoiți de mine.

— Știm.

— Dar sunt îngrijorată pentru voi, mă sperie consecințele politice ale acestei acțiuni. Nu sunt de acord cu ea, dar mă rog să nu vi se întâmple vouă nimic. Oricum, n-o să pot dormi în noaptea de marți.

— Miercuri dimineață luăm legătura cu tine, zise Josep, strângându-i mâna între palmele lui.

Între noi și fauna obișnuită a barului SoloZumo e cam aceeași asemănare ca între un fotoliu de epocă și-un scăunel pliant din acela de mers la pescuit. Clienții obișnuiți ai localului sunt genul de oameni pasionați de sport și avizi să ducă o viață sănătoasă. Colorao și cu mine mergem acolo din pricina păcătoșilor lui de rinichi. O vreme ne-am întâlnit în localuri normale, însă tentația era mare, romul, ginul și whisky-ul erau prea la îndemână și uite-așa, păhărel după păhărel, a ajuns în cele din urmă la dializă. Bine, asta a fost acum zece ani. Acum suntem cuminți și ne bem sucul: un pahar de suc de mere pentru el, unul de ananas pentru mine. Beau însă și două sucuri până-și face apariția, fiindcă la el chiar și lipsa de punctualitate e ceva legendar.

Cu ani în urmă, eu îl duceam la spital pentru dializă. Ieșea de acolo neputincios, distrus și extrem de furios – ca toți oamenii peste măsură de curajoși, care și-au asumat riscuri mari în viață, iar acum se văd limitați de metehnele fizice. Ce departe ni se păreau zilele când știam clar împotriva cui luptam, chiar dacă habar n-aveam pe cine susținem și de ce. Eram complet echidistanți din punct de vedere ideologic: îi detestam pe toți în egală măsură. Cu vremea, Colorao a devenit mai întâi un tip admirat, apoi un personaj deranjant; chestie de context politic. L-au băgat în închisoare pentru prima oară în anul 1979 (atenție la epocă!)[18]. Garda Civilă, care-l urmărea pe celebrul provocator de ani de zile, sătulă să fie ținta glumelor sale umilitoare, l-a aranjat așa de bine (aveau totuși patruzeci de ani de experiență), încât la zece ani după aceea rinichii l-au lăsat de tot. A petrecut câteva luni la reanimare. A ieșit din pușcărie curat; n-a avut de plătit amenzi, nici de pătimit alte necazuri decât cele care aveau să-l coste un rinichi peste câțiva ani. Înainte de a-l abandona pe un câmp, la intrarea într-un sat oarecare, cei doi gardiști – aflați acum în slujba democrației – l-au avertizat că ar fi cazul să pună capăt carierei de provocator, dacă nu vrea să o încaseze definitiv. A fost găsit mai mult mort decât viu de o bătrână care stătea pe acolo; o vecină care a venit imediat să mă cheme să-l iau. L-am dus acasă și i-am chemat un doctor care i-a făcut

numaidecât formele de internare în spital. „Cu cine s-a bătut?", m-a întrebat. „Cu Garda Civilă." „Să-i denunțe neîntârziat." Las-o baltă, a zis Colorao. Dar omul acesta a fost bătut cu sălbăticie. Șefule, eu nu torn pe nimeni. Bine, dar… însă Colorao i-a tăiat-o, spunându-i că va merge singur la spital.

Odată refăcut, a redevenit Colorao pe care-l știam. Nu mai avea aceleași reflexe fizice, dar mintea îi rămăsese tot ageră. M-a întrebat dacă mai voiam să fac parte din mica noastră trupă de comando. Voiam, și-ncă cum. Ne-am mobilizat și-am luat la rând toate cazărmile Gărzii Civile din regiune care aveau mașini parcate în stradă. Le scoteam capacul de la rezervor și turnam înăuntru un kil de zahăr. Motorul se gripa numaidecât și mașina trebuia trimisă la casat. Nu ne-am oprit să ne odihnim decât în momentul loviturii de stat a lui Tejero[19]. Colorao era deja foarte obosit și se vedea că nu mai era același om de dinainte să intre în închisoare.

Cu toate acestea, i-am propus o ultimă acțiune pentru care aveam motivele mele, pe care i le-am și expus. Fusesem vizitat cu mulți ani în urmă de o doamnă foarte elegantă și sus-pusă, care mi-a spus că se numește Teresa și că a fost amica fratelui meu Josep. Părea o femeie din înalta societate și mi-a spus că a studiat în Italia, unde, de altfel, și trăia de mulți ani. Am invitat-o la o cafea și-am stat de vorbă. Între altele, i-am povestit despre moartea fratelui meu, de care ea nu știa (eu aflasem de la domnul Puig). Vorbea despre Josep cu multă căldură, de parcă ar fi fost îndrăgostită de el, și mi-a rămas în cap un lucru pe care mi l-a spus, o dorință mai veche de-a fratelui meu, pe care el nu reușise s-o ducă la îndeplinire: voia să arunce-n aer o centrală electrică sau măcar o antenă de televiziune. Își amintea de Josep cu nostalgie, de parcă ar fi trăit timpuri frumoase împreună. N-am mai văzut-o niciodată după acea întâlnire. Mi-a spus doar că se reîntoarce în Italia și că e dezamăgită de democrația spaniolă, la a cărei instaurare contribuise. Ideea lui Josep a devenit obsesia mea, iar lui Colorao i se păru un omagiu cât se poate de nimerit. Când l-am întrebat dacă preferă centrala electrică sau antena, mi-a replicat că nu vede de ce nu le-am putea arunca-n aer pe amândouă. Ne-am amuzat copios – și nu atât când am pus explozibilul, cât mai ales

atunci când ziarele au vuit și s-a vorbit despre renașterea unui grup terorist de sorginte fascistă. Habar n-am de unde o mai scoseseră și pe-asta, pentru că noi n-am revendicat nicio explozie. În perioada aceea însă, partizanii democrației (deodată, în orice neică nimeni zăcea un mare democrat, firește) acuzau de fascism orice formă de protest împotriva regimului pe care poporul îl alesese liber, prin sufragiu universal. Așa a luat sfârșit micul nostru comando, pe care l-am dizolvat într-o ședință ad-hoc convocată la Valencia, într-un restaurant cu specific pescăresc. Am rămas de-atunci încolo doar prieteni; oameni care s-au cunoscut și-n alte timpuri, amici pe viață.

Într-o bună zi, Colorao mi-a făcut o propunere care m-a lăsat cu gura căscată. Eram la masă, mă invitase la el la prânz și ajunsesem deja la desert când a început să-mi povestească din ce făcea el bani. Eram convins că trăia din dividendele care-i reveniseră în urma vânzării proprietăților familiei sale. Însă el a scos o punguță de cocaină – nu-l văzusem niciodată drogându-se – și mi-a propus să devin asociatul lui. Eram așa de uimit, că nici nu i-am putut răspunde, dar nu mi-a dat prea mult timp de gândire. Mi-a explicat că nu vindea oricui, ci avea un număr de clienți fideli, aleși pe sprânceană dintre oamenii foarte bogați. Mi-a arătat o listă închisă – *numerus clausus* – de oameni cărora el le furniza marfă de calitate net superioară celei care se găsea de vânzare prin baruri sau discoteci și la un preț extrem de mare. Afacerea lui Colorao avea ca principale puncte de atracție calitatea excepțională a drogului – pentru care clienții, fiind atât de bogați, nu ezitau să plătească dublu și chiar triplu – și discreția totală pe care o asigura și care era inclusă în preț. Amicul meu scotea bani frumoși din această afacere, bani pe care îi împărțea cu furnizorul de cocaină și pe care, acum, voia să-i mai împartă și cu mine. La acel moment, el era putred de bogat, iar eu eram doar un instalator-mecanic de ocazie, care, de bine de rău, câștiga un salariu modic și nimic mai mult. Treaba era ușoară (nu ne-am bătut deloc capul cu aspectul etic al chestiunii): aveam de împărțit câteva punguțe numerotate la niște adrese precise, conform unor comenzi (regulate, unele, iar altele, ocazionale). Cu vremea, mi-am permis să înlocuiesc numerele cu nume de personaje literare care n-aveau nimic în comun cu persoana căreia îi repartizam marfa, ci

doar cu pasiunea mea pentru citit. Numerele mi se păreau impersonale, pe când numele ridicau consumatorii la rangul unor personaje de roman care-și plăteau corect și la timp doza de drog. Așa au apărut prin Valencia eroi ca Peter Pan, Humbert, Settembrini, Maigret, Smiley, Zuckermann, Justine…

14

Luni pe la ora unsprezece, comisarul Piñol, însoțit de Leire, avea întâlnire cu Roberto Escamilla, unicul moștenitor al fabricii de mobilă clasică Roberes S.L. Și logodnicul Virginiei. În drum spre apartamentul acestuia, care se afla pe bulevardul Albereda, Piñol îl puse la curent pe Leire cu discuția pe care o avusese cu guvernatorul și amândoi conchiseră că habar n-aveau cum să-l facă pe tânăr să mărturisească ceva, purtându-se în același timp cu el ca și cum n-ar fi fost suspect. În ciuda avertismentelor pe care le primise, comisarul voia totuși să dea cărțile pe față, deși era conștient că pe de-o parte i se cerea eficiență maximă în rezolvarea cazului, în vreme ce pe de alta i se puneau bețe-n roate.

Roberto îi primi foarte amabil și le spuse că intenționa să colaboreze cu poliția în orice privință, dar că îi ruga să înțeleagă starea în care se găsește. Moartea Virginiei îl lovise puternic.

— O să ținem seama de asta, zise comisarul, urmându-l înăuntru.

Se așezară la o masă din sufragerie, tânărul pe o parte, Piñol și Leire în fața lui.

— Domnule Escamilla, începu Piñol, ne vine foarte greu să vă luăm acest interogatoriu.

— Vă rog să nu vă faceți griji, vă repet că sunt dispus să colaborez. Nu-mi doresc decât să-l prindeți pe asasin.

— Cum vă înțelegeați cu Virgínia?

— Normal, ca orice cuplu. Aveam și certuri, desigur.

— Știați de prietenia Virginiei cu profesorul ei de tenis?

— Da.

— Nu vă deranja?

— Adică să suspectez că ar fi fost ceva între ei? Roberto surâse. Deloc. Să nu mi-o luați în nume de rău, dar nu era deloc genul ei de bărbat.

— Și totuși, el ne-a declarat că nu-l priveați cu ochi buni.

— Poate așa i s-a părut lui, deși mă mir că v-a spus asta, dat fiind că abia dacă ne cunoșteam. Cred că ne-am văzut de două ori, dacă

nu mă-nșel. O să vă vorbesc deschis, domnule comisar. Virgínia și cu mine aranjaserăm să ne căsătorim la anul. Aveam de gând să anunțăm nunta în toamnă. Vă dați seama că nu s-ar mai fi pus problema căsătoriei dacă aș fi bănuit că mă înșală.

— Și ea era de acord?

— Da, ea ar fi vrut să ne căsătorim chiar la sfârșitul acestui an.

— Dar nu vi s-a părut o idee bună.

— Nu e vorba de asta; nu puteam, din cauza serviciului meu. Suntem într-o perioadă de expansiune comercială, firma se întinde în toată Spania și trebuie să călătoresc foarte mult în acest an. Atunci când se stabilesc noi contacte de importanță strategică e esențial ca un reprezentant al conducerii să fie prezent; e o chestiune de respect față de noul client. Or, o nuntă îți dă bătăi de cap și anul acesta nu mai aveam timp și de așa ceva.

— Cred că n-aveați greutăți să vă alegeți mobila, comentă Leire.

— Ba da. Virgínia era partizana mobilierului modern.

— Dar apartamentul dumneavoastră este mobilat în stil clasic, remarcă Piñol.

— Și al Virginiei la fel, dar avea de gând să-l schimbe. Eu, personal, prefer stilul clasic. E mereu actual, ca să nu mai vorbim de calitatea superioară a produselor. Dar femeile decid întotdeauna în chestiunile astea.

Leire și comisarul împinseseră intenționat conversația spre o discuție obișnuită, aproape fără legătură cu cazul. Observară cât de relaxat era Roberto Escamilla; părea să aibă conștiința curată. Piñol se decise brusc să schimbe macazul:

— V-am spus la început că ne va fi greu să vă luăm acest interogatoriu și acum am să vă spun de ce. Am prins un hoț care se afla în apartamentul Virginiei în seara aceea. El declară că n-a putut să fugă pentru că a fost surprins în casă de sosirea dumneavoastră intempestivă. Spune că Virgínia și cu dumneavoastră aveați o discuție aprinsă pe tema relației ei cu profesorul de tenis, că deodată s-a auzit zgomotul unei lovituri, iar la câteva minute după aceea, dumneavoastră ați năvălit în dormitor, ați luat bijuteriile și ați răvășit camera ca să pară că fusese mâna unui spărgător.

— Stați puțin, unde ținea Virgínia bijuteriile?

— Am să vă răspund printr-o întrebare indiscretă: întrețineați relații sexuale cu ea?

— Trebuie să vă răspund?

— Mi-ați spus că sunteți dispus să colaborați cu noi.

— Da, eram intimi.

— Așadar, atunci când ajungeați în dormitor, puteați vedea unde-și lasă bijuteriile.

— Nu. Virgínia mă trimitea mereu să-mi fac un duș înainte de a face dragoste. Deși mă spăl zilnic, zicea că îi place să-mi simtă mirosul de trup proaspăt ieșit de sub duș. Mereu o găseam în pat când ieșeam din baie și nu am văzut-o niciodată scoțându-și bijuteriile. În seara aceea, nici măcar n-am urcat la ea, fiindcă ne-am certat, iar eu am condus-o doar până la ușă.

— V-ați certat din pricina profesorului de tenis?

— Nu, era nervoasă din cauză că petreceam mult timp departe de ea, fiind plecat în călătorii de afaceri.

— Și de-aceea n-ați mai rămas la cină?

— Virgínia era foarte aprigă din fire și am preferat să evit o scenă într-un loc public, unde ne cunoștea toată lumea.

— Ați intrat în restaurant?

— Nu.

— Vă amintiți ce purtați în ziua aceea?

— Cum era îmbrăcată?

— Nu, ce haine purtați dumneavoastră.

— Sincer, nu.

— Nici măcar un detaliu? Doar cu toții avem haine speciale pentru ocazii.

— Știu că nu sună frumos, dar eu n-am decât haine speciale și haine de ocazie, pentru că așa mă îmbrac la serviciu.

— Vă deranjează dacă aruncăm o privire în garderoba dumneavoastră?

Escamilla se ridică, cu un aer confuz. Îi însoți în dormitor, unde deschise ușile și sertarele de la șifonier, pentru ca cei doi polițiști să arunce o privire. Avea o mulțime de șosete negre și de pantaloni maro și multe ținute asortate. Dar n-avea decât o singură pereche de mocasini maro.

Comisarul se întoarse spre el cu greutate.

— Domnule Escamilla, sper să nu mi-o luați în nume de rău, dar va trebui să aranjăm o confruntare între dumneavoastră și hoțul pe care l-am arestat.

Roberto Escamilla se albi la față.

— Hoțul m-a văzut?

— Nu pot să vă răspund la această întrebare.

— E necesar să ne confruntați?

— E obligatoriu.

— Vă dați seama ce daune îmi puteți provoca dacă se află pe piață că sunt suspectat de crimă?

— Vă garantez discreție totală.

Escamilla se scărpină în barbă, gânditor.

Piñol trebuia să-l informeze pe guvernator, conform ordinelor primite, despre întrevederea cu logodnicul și despre felul în care Musiú îl identificase, în principal, după voce. Cum se aștepta la o reacție neplăcută, alese să discute mai întâi cu Adrián Soler, pe care-l culese din Plaça del Caudillo, colț cu clădirea Poștei. Suindu-se în mașina poliției, Soler le spuse că primise ordine să nu mai scrie nimic în presă despre cazul Lafont. Apoi se plânse că nu mai avea noutăți de zile întregi, deși telefonase fără încetare la Prefectură.

— Nu așa ne-am înțeles, îl certă el pe comisar.

Piñol conducea spre ieșirea din oraș.

— Te-am chemat ca să fii martor mut.

— Mut și sunt, dacă n-am nicio informație nouă. Presupun că e vorba de ceva important.

— Da.

— Despre care nu voi avea voie să scriu nimic.

— Exact. Dar vreau să fii martorul unei nedreptăți.

— Și la ce-mi va folosi, dragul meu Piñol?

— Ca să vezi cum legea poate fi întoarsă în folosul unora.

— Ți-a luat douăzeci de ani să înveți asta?

— Poate c-am fost un idiot, nu știu. Dar e prima oară când mă aflu în situația asta și de-aia mi-a și luat atâta să învăț o lecție așa de simplă. În scurtă vreme am să mă întâlnesc cu guvernatorul pentru a

treia oară. Sunt convins, sau aproape convins, ca să fim drepți, că logodnicul Virginiei este criminalul.

— Și ce te împiedică să-l arestezi?

Piñol opri mașina la ieșirea din oraș spre nord, unde începea autostrada spre Barcelona.

— Am arestat un hoț care încerca să intre prin efracție în apartamentul Virginiei exact în seara în care a fost omorâtă. N-a reușit să ia nimic, pentru că Virgínia și logodnicul ei s-au întors pe neașteptate, pe când el îi credea la cină. De frică, s-a băgat sub pat, de unde a asistat la o ceartă între cei doi, urmată de un zgomot sec și de tăcere. Apoi logodnicul a năvălit în dormitor, a luat bijuteriile și a răvășit tot pe acolo. Hoțul l-a văzut de sub pat. Dar sunt două probleme.

— Prima e că hoțul e hoț cu acte-n regulă.

— Iar a doua e că i-a văzut picioarele, pantalonii, șosetele, încălțămintea, dar nu și chipul.

— Dar îi cunoaște vocea.

— Nu e un indiciu prea grozav, dar hoțul, care e cunoscut sub numele de Musiú, ne-a declarat că tipul purta mocasini maro, iar în șifonierul lui am găsit o singură pereche care corespunde descrierii. Am organizat o confruntare între el și Musiú. Dar mai e o problemă: pentru guvernator, cuvântul unui hoț nu poate să aibă aceeași valoare ca și cuvântul unui om de onoare.

— L-ai urmărit?

— Da.

— Și?

— Nimic, doar chestii normale.

— Piñol, nici guvernatorul și nici familia Virginiei nu vor fi vreodată de acord ca Escamilla să fie pus sub acuzație. Ar fi o lovitură socială enormă pentru ei. Ce-ai de gând să faci?

— Să-l acuz de crimă dacă adun suficiente probe. N-am bijuteriile, dar am vocea, știu despre ce s-a vorbit (chestiunea cu profesorul de tenis) și am mocasinii. Leire era și el acolo când Musiú l-a acuzat pe logodnic.

— Ia-ți adio de la serviciul ăsta.

— Nu voi acuza un om nevinovat.

— Fii atent, mai ai o opțiune. Uită de confruntare și lasă hoțul să plece pretextând lipsa de probe.

— M-ar acuza de neglijență dacă-i dau drumul înainte să treacă șaptezeci și două de ore. Și mai e ceva: guvernatorul are nevoie de un țap ispășitor ca să închidă gura familiei și pe-a șefilor de la Madrid. Știe că l-am arestat pe hoț. Nu i-aș fi zis dac-aș fi bănuit ce întorsătură va lua cazul ăsta, dar am considerat necesar să-i spun, ca să nu mi-l aducă pe Rodrigo pe cap.

— Așadar, orice-ai decide, tot prost iese.

— Prefer să am probleme la muncă decât să am mustrări de conștiință.

Piñol telefonă la secretariat, dar i se răspunse că guvernatorul nu-l putea primi. Sublinie importanța cazului, dar insistențele lui fură zadarnice. Într-un final, ca să scape de el, secretarul îi făcu o programare pentru după-amiază, deși ezită îndelung când comisarul vru să știe la ce oră. În cele din urmă, îi fixă ora cinci. Comisarul puse receptorul în furcă, dezamăgit.

Guvernatorul era într-o întâlnire cu Vicente Rodrigo, pe care-l convocase de urgență în cabinetul lui de îndată ce Roberto Escamilla îi comunicase intențiile lui Piñol. Șeful Brigăzii Politico-Sociale fusese primit cu brațele deschise, ca un vechi prieten.

— Rodrigo, tu ai servit mereu poporul cu eficiență și loialitate. În calitate de guvernator, îți sunt extrem de recunoscător.

— Nu mi-am făcut decât datoria, murmură Rodrigo modest.

— Da, dar am multă încredere în tine și de aceea vreau să-ți cer o favoare extrem de importantă. Cred că ești la curent cu cazul Virgínia Lafont.

— Am auzit ceva, dar nu pot spune că sunt la curent.

— Știu că ai mult de lucru din pricina acestor manifestații ale comuniștilor și sunt convins că ții totul sub control.

— Puteți să fiți sigur de asta – am planul făcut deja de-acum două zile.

— Desigur, desigur. Aș vrea să preiei și cazul Lafont tot tu. Mi se pare că Piñol ia decizii total eronate.

— Sincer vă spun că eu unul n-am încredere în loialitatea politică a lui Piñol.

— A prins un hoț care se afla în apartamentul Virginiei Lafont în noaptea când a fost omorâtă și, nici mai mult, nici mai puțin, vrea să-l confrunte cu logodnicul domnișoarei. Hoțul îl acuză pe logodnic de crimă, auzi ce nebunie! Să distrugi reputația unui tânăr ca Roberto Escamilla pentru că un hoț inventează povești ca să-și salveze pielea. Cum ar putea cineva să o ucidă pe femeia cu care urmează să se căsătorească dintr-o prostie, dintr-o ceartă?

— Așa cum spuneați și dumneavoastră, e o nebunie.

— Cine pune bază pe cuvintele unui hoț care se afla ascuns în apartament și mai mult ca sigur că o jefuise deja pe femeie?

— Te face să te îndoiești de judecata acestui comisar pe care îl credeam un om cu experiență.

— Nici prin cap nu-mi trece să permit această confruntare. Escamilla a fost drăguț și a acceptat să fie interogat de două ori, dar să-l oblig la o confruntare cu un infractor, nici vorbă!

— Familia știe ceva despre asta?

— Da, le-am comunicat că am reținut un spărgător, dar nu știu nimic despre interogatoriile care i s-au luat logodnicului fetei. Cum era să-i spun asta domnului Lafont? Ține așa de mult la Roberto și era atât de îngrijorat când mi-a telefonat! Avea și de ce. Orice zvon despre suspiciunile lui Piñol poate provoca un cataclism în afacerile lui. Ce iresponsabil! Chiar nu-și dă seama ce probleme ne face tuturor? Vrea să-mi pună în cap familia Lafont și, pe deasupra, și pe ministrul de interne, care e prieten de familie cu ei. Mă vor mătrăși cât ai zice pește! Și să nu crezi că mă preocupă funcția mea, dar mi-ar părea rău s-o pierd dintr-o prostie.

— Vă înțeleg perfect, domnule guvernator.

— Din acest moment, vei fi singurul responsabil de acest caz. Problema o cunoști. Vezi ce faci cu manifestațiile acelea și fa-ți timp pentru această anchetă. Familia e mai liniștită de când l-au prins pe spărgătorul de care-ți ziceam, dar te rog să rezolvi tu lucrurile cât mai repede și poți să fii sigur că te voi răsplăti.

— Eu mă simt răsplătit prin faptul că aveți încredere în mine și-mi dați mână liberă să-mi îndeplinesc misiunea.

— Reputația ta a ajuns până la Madrid și poți să obții o promovare când vrei. N-ai decât să mi-o ceri.

— Mulțumesc, dar prefer să rămân în acest oraș. Cu toată modestia, dar cred că-mi pot servi patria și de aici.

— Și eu îți mulțumesc că alegi să-mi rămâi alături și n-am să-ți ascund că munca ta mi-a adus un prestigiu pe care altfel nu l-aș fi putut obține.

— N-aveți pentru ce să-mi mulțumiți. Am parte de numeroase beneficii și acestea îmi ajung. Este esențial pentru mine să beneficiez de anumite avantaje pentru a-mi îndeplini meseria.

— Secretarul meu îți va înmâna o hârtie semnată de mine, prin care te numesc responsabil de cazul Virgínia Lafont.

— Mulțumesc, domnule guvernator. N-am să vă dezamăgesc.

Ieșind din birou, Rodrigo dădu nas în nas cu delegația de falangiști care veneau mereu să-l viziteze pe guvernator și se gândi la rolul ideologic al acelor militanți. Orice regim puternic avea nevoie de doi stâlpi: ideologia, care-i asigura latura doctrinară, și forța de represiune a poliției politice, care asigura ordinea. Îi salută prietenește, iar ei îi răspunseră cu un salut militar. Probabil că era un tip important dacă guvernatorul îl primise personal.

Rodrigo intră în biroul lui Sebastian Piñol fără să bată la ușă. Comisarul stătea de vorbă cu Leire. Tăcură amândoi și ridicară ochii spre el. Ghiciseră motivul vizitei. Șeful de la Social nici măcar nu-i salutase. Înaintă plin de importanță și azvârli pe masă o hârtie cu sigiliul guvernatorului. Piñol o parcurse cu atenție. Erau doar șase rânduri scrise, ștampilate și semnate de mâna guvernatorului.

— Rolul tău în cazul Virgínia Lafont s-a încheiat. Poți să-ți vezi în continuare de hoții de buzunare. Te rog să-mi dai toate hârtiile pe care le ai despre acest caz.

Comisarul deschise un sertar și scoase un dosar pe care era scris numele deținutului și care conținea transcrierea interogatoriilor lui Antonio Mayans, al profesorului de tenis și al logodnicului. Din fericire, omisese să includă declarațiile celor doi pungași, Bilă și Scobitoare. I-l întinse, iar Rodrigo aruncă o privire.

— Cine vi l-a turnat pe Musiú ăsta?

— E cazul tău, descurcă-te.

— Refuzi să colaborezi? se înfurie Rodrigo.

— Eu l-am arestat, interveni Leire.

— Cum?

— E singurul spărgător profesionist din Valencia. De ani de zile îl aveam în vizor și într-o zi l-am văzut din întâmplare pe stradă. L-am urmărit și am aflat unde stă. El a fost primul meu suspect când am preluat cazul acesta, deși afirma că…

— Am înțeles, i-o reteză Rodrigo energic. Fii atent, Piñol, să nu te prind că-ți bagi nasul unde nu-ți fierbe oala. E clar?

Comisarul nu-i răspunse, iar Rodrigo ieși trântind ușa cu atâta putere, încât funcționarii care treceau pe culoar întoarseră capul, mirați. Coborî la subsol și se adresă funcționarilor de la „Informații”:

— Ia spuneți-mi, câți deținuți aveți în prezent?

— Patru, domnule Rodrigo. Un bețiv care-a provocat un scandal în cartierul chinezesc, doi tipi care s-au bătut într-un club de noapte și un suspect arestat de brigadă.

— Dă-le drumul la toți.

— Va trebui să-mi semnați un ordin.

— Redactează-l și ți-l semnez. Rămâne arestat doar suspectul brigăzii. Unde e?

— Ultima celulă, pe stânga.

Musiú fuma, așezat pe salteaua pe care-o primise de la Leire. Gardianul descuie ușa celulei, apoi se întoarse la postul lui.

— Ce faci, Musiú? întrebă Rodrigo în loc de salut.

— Cum mă vedeți, pierd și eu vremea pe aici.

— Când vorbește un polițist cu tine, te ridici în picioare!

— Nu știam cine sunteți.

— O să ai timp să mă cunoști.

Musiú se ridică, aruncă țigara pe jos și o strivi cu piciorul. Era cu un cap mai înalt decât interlocutorul său. Rodrigo rânji, în vreme ce-l măsura din cap până-n picioare, apoi, fără nicio avertizare, îi arse un pumn drept în față. Mayans se prăbuși pe saltea. Din gură îi curgea un firicel de sânge.

— Acum știi cine sunt. Încearcă să te obișnuiești cu gândul ăsta. (Mda, clar nu nimerise într-o închisoare franceză.) Mâine și poimâine

n-am cum să mă ocup de tine, așa că o să ai puțin timp de gândire. Și pe urmă o să stăm de vorbă și-o să fii sincer cu mine, nu-i așa?

Musiú nu-i răspunse.

— Te ții tare, zise Rodrigo. O să vedem noi cum te înmoi când voi avea timp să mă ocup de tine. Te avertizez de pe-acum că n-o să fie deloc plăcut. Poți să uiți de cele șaptezeci și două de ore de detenție prevăzute în lege. Am să te țin aici cât o să am eu chef, da? E foarte simplu, te scot doi pași în stradă și te închid iar pentru șaptezeci și două de ore și tot așa până scuipi tot. Numele meu e Vicente Rodrigo. Tu o să-mi spui domnul Rodrigo. Ia să vedem dacă ai înțeles.

— Am înțeles, domnule Rodrigo.

— Sunt polițist, dar îmi plac hoții de meserie. Sunt îndemânatici și-mi place că mulți vă faceți un rost și vă retrageți putred de bogați, în vreme ce eu, care muncesc de-mi sar capacele, ajung să trăiesc dintr-o pensie de la stat. Lumea e cu fundul în sus și cei care atentează împotriva proprietății au mai multe beneficii decât cei care o apără. Mă cam enervează chestia asta, sincer. Dar poate că tu o s-o sfârșești prost. Nimănui nu i-a purtat până acum noroc faptul că m-a cunoscut. La revedere, Musiú.

Rodrigo îi azvârli o batistă să se șteargă de sânge, apoi îi făcu cu ochiul. Mayans rămase să reflecteze la noua întorsătură a lucrurilor. Decorurile rămăseseră aceleași, dar actorii erau alții acum.

Sebastián Piñol luă ascensorul până la ultimul etaj, cufundat în gânduri și cu privirea în pământ. Cele două femei de la biroul administrativ care se aflau cu el în lift îl priviră mirate. Se cunoșteau din vedere, mai ales că biroul administrativ făcea și oficiul de secretariat al brigăzii, și erau obișnuite cu un Piñol jovial, care le saluta cu prietenie ori de câte ori se întâlneau. De altfel, era cunoscut drept un om corect și educat. Femeile coborâră la etajul al patrulea. Îi spuseră la revedere, iar Piñol, tresărind, se scuză că nici nu le salutase.

— Sunteți bine? întrebă una dintre ele.

— Da, mulțumesc.

Ascensorul porni din nou și se opri la etajul cinci, unde se aflau mai multe birouri. Piñol se îndreptă spre cel al comisarului-șef al Prefecturii. În anticameră, secretara îi deschise îndată ce-o întrebă dacă șeful era liber, chiar înainte să-i spună în ce problemă venise, știindu-l bun prieten cu acesta. Dar comisarul-șef nu-l primi cu zâmbetul său obișnuit.

— Putem să stăm puțin de vorbă?

Șeful închise dosarul pe care-l avea în față și aprobă cu jumătate de gură. Îi făcu semn să se așeze, dar Piñol preferă să rămână în picioare.

— Efrén, am o problemă.

— Știu.

— Ai vorbit cu guvernatorul?

— Da, m-a sunat acum o jumătate de oră să mă pună la curent cu situația.

— Și ce părere ai?

— N-am nicio părere.

— Nicio părere?

— Nu, Piñol. Sunt doar un angajat. Eu ascult ordinele. La fel ar trebui să faci și tu.

— Ți se pare corect ca Rodrigo să-și bage nasul în departamentul meu?

— Da.

— Mi-am făcut treaba de când mă știu și întotdeauna m-ai apreciat. De ce permiți acest abuz? În calitatea ta de șef al Prefecturii l-ai putea împiedica.

— Nu depinde de mine.

— Și dac-ar depinde?

— Nu e cazul. Uite ce e, Piñol, încearcă să nu-ți complici viața, și așa o să stau și eu liniștit. Ce importanță are că ai fost înlocuit cu Rodrigo într-un caz oarecare? Iei lucrurile prea personal.

— E drept că nu-mi place Rodrigo și dezaprob total metodele lui, dar aici nu e o chestiune personală, ci una de rigoare profesională. Urmează să se înfăptuiască o mare nedreptate.

— Cred că te încăpățânezi să nu vezi realitatea. Deja lucrurile au scăpat de sub controlul nostru și nici nu cred că se pune problema de

vreo nedreptate. Ai prins un spărgător care deja și-a mărturisit vina.

— Dar aproape toate indiciile îl acuză pe logodnic.

— Aproape.

— E foarte ușor să-i confruntăm ca să clarificăm lucrurile.

— Niciun judecător din lumea asta n-o să-i dea dreptate unui hoț aflat în evidența Interpolului, care a mai avut și o condamnare în Franța, în fața unui cetățean care e curat ca lacrima și provine dintr-o familie de vază ce a pus pe picioare o întreprindere importantă. Cu atât mai mult cu cât suspectul tău principal este logodnicul Virginiei Lafont. Vrei să provocăm un scandal în înalta societate? Să știi că eu nu sunt dispus să-mi pierd funcția pentru că tu te încăpățânezi să urmezi niște piste absurde. Guvernatorul e foarte supărat pe tine și cu asta ți-am spus tot. Mi-a cerut deja să te destitui, dar eu îți cer altceva: găsește-ți o altă cauză pentru care să lupți.

Sebastián Piñol tremura de furie. Rămase tăcut câteva momente, când ducându-și mâinile la cap, când scărpinându-se, ca unul care nu înțelege în ce s-a băgat. Într-un final, pe chipul lui se citi resemnarea și se îndreptă cu pași mărunți spre ușă. Înainte de a ieși, aruncă o privire spre superiorul lui, care deschisese deja un dosar.

— Efrén.

— Da.

— Îți mulțumesc că nu m-ai destituit.

Șeful Prefecturii nu îi răspunse. Cuvintele lui Piñol nu lăsau să se vadă cât de puțin recunoscător îi era de fapt. Închise ușa în urma lui, trecu pe lângă secretară fără să o salute și coborî cu ascensorul până la parter. Traversă curtea și intră în sala care dădea spre carcerele de la subsol. Ofițerul de serviciu de la „Informații” îl anunță că nu mai rămăsese în celulă decât un singur deținut, cel arestat de brigadă. Îi arătă ordinul de eliberare a celorlalți, semnat de Rodrigo. Comisarul îi porunci să-i descuie ușa celulei lui Antonio Mayans. Musiú era așezat pe saltea, cu spatele rezemat de perete și-și tampona nasul cu batista. Piñol îi ceru gardianului să aducă cutia cu medicamente. Așteptă afară până când omul se întoarse cu cutia, apoi intră în celulă și-i întinse lui Musiú un tampon de vată în locul batistei lui pline de sânge.

— Te-a vizitat Rodrigo.

— Da, a fost foarte expeditiv.

— E mai expeditiv decât crezi. Voiam să-ți spun că nu mă mai ocup de acest caz.

— Cred că bănuiesc de ce.

— Ce ți-a zis Rodrigo?

— O să se ocupe el de mine când o să aibă puțin timp.

— Mayans, te-ai băgat într-o mare belea. Ai luat sau nu bijuteriile?

Musiú scoase leucoplastul și foarfecă din cutie și-și bandajă cu băgare de seamă buza spartă.

— Domnule comisar, haideți să presupunem că am furat bijuteriile și că acum le dau înapoi și mă recunosc vinovat de furt, dar nu și de crimă. S-ar schimba oare lucrurile, sau aș părea și mai vinovat? Dacă lui Rodrigo i se pune pata pe mine, nici nu mai are importanță dacă am furat ceva sau nu. Câte despre omor, a fost accidental, dar cel care a ucis-o e logodnicul.

— Bani ai?

— De ce mă întrebați?

— Pentru că știu câțiva avocați pricepuți.

— Să înțeleg că mă credeți?

— Cred ce-mi spui în legătură cu crima. Nu mi-e clar ce s-a întâmplat cu bijuteriile. E evident că logodnicul a vrut ca totul să pară un jaf, dar, pe de altă parte, și dumneata ai fi putut să le iei și să le ascunzi undeva și acum să nu mai vrei să te dai de gol, ca să nu riști o pedeapsă și mai mare.

— Credeți că un avocat bun m-ar putea scoate basma curată?

— Nu știu, dar măcar ai avea pe cineva să te apere.

— O să cer un avocat, dar nu-mi fac mari speranțe cu el. Sunt un hoț care deja a mărturisit că se afla la locul faptei în noaptea comiterii unei crime. Recunosc acum că am greșit făcând această mărturisire. Un spărgător e tot una cu un hoț de buzunare, cuvântul nostru nu valorează nimic. Dacă nu dădeam nicio declarație, nici nu m-ați fi putut acuza până nu se găseau bijuteriile.

— În acest moment, și cuvântul unui hoț de buzunare valorează mai mult decât al dumitale. Deja cazul ăsta s-a transformat într-un scandal social și toată lumea vrea să-l facă uitat. Au nevoie de un țap ispășitor.

— Ei, și-atunci la ce bun să-mi mai iau avocat?

— Fiindcă ți-ar putea găsi circumstanțe atenuante, în caz că ești condamnat pentru crimă. Au ei metodele lor. Vreau să știi că Scobitoare, tipul care te-a turnat, n-o să apară la proces să dea declarație împotriva dumitale. Am șters orice urmă a existenței lui din dosarul pe care i l-am transmis lui Rodrigo.

— De ce ați făcut asta?

— Fiindcă așa ne-a fost înțelegerea: mă ajută să dau de dumneata, apoi nu-l mai deranjez. Declarația de la dosar e că ai fost recunoscut pe stradă de adjunctul meu, Leire, care te-a urmărit și ți-a aflat domiciliul. E o poveste cusută cu ață albă, fiindcă ai dosar la Interpol, nu la noi. Însă e posibil ca Rodrigo să pice-n plasă, pentru că n-are experiență în anchete de genul ăsta.

— Mi se pare ciudat să faceți atâtea pentru mine.

— Sunt convins că nu ești vinovat de crimă. Îți dau un sfat: la interogatoriu spune-le neapărat că ai contactat un avocat care te va apăra la proces.

— Presupun că va trebui să mă declar vinovat. Nici nu vreau să-mi imaginez metodele de convingere pe care le va folosi împotriva mea; mai bine mărturisesc tot de la început.

— Ar fi o greșeală. Dacă se ajunge la tortură, avocatul va putea arăta că declarația ți-a fost smulsă sub amenințare.

— După ce mă vor fi torturat degeaba.

— Facem și noi ce putem.

— De ce v-au luat cazul?

— Am cerut o confruntare între logodnic și dumneata.

— Credeți că un avocat ar fi fost de acord?

— Depinde de judecător. Dacă i se pare că aveți prea multe dovezi, probabil ar respinge ideea, ca să nu-l compromită pe logodnic.

— Oricum aș da-o, tot prost ies, nu-i așa, domnule comisar?

— Da. Oricum, eu o să continui să acționez discret, pe cont propriu, ca să aflu adevărul.

— Vă mai cer o favoare. Spuneți-mi, ce fel de om e acest Rodrigo, în spatele aparenței lui de fiară turbată?

— E șeful Brigăzii Politico-Sociale. Se zice despre el că e afemeiat, lacom, bețiv, corupt, dar astea sunt doar zvonuri. Eu, unul, nu știu

nimic despre viața lui privată.

— Și cum de un astfel de specimen ocupă o funcție așa de importantă?

— Și dumneata ai același defect ca și mine: nu ne punem întrebările importante decât atunci când suntem strânși cu ușa.

Colorao apare după douăzeci de minute, cu rucsacul în spinare. Măsoară din priviri cu nerușinare niște fete de douăzeci-douăzeci și cinci de ani, așezate la o masă mai încolo (mamele lor ne plăceau, dar fiicele ne scot din minți). Salută toate chelnerițele, care sunt ecuadoriene, apoi o salută pe patroană – care e valenciană și stă întotdeauna la bar. La SoloZumo lucrează numai femei. E un local mare, luminos, spațios și curat. Clienții sunt în general tineri sau oameni de vârstă mijlocie, în plină formă fizică. Noi ne așezăm mereu în colțul cel mai retras. Miki mă vede și-mi dau seama că arăt de parcă aș fi lucrat toată ziua în mină. Îmi dă o palmă amicală peste ceafa, așa cum i-ar fi dat fratelui său mai mic, dacă ar fi avut vreunul. Ce faci? îl întreb. Ca de obicei. Dar mie mi se pare că are cearcăne mai negre. Când se așază, gâfâie. Are același păr roșu, care în tinerețe era strălucitor, iar acum e un roșu stins, pe care-l ține prins în coadă cu un elastic, ca un artist decadent. Nu are fire albe, regrete pentru tinerețea pierdută sau pasiunea de-a lua viața în tragic. Are doar pielea zbârcită și plină de pistrui. Între încheietura mâinii și cotul drept are niște gâlme care în limbajul celor care-au suferit un transplant de rinichi se cheamă turbulențe. Prima oară când l-am văzut așa, mi-a luat mâna și mi-a pus-o pe una dintre acele gâlme, prin care părea că trece un curent electric de mică intensitate. Mi-a explicat că se simțea curgerea sângelui. Își scoate pe masă mobilul, care are alarme programate pentru toate orele când trebuie să ia pastile. Deși îl cunosc de atâta vreme, încă mă mai surprinde felul în care se îmbracă. Arată ca un arlechin. E capabil să poarte șosete galbene și cămașă în carouri, și culmea e că nu se îmbracă așa ca să iasă în evidență, ci efectiv nu își dă seama de diferența între hainele obișnuite și cele țipătoare. Apare Maria de la Asunción, fata care ne servește azi. Eu cer încă un suc de ananas, el începe cu unul de morcovi. Când pleacă fata, îi întind banii pe livrările de azi, pe care-i ia și-i bagă în buzunarul pantalonilor. Când îl vezi așa, cu rucsacul, cu figura lui și cu aerul de bețiv care tocmai a ieșit de la dezalcoolizare, te apucă și râsul. Robert, îmi zice după ce ni se aduc sucurile, a sosit momentul. Mă gândesc imediat la ce e mai rău: are

iar probleme de sănătate? Nu zic nimic. Mă las, continuă el. Ne lăsăm. Eu am obosit, iar tu arăți bolnav. Nu mi-e rău, dar nu mă simt nici bine. Imediat adopt un ton matern: de ce nu te duci tu la un control? Mă duc, mi-am făcut programare pentru săptămâna care vine. Mi-e silă să aud iar de dializă, de alt transplant. Dar asta e, mi-am propus să fac tot ce-mi spune doctorul. Mi-ar prinde bine să mai schimb aerul. Aerul? Da, mă sufocă orașul. Mă simt și mai bolnav din cauza asta. Poate e o chestie psihologică, dar mă simt tot mai stors de energie, tot mai obosit de oraș. Am bani destui ca să nu mai trebuiască să muncesc pentru tot restul vieții, mai ales că nu cred că voi atinge suta de ani. De câteva weekenduri tot dau ture cu mașina prin satele din regiunea Câmp de Morvedre și-am văzut câteva căsuțe care mi-ar plăcea și care nu-s deloc scumpe. Dacă-mi vând apartamentul, pot să-mi iau o casă la țară și să mai rămân și cu bani. Asta e; a sosit momentul să zic stop joc. Tu poți să continui, dacă ai chef. Te prezint furnizorului; tipul e foarte de încredere și e un tip serios… Lasă, i-o retez, am bani destui din vânzarea la negru a proprietăților. Ai oferte bune? Da, pot să scot un preț bun pe *fanecada.* Și ce faci cu familia? Îi iau cu mine. Auzi, am putea să ne mutăm împreună la țară. Mi-ar trebui o casă mare, cu curte, și-aș putea să fac un atelier în ea. E nevoie de reparații în orice sat, iar Salif e hiperactiv, nu poate să stea degeaba. Negrii sunt ciudați, răspunde el și dă pe gât deodată tot sucul de morcovi. Spune-mi deschis: vrei să te muți cu mine pentru că sunt bolnav? Vreau să mă mut pentru că în curând n-o să mai existe deloc casa mea și locul unde m-am născut. Oricum trebuia să plec. Acolo se vor construi blocuri, în care o să se mute niște oameni străini. Ar fi o tâmpenie să vând casa ca să-mi iau apartament la bloc tot acolo; în plus, cred că m-ar costa prea mult. Și cu maică-ta ce faci? O mut la alt azil. Miki, dacă ne luăm o casă amândoi, o să fie mai ieftin. Ne-o renovăm și ne facem fiecare partea lui. Nu poți să mai stai singur, cu boala ta. Mersi, Maica Tereza. N-ai pentru ce, Bulă. Știam eu că pentru mine o faci. Auzi, crezi ce vrei, de fapt sunt mai mulți factori. Iar Colorao de colo: deși nici tu, nici eu n-am avut o familie normală, am ajuns să ne facem una. Da, suntem o familie ca la carte, ce să zic, răspund. Normali n-am fost niciodată. Ah, când mă gândesc câte-am făcut,

oftează. Mai nimic, comentez eu, doi vagabonzi în căutarea unui loc care nu există. Ai regrete? Regrete, eu? Mi s-a părut că ești ironic. N-am fost așa de proști ca să ne închipuim că putem schimba sistemul social, așa că acum nu trebuie să ne prefacem dezamăgiți. Pe mine mă scot din sărite toți fraierii ăștia care se simt înșelați în așteptările lor. Bine, îl opresc, nu mă înnebuni iar cu teoriile. Când te-apucă pe tine cheful să perorezi pari un politician ratat. Ratat mi-e doar rinichiul, amice. Hai, mai iei un suc de morcovi? Încerc eu să-l împac. De mere. De la morcovi am crampe. Păi, te miri, când ne-am petrecut viața băgându-ne picioarele în tot ce mișcă?

Dintr-un șut trimite rucsacul la picioarele mele. Înăuntru sunt pungușele de cocaină, însemnate cu numele personajelor literare. Așadar, e ultima livrare? îl întreb pentru că se răzgândește când nu te-aștepți. Da, răspunde ferm. Să le zic? Faci cum vrei. Nu le spun nimic. Acum trebuie să ne schimbăm numerele de mobil, ca să nu ne mai sune să ne bată la cap. Izbucnește în râs: fir-ar al dracului, hai că în sfârșit reușim să schimbăm și noi ceva! O strigă pe Marfa de la Asuncion: adu-ne două sucuri de mere!

Am băut deja două pahare de suc de ananas, acum urmează unul de mere. Tare mi-ar plăcea să beau ceva alcool, barem un lichior din acela pe care-l beau văduvele când se adună să joace cărți. O să-ți fie dor de clienți? mă-ntreabă. Greu de spus, dar cred că de Justine da. E o târfă simpatică. Nu știu de ce am mai multe afinități cu o prostituată decât cu un intelectual. Pentru că îți arată limpede cum e lumea (puteam să ghicesc răspunsul). O să-mi fie dor și de Oliver Twist. Mișto tip, întărește el. Cred că lui Oliver ar trebui să-i facem un cadou de despărțire. Ne-a vândut multe ponturi datorită cărora am făcut bani frumoși. Uite, acum când faci livrarea nu-i lua banii, zi-i că e din partea casei. Ce-ar fi să-i facem cadou un stilou inscripționat cu numele noastre? Gura lui schițează un rictus ironic, care anunță întotdeauna o înțepătură: dă-o dracului, Robert, ai fițe de-astea de băiețaș școlit la Oxford? Dar s-a purtat frumos cu noi, insist eu. Da, la fel cum ne-am purtat și noi cu el și-am avut grijă să nu se afle nimic despre un tip de altfel foarte cunoscut. O să-i placă livrarea gratis și-i mai fac un cadou: o să vorbesc cu furnizorul să continue să-l servească. Bună idee, zic eu bucuros. Auzi, îți pare rău

că ne lăsăm? Îmi pare rău de casa mea, de curte, de atelier, de cămăruța secretă… îmi pare rău să le las știind că nu le voi mai vedea niciodată. O să mai treci pe acolo joia, când mergi la cimitir. Da, cu siguranță. E ciudat că am sentimentele astea, totuși. Hai că nu e un defect chiar așa de rău. Știi ceva? Eu mormântul părinților mei nu l-am văzut niciodată și, cu vremea, am și uitat cum arătau. N-am nicio fotografie. N-ai nici cu tine, de când erai mic? Nici de atunci, nici de mai târziu. Am vândut tot ce-am putut și-am aruncat restul, ca să pot fi liber. Acum că mă gândesc la asta, noi doi n-avem nicio poză împreună, îi zic. Hai, las-o baltă, mai avem să surâdem amintirilor și ne transformăm direct în doi idioți. Totuși ar fi frumos să avem o fotografie împreună, și cu Célia, Salif și Miquel. Da, și cu câinele ăla cu reumatism al tău. Mamă, strig, zău dacă n-aș pune-o în ramă!

Am izbucnit în râs. Îmi imaginam un arheolog descoperind poza asta. Miki propuse să adăugăm pe margine aceste cuvinte: „Uneori ni se pare că toată lumea e la fel de nebună ca noi, doar că nu-și dă seama."

María de la Asunción ne-a adus cele două sucuri de mere. E o fată frumoasă, micuță de statură, brunetă, țâțoasă (doar două țâțe, dar magnifice amândouă), cu fundul bombat specific ecuadoriencelor. Miki o privește cu un amestec de regret și admirație. Nici să mă masturbez nu mai pot de un an de zile, mormăie. Încerc, dar nu-mi iese. Încearcă cu stânga, îl sfătuiesc. S-o ia naiba de știință, se enervează el, face transplant de orice, numai de penis nu. Nici de creier, adaug eu.

Mă gândesc deodată la Salif, la tatăl lui care trăiește într-o sărăcie de pomină, în mijlocul unei bogate tradiții a promiscuității sexuale.

15

În ziua de luni, la ora nouă seara, Josep Baixauli încercă din nou s-o vadă pe Adelaida. Era o zi mare pentru el; îl așteptau clipe dificile, în care avea să-și riște viața. Dar fu dezamăgit să-l vadă pe domnul Pujalte afară, cu ziarul și câinele, în vreme ce logodnica îi făcea semne de la fereastră. Avea nevoie mai mare ca oricând s-o vadă și trebui să se mulțumească s-o soarbă din priviri și să citească în gesturile ei regretul și neputința, până când se făcu nevăzută, probabil fiindcă stăpâna avea nevoie de ea. Descurajat, porni motoreta ca să se întoarcă acasă. Bine i-ar mai fi prins s-o poată ține de mână și să-i fure câteva sărutări. Plecă înapoi, furios pe situația asta care naiba știe cât avea să mai dureze. Acasă mâncă fără poftă, apoi se retrase în camera lui, pretextând oboseala unei zile de muncă și puse deșteptătorul să sune la ora trei și jumătate, deși știa că nu va putea ațipi.

Felo începuse să fie nervos de pe la ora unsprezece. Bodyguardul lui Rodrigo încă nu apăruse la bar. Felo vorbise cu Carol cu câteva clipe înainte și-i confirmase ceea ce discutaseră duminică la telefon: mâine era ziua cea mare. Cântăreața fusese de acord. Se întâlniseră pe fugă, atenți ca nu cumva să-i vadă cineva din orchestră, sau vreuna din damele de consumație. Apoi Felo făcuse schimb cu un coleg, trecând de la bar la mese. Îl întrebase pe Fermin dacă ar fi în regulă să lase la el în mașină un bax de șampanie, pe la ora douăsprezece. Portarul fusese de acord, dar îi spusese să nu-și facă un obicei din a sustrage băutură fără știrea patronului. Cu toate acestea, era mulțumit să vadă că Felo uitase de Carol și-și petrecea nopțile cu tineri de vârsta lui în chefuri care, credea el, justificau sustragerea șampaniei.

Se temuse că poate tipul de la Socială n-o să mai vină din cauza operațiunilor de reprimare a manifestațiilor care se organizau în oraș, de aceea tresări când Federico intră pe ușa clubului. Carol era pe scenă, iar în local se aflau puțin mai mult de jumătate dintre clienții obișnuiți. În timp ce servea băuturile, nu-l scăpa din ochi pe

polițistul care-și aprinsese o țigară, cu spatele rezemat de bar. Nu ceru nimic de băut. Mari Santos, care se întreținea cu alți clienți, se scuză că are treabă și ieși imediat spre cabine.

Apăru câteva minute mai târziu, aranjată, cu buzele strălucitor de roșii. Federico îi făcu semn să ia un separeu. Mari Santos îl alese pe cel din mijloc. Polițistul stinse țigara și o urmă. Carol era atentă la mișcările lor, atât ale lui Federico, cât și ale lui Felo. De îndată ce-i văzu intrând în separeu, Felo se prezentă cu frapiera și sticla de șampanie. Ceru voie să intre, îl salută foarte respectuos pe Federico și plasă frapiera cât mai departe de intrare. Ieși, aruncă o privire spre Carol, iar ea îi surâse parcă dându-i curaj. Ajuns la bar, Felo fumă două țigări una după alta, ca să-i treacă vremea. Strivi mucul în scrumieră apoi, profitând de faptul că colegul lui intrase să ducă o comandă în birou, sustrase o cutie de carton în care introduse două sticle de șampanie. Închise cutia și dădu ocol localului ca s-o ascundă în cabina lui. Odată reîntors în club, se uită la Carol și-i făcu un semn din sprâncene în direcția separeurilor. Era momentul, iar acela era semnalul lor. Următorul cântec trebuia să fie foarte zgomotos. Colegul lui se întorsese la bar, dar el rămase tot în preajma separeurilor, cu aerul că este atent la mese. Din locul acela avea sub ochi tot clubul. Doar doi pași mai în spate era intrarea în separeul cu pricina. Pipăi cu călcâiul până simți treapta. Colegul de la bar era cu ochii pe cântăreață, la fel și celălalt chelner, care stătea în mijlocul sălii cu ochii îndreptați spre scenă. Carol știa să atragă toate privirile asupra ei. Felo dădu la o parte perdeaua din spatele lui. Își simțea fiecare bătaie a inimii, iar mâna îi tremura ușor. Văzu o scenă neobișnuită: pistolul era scos din toc (probabil sărise când fusese aruncat pe canapea), deasupra hainei, la capătul dinspre ușă al separeului. Nu mai avea de ce să se gândească. Aproape pe nesimțite, apucă arma și-o ascunse într-un buzunar al pantalonilor. Rămase o clipă atent. Dacă n-ar fi fost semiîntuneric, cu siguranță i s-ar fi văzut umflătura din pantaloni. Cu ochii țintă pe colegul de la bar, care se afla cel mai aproape de el și care continua s-o fixeze pe Carol, vrăjit, se strecură ca un hoț în direcția cabinelor. Ascunse pistolul în cutie, sub sticlele de șampanie, și ieși cu cutia, aproape fluturând-o spre scenă. Cum nu era nevoie de el în momentul acela,

îi spuse colegului de la bar că ieșea un pic. Colegul îi făcu un semn complice: oricine șutea niște băutură din când în când.

— Fermin, unde ai parcat?

— Lasă că mă duc eu.

— Nu, mă descurc.

Fermin îi întinse cheile și-i arătă unde parcase.

Cu câteva ore în urmă, comisarul Sebastián Piñol putea fi văzut așteptându-l pe Ricardo Barber, profesorul de tenis, la colțul clădirii unde locuia acesta. Îl văzu venind, coborî din mașină și-l abordă exact când trecea pe lângă portiera lui.

— Bună seara, domnule Barber.

Această descindere neașteptată îl surprinse pe tânăr, care privi în jur de parcă se aștepta ca din mașină să coboare un pluton întreg de oameni ai legii.

— Nu vă speriați; am venit să stăm puțin de vorbă.

Barber se destinse. Avea pe umăr o geantă sport din care ieșea capătul unei rachete de tenis.

— Putem să facem o plimbare?

— Sigur că da. Ceva probleme?

— Da.

Porniră în direcția opusă celei în care locuia profesorul.

— În primul rând, țin să vă anunț că mi s-a luat cazul, așadar, această întâlnire nu este un interogatoriu. N-o să vă expun acum motivele care au dus la îndepărtarea mea din cadrul acestei anchete, dar vreau să vă spun de la început că am convingerea că logodnicul este asasinul. Am prins un spărgător care se afla în noaptea aceea în apartament și care-a fost martor ocular la crimă. Impresia mea este că dumneavoastră ne-ați ascuns niște informații la primul interogatoriu și, dacă ați făcut-o, vă înțeleg perfect. Oamenii își măsoară întotdeauna cuvintele în fața organelor de anchetă, dar cred că aveți informații despre logodnicul Virginiei care m-ar putea ajuta să deslușesc acest caz.

— Domnule comisar, eu n-am nimic de-a face cu crima asta și nu vreau să fiu implicat în această anchetă.

— Nu sunteți acuzat de nimic, nici măcar nu sunteți suspect, însă consider că ați putea ajuta la salvarea unui nevinovat.

— Asta înseamnă că ar trebui să depun mărturie dacă se ajunge la proces.

— Da, e o obligație morală. Însă dacă se ajunge acolo, sunt sigur că vor fi mai mulți martori de audiat. Dumneavoastră erați profesorul victimei și oricum veți fi convocat.

— Ce vreți să știți?

— Ce părere avea Virgínia despre iubitul ei.

— V-am spus deja.

— Mi-ați spus o parte, dar cred că nu mi-ați spus tot.

Instructorul mergea în stânga lui Piñol. Pe stradă răsunau țipetele unor puști care jucau mingea în apropiere. Barber rămase tăcut cale de câțiva pași. Unul dintre copii șută mingea la picioarele lui, iar el se întoarse să i-o paseze înapoi.

— Dacă vă povestesc ceva, de unde știu eu că un avocat uns cu toate alifiile nu-mi va răstălmăci vorbele?

— Poate că vor mai fi și alți martori care ne vor declara același lucru ca dumneavoastră.

— Nu pot să vă refuz, pentru că mă pun în locul acelui suspect nevinovat.

— Vă mulțumesc din suflet.

— V-am spus deja că Virgínia nu-l plăcea prea mult pe Escamilla. Mereu aducea vorba despre el în discuțiile noastre.

— Și totuși, de ce continua relația?

— Părinții ei țineau mult la el.

— Dar le-a spus vreodată ceva?

— Da, a vorbit cu ei, însă au amenințat-o că o dezmoștenesc. Eu cred că asta a făcut-o să-l urască și mai tare. O să vă spun un lucru foarte intim, mi-a povestit că în relațiile sexuale cu el se prefăcea întotdeauna că simte plăcere. (Porniră mai departe pe stradă.) Mi-e greu să vă povestesc toate astea.

— Nu vă fie rușine, este important.

— Ca să scape de el, îl tot îndemna să plece în delegații. Escamilla n-avea încredere în Virgínia, însă, și ca s-o supravegheze, nu pleca nicăieri, niciodată.

— Nouă ne-a declarat că iubita lui era foarte supărată pe el pentru că petrecea atât de mult timp pe drumuri. V-a vorbit vreodată Virgínia de căsătoria lor programată pentru anul viitor?

— Nu, din contră, încerca să-l scoată din sărite, ca s-o părăsească. De aceea și voia să mă seducă. Nici până azi nu știu dacă ținea la mine vreun pic sau voia doar să se folosească de mine. Oricum, ideea nunții o îngrozea, dar tatăl ei îi pusese în vedere că odraslele familiei Lafont se mărită numai cu pretendenți aleși de el – sau, în orice caz, cu aprobarea lui. Virgínia îl descria pe tatăl ei ca pe un om extrem de autoritar. Nu se înțelegea deloc cu el.

— Și mama ei ce zicea?

— Mama era de partea tatălui. Virgínia era oaia neagră a familiei. Tatăl ei o sprijinea financiar să-și continue cariera de pictoriță, dar o și forța să rămână în relația cu Escamilla. De două ori s-au certat pe tema asta, iar a doua oară când ea a deschis discuția, domnul Lafont i-a spus că-i interzice să mai aducă vorba despre acest subiect.

— Și totuși, familia ginerelui nu este așa de importantă din punct de vedere social ca familia Lafont. De unde această insistență?

— Fabrica Escamilla e încă la început și, deși nu are un statut social înalt, are foarte mulți bani. Iar tânărul Escamilla e un tip periculos: foarte plăcut și manierat la prima vedere, dar cu un temperament extrem de violent.

— Violent? O bătea pe Virgínia?

— Nu știu, nu mi-a spus nimic despre asta. Dar într-o zi, când mă întorceam de la club, domnul Escamilla mă aștepta cam în același loc unde v-am găsit azi pe dumneavoastră. M-am speriat când am văzut ce figură amenințătoare avea. Se mai legase o dată de mine, la o reuniune de la club.

— Ce v-a spus?

— A venit la mine foarte furios și mi-a poruncit s-o las în pace pe Virgínia. I-am răspuns că e eleva mea și mi-a zis să-mi caut alte eleve. Am încercat să rămân calm și să-i spun că ea trebuia să decidă, pentru că elevul își alege profesorul, conform regulamentului clubului. Atunci m-a apucat de revere și, cu o privire de om nebun, plină de ură, mi-a zis să am grijă ce fac, că nu era decât începutul. Înțelegeți acum de ce am refuzat să urc în apartamentul Virginiei

atunci când m-a invitat? Înțelegeți de ce nu v-am povestit nimic despre logodnic și n-am vrut să vă întăresc bănuielile în privința lui? Știu sigur că e un tip violent. Eu trăiesc dintr-un salariu, iar familia Virginiei e foarte bogată. Dacă vă declaram ceva atunci, acum aș fi fost pe stradă, sau mi-aș fi căutat de lucru prin alte orașe.

— Când vine vorba de o chestiune etică, e de datoria noastră să ne asumăm răspunderea pentru consecințe.

Își continuară drumul în tăcere. Ricardo Barber mergea cu capul în pământ și părea preocupat de ceva. Oftă. Ridică privirea și, văzând copiii care se jucau, inocenți, cu acel zâmbet care arăta încredere în viitor pe care și el îl avusese cândva, spuse cu glas hotărât:

— Dacă mi se cere, am să apar ca martor.

Felo lăsase cutia cu șampanie sub scaunul din dreapta al mașinii și primul lucru pe care-l făcu atunci când se întoarse în club fu să-i arunce o privire complice lui Carol. N-aveau să schimbe nicio vorbă până a doua zi, iar acum era important să fie cu ochii pe bodyguardul lui Rodrigo, pentru a-i urmări reacția. Cel mai bine era să adopte un aer firesc și să-și vadă de treabă, mai ales că localul se umpluse deja. Intră în birou cu o tavă de băuturi pentru jucătorii de cărți și-l întrebă pe patron cum mergea partida. Nu i se răspunse. Șeful juca în pierdere și nu era prea bucuros, dar obiectivul lui Felo era să se poarte normal și să nu dea semne de nervozitate. Ieși și primi imediat o comandă de băuturi de la două mese cu clienți nou-veniți. Apoi se așeză la bar și schimbă câteva vorbe cu colegul său despre spectacolul lui Carol (nu mai e alta ca ea, îi spuse), dar și despre cele două sticle de șampanie șutite (barmanul îl avertiză că era bine să fie atent, pentru că patronul număra sticlele din pivniță).

La miezul nopții, spectacolul luă o pauză, iar membrii formației plecară să cineze. Carol se retrase în cabina ei. Se aprinseră luminile. Felo dădu câteva ture pe la mese, adunând paharele goale ca să le spele și golind scrumierele. În timpul uneia dintre aceste ture o văzu pe Mari Santos ieșind din separeu și inima aproape că i se opri în loc. În urma ei mergea Federico, cu haina pe el, potrivindu-și cărarea și cravata. Felo se întoarse speriat cu spatele, așezând cu mare băgare de seamă tava cu pahare pe bar. Polițaiul trecu chiar prin fața lui,

deschise ușa și ieși din club. Mari Santos își aprinse o țigară și veni să se așeze pe un scaun lângă el.

— Pot să iau frapiera? întrebă Felo.

— Ia-o.

— Azi ai terminat repede.

Foarte încurcat, se îndreptă spre separeu. Ochii îi fugeau în toate părțile, de parcă ar fi căutat un semn, dar în realitate era foarte îngrijorat de purtarea copoiului, care nu pusese nicio întrebare, nu dăduse niciun semn că ar fi observat dispariția armei. Se gândi că poate nu voia să facă valuri, ca să nu se facă de râs. Probabil că putea să-și ia oricând alt pistol de la Prefectură. Tânărul era convins că în zilele următoare Federico va investiga discret acest furt, dar nu-i trecu prin cap că moartea lui Rodrigo ar putea să îndrepte toate suspiciunile spre acest bar. Habar nu avea că cei de la Social foloseau gloanțe marcate; așa că se întoarse la bar, fericit că mișcarea îi reușise.

— Felo, șopti Mari Santos, promite-mi că n-o să spui la nimeni ce-ți zic.

— Ce s-a întâmplat?

— Lui Federico i-a dispărut pistolul.

— Poate l-a uitat la comisariat.

— Nu, avea tocul cu el. L-am căutat prin tot separeul, dar nu l-am găsit.

— I-o fi căzut.

— Felo, tu ne-ai servit.

— Da, și?

— N-a mai intrat nimeni altcineva în separeu.

— Adică sunt suspect?

— Nu mi-a zis nimic.

— Dar nu părea îngrijorat.

— Nu voia să arate.

— Eu n-o să spun la nimeni, pentru că nu vreau bătăi de cap.

— Felo, tu înțelegi care e problema?

— Nu.

— Cineva i-a furat arma!

— I-o fi căzut prin mașină.

— Dar nu era niciunde…

— Oricum, n-o să zică nimic. Dacă află Rodrigo, cred că-l dă afară din serviciu. E foarte grav să-ți dispară arma. Nu înțeleg de ce îți faci tu atâtea griji…

— Fiindcă eu eram acolo cu el.

— Dar tu aveai altceva de făcut, nu e problema ta. E problema lui, iar el o să se prefacă în schimb că nu s-a întâmplat nimic.

Felo o mângâie pe fată pe obraz. Știa că-l place, și el o plăcea, dar părea atât de ștearsă pe lângă Carol. Era o fată drăguță, chiar frumoasă, dar în pasiunea lui pentru cântăreață nu mai avea ochi pentru alte femei. Se mira și el cât de mult îl obseda Carol și ce dornic se simțea s-o apere, să facă să-i' fie bine. Îl vrăjise. Nimic nu era prea greu de făcut, dacă-l aducea mai aproape de ea. Cu câteva luni înainte, femeia care sucise mințile atâtor bărbați din oraș îl trata cu o bunătate maternă, ca pe un cățeluș oploșit sub fustele ei. Acum devenise eroul ei, bărbatul care avea s-o salveze. Se simțise întotdeauna neînsemnat, bun de nimic, și iată că acum își câștigase respectul Teresei, pe-al lui Josep și iubirea lui Carol. Se uită la ceas. Josep îl aștepta la ora patru și un sfert.

Urcă scările spre ieșire doar cu puțin înainte să se aprindă luminile în club. Se întâlni cu Fermin și, văzându-l, se întrebă cum de putea să stea în picioare atâtea ore (fiind un tip așa de înalt și masiv). Se gândi că, probabil, mai ieșea la o plimbare ca să se dezmorțească, fără a se îndepărta prea tare de club.

— Nu te plictisești mereu aici?

Îi puse această întrebare pentru ca Fermin să-l vadă binedispus, ca întotdeauna, și gata să continue petrecerea cu amicii lui.

— Sunt plătit să fac asta.

— Prost plătit.

— Nu mă plâng. La țară îmi rupeam spinarea și nu câștigam atâta.

Îl însoți la mașină cu pași grăbiți. Mai rămăseseră doar câțiva clienți în club, dar erau beți criță și uneori se legau de fete. Deschise ușa mașinii și scoase repede afară cutia cu sticlele de șampanie.

— Hai, distracție plăcută, îi zise Fermin și se înapoie la Maracaibo.

Chelnerul porni în direcția opusă. Se uită din nou la ceas: era devreme, dar se simțea atât de bine, că nu putea să meargă mai încet. Josep era deja acolo, rezemat de Vespa lui. Fuma. Felo îl văzu de departe și se apropie de el cu ochii-n patru, deși strada era goală. Se salutară. Erau amândoi nervoși, în ciuda surâsului lui Felo, care-i întinse cutia și-i povesti cum reușise să sustragă arma.

Se hotărâră să scape de cutie și de sticle. Felo verifică pistolul și constată că era încărcat. Și-l strecură în buzunarul de la pantaloni, unde aproape că nu se vedea. Lăsă cutia pe o băncuță, la ieșirea dintr-un imobil. Apoi se suiră pe motoretă și parcurseră câteva sute de metri, pe aceeași stradă.

— Trebuie să așteptăm să plece acasă toată lumea de la club.

Se întâlniseră pentru o simplă încercare, dar pe când puneau țara la cale, Josep insistă să treacă direct la fapte. Se certară puțin pe tema asta.

— Avem un singur pistol, tu ai motoreta. Nu e nevoie să urcăm amândoi în apartament, pentru că tu trebuie să fii pregătit de fugă. N-avem timp de pierdut.

Josep înțelegea, doar că nu-i plăcea rolul de subaltern într-o afacere atât de riscantă.

— Eu cunosc clădirea și știu apartamentul.

— De unde știi tu apartamentul?

— Vedeta ne mai invită uneori pe la ea. Toată lumea o place. Are o garsonieră mică, iar împușcăturile îi vor trezi pe vecini. Am nevoie de tine să-mi asiguri ieșirea.

— Cred că un glonț e de ajuns.

— N-am mai tras niciodată cu pistolul, și nici tu. Ar fi un noroc chior să-l nimeresc din prima pe porcul de Rodrigo.

— Știi bine ce-ai de făcut?

— Da, îmi pun cagula, o atac pe fată, smulg telefonul din priză…

— O legi, ca să nu poată fugi după ajutor…

— Stai liniștit, am prevăzut tot. Acum hai să vorbim de rolul tău, care e foarte simplu. Mă aștepți la capătul străzii și nu pornești până nu ajung aproape de tine. Ți-ai făcut revizia?

— Mâine seară îi zic mecanicului să se mai uite o dată la ea. N-am avut niciodată probleme cu ea. O duc la verificat săptămânal.

— Nu contează, important e să avem totul sub control. Felo își aprinse o țigară. Ieșim în strada asta, o traversăm. Trebuie să mergem repede, dar pe urmă încetinim ca să nu atragem atenția. Aruncăm arma și pe urmă mă duci acasă și te duci și tu la tine.

— Mă gândeam să ne oprim să bem ceva în zona Pieței Centrale, fiindcă acolo sunt mereu localuri deschise la ora aia.

— Dar n-o să fii la capătul nervilor?

— Dacă sunt nervos, nu intru. Oricum, dacă vecinii nu anunță poliția, o să fie destul de greu să se afle. Câteodată, când te trezești din cauza unui zgomot, îți ia ceva timp să-ți dai seama ce zgomot era.

— Mai bine mergem acasă. Vorbim de Rodrigo, șeful șefilor brigăzii. O să iasă haos și e mai bine să nu te vadă nimeni și să nu fii recunoscut. Tu nu ești de prin partea locului și n-are niciun rost să trezești suspiciunile vreunui patron de bar.

— N-ai de ce să-ți faci griji; știu eu niște scurtături spre sat.

— Perfect. Hai să-ți arăt unde stă Carol și unde va fi postul tău. Felo scoase o hârtie pe care avea notat numărul de telefon de la club. Fii atent, mă suni dacă ai probleme, chiar și dacă ți se sparge o roată. Dacă nu vii, acțiunea se amână. Rolul tău e esențial.

Josep luă hârtia și se gândi că va trebui să memoreze numărul, ca să o poată arunca. Acțiunea părea floare la ureche. Ceea ce i se păruse cel mai greu, furtul armei, mersese, dacă era să dea crezare spuselor lui Felo, neobișnuit de ușor. Oare de ce nu se gândise mai devreme? Moartea criminalului de Rodrigo va fi bine primită de toți, indiferent de viziunea lor asupra luptei armate. Era o lovitură puternică adusă regimului și prima care se înfăptuia nu doar la Valencia, ci în toată țara, după destrămarea trupelor de gherilă. Urcară pe motoretă și se îndreptară spre strada unde locuia Carol. Josep își aminti de tatăl său: ultima lui îmbrățișare, vorbele pe care i le adresase la despărțire, cum îi spusese că într-o bună zi el, fiul său, va fi acela care va purta mai departe aprinsă torța unei lupte ce nu avea cum să ia sfârșit.

16

Clădirea uriașă a Universității din Carrer de la Nau e plină de studenți de la toate facultățile din oraș. Organizatorii, membri ai grupului condus de Alfons, amicul Teresei, își freacă mâinile, încântați de succes. A fost o mișcare inspirată să-i coopteze și pe membrii mișcărilor naționaliste valenciene. Uite că s-au prezentat toți, indiferent de opinia politică. Valurile de tineri studenți și de profesori curg fără încetare (între ei se vede și tovarășul Ambrosio, la costum, cu cravată, care se pare că a decis să vină aici înainte de a merge să ia pulsul manifestațiilor din uzine). Lângă Alfons stă Joan Piñol fiul comisarului din Brigada Criminalistică. Amândoi au sarcina să-i direcționeze pe studenți către locurile libere din Aula Mare a Universității – sală considerată o bijuterie a artei neoclasice a secolului al XVIII-lea, deși construcția originală datează din secolul al XVII-lea, fiind renovată în secolul al XIX-lea. Pe unul dintre pereți se înșiră o lungă listă de personalități care s-au succedat la cârma așezământului (Sunt Vicent Ferrer, Gregori Maians, Lluís Vives, Lluís Alcanyis), în vreme ce peretele opus e ocupat de statuia Sfintei Fecioare a înțelepciunii, tot o lucrare a epocii. Sub statuia Fecioarei se află un crucifix și tabloul care-l reprezintă pe Franco. Unul dintre tineri încearcă să dea jos tabloul, dar este oprit de organizatori, care nu vor să aibă probleme cu forțele de ordine adunate deja în stradă.

Membrii mișcărilor naționaliste valenciene simt că le crește inima când văd cum se umple de lume un loc atât de solemn, ai cărui pereți sunt plini de portretele în ulei ale rectorilor instituției. Teresa se află în spatele sălii, de unde schimbă o privire cu Ambrosio. Tovarășul dorește ca ea să vorbească publicului adunat în aulă. Niciodată nu se va ivi o altă ocazie atât de bună. Dar pe podium urcă un tinerel cu o figură obosită, în vreme ce pe ușile deschise curg în continuare valuri de oameni, până ce sala se umple și unii se văd nevoiți să mai rămână și afară. Tinerelul cere să se facă liniște și are de așteptat ceva, până când masele entuziaste de oameni sunt

pregătite să-l asculte. Deodată, oamenii izbucnesc în aplauze. Tânărul cere din nou liniște. Se așterne o tăcere mormântală.

Tânărul de la tribună declară că, în numele atâtor studenți valencieni, dorește să-și exprime public solidaritatea cu minerii din Asturia. Spune că reprezintă un grup de cetățeni care nu se simt doar valencieni, ci internaționali și că, de aceea, cere ca solidaritatea să treacă dincolo de granițele regionale și poate și dincolo de cele ale țării și că speră că, într-o bună zi, într-un alt colț al Spaniei sau al lumii se va isca o mișcare asemănătoare în sprijinul cauzei oamenilor muncii din Valencia (aplauze). Adaugă că el luptă pentru o Țară Valenciană liberă și socialistă, iar asta nu se poate face decât cu ajutorul tuturor și mai ales al acelora care au cel mai mult de suferit de pe urma dictaturii. Coboară, în ropote de aplauze, în vreme ce pe scenă urcă un alt flăcău, probabil din aceeași grupare politică, fiindcă repetă aproape cuvânt cu cuvânt discursul primului. Apare un al treilea, care spune același lucru. Tovarășul Ambrosio o privește insistent pe Teresa: ce aștepți? Nu vezi că naționaliștii valencieni au luat conducerea unei manifestații organizate de noi? Asta citește ea în ochii lui, de aceea începe să vorbească chiar de acolo, din fundul sălii, adresându-se prezidiului. Sunt puține femei la această manifestație, pentru că sunt puține studente în general la Valencia. De aceea, discursul ei e primit cu aplauze furtunoase. Vorbește cu o voce puternică și clară, reluând vorbele predecesorilor ei și încurajându-i pe cei prezenți să iasă în stradă pentru a-și manifesta solidaritatea. Deși antevorbitorii ei aveau în minte acest lucru, e pentru prima oară că el răsună în aulă, rostit cu voce tare. Protestul nu trebuie să rămână în Aulă, ci trebuie să ajungă la acei oameni care nu mai au nicio speranță de mai bine, acei antifasciști care au renunțat să mai lupte pentru libertate. Ei trebuie să afle că lupta contra dictaturii continuă și, mai ales, trebuie să fie toți solidari cu oamenii muncii din marile centre industriale care au ieșit chiar acum să demonstreze în stradă, în ciuda represaliilor. Vocea ei vibrantă, fără urmă de ezitare, stârnește un val de ovații, spre mulțumirea lui Ambrosio, care bănuia demult că fata are stofa de lider.

Revine pe scenă primul orator, care acuză că printre ei se află polițiști de la Socială sub acoperire și că puțin îi pasă de ei

(fluierături, huiduieli). Cere ca oamenii să iasă în stradă în grupuri, pe porți diferite, pentru a îngreuna munca Poliției. Spre centru! Spre centru! strigă un entuziast. Așa este, continuă oratorul, trebuie să ne îndreptăm spre centru, spre Plaça del Innombrable unde deja s-a adunat lume. Înainte de a coborî, ține un moment de reculegere pentru familiile victimelor represiunii din Asturia și-apoi lansează o chemare la luptă, la recuperarea drepturilor naționale ale Țării Valenciene și-ale clasei muncitoare!

Afară, în Plaça del Patriarca, îi așteaptă două furgonete și cordoane de câte cinci jandarmi. Majoritatea echipajelor Brigăzii Politico-Sociale s-au deplasat spre zonele industriale, spre fabrica Astilleros, spre Unión Naval de Levante și spre fabrica Macosa, care sunt cele mai active combatante în această luptă datorită liderilor lor sindicali comuniști pe care Rodrigo îi are demult în vizor. Studenții ies în liniște, în direcția opusă celei unde-i așteaptă armata. Unii o iau pe strada Poeta Querol, alții pe Carrer de la Pau, prin Grădina Botanică și pe strada Les Barques (care e și cel mai aproape de Plaça del Caudillo). Din cei cinci sute de studenți adunați, circa două sute au ieșit la manifestație (altă victorie!). Tovarășul Ambrosio i se adresează Teresei:

— N-ai ce căuta la manifestație. Ești un om prea valoros, iar dacă ai fi prinsă, ne-am pierde intrarea în universități. Ai fost magnifică.

— Dacă într-adevăr erau în sală spioni de la Social, deja au pus ochii pe mine.

— Dar nimeni nu știe cine ești. Hai să așteptăm o jumătate de oră, apoi plecăm fiecare în altă direcție.

Teresa se gândi la Felo și la Josep, care aveau să sufere mult dacă erau prinși. Acceptă fără tragere de inimă ordinul lui Ambrosio. Ea îi chemase pe studenți la manifestație, dar tot ea trebuia să se supună directivei Partidului. Nu era corect ca tovarășii ei să-și riște viața, la fel cum nu era corect ca unii dintre tinerii care fuseseră în Aula Universității să-și petreacă noaptea în arestul Prefecturii, dar ordinele nu se discută. Își aprinse un Chesterfield și rămase să piardă vremea în curtea interioară a universității.

Alfons și cu Joan Piñol adunaseră pe lângă ei vreo cincizeci de tineri care se reuniră în Grădina Botanică și se îndreptară în grup

organizat spre Carrer de la Pau, unde îi aștepta un alt grup, mai puțin numeros. Își începură demonstrația în Plaça de la Reina, cu slogane împotriva regimului și manifestându-și susținerea pentru mineri. Unii trecători se opreau să-i privească, dar cei mai mulți grăbeau pasul când dădeau ochii cu ei. Blocaseră circulația mașinilor. Într-un colț al pieței apăru deodată o dubă din care coborâră zece sau doisprezece jandarmi în uniforme. Formau un cordon care împiedica trecerea coloanei de demonstranți. Manifestanții încetiniră ritmul și mulți începură să se uite în jur după căi de scăpare. Joan și Alfons mergeau în frunte și se opriră la doar câțiva metri de cordonul de poliție, cu pumnul ridicat, continuând să scandeze slogane. Un trecător îi admonestă vehement, dar un altul se răsti la el să tacă din gură. Răsună un fluierat ascuțit și, după ce jandarmii tăbărâră asupra lor, demonstranții începură să fugă care încotro. Joan apucă pe o stradă la dreapta, împreună cu alți tovarăși, pierzându-l curând din vedere pe Alfons. Trei polițiști îi barau trecerea și tinerii care fugeau se întoarseră s-o apuce pe Carrer de la Pau. Unul dintre ei se ciocni de o femeie care trecea pe stradă; căzură amândoi la pământ. Un individ care trecea pe acolo îl apucă de gulerul cămășii. Din reflex, Joan îi trase un pumn individului, dar apăru numaidecât un altul, în spatele lui, care-l prinse de brațe, și așa, pachet, îl aruncă drept în brațele jandarmilor. Apoi cei doi schimbară un zâmbet complice; erau de la Social. Le puseră cătușe tuturor celor care le picaseră în mâini și-i azvârliră în dubă.

La orele zece ale dimineții, muncitorii din fabrica Macosa opriră lucrul și se strânseră într-unul dintre ateliere. Un maistru de vreo cincizeci de ani, simpatizant comunist și fost combatant, cocoțat pe un căruț din acela folosit de obicei la transportul lăzilor cu portocale, le explica de ce era nevoie de o grevă de avertisment. Muncitorii îl ascultau în liniște, foarte atenți. Oratorul acesta și alții ca el se bucurau de mult respect în fabrică, dat fiind că protesta vehement împotriva măsurilor care nu aveau implicații politice, dar care priveau costul hranei, salariile, orele suplimentare, uniformele… totul cu scopul de a le câștiga bunăvoința. Acum le cerea să fie alături de alți oameni ai muncii ca și ei, de minerii din Asturia, care

suferiseră represalii în urma grevei din luna aprilie. Nu ezită să-i avertizeze asupra primejdiei la care se expuneau ieșind să scandeze lozinci pe stradă. Dar vreau să vă amintiți, continuă el, că acum ei sunt aceia care au nevoie de solidaritatea noastră, însă într-o zi roata se va întoarce, îi mai informă că intraseră în grevă și fabricile Astilleros și Union Naval de Levante. Apoi tăcu. Fără să aștepte vreun semnal din partea superiorilor săi politici, împinse la o parte cărucul cu piciorul și porni spre ieșirea din fabrică, urmat de circa un sfert dintre cei care-l ascultaseră. Restul rămaseră în atelier, decișisă continue greva, însă temători să participe la manifestație din cauza represaliilor.

Pe strada din fața fabricii se adunaseră o mulțime de polițiști, iar muncitorii ieșeau unul câte unul, împrăștiindu-se de-a lungul zidului clădirii. Un tânăr mascat ridicase baricade din anvelope vechi, cărora voia să le dea foc în semn de protest. Camuflat într-una dintre mașini, Rodrigo lansă ordinul de atac când încă nu ieșiseră toți oamenii. Tânărul apucase să dea foc primei grămezi de anvelope, din care țâșni o flacără uriașă. Oamenii se năpustiră spre celelalte grămezi, începând să arunce cu roți uzate în forțele de ordine, lucru care le dădu multora posibilitatea să scape: cei care se aflau aproape de poartă se refugiară în incinta fabricii, alții alergau în dreapta și-n stânga, traversând strada printre mașinile oprite, unele chiar abandonate, căci șoferii o luaseră și ei la fugă, înspăimântați.

Înainte de a fi arestați, muncitorii care căzuseră în mâna forțelor de ordine fură bătuți fără milă în fața trecătorilor pentru care acest spectacol era nou și înfricoșător. Rodrigo conducea operațiunile, iar oamenii lui aveau consemn să-l ridice pe maistru, pe care-l bănuiau a fi capul operațiunii. Omul apucase să fugă și chiar să traverseze, ajungând pe o stradă unde nu era poliție. Alerga cât îl țineau picioarele, urmărit de doi agenți de la Social și deja dădea semne de oboseală. Plămânii și picioarele începeau să-l lase. Trebuia să ajungă într-un anume bar. Cunoștea cartierul, era cunoscut acolo. După un alt colț îi apăru în față localul Pepitei Creus, unde intră în fugă, gâfâind. Se duse direct la toaletă și ieși în haine civile. Nimeni nu-i

dădu atenție. Cu toții știau ce se întâmplă. Se așeză la o masă, deschise un ziar, iar patroana îi aduse o bere.

— Mulțumesc, îi spuse cu voce spartă.

Femeia se întoarse la bar, de unde continuă să supravegheze strada, prefăcându-se că șterge niște pahare. Îi văzu pe agenții de la Social, care se opriseră să ceară informații de la trecători. Unul dintre ei căuta pe sub mașinile parcate, altul verifica holurile caselor. Intrară apoi într-o băcănie și, când ieșiră, patroana înțelese că veneau spre ea și se ascunse în toaletă, ca să scape de ei. Doar trei mese erau ocupate – șase clienți în total: trei, doi și unul. Aceasta fu marea greșeală. Clientul care ședea singur era cu spatele la ușă și se vedea că încă nu și-a recăpătat suflul. Cei doi agenți se apropiară și-l apucară de umăr:

— Întoarce-te cu fața.

Se întoarse spre ei. Era obosit și trist, dar avu puterea să mai ia o gură de bere.

— Arată mâinile.

Omul întinse mâinile. Erau pătate de ulei, cu unghiile negre și bătături tari la încheietura degetelor. Încercă să mai soarbă din bere. Era bună și rece, dar unul dintre agenți îl pocni și sticla i se sparse drept în față. Îi puseră cătușele și-l împinseră spre ușă, insultându-l în toate felurile: comunist, porc, nemernic…

— Lua-v-ar mama dracului, mormăi patroana, ascunsă după bar.

La vreo patru sute de metri spre sud se întindea șoseaua care ducea spre cimitir. Acolo, pe o pârloagă, trădătorul Leandro Monrabal fuma, cu privirea pierdută în depărtare. Și el era trist și obosit (de eforturile de a fugi de sine). Ori de câte ori muncitorii de la Macosa se răzvrăteau simțea o vinovăție provenită parcă din vremuri imemoriale; se simțea atunci și mai demn de dispreț, și mai dornic să fugă undeva unde nu-l cunoștea nimeni (de parcă remușcările dispar atunci când te afli pe pământ străin), ca barem să moară liniștit.

Primii care ajunseră în arestul Prefecturii fură muncitorii de la Macosa, Astilleros și Unión Naval de Levante. Li se confiscară șireturile de la pantofi și cureaua. Unii nici n-aveau curea și-și

legaseră pantalonii cu o sfoară, care le fu confiscată. Plecară ținându-și nădragii cu mâna, ceea ce stârni o oarecare ilaritate printre agenții de poliție. Deținuții fură apoi chemați să „cânte la pian", adică să li se ia amprentele, și pe urmă li se făcu tipica poză față-profil, fără ca nimeni să mai investigheze dacă arestatul era într-adevăr un grevist sau doar un trecător care se nimerise pe acolo în focul confruntării. Liderul sindical de la Macosa fii închis în celula lui Musiú, care se ridică, îi întinse mâna și se prezentă.

— Vrei să stai aici, pe saltea? întrebă el.

— Tot aia, mormăi omul, care se așezase pe lavița de lemn.

— Ce-ai făcut?

— Am manifestat împotriva regimului. Tu?

Mayans se așeză din nou. Îi oferi o țigară liderului de sindicat, dar acesta refuză, pretinzând că tutunul blond e de bogătași și-l ustură-n gât.

— Eu sunt hoț.

Șeful muncitorilor nu zise nimic.

— Sunt un spărgător profesionist, adică nu fur portofele.

— Adică nu furi de la săraci.

— Nu e rentabil.

— Măcar le-o tragi bogătanilor, rânji omul de la Macosa.

— Ești comunist?

— Nu, minți el, neștiind cu cine stă de vorbă.

— Oricum, vai de capul tău.

— Știu, de-aia m-au și închis separat de colegii mei. O să fiu primul la interogatoriu și voi avea parte de un tratament special.

— Rodrigo?

— Probabil.

— Am înțeles că individul e sadic. Și pe mine tot el mă va interoga.

— Chiar dacă ești hoț?

— Sunt un hoț special. Mi-a zis că o să se ocupe de mine când are timp.

— Pe cine ai jefuit?

— Mă aflam în casa Virginiei Lafont în ziua în care a fost omorâtă.

Maistrul își aprinse și el o țigară.

— Lafont! exclamă el. Bună lovitură. Cred că Rodrigo o să fie decorat că te-a prins.

— Ai fost vreodată torturat?

— Nu. Niște tipi cu care am luptat pe front îmi povesteau cum îi învățau sovieticii pe oamenii lor să reziste la tortură.

— Cum?

— Torturându-i.

— Cum naiba?

— Cu aceleași metode pe care le foloseau și fasciștii. Dacă nu suportau nici măcar durerea de început, nu erau apți să funcționeze ca agenți sub acoperire. Rețelele erau ținute sub observație și nimeni nu voia să riște.

— Dar nu cred că vreun om e capabil să suporte ore întregi de tortură.

— Ba da, dacă orele astea îi ajută pe tovarășii lui să câștige timp prețios.

Își dădu seama că-i scăpase fără să vrea cuvântul „tovarăși", dar nu zise nimic. Doar continuă să fumeze, cu capul plecat.

— Fii pe pace, chiar nu sunt agent la Social. Dimpotrivă, mă așteaptă aceeași soartă ca și pe tine.

— Atunci înțeleg de ce ne-au pus în aceeași celulă.

— Fiindcă vor să mă sperie atunci când te vor aduce pe tine înapoi din camera de tortură.

— Exact.

— Ți-e frică?

— Acum nu. Mă gândesc că or să mă chinuie ca să le vorbesc despre Partidul Comunist, al cărui simpatizant sunt, deși nu fac parte din el. Oricât m-ar tortura, n-au ce să scoată de la mine.

— Atunci de ce te vor cu atâta înverșunare?

— Probabil fiindcă li s-a spus că sunt unul dintre instigatorii la grevă. Turnători sunt peste tot.

— Mda, am văzut-o pe pielea mea. Pe mine m-a trădat un hoț de buzunare și știu sigur că vor să-mi pună în cârcă crima.

— Lasă-te torturat și semnează tot ce te pun să semnezi. Așa îi dai avocatului tău ceva de care să se agațe.

— Așa mă gândesc și eu să fac, dar mi-e frică de durere.

— Altă șansă să scapi n-ai. Gândește-te la viața ta.

— Tu la ce te vei gândi?

— La crezul nostru pentru care au pătimit și alți tovarăși. La copiii mei. Pentru ei lupt și pentru viitorul lor. Lupt ca ei să fie mândri de tatăl lor. Iar lupta mea e cea dreaptă.

— Eu n-am idealuri și nici pentru cine să lupt.

— Pentru tine. N-ai decât o viață.

Se auziră pași care coborau scările spre arestul din beci. Musiú se apropie de grilaj să se uite.

— I-aduce pe studenți, zise tipul de la Macosa.

— Nu, e Rodrigo, însoțit de niște polițai.

Maistrul se apropie și el de grilaj.

— Ce captură! răsună vocea lui Rodrigo, care inspectase primele celule. Și plevușcă nici n-a sosit încă.

— Rechinului îi miroase a sânge, zise bărbatul, luându-l de braț pe Mayans.

Se așezară împreună. Rodrigo intră în celulă.

— Ce faci, Musiú? Să nu crezi c-am uitat de tine.

Amândoi rămaseră tăcuți, cu privirile în pământ, evitând să-l provoace prin vreun gest nepotrivit.

— Ia uite ce companie bună ți-ai tras. Cum îți zice, tovarășe?

— Paco.

— Și mai cum?

— Ruiz Sabater.

— Francisco Ruiz Sabater, dictă Rodrigo, în vreme ce un polițist din spatele lui nota. O să te căutăm în arhive și sperăm să fii un pește mare. Ai ieșit primul în stradă. Pari un tip viteaz, dar o să faci și tu în pantaloni. Sunt sigur că ai multe să-mi povestești. Te-așteaptă un interogatoriu amănunțit. Și pe tine, Musiú. Apropo, mâine se fac șaptezeci și două de ore de când ești în arest. O să ieșim la plimbare. Mi se pare că ești cam tras la față.

Plecă și cei doi bărbați își aprinseră câte o țigară.

— De ce îți zice Musiú?

— Am lucrat o vreme în Franța. Am ispășit trei ani de pușcărie acolo, apoi m-am întors.

— Aveai mai multe drepturi ca arestat în Franța.

— Dar și mai multe obligații. Mi s-a făcut cazier. Tu ai?

— Da. Am fost arestat în 1957.

— Atunci știi cum stă treaba cu interogatoriile.

— Nu prea. Atunci nu făcusem mare lucru, și-am scăpat cu câteva palme. Dar tovarășii mei erau militanți ai Partidului Comunist și i-am auzit cum urlau.

— Ce le-a făcut?

— Nu cred că-ți face bine să știi. Chiar n-are rost să suferi de două ori știind ce te-așteaptă. Mai bine ia-ți gândul, amintește-ți de ceva frumos.

— Nu știu cum să fac asta.

— Zi-mi niște povești de la furat.

Însă înainte ca Musiú să-și adune gândurile, se auzi zvon de voci. Pe scări coborau oameni, se auzeau strigătele polițiștilor care le ordonau să-și scoată șireturile și cureaua de la pantaloni, între cei cincisprezece studenți arestați se număra și Joan Piñol.

— A sosit plevușcă, murmură Paco Ruiz.

— Acum încep și interogatoriile.

— Încă nu. Or să aștepte să plece tot personalul din Prefectură. Mai avem câteva ore de răgaz. Oricum, timpul trece în favoarea lor, pentru că noi tot ce putem face e să ne chinuim cu gândul la ce ne-așteaptă. Tortură psihologică.

— Uite-așa mă simt eu de două zile încoace.

— Povestește, Musiú… nu te superi că-ți spun așa, nu?

— Mă numesc Musiú și sunt asistentul lui Paul, care e unul dintre cei mai talentați spărgători din Franța.

Antonio Mayans păru să-și recapete brusc mândria de hoț profesionist și se apucă să-i relateze lui Paco Ruiz parcursul carierei sale de infractor. Paco îl asculta cu atenție, dar gândul îi fugea mereu la nevastă, la cei doi copii și la chinurile care-i așteptau pe toți. Încă îi răsunau în cap urletele tovarășilor torturați în urma grevei din 1957, dintre care își amintea mai ales de Manuel. După experiența torturii, scăzuse în înălțime cu patru centimetri.

Leire și Piñol lăsaseră în parcare mașina de serviciu ca să nu stârnească suspiciunile lui Rodrigo și foloseau mașina personală a

unuia dintre oamenii de încredere ai comisarului pentru a-l ține sub supraveghere pe Escamilla. La ora opt în dimineața de marți erau chiar în fața ușii lui. Douăzeci de minute mai târziu, logodnicul Virginiei se îndrepta spre fabrica situată în cartierul Patraix. Piñol și Leire parcară în față. Comentaseră amuzați felul în care ajunseseră să facă munca subalternilor lor, dar Piñol era hotărât să afle cât mai multe detalii despre suspect, știind că dacă guvernatorul nu avea urechi pentru el, barem îi vor folosi avocatului lui Mayans. În ziua aceea, Escamilla purta chiar mocasinii pe care Musiú declarase că-i văzuse de sub pat. La ora nouă și jumătate, un tânăr ieși cu pas vioi pe poarta fabricii. Purta costum și cravată, iar Leire îl urmări până la mașină.

— Bună ziua, îl salută.

— Bună ziua.

— Știți dacă-l găsesc cumva pe domnul Escamilla în biroul său?

— Care domn – tatăl sau fiul?

— Fiul.

— Este.

— Mă gândeam că o fi plecat în delegație.

— Nu, eu fac delegațiile. Chiar acum plec în Múrcia. Vă pot ajuta cu ceva?

— Da, am un magazin în Valencia și voiam să văd dacă-l pot mobila cu produse de la fabrica dumneavoastră.

— Mergeți și întrebați de Vicent Albiach, care e reprezentantul local. Domnul Escamilla e prea ocupat ca să vă primească.

— Vă mulțumesc.

Angajatul plecă, iar Leire se întoarse la mașina lui Piñol.

— Individul ăsta nu pleacă în delegație nici până colea.

La ora zece, Escamilla ieși din fabrică, urcă în mașină și se îndreptă spre cartierul Natzaret, unde parcă chiar în fața Uzinei Metalurgice Lafont. La vreo sută de metri de intrare stăteau vreo patru polițiști, fumând, într-o poziție relaxată. Piñol și Leire se îndreptară spre ei, iar cei patru aruncară țigările, luând poziția de drepți atunci când comisarul le arătă insigna.

— Nu vă sfiiți, fumați. Am venit doar să văd de ce sunteți aici.

— S-a anunțat o zi de proteste în fabrici și uzine, grevă, manifestații, zise unul, apropiindu-se de Piñol.

— În acest caz, sunteți puțini.

— Nu se întrevăd mari probleme la uzina asta. Aveți treabă cu noi, domnule comisar?

— Nu, deloc. Doar treceam pe aici și-am fost curios să văd ce e cu voi. Vă salut.

Se sui în mașină alături de Leire, care parcă într-un loc din care puteau ține sub observație poarta fabricii fără a fi văzuți de cei patru polițiști care se relaxaseră iar, aprinzându-și din nou țigările. Trecu o jumătate de oră, apoi în poarta fabricii apăru domnul Lafont, la brațul lui Escamilla. Mergeau încet, iar bătrânul părea că-i dă sfaturi.

— Cred că i-a povestit prin ce-a trecut cu noi, făcu Leire.

— Nu-mi pasă. Mi-am luat deja papara de la guvernator și, oricum, nu mai e cazul nostru.

Escamilla se întoarse la fabrica lui. Trecând prin centru în urma lui, Piñol și Leire observară o mulțime de mașini și dube ale poliției.

— Cred că Rodrigo nu-și mai încape-n piele de mândrie, cu așa o desfășurare de forțe.

— Mai bine; așa câștigă și Musiú puțin timp.

Se hotărâră să facă o plimbare pe jos.

— O să vorbesc mâine sau poimâine cu niște avocați, să vedem cine preia cazul lui.

— Efrén s-a purtat foarte urât cu tine, nu crezi?

— Într-un fel, îl înțeleg.

— Barem în fața guvernatorului ar fi putut să-ți ia apărarea.

— El zice că m-a scutit de multe probleme, dar eu cred că îl depășește cazul. O fi el șeful Prefecturii, dar când Rodrigo taie și spânzură, nimeni nu i se poate pune de-a curmezișul. Cred că a înțeles și el asta acum. Nu-i e ușor nici lui. Dacă Rodrigo rezolvă cazul, Efrén devine subalternul lui, ceea ce cu noi nu s-ar fi întâmplat.

— Piñol, ne-a luat cazul!

— Doar oficial, Leire. O să aibă o surpriză când o să vadă câte știe avocatul.

— Mi se pare că acest caz a devenit o chestiune personală pentru tine.

— Păi, să știi că așa este. Nu e o rușine să ne reprezinte oameni ca Rodrigo?

— Și faptul că ăștia ne reprezintă nu-ți dă de gândit?

— Ba da. Multe lucruri ne scapă de sub control, iar fiul meu îmi reproșează adesea că lucrez în slujba unui regim dictatorial.

— Așa mă gândesc și eu uneori.

Leire așteptă un răspuns la această afirmație, dar Piñol preferă să schimbe subiectul. Aveau timp berechet să povestească vrute și nevrute, pentru că, până la ora prânzului, Escamilla nu își mai făcu apariția. La prânz fură nevoiți să-l urmărească mai de-aproape, din cauza aglomerației de pe stradă. Omul de afaceri intră într-unul din restaurantele din centru.

— N-avem cum să-l urmărim să vedem cu cine ia prânzul, se plânse Piñol. Ne știe pe amândoi.

— Dar n-avem și noi dreptul să prânzim, cât așteptăm? Mă duc să cumpăr două sandviciuri. De care vrei?

— Alege tu.

Ieși cu două sandviciuri cu omletă de cartofi și cu două limonade.

Mâncară discutând despre alte lucruri. Leire îl întrebă dacă se gândise vreodată să se recăsătorească. Ca și Piñol, Leire era văduv, însă își găsise o femeie cu care era fericit. Îl încuraja pe Piñol să iasă mai mult din casă, să-și facă relații, însă comisarul nici nu voia să audă și nu se simțea deloc pregătit s-o înlocuiască pe soția lui cu o altă femeie. Era convins că nu va mai găsi niciodată alta ca ea.

— Așa gândeam și eu, dar timpul vindecă rănile. Îmbătrânești, Piñol. Fiul tău o să plece într-o bună zi de acasă și vei rămâne singur.

— Pentru mine ceea ce contează e ca fiul meu să-și isprăvească cu brio studiile și să-și facă specializarea. N-am eu treabă cu femeile, Leire, sunt un tip plicticos.

— Pentru orice bărbat există femeia potrivită. Trebuie doar s-o găsești.

— Atunci poate dau de ea pe la biserică, ori plimbându-mă pe stradă…

— Ce zici de dactilografele de la Prefectură? Îți zic eu că sunt câteva care abia așteaptă să le inviți la o cafea.

— Sau la un suc. Nu vezi că nici cafea nu știu să fac?

— Cum vrei tu, dar să știi că ești bine văzut.

— Niciodată nu m-am uitat la femeile alea.

— Asta e problema ta. Unele sunt văduve, altele sunt singure. Tu n-ai văzut cum sar să te ajute când ai nevoie?

— Nu. Uite-l pe Escamilla.

Ieșea din restaurant, singur.

— Cu cine o fi luat prânzul?

— La cât de rapid a fost, cred că singur.

Leire porni motorul.

— Stai, uite că nu se urcă în mașină. Hai după el.

Îl urmăriră pe jos, ascunși de aglomerația de pe trotuar. Se oprise la semafor, dar imediat ce se făcu verde traversă și intră pe strada Russafa. Leire observă că se oprise în fața unei clădiri. Privea în sus. Era o vilă cu patru etaje, iar la balcon apăruse o duduie nostimă care-i făcu un semn cu mâna. Escamilla intră în vilă.

— Dacă are o amantă, îl omor, mormăi comisarul, apoi își dădu seama: metaforic, desigur.

— Chiar și fără metafore, dacă erai vreun criminal l-ai fi omorât până acum.

— Hai să aflăm cine e femeia asta. Te-ai uitat bine la ea?

— Da. Uite-așa am reușit eu să mă recăsătoresc.

Regret că nu-mi pot lua rămas-bun de la Justine, că nu știe că nu mă mai întorc, că n-o să ne mai vedem niciodată. Bordelul lui Justine e cel mai căutat din Valencia, iar ea e o femeie la patruzeci de ani (n-o întrebați de vârstă; genul acesta de femei nu are vârstă), înaltă, brunetă, amabilă și elegantă – femeia cea mai potrivită să întrețină relații cu lumea bună a orașului. Clienții ei se așteaptă ca ea să păstreze discreția în ceea ce-i privește, exact la fel ca și ai mei. Și fiindcă ea e discretă, localul are succes – la fel ca și afacerea mea. Ajung mereu foarte punctual și mereu mă primește în biroul ei, unde mă servește cu un rom cu Coca-Cola, așezată în fața unui calculator pe care-l bănuiesc înțesat de nume și adrese ale unor oameni de vază. Deși poate că nu este. Dacă stau să mă gândesc bine, nu cunosc niciun client obișnuit de-al Justinei și poate de aceea casa ei este așa de apreciată. Îi place să-i spun Justine, i se pare un nume poetic. Nu-i cunosc numele adevărat. Nici nu mă interesează. Nu ne-am saluta dacă ne-am vedea pe stradă. Se poartă foarte bine cu mine, îmi plătește mereu în hârtii de cincizeci și de douăzeci de euro, fiindcă știe foarte bine ce bătaie de cap e să schimbi hârtiile de o sută, de două sute sau de cinci sute de euro. Ține o contabilitate impecabilă și e perfect acoperită – mi-a spus asta de mai multe ori în decursul lungii noastre relații profesionale, dar niciodată nu mi-a mărturisit cum reușește. Presupun că are un consilier financiar foarte bun. Îmi termin băutura – așa-mi scot și eu pârleala după orele petrecute la SoloZumo – și-i pregătesc liniuțele pe o tavă. Știu că ea nu bea, nu fumează și nici nu trage pe nas, dar că ține să le ofere clienților toate răsfățurile. Are o farmacie întreagă pregătită, în care nu găsești doar Viagra și prezervative, ci și medicamente pentru mahmureală, fiindcă are casa plină de băutură, în special de șampanie catalană și franțuzească. Are pregătite *canape'*-uri cu vânat, din care-mi dă și mie să gust. Sunt foarte bune. Se îngrijește de toate, în cele mai mici detalii. Îmi place să fiu în preajma ei și mi-aș petrece toată seara cu ea. În casa ei domnește relaxarea. Cine se grăbește nu se bucură de nimic, spune ea adesea. Așa este, însă eu nu sunt acolo ca să mă simt bine, deși nu o dată m-am simțit tentat să apelez la serviciile casei.

Probabil că mi-ar fi permis. Fetele sunt pentru toate gusturile, unele cu niște fundulețe aproape perfecte. Dar femeia e profesionistă, iar eu trebuie să mă comport la fel, cu profesionalism. Nu mă duc acolo să-mi satisfac plăcerile, iar dacă aș face-o, probabil s-ar gândi că profit de ea. N-o întreb niciodată nimic despre munca ei, fie pentru că se vede cu ochiul liber ce face, fie pentru că adeseori îmi povestește chiar ea despre certurile dintre fete. Nu vorbește niciodată despre clienții casei. Dar se uită la ceas și bănuiesc că tocmai e pe cale să apară vreunul important. Ne luăm rămas-bun, pe săptămâna viitoare. Îmi dă un pupic. Mă apreciază, iar eu o respect. Înainte de a pleca, mă întreb dacă să-i spun că n-am s-o mai servesc, dar nu-i spun nimic. Așa cum ne-am înțeles, Miki și cu mine, singurul căruia îi voi spune e Oliver Twist. Oricum, ea nu știe cine sunt, nici unde stau. Are însă numărul meu de telefon, în caz că apare vreo petrecere-surpriză. Trebuie să fie mereu pregătită cu de toate, chiar și cu câteva liniuțe, dacă asta le place clienților. Îmi bag teancul de bancnote în geantă. Adio, Justine.

Salut, Settembrini. Un papagal nesuferit, al naibii de pedant, dar bun client. De obicei sunt amabil cu el, dar azi n-am chef. Mă primește într-un halat de mătase. Omul are gust, n-ai ce să zici. Apartamentul lui e foarte elegant mobilat (trebuie să ai și bani pentru asta). Settembrini e deputat într-un partid de stânga (stânga aia din vorbe, desigur) și provine dintr-o familie care se ocupă cu comerțul de ani de zile (în Valencia avem mulți negustori și prea puțini oameni de afaceri). Dacă vă întrebați de ce nu lucrează la firma tatălui său, am să vă răspund că familiile de vază, atunci când au un fiu excepțional de pământean, îl îndeamnă să intre-n politică. Ar trebui să fie invers, pentru că, în fond, posturile în administrația publică funcționează în slujba întregii țări. Nu o dată ne-am certat – în mod civilizat – în privința acestui aspect. Politicienii sunt, însă, o castă ai cărei membri se protejează reciproc, indiferent de vederile lor politice, și care nu se împiedică de ideologie atunci când se pune problema să facă front comun. Uneori se enervează, amabil. Sunt doar un furnizor discret de droguri. Îmi spune că un tip ca mine – un băiat care-ți vine cu comanda la ușă, chiar dacă nu aduce pizza – nu e capabil să înțeleagă „strategiile conjuncturale", și e atât de imbecil,

încât se apucă să-mi și explice înțelesul sintagmei. Îmi vine să-l pun la punct (doar e ultima oară când îl mai văd), dar mă și amuză felul lui prețios de-a fi (e genul de tip care și-ar suge-o singur dac-ar putea). Mă scoate și mai tare din sărite când se apucă să vorbească despre literatură. În prima zi când l-am văzut i-am zis că n-am deschis în viața mea o carte. A fost scandalizat. Apoi i-am zis că citeam doar benzile desenate cu Căpitanul Tunet. Începând din acea zi, mă primea mereu cu o carte în mână și ținea să-mi vorbească despre lecturile lui. Îmi spunea să citesc îndeosebi eseuri. Cu asta l-am și prins. Într-o seară, mi-a trântit un citat din Chesterton: „Meritul operei lui Dickens – un autor pe care mi-l tot recomanda, asigurându-mă c-o să-mi placă – nu stă în narațiune, ci în construcția personajelor." I-am spus atunci că e o observație foarte profundă. Dacă mi-ar fi zis-o astăzi, l-aș fi dat naibii. Pedanții mă fac să-mi epuizez rezervele de toleranță (care, adesea, se includ în cele de răbdare). Sunt acei oameni care-i disprețuiesc pe toți semenii lor fără titluri academice (nu știu de ce îmi vine-n minte dicționarul vizual al lui Salif), fără să le treacă prin cap că oamenii pot învăța și unii de la alții. Citesc ostentativ, părând să creadă că tot adevărul se găsește în cărți, incapabili să priceapă că literatura își trage seva din viață.

De fiecare dată când trec pe la el, profită ca să-mi mai țină o prelegere. Zici că e membru în Armata Salvării Culturale, deși eu cred că mă ține atâta de vorbă când mă prinde pentru că altfel nu-l ascultă nimeni. Tot eu îi fac și lui liniuțele, la fel ca și Justinei. Trebuie să tragă pe nas cam jumătate din ele pentru a se încălzi. Azi are invitați la cină tot felul de amici politicieni, membri în partide diferite, dar pasionați toți de cocaină. Colorao îmi spune adesea că într-o zi ar trebui să fie numit Consilier pe Probleme de Sănătate. Sunt luni de zile de când mă abțin să-i întorc vorba, deși îmi vin în cap multe lucruri pe care i le-aș putea spune, dar tac, fiindcă e un client bun. Îi iau banii și dau să plec, insistând că mă grăbesc. Îi spun că nu am timp, dar el e nerăbdător să-mi arate o lucrare pe care-a scris-o în timpul liber, intitulată „Influența furnicilor în organizarea societății omenești". Mă prefac uimit de atâta deșteptăciune. Hai să-ți fac un gin tonic, îmi zice, sperând să mușc momeala, ca să-mi poată perora apoi o oră despre furnicile lui. Dacă aș zice da la toate

băuturile care mi se oferă pe traseu, acum aș avea un ficat de plastic. Așa că mă îndrept spre ușă, iar el mă însoțește, cu foile în mână. Înainte de a ieși îi spun, deși n-are legătură cu nimic, o chestie pe care vreau de mult să i-o zic: problema politicienilor nu e nemurirea, ci mediocritatea acestei nemuriri. Rămâne tablou, încearcă să protesteze, dar închid ușa după mine și cobor pe scări ca să nu mă mai țină de vorbă în ușa ascensorului. I-am citat din Jean-François Revel.

17

Înainte de a începe un interogatoriu, membrii Brigăzii Politico-Sociale se îmbătau bine într-un bar din apropierea Prefecturii. Băutura îi scăpa de inhibiții și le dădea energie. Printre ei se afla și un individ căruia i se spunea Sonatul, un fost boxer pe care-l chemau când era nevoie de oameni în plus. La ora opt seara, după o după-amiază lungă și după ce redactase și un raport pentru guvernator în care-i povestea succesul în lupta împotriva dușmanilor regimului, Rodrigo se prezentă la birou. Pe masă avea două dosare, cu două liste: una cu numele muncitorilor și alta cu numele studenților.

În arest domnea o liniște deplină. Musiú și Paco Ruiz se întinseseră pe lavițele lor. Mayans insistase ca tovarășul său de celulă să stea pe patul cu saltea. Fumau amândoi, cu privirea în tavan, când se auzi vocea unuia dintre deținuți care spunea, în spaniolă: „Cheile." Era parola prin care cereau voie la toaletă, escortați și supravegheați tot timpul de un polițist ce stătea lângă ei și când se ușurau. Apoi, după câteva minute doar, ușa celulei lor se deschise și amândoi fură încătușați și duși la etajul unde se aflau birourile celor de la Social, pe un coridor lung cu opt încăperi ale căror ferestre dădeau spre curtea interioară (în caz că vreunui deținut îi venea ideea să „sară" pe geam în timp ce era interogat). Doi polițiști de la Social le scoaseră apoi cătușele și-i introduseră în biroul unde-i aștepta Vicente Rodrigo.

— Francisco Ruiz Sabater, care e declarația ta?

— Participam la manifestație și am fost arestat.

— Atât?

— Atât.

Rodrigo ceru îndată ca maistrul să fie dus la sala trei, iar Musiú în sala patru. Mergând pe hol, Mayans simți cum îi bătea inima de frică. Ruiz ar fi vrut să-i spună să se liniștească, dar nu voia să-și atragă insultele polițiștilor care-i escortau. Îi prinse privirea și mișcă imperceptibil din cap. Mayans strânse buzele, arătând că a înțeles.

În sala trei se găseau șase bărbați și un scaun gol la mijloc care era, de altfel, singura piesă de mobilier din încăpere. Musiú fu închis singur în camera de alături, supravegheat doar de un jandarm care-i spuse să ia loc, încuie ușa și-și aprinse o țigară. Lui Mayans îi ardea buza să fumeze, dar nu îndrăzni să spună nimic.

Rodrigo intră în sala trei. Paco Ruiz fusese așezat și legat de scaun, cu mâinile la spate.

— Din care celulă a Partidului Comunist faci parte?

— Din niciuna. Sunt simpatizant, nu activist.

— Ia adu-ți aminte.

— Știți bine că șefii mari nu participă niciodată direct la demonstrații, din precauție.

— Eu știu că tu nu ești niciun șef, dar cred că ai legături cu ei.

— Cei pe care-i știu eu sunt toți în străinătate.

— Să înțeleg că mișcarea de azi s-a organizat spontan.

Maistrul nu răspunse. Rodrigo îl privi pe Sonat. Boxerul se apropie de Paco Ruiz și-i arse câțiva pumni în față, cu mișcări experte. Din camera alăturată, Musiú ascultă primele urlete de durere. Jandarmul care-l supraveghea surâse. Rodrigo îi porunci Sonatului să se oprească, dar acesta se pornise așa de tare, că fu nevoie să fie tras de doi bărbați. Parcă înnebunise, simțea o dorință arzătoare să-i crape individului capul – părea o fiară turbată. Și nu juca deloc teatru, ci chiar era un individ patologic violent. În mod normal, la interogatorii asista și un medic, dar acesta nu sosise încă.

— Spune, cine sunt organizatorii?

— Eu am organizat greva de la Macosa, zise Paco Ruiz, în vreme ce sângele îi curgea din nas și din gură. Ședea cu capul plecat, pregătindu-se să simuleze un leșin când va fi momentul. Știa că trebuia să urle ca din gură de șarpe, ca să-i facă să creadă că simțea o durere mult mai mare decât era de fapt. Se gândi la Musiú, despre care știa că-l ascultă din încăperea de alături. Asta *e.* Trebuia să aibă grijă să vorbească numai despre el și să nu facă rău niciunui tovarăș.

— În anul 1957 ai fost reținut pentru că ai atacat un polițist, tot în timpul unor manifestații. Vrei să-mi spui că după cinci ani încă nu ești membru în Partid?

— Nu… nu… nu sunt. Vorbea cu greutate, ca și când ar fi avut dureri mari. Eu sunt responsabil pentru greva de la Macosa.

— Și ceilalți de ce se iau după tine?

— Pentru că revendicările mele îi privesc și pe ei.

— Un erou.

Rodrigo știa bine că avea în față un pește mic, dar era convins că individul are legături importante.

— Hai cu roata, porunci el energic.

La *roată* participau toți polițiștii din încăpere, plus Sonatul, care-l pocneau pe rând unde nimereau, de la brâu în sus. Dacă se întâmpla cumva ca un pumn mai puternic să-l trântească la pământ cu tot cu scaun, îi trăgeau cu sete șuturi în coaste. Musiú auzea prin perete urletele mecanicului și pe-ale polițiștilor, care-l înjurau cum le venea la gură. Scaunul căzuse și-l ridicară, dar trupul lui Paco Ruiz căzu moale în partea dreaptă, ca și cum ar fi leșinat. Îi era foarte greu să tacă mâlc, mimând un leșin, când în realitate îi venea să urle de durere, dar nu ave a altă soluție.

— Destul, zise Rodrigo, hai să chemăm doctorul.

— N-a apărut încă.

— Nu l-a chemat nimeni?

— A zis că azi vine mai târziu.

— Duceți-l pe nenorocitul ăsta de-aici.

Cercetă lista și ceru să-i fie aduși încă trei: doi de la Astilleros și unul de la Unión Naval de Levante. Ieșind din încăpere, bătu de două ori la ușa camerei unde se afla Musiú. Jandarmul îl escortă în biroul lui Rodrigo. Intrând în birou, Mayans îl auzi pe acesta vorbind la telefon cu patronul de la Maracaibo, pe care-l anunța că va întârzia și că dorea să-l aștepte Carol. Îl trimise pe jandarm la plimbare și-i făcu semn lui Mayans să ia loc.

— Musiú, ai ascultat recitalul?

— Da.

— Ca un îngeraș a cântat, și nu e decât uvertura. Ceea ce urmează e de o mie de ori mai rău. Presupun că tovarășul tău de celulă ți-a povestit deja cum merg lucrurile.

— Mi-a spus că preferă să n-o facă.

— Ce frumos din partea lui. Vrei o țigară?

— Mulțumesc.

Rodrigo îi azvârli pachetul și chibriturile. Musiú inhală fumul cu poftă, fericit.

— Ia zi, bătrâne, unde-ai dosit gablonzurile alea? Rodrigo i se adresa de parc-ar fi fost camarazi vechi.

Musiú trase aer în piept, adânc, ca unul care-și joacă tot norocul pe o singură carte și vrea să fie sigur că va fi câștigătoare.

— Domnule Rodrigo, vorbim de bijuterii de o valoare inestimabilă.

Comisarul aproape că îi zâmbea. Musiú îi susținu privirea și-i trecu deodată prin cap că nu degeaba erau singuri în birou. În minte îi răsunau vorbele lui Piñol: bețiv, fustangiu, corupt…

— Despre ce valoare vorbim?

— Cel puțin trei milioane de pesete, exageră Musiú.

— Și ce vrei în schimb?

— Libertatea.

— Ia uite, în ziua de azi și hoții cer libertate. Se pare că e la modă.

Comisarul trase de trei ori din țigară, gânditor. Musiú intuia că se gândește cum să facă să ajungă la bijuterii. Deși era o treabă riscantă, trebuia să-și joace cartea până la capăt pentru că alta nu avea.

— Trei milioane, repetă Rodrigo ca prin vis.

— Cel puțin trei, întări Mayans. Și nu va fi greu deloc să găsiți cumpărător.

— Cât îmi ia?

— Douăzeci sau treizeci la sută comision, dar am eu un om de încredere în Perpignan, se numește Michel Collignon. Îi spuneți că veniți din partea lui Paul.

— Cine e Paul?

— E o parolă. Dați-mi să vă notez adresa lui.

Scrise pe o hârtie de pe masă numele, adresa și parola. Rodrigo băgă hârtia în buzunar.

— În regulă, hai să vedem cum facem. Trebuie să ne construim un alibi solid.

Musiú știa că are a se teme de ce era mai rău: odată ce se vedeau în posesia bijuteriilor, polițaii puteau să-l omoare și să spună apoi că încercase să evadeze. Asta e singura mea carte, se convinse el din nou. E în joc viața mea.

— Trebuie să mai trec pe la sala trei?
— Nu. Sunt ascunse departe?
— Cam jumătate de oră cu mașina.
— Bine. Rodrigo se ridică în picioare. O să țin seama de asta.
— Puteți să-mi mai dați niște țigări?
— Cum să nu, colega. Ia de-aici tot pachetul. A fost o plăcere acest interogatoriu cu tine. Acum o să cobori înapoi în celulă și ne revedem curând.

Chemă jandarmul să-l escorteze în arest, apoi ridică receptorul și apelă un număr de interior. Dintr-un sertar scosese un pachet nou de țigări și-și aprinse una, în vreme ce medita la propunerea lui Musiú. Ceea ce acesta nu știa era că Rodrigo avea un plan în cap încă dinainte ca el să-i spună ceva. De duminica trecută se tot gândea la treaba asta. În ușă apăru un polițist de la Social.
— Cum merge? întrebă Rodrigo.
— Comisarul și cu Leire au fost toată ziua pe urmele lui Escamilla.
— Perfect. Te rog să nu-l scapi din ochi pe Piñol.

Toate celulele erau pline până la refuz, cu excepția celei în care zăcea Paco Ruiz. Brigada Politico-Socială alocase trei săli de interogatoriu, pentru a ancheta cât mai mulți oameni posibil. Studenților le venea rândul abia mâine, fiind considerați plevușcă, din cauza deselor eșecuri ale Partidului de a pătrunde în universități. Joan Piñol se afla într-un dintre celule, alături de alți cinci tineri, dintre care pe doi îi cunoștea. Era supărat, dar nu pentru că fusese închis, ci fiindcă nu suporta să se gândească la neplăcerile pe care acest lucru avea să i le cauzeze tatălui său. În dimineața aceea tatăl său plecase de acasă înaintea lui, iar Joan îi lăsase bilet să nu se îngrijoreze, fiindcă intenționa să-și petreacă noaptea la un coleg, învățând pentru examene.

Când Musiú ajunse înapoi în celulă, Paco Ruiz era prăbușit pe saltea. Fusese târât pe scări și apoi printre rândurile de celule, astfel încât toți cei închiși să poată vedea ce înseamnă interogatoriul. Mayans se așeză lângă el și-i observă chipul însângerat și ochii vineți și umflați. Îl atinse încet pe mână, iar omul deschise ochii.
— Cum te simți?

— Abia pot să respir, zise el cu greutate. Cred că am câteva coaste rupte, dar ce-i mai greu nu m-a lovit încă.

Musiú încercă să-i curețe sângele cu un colț de cearșaf. Omul gemu.

— Ai grijă, sunt tot o rană pe față.

— Nu mai vorbi.

— Vezi în buzunar, dă-mi și mie o țigară.

— Ești nebun? Abia respiri.

— Un fum!

Scoase pachetul, îi aprinse o țigară și i-o puse între buze. Omul se înecă cu fumul și începu să tușească, ceea ce-i spori durerea din coaste. Mayans stinse țigara.

— Te învelesc și te culci. Încearcă să te odihnești.

— Nu pot, zise omul privindu-l cu atenție. Pe tine nu te-au bătut.

— O să se ocupe de mine mai încolo. Acum a vrut doar să mă sperie cu urletele tale.

— Să știi că nu era așa de rău, am exagerat eu. Am profitat că nu venise doctorul și m-am prefăcut că leșin. Îmi faci o favoare?

— Normal.

— Rodrigo o să plece peste câteva ore și rămân aici doar niște gardieni. Atunci am să te rog să strigi la cei de la „Informații" că mă sufoc, că am dureri în piept și-n brațul stâng.

— Atac de cord.

— Da, și n-o să fie niciun doctor să mă vadă, așa că vor chema o ambulanță să mă ducă la spital. Acolo am cunoscuți care mă vor ajuta să scap.

— Cum știu că nu mai e Rodrigo?

— Când se potolesc cu interogatoriile.

— Bine, așa o să fac. Acum culcă-te.

Îi puse sub cap haina lui, ca o pernă, apoi se așeză pe laviță, cu țigara în mână, meditând la propria lui scăpare în munții aceia care ofereau avantajul pădurilor dese, dar și dezavantajul că nu cunoștea deloc zona. Chiar și-așa, avea să fugă încotro va vedea cu ochii. Simțea că o ia razna. Adună-te, își spuse. O să vină doar Rodrigo cu mine, fiindcă nu vrea să împartă prada. Odată dezgropate bijuteriile, o să încerce să mă omoare. Cu mine mort, a rezolvat cazul. Musiú,

pune-ți capul la contribuție. Ce te-a învățat Paul? Întotdeauna când dai de o fundătură există o cale de ieșire.

Pe la ora unu cei de la Social nu mai coborâră după alți deținuți, deși unii dintre muncitori nu fuseseră încă interogați. Musiú ascultă cu atenție un timp, dar se făcuse liniște. Îi șopti lui Paco:

— Nu se mai aude nimic cam de jumătate de oră.

— Mai stai un sfert de oră.

Încă cincisprezece minute fix și începu să strige: „Cheile!" fluturându-și brațele printre gratii și atrăgând atenția studenților din celulele învecinate. Apărură doi gardieni în uniformă:

— Ce naiba te-a apucat?

— Moare ăsta lângă mine.

Deschiseră celula și intrară înăuntru, obligându-l pe Mayans să se retragă în spate, la perete. Se apropiară de muncitor, dar nu-l atinseră.

— A suferit un atac de cord. Prima dată se sufoca așa de tare, că m-a trezit, iar apoi a leșinat.

Unul dintre gardieni se îndreptă în goană spre biroul de „Informații", în vreme ce al doilea rămase pe culoar, în fața ușii celulei.

— Chemați un doctor, aproape că strigă Mayans.

— S-a dus colegul să cheme o ambulanță.

— Poate deja e prea târziu.

— Măcar s-o mierlească la spital.

Gardianul înjură în barbă. Orice mort aducea necazuri, mai ales unul care murea pe tura ta.

Felo respiră ușurat când îl văzu pe Rodrigo intrând la Maracaibo pe la ora două dimineața. Era prima oară că se bucura că-l vede. Ieșise deja de două ori în stradă până atunci, uitându-se după Josep, pe care-l știa precaut și se gândea că poate voia să supravegheze zona. De ambele dăți, Fermin îl întrebase unde merge, iar el pretextase o durere de cap pe care voia să o alunge ieșind la aer. Se temuse că Rodrigo nu va mai veni din pricina manifestațiilor din ziua aceea, și nu știa cum să-l anunțe pe Josep. Fiindcă nu știa să se controleze, Fermin observă numaidecât că era cu nervii întinși la

maxim. Rodrigo apăru cu cele două gărzi de corp după el. Carol cânta, la fel de calmă ca și până atunci. Ea fusese anunțată că Rodrigo urma să întârzie, dar se ținea departe de Felo, așa că nu reușise să-i transmită această informație nici măcar la pauză.

Rodrigo salută pe toată lumea cu un aer mulțumit și îl chemă pe Felo să-i dea comanda de băuturi, cerând să-i fie aduse în birou, la poker. Tânărul se relaxase văzând că totul merge conform planului și mintea îi zbura deja la acțiune. Mai avea de așteptat două ore, care i se părură interminabile. Până și Mari Santos observă că era ceva în neregulă cu el. Felo îi povesti că era trist, pentru că toți ai lui, până și maică-sa, plecaseră în Germania cu o zi înainte. Povestea cu jumătate de gură, ca unul care nu poate vorbi despre ce-l doare. Bine, dar aseară n-aveai nimic, se miră Mari, când îl văzu iarăși la bar, insistând să afle dacă nu cumva l-a căutat cineva la telefon. De trei ori coborâse la cabină să-și verifice arma și de trei ori o găsise încărcată. Era așa de surescitat, că nu-și putea face treaba bine; încurcă mesele, apoi uită să le șteargă. Numai când o vedea pe Carol atât de firească se mai liniștea. Se ascunse în baie, inspirând și expirând adânc ca să se calmeze, amintindu-și că luase o decizie foarte importantă. Nu știa dacă se teme sau are îndoieli, dar chiar de-ar fi vrut să renunțe nu putea, nu avea voie s-o facă. Ce-ar spune Carol, a cărei fericire era în mâinile lui? Ce ridicol ar apărea în fața ei! Și ce-ar spune Josep, pe care nu doar că-l convinsese să-l ajute, dar care era un partizan al luptei deschise? Dacă Josep era așa de curajos, el de ce nu putea fi? Lupta pentru o cauză dublă: dragostea și ideologia. Se gândi la deținuții care ajunseseră în acea zi la arest, la torturile prin care probabil că treceau și la bucuria care avea să-i cuprindă pe toți când vor afla că Rodrigo e mort. Se șterse bine pe față și reveni la bar cu un aer mai stăpân pe sine. Îi zâmbi lui Carol și trecu la treabă, așteptând să se facă ora.

Cu zece minute înainte de patru dimineața, simți că-l apucă iarăși emoțiile. Tocmai acum, când trebuia să fie calm, simțea că nu-și găsea locul nicăieri. Trebuia să strângă de pe mese și se temea să nu scape tava cu pahare și sticle pe jos și să atragă astfel atenția. Îl rugă pe colegul care strângea împreună cu el să se ocupe singur de mese, pretextând o indispoziție (chiar simțea o durere surdă în stomac).

Bine, du-te acasă, îi răspunse colegul, dar mâine strângi tu în locul meu. Mâine, se gândi Felo, ce necunoscută! Cum avea să se prezinte la muncă? Moartea lui Rodrigo se va fi aflat deja, dacă nu din ziare, măcar din vorbă-n vorbă. Mâine trebuia să pară foarte mahmur, ca unul care a petrecut, a dormit și s-a trezit abia la ora când trebuia să vină la serviciu. Oare trebuia să se prefacă bucuros sau indiferent când i se va da vestea? Toate aceste gânduri îi treceau prin cap, în vreme ce se schimba la cabină, grăbindu-se să iasă înaintea clienților. Își strecură pistolul în buzunar. În seara aceea purta o geacă mai largă, ca să nu se vadă umflătura. Verifică din nou dacă avea la el cheile de la apartamentul lui Carol. Se gândi la Federico și la ce va face el când se va afla că Rodrigo fusese împușcat cu gloanțe din cele folosite de obicei de polițiștii de la Politico-Socială. Atunci nici că ar mai îndrăzni să reclame dispariția armei. Traversă clubul fără să privească spre scenă. Carol tocmai anunța ultimul cântec, în protestele câtorva voci din public. Urcă scările, întrebându-se ce-i va zice lui Fermin. Acesta întrebă:

— Pleci, Felo?

— Mă simt ca naiba.

— Tot într-o petrecere o ții.

— Și acum tot acolo mă duc, deja sunt așteptat. Am luat două aspirine.

— Vezi-ți de sănătate mai întâi.

— O să am timp de asta la pensie.

— Dac-o ții tot așa…

Chiar și Felo se miră că reuși să-i zâmbească. Îl salută pe Fermin și, dând roată blocului, îl găsi pe Josep rezemat de motocicletă. Stătea pe trotuarul opus și nici nu se priviră. Intră într-un bar la trei străzi mai încolo de Maracaibo, unde clienții se opreau adesea să bea un ultim pahar. Era pustiu, iar patronul punea scaunele pe mese, ca să se poată mătura de dimineață. Bău unul după altul trei pahare de coniac. Plăti și ieși în stradă. Se uită la ceas: patru și cinci. Din locul unde stătea vedea perfect intrarea în blocul lui Carol. Fuma țigară de la țigară și-și pipăia compulsiv buzunarele: într-unul avea cheile, în celălalt, pistolul. Mâna dreaptă îi tremura și strânse tare pumnul, încercând să se liniștească. Respiră, fă o plimbare, fă ceva. Nu

plimbare; ar putea fi observat. Apărură clienți care se îndreptau spre barul din care ieșise el. Patru și zece. La ora patru și douăzeci patronul ieși să închidă și clienții plecară. Rodrigo și Carol apărură la colțul străzii, trecând pe lângă Vespa lui Josep, care mergea în direcția opusă. Ce simplu ar fi fost să-l împuște acum! O ținea pe Carol de brâu. Femeia descuie ușa de la intrare. Felo simțea că tremurul mâinii începe să cedeze. Așteptă cinci minute, privind atent strada: era pustie. Se îndreptă spre clădire și intră. Urcă pe scări, ca să nu facă zgomot cu liftul. Murea de poftă să fumeze o țigară, dar un chiștoc ar fi fost o probă prea evidentă. Își trase cagula pe cap și își lipi urechea de ușa apartamentului vedetei. Se auzea muzică. Nu voia să se gândească decât la ceea ce avea de făcut. Răsuci cheia în broască cu băgare de seamă. Dacă erau în salon, aveau să vadă ușa deschizându-se. Îi zări imediat: se sărutau. Se postă drept în fața lor, cu picioarele depărtate, cu brațele întinse și cu arma în mână:

— Vicente Rodrigo, criminalule, sus!

— Stau bine aici, răspunse nonșalant comisarul.

Răspunsul îl deconcertă puțin.

— Dă-te de lângă fată, strigă el.

Carol se retrase în colțul opus al canapelei.

— Hai, trage, nenorocitule.

Țintea, dar nu putea să tragă.

— Și cu cagula aia pe cap, tot față de idiot ai. Felo cel sensibil, îndrăgostit de o târfă.

Rodrigo se întinse să-i pipăie sânii lui Carol, dar ea îl îndepărtă, furioasă.

— Trage, Felo, țipă ea.

Dar tânărul nu îndrăznea să tragă văzând cât de aproape erau cei doi. Înaintă, încercând să-l țintească pe Rodrigo în cap. Carol se ridică brusc în picioare, în vreme ce comisarul rămase trântit pe canapea.

— Trage acum, strigă Carol.

Și atunci trase. Un glonț, două, trei… dar comisarul tot acolo ședea și-l privea rânjind. Felo nu înțelegea ce se întâmplă cu pistolul, dar era prea târziu, pentru că acum ajunsese el în cătarea armei lui Rodrigo. Ridică mâinile.

— Ești un papagal, băiete, alea erau gloanțe oarbe.

Felo se dădu înapoi, lipindu-se de perete. Lăsă brațele în jos și înțelese că era învins, pierdut. Nu pricepea nimic.

— Așa-ți trebuie dacă te uiți în gura unei târfe. Rodrigo o privea pe Carol: Mă răfuiesc eu și cu tine imediat. Ce e, Felo? Nu pricepi nimic, nu? Mai știi tu că duminică ai sunat-o pe Carol să-i spui că vrei să mă omori? (Tânărul mai avea încă arma în mâna care-i atârna inertă.) Cum ai închis telefonul, cum mi-a dat de veste. Așa am aflat când și cum ai de gând să acționezi. Bine, ei nu i-am spus că urma să folosim gloanțe oarbe, dar îți dai seama că nu puteam să las nimic la voia întâmplării. Federico a fost drăguț luni și ți-a plasat pistolul la nas, l-a scos și din toc, ca să-ți fie mai ușor. Cum? Nu ți s-a părut deloc ciudat că lucrurile au mers așa de ușor? Asta fiindcă ești un idiot. Carol, care știe să facă afaceri, mi te-a oferit pe tavă în schimbul unei slujbe la Madrid, unde să fie liberă să ajungă vedetă și să facă ce vrea cu viața ei. Iubițico, nu există slujba aia, să știi.

Felo o privi în ochi.

— Cum ai putut să faci asta?

Femeia izbucni în lacrimi. Felo plângea și el.

— Așa, pișați ochii, fraierilor…

Brusc, Felo azvârli pistolul pe geam urlând: „Josep, Josep!” Rodrigo ținea arma îndreptată spre fruntea lui. Îl puse să îngenuncheze cu fața la perete. Carol căuta un obiect tare cu care să-i dea în cap comisarului. Nu găsea nimic, fiindcă era îngrozită. Știa că n-ar reuși să facă nimic altceva decât să înrăutățească lucrurile. Pistolul lui Felo căzuse în stradă, unde se vedeau două mașini parcate. Din ele ieșiră numaidecât patru agenți de la Social, care se îndreptară cu repeziciune spre intrarea în clădire. Auzind motorul de la Vespa lui Josep, doi dintre ei săriră numaidecât la volan să-l urmărească, dar Josep reuși să-i păcălească, mergând pe sensuri interzise, cu mare viteză și întorcând din când în când capul să vadă dacă mai erau în urma lui. Ajungând la marginea de sud a orașului, apucă numaidecât pe drumul cunoscut, printre câmpii.

Cei doi agenți de la Social, cărora Rodrigo le dăduse cheile, deschiseră ușa.

— Ești bine, șefule?

— Foarte bine. Îl urmărește cineva pe complice?

— Da.

Îl pocni pe Felo cu patul pistolului peste față.

— La Prefectură cu tine.

Un agent îi puse cătușele. Carol continua să plângă. În vreme ce-l scoteau pe ușă afară, tânărul încă se mai întreba cum de-l trădase, cum de fusese atât de orb, cum de nu văzuse că la pasiunea lui nemăsurată nu i se răspundea de fapt cu aceeași monedă. Prin minte îi treceau de-a valma toate greșelile pe care le făcuse și era îngrozit de gândul torturilor care-l așteptau. În lift, apoi în mașina care-l ducea spre Prefectură, se gândi la maică-sa, la fratele lui și la nepoți. O viață nouă, un alt viitor. Izbucni în hohote de plâns, în vreme ce repeta în neștire: mamă, mamă, ce-am făcut, mamă?

— Poți să ghicești ce te-așteaptă? o întrebă Rodrigo pe Carol.

— O să mă omori? Aproape că-l implora.

— Nicidecum, o să spun tuturor că trădarea ta mi-a salvat viața. Îți sunt foarte recunoscător și-o să te răsplătesc pe măsură. Vei rămâne vedeta clubului Maracaibo și târfa mea personală. Mi-ai făcut un mare serviciu. Poate că de la Felo al tău o să reușesc să scot ce n-am scos de la muncitorii ăia. Stau și mă mir cu ce imbecili și-a găsit Partidul Comunist să pornească o revoluție! Poți să te culci liniștită, iubito, mâine va fi o zi ca toate celelalte pentru tine. Dar ai grijă să nu încerci vreodată să scapi, da? Pentru că am să te găsesc și-n gaură de șarpe. O să emit pe numele tău un ordin de urmărire pentru complicitate la crimă. Și nu cred că mai e cazul să-ți spun ce vei păți când am să te prind. Sau poate că da: te tai cu cuțitul, te desfigurez!

18

Josep parcă motoreta în curte și se îndreptă spre atelier. O sună imediat pe Teresa, care se afla în camera ei, cu toate cărțile deschise pe masă, dar fără să poată citi nimic, așteptând vești. Țâșni în goană de la primul țârâit al telefonului, care se afla în sufragerie. Dărâmă un scaun în drum și trânti și câteva uși.

— Teresa?

— Da.

— Felo a fost prins.

— Felo…

— Nu pot să-ți spun mai multe, dar trebuie să fugi.

— Și tu?

— Mă gândesc ce să fac.

— La ce te mai gândești?

— Teresa, nu avem timp. Telefonează-i șefului de celulă când poți…

— Josep…

În sufragerie apăruseră toți ai casei, părinții ei, sora, chiar și subreta. Teresa îi văzuse, dar asta n-o împiedică să formeze un număr, iar când i se răspunse, rosti un singur cuvânt: cădere. Apoi închise.

— Ce s-a întâmplat? întrebă taică-său.

Fata oftă. Cum să le explice? Dar trebuia s-o facă, pentru că fiecare minut conta.

— Azi am avut o întrunire la universitate, unde am luat și eu cuvântul.

— Ce înseamnă asta?

— Pe urmă au avut loc niște demonstrații de stradă, în cursul cărora mulți colegi de-ai mei au fost arestați. Poate că poliția e și pe urmele mele.

— Poliția? țipă maică-sa, furioasă. Știam eu că e ciudată fata asta, continuă ea pe același ton, întorcându-se spre soț. De când îți zic s-o ducem la un psihiatru. Vezi?

— Teresa, în ce te-ai băgat?

— N-am făcut nimic, eu doar am vorbit. Însă pe unii dintre colegii mei i-au arestat.

— Dumnezeule, ce scandal!

— Enedina, taci din gură, se răsti tatăl. Apoi se întoarse spre subretă: Roșa, du-te la culcare. Și să nu spui nimic despre asta.

— Da, domnule.

— O, Doamne Dumnezeule! exclama fără încetare mama, cu un aer stupefiat.

— Nu e momentul să ne văităm acum, trebuie să facem ceva. Teresa, ia-ți pașaportul și fa-ți valiza.

— Valiza?

— Enedina, te rog, adună-te! Deja problema asta mi-ajunge!

— Dar ce-o să spunem familiei, prietenilor?

Bărbatul n-o mai ascultă, fiindcă îi era clar că n-avea cu cine discuta. O trimise pe cealaltă fiică s-o ajute pe Teresa la bagaje, iar el merse în dormitor să se îmbrace. În vreme ce o ajuta să-și strângă lucrurile, sora o întrebă pe Teresa dacă e comunistă. Cu gândul numai la Felo, torturat, chinuit, răspunse:

— Da, sunt.

— Dar ai de toate… Uite și tu ce probleme ne faci.

Tatăl apăru în ușă:

— Ai găsit pașaportul?

— Da.

— Hai, ia valiza și să mergem.

— Dar unde? întrebă sora.

— Unde om vedea cu ochii. Dacă vine poliția, le spuneți că eu sunt în călătorie de afaceri, iar de Teresa nu știți nimic. Ai înțeles? Dormi cu maică-ta în seara asta.

Teresa o sărută pe sora ei.

— Haide, o zori tatăl. Ieșiră. Te duc la Barcelona. De acolo vei lua un avion până la Roma. Îți dau o adresă la care să mergi.

— Bine, tată.

— O să mai vorbim noi despre asta. Ceea ce ai făcut este incalificabil. O să mă gândesc la o poveste pe care să le-o spun bunicilor și verilor. Descreierato!

Josep Baixauli închise telefonul. Nu avea numărul nimănui din conducere, dar știa că Teresa îi va anunța. Era trist și-i părea rău că-l lăsase pe Felo să meargă până la capăt cu planul lui. Acum însă trebuia să facă ceva ca să oprească efectele colaterale ale căderii lui în mâna organelor de anchetă. Prin atelier ajunse în casa familiei Puig. Dormeau. Îl scutură pe domnul Puig:

— Domnule Puig, domnule Puig…

Dar cea care se trezi fu soția lui.

— Ce cauți aici, Josep?

Rafael Puig deschise ochii.

— Trebuie să vorbim, îi spuse Josep.

Deși era încă confuz, bărbatul înțelese că era ceva foarte grav. Se ridică cu greutate, așezându-se pe marginea patului.

— Mă grăbesc, domnule Puig. Să mergem în atelier.

— Matilde, mă întorc îndată.

Se așezară pe două scaune, lângă o masă plină de hârtii.

— Ai o problemă, nu-i așa?

— Una extrem de gravă.

Josep îi povesti totul de-a fir a păr. Ascultându-l, domnul Puig clătina din cap neîncrezător, simțindu-se neputincios în fața tragediei și convins că familia Baixauli era urmărită de ghinion. Nu-l certă deloc, fiindcă se aștepta ca, mai devreme sau mai târziu, tânărul să sfârșească încurcat în țițele unei afaceri politice, deși niciodată nu-și imaginase ceva de o asemenea amploare.

— Am de gând să mă predau. Dacă fug, voi o să aveți de suferit. Tovarășul pe care l-au prins mă cunoaște bine. Probabil l-au torturat, știți prea bine cum e… Voi fi acuzat de complicitate la tentativa de omor și de faptul că sunt membru al Partidului Comunist. O să fiu închis, nu știu pentru câți ani și nici nu mă interesează. Vreau să vă protejez pe voi. Veți declara toți că n-ați știut nimic de viața mea dublă și or să vă lase în pace. În fond, ceea ce vor ei e să mă prindă pe mine, or, eu voi fi în mâinile lor. Poate că primesc și circumstanțe atenuante dacă mă predau. Dar vreau să vă rog ceva. Scoase din portofel o fotografie în care apărea alături de Adelaida. O tăie cu foarfecă și-i întinse jumătatea în care apărea fata. E logodnica mea, o fată tare bună. E servitoare la o familie din oraș. O să-i scriu o

scrisoare și o să vă rog să i-o duceți. După ce voi fi arestat, or să apară multe porcării în ziare, iar ea nu este pregătită să le facă față. E o bună catolică și pentru ea comuniștii sunt diavolul. Nu știe nimic despre activitatea mea politică sau despre ideile mele. Vă rog să-i duceți scrisoarea și să-i explicați tot. O să fie tare dezamăgită, dar măcar o să-i fie mai ușor dacă vorbiți cu ea. O să vă creadă, pentru că vă știe. I-am vorbit de dumneavoastră. Nu vă dau adresa familiei unde lucrează, pentru că, dacă se află, și-ar putea pierde slujba. Știți strada aia cu grădini, căreia lumea îi zice Bulevardul Francezilor?

— Da.

— Acolo e o biserică. O găsiți la slujbă în fiecare duminică, la ora unsprezece. Vizavi de biserică se află un dud stufos și o bancă. Noi acolo ne vedem de obicei. O s-o recunoașteți după poză. O să vină și cu cei doi copii ai familiei. Îmi promiteți că veți vorbi cu ea?

— Sigur că da, Josep.

— Să vă duceți cu Robert, pentru că vreau să-l cunoască. Și să-i spuneți fratelui meu ce mi-a spus mie tata: nu sunt un delincvent…

— Nu-ți face griji.

— Iar pe mama…

Ajuns aici, Josep izbucni în lacrimi. Domnul Puig încercă să-l aline cum putea.

— Nici nu știți ce rău îmi pare pentru ea…

— O să fim alături de ea zi și noapte.

— Îmi pare așa de rău… v-am făcut numai probleme… sunt un ratat…

— Nu-i așa; ești doar un tânăr care s-a înșelat, dar cu toții facem greșeli.

— Greșeala mea e că am vrut să fie dreptate în societatea asta?

Nu, nu asta era greșeala. Din punctul de vedere al lui Rafael Puig, greșit era modul radical în care încerca să ajungă la această dreptate, atracția hipnotică a luptei pentru un ideal. Nu-i spuse nimic. Îl încurajă. Faptul că hotărâse să se predea de bunăvoie pentru a-și proteja familia dovedea că are un suflet cu adevărat mare.

În sala cu numărul cinci aflată pe etajul Brigăzii Politico-Sociale, Felo vomitase și leșinase deja de două ori. Acum era legat cu fața în

jos de o masă dreptunghiulară de lemn căreia i se zicea „masa de operație”. Avea o pătură udă pe spate și era bătut cu sete peste rinichi de echipe de câte doi agenți, care făceau cu rândul. Capul îi atârna în gol, iar membrele îi fuseseră legate de picioarele mesei. Doctorul nu era prezent nici de această dată. Federico ieși din sală și merse să bată la ușa biroului lui Rodrigo.

— Ce-ai aflat?

— Complicele se numește Josep Baixauli. Nu știe unde stă, dar e din Benicorli.

— Altceva?

— A leșinat iar.

— Bine, zi-le să afle celula din care face parte. Pe urmă, du-te la magazie și adu o cazma, sau o lopată sau orice de săpat. Pune-i cătușele lui Musiú și scoate-l în curte fără să vorbești cu nimeni.

— Ce-ai de gând?

— O lovitură măreață de pe urma căreia ai și tu de câștigat. Ne vedem în parcare.

Federico transmise ordinele la sala cinci, apoi aduse uneltele din magazie și le ascunse în portbagajul mașinii sale. Coborî la arest, iar gardianul de la „Informații” îi spuse că deținutul Paco Ruiz Sabater fusese dus la spital. Întrebă dacă îl însoțea un agent și i se răspunse că da. Luă cheile și descuie ușa celulei lui Antonio Mayans.

— Comisarul Rodrigo vrea să-ți vorbească.

Musiú întinse mâinile să i se pună cătușele. Federico îl scoase în curte fără să semneze vreo foaie de ieșire, ca și cum l-ar fi dus la interogatoriu. Rodrigo fuma. Urcară toți trei în mașină, comisarul pe bancheta din spate.

— Unde mergem? întrebă Rodrigo.

— Spre Sagunt.

Federico porni motorul. Pe strada Maria Llàcer dădură nas în nas cu Josep Baixauli, care-și parca Vespa. Măsura din ochi clădirea Prefecturii. Nu avea îndoieli, doar se întreba care-i erau limitele când venea vorba de tortură. Gândul la Adelaida și amintirea tatălui său aveau să-l întărească, astfel încât să nu spună nimic în plus față de ce-și închipuia că ar fi putut scoate de la Felo. Probabil că aflaseră deja numele lui Josep, localitatea unde putea fi găsit, poate și

numărul celulei, locurile de întâlnire, aflaseră despre Teresa și numele tovarășilor Ambrosio și Antonio, cel venit din străinătate. Despre acesta din urmă mai ales nu trebuia să se afle nimic, fiindcă era o figură importantă. Oare Teresa apucase să anunțe pe cineva din Partid? Cât scoseseră de la Felo? Se decise să povestească tot ce știa despre atentat și să afirme că ei doi considerau strategia Partidului prea moale și că ceea ce făcuseră era numai și numai ideea lor. Cam într-o oră și jumătate toată lumea va fi la curent cu arestarea lui Felo. Așteptă să mai treacă puțin timp și-și aprinse o țigară. Apoi traversă curtea, printre polițiștii care își vedeau de treburile lor. Nimeni nu păru mirat de prezența lui, nici măcar nu se uitară la el. Se îndreptă spre gardienii de la intrare. Unul îl privea țintă, în vreme ce al doilea rezolva unul din acele jocuri care apar în ziar, în care ți se cere să găsești diferențele dintre două imagini.

— Sunt Josep Baixauli.

— Și ce dorești?

— Sunt comunist.

Gardianul lăsă ziarul pe masă. Colegul lui îl privea neîncrezător. Amândoi erau convinși că era beat.

— Am venit să mă predau.

— Glumești, nu?

— Nu. Sunt unul dintre organizatorii manifestațiilor.

— Și vrei să te predai? Celor doi nu le venea să creadă.

— Da.

Lucrau de ani de zile în poliție, dar era prima oară când vedeau un individ venind de bunăvoie la tortură; pe cineva care să mărturisească din proprie inițiativă că e comunist și lider de manifestație. Cei doi gardieni erau aproape de pensie amândoi și niciunul nu avea o părere prea bună despre echipa lui Rodrigo. Îi urau așa de tare, încât uneori lăsau țigări în celulă pentru deținuți, în vreme ce aceștia erau bătuți în birourile de la Social, îi urau pentru brutalitate, pentru îngâmfare, pentru că se situau deasupra legii, pentru că își făceau toate mofturile și primeau salariile cele mai mari din poliție, în vreme ce ei, după zeci de ani în uniformă, abia își duceau zilele.

— Ascultă, știi ce te-așteaptă?

— Da.
— De ce te predai?
— Pentru că vreau să-mi feresc familia de suferință.
— Ești șef?
— Nu.
— Du-l la „Informații”.
— O să se supere cei de la Social.
— Scrie și-n regulament că deținuții trebuie duși jos.
— Tipul e politic.
— Noi n-avem de unde să știm. E treaba lor.

Colegul ieși de după masa de lemn, îl apucă de braț pe Josep și-l conduse jos.

— Omul ăsta a venit să se predea.
— Ce-a făcut?
— Să vă spună el.

Cu aceste cuvinte, agentul de la intrare plecă.

— Numele?
— Josep Baixauli Aleixandre.
— Ce-ai făcut?
— Sunt comunist.

Alții care nu mai văzuseră așa ceva. În vreme ce unul începu să sune disperat la Social, celălalt îl trase pe Josep să-i ia amprentele.

— Luați-o la stânga, spre Terol.

Musiú părea calm, dar era preocupat. Pe drum nu se gândise decât la diverse moduri de a evada, în vreme ce răspundea la întrebările lui Rodrigo, care-i repeta cât de mult admiră el hoții care-și fac treaba bine. Era noapte, dar în curând aveau să se arate zorii. Brațele și omoplații îl dureau deja de la cătușe. Ceru să-i fie scoase. Rodrigo întrebă dacă mai aveau mult. Zece minute, dar dacă mă dor brațele așa, n-o să pot săpa. Voia să lase impresia că n-avea chef să sape el, când, în realitate, spera că va primi o cazma. Ce caraghios ești, râse Rodrigo, reamintindu-i de câte șmecherii sunt capabili unii deținuți doar ca să evadeze. Mayans se foi pe scaun, căutându-și o poziție în care să nu mai simtă durerea. Trecură printr-un sat pustiu, cu case înșirate de-a lungul șoselei. Ajunseră la locul căutat, iar Federico

parcă mașina la poalele muntelui. Scoase cazmaua și-un târnăcop și începură să urce. Rodrigo aprinse o lanternă. În scurtă vreme, Musiú le indică locul:

— Acolo, vedeți semnul?

— Da.

— Lasă cazmaua lângă pomul ăla.

Comisarul îi scoase cătușele. Federico avea un pistol îndreptat spre el. Musiú se întinse, își frecă încheieturile și spinarea, apoi apucă târnăcopul și se puse pe săpat. Săpa încet, privind adesea în sus, printre copaci, calculând ce zigzaguri ar trebui să facă pentru a se feri de gloanțe. După ce dădu de pământ moale, schimbă târnăcopul cu o cazma lată. Săpa cu fața spre cei doi polițiști, iar Federico continua să-l țintească cu arma.

— Puteți stinge lanterna, îi zise lui Rodrigo.

— Nici să nu te gândești.

— Putem fi văzuți.

— Suntem de la poliție. E adânc?

— Cam juma' de metru.

Întrebarea îl neliniști. Se gândi că aveau să-l omoare după ce va mai fi săpat nițel, urmând ca ei să dezgroape apoi comoara. Simți că apucase un bolovan mare de pământ pe cazma. Se opri și își șterse fruntea de sudoare, prefăcându-se epuizat. Voia ca ei să fie convinși că n-are putere să fugă. Oftă, ridică lopata plină de pământ și, brusc, i-o trânti lui Federico în față, făcându-l să scape pistolul. Musiú îl ridică numaidecât.

— Stai cuminte, zise Rodrigo, care încerca să-și scoată arma. Stai cuminte.

Dar ridică mâinile sus, în vreme ce Federico plângea de durere, încercând să se frece la ochi.

— Stinge lanterna.

Rodrigo o aruncă, aprinsă, la pământ. Se lumina de ziuă. Musiú le ceru cheile de la mașină, cheile de la cătușe, portofelele. Bodyguardul încă se mai freca la ochi.

— Aruncați-le pe toate la picioarele mele.

Ca să-i lege de copac cu cătușele ar fi fost nevoie să se apropie de ei și poate nu era o idee bună. De aceea îi ceru comisarului să se lege

singur cu cătușele de celălalt.

— O să porniți în sus, pe munte.

Rodrigo îl trăgea cu grijă pe Federico după el.

— Ai merita să te împușc, dar nu sunt un asasin și acum nici hoț nu mai sunt. Știi unde sunt bijuteriile, când vezi că am plecat, poți să te duci să le iei. Mișcă-te, nenorocitule! Zicând acestea se simți deodată solidar cu Paco Ruiz, cel cu atacul de cord închipuit. Știi că din cauza ta colegul meu de celulă a făcut atac de cord și poate c-a și murit?

Ținti ca și cum voia să tragă, iar Rodrigo iuți pasul, târându-l după el pe bodyguard. Urcușul era tot mai abrupt. Musiú îi privea de jos, de la mașină. Era deja lumină afară, dar mai trebuia să aștepte vreo zece minute. Se auzi zgomotul unui tractor în apropiere. Privi iar în sus: Rodrigo și Federico dispăruseră printre copaci. Musiú porni mașina și o luă spre Terol. Cu toate eforturile, nu reușea să vadă încotro mergea. În vreme ce conducea, cercetă conținutul portofelelor. Avea suficienți bani să se oprească în prima gară și să ia un tren spre Zaragoza. Se uită la ceas. Calculă că celor doi le va lua cam o oră să ajungă la cea mai apropiată așezare omenească. Era sigur că niciun țăran nu se va opri să-i ajute. Cine s-ar întinde la vorbă cu doi indivizi legați cu cătușe, care n-au niciun act la ei?

Chiar așa se și întâmplă: comisarul și Federico dădură nas în nas cu trei țărani care-i măsurară cu mare neîncredere, ca pe niște hoți. Rugămințile lui Rodrigo fură în zadar; ba chiar ultimul cu care se întâlniră, un bătrânel stafidit, porni să pedaleze așa de tare pe bicicleta lui prăfuită, încât ai fi zis că-și recăpătase tinerețea. Cu doar câteva minute înainte de ora opt ajunseră într-un sat și intrară în primul bar – toate localitățile din regiune aveau, pe vremuri, un bar la intrare și unul la ieșire, amplasate strategic: în cazul în care treceai de primul, nu-l mai ratai pe celălalt. Așadar, comisarul, însoțit de un Federico pe jumătate orb, deschise ușa și intră în acest bar.

— Ziua bună, salută el suspect de amabil.

La bar erau vreo zece clienți, care-și beau primul pahar de *casalla*[20], a doua cafea, ori poate un deget de coniac Soberano. Toți

erau oameni care munceau la câmp, unii mai tineri, alții mai în vârstă. Patronul servi un client, apoi apucă un drug de fier în chip de armă și-l flutură amenințător spre nou-veniți.

— Suntem polițiști, explică comisarul.

Doi tinerei de la bar pufniră în râs, dar cei care se aflau aproape de ușă se dădură înapoi. Rodrigo și Federico erau storși de puteri și se prăvăliră pe câte un scaun.

— Vă rog să chemați Garda Civilă, imploră comisarul.

Patronul, care chiar asta avea de gând, formă un număr de telefon. Relată că în barul său intraseră doi indivizi cu cătușe la mâini și cu aer de infractori. I se răspunse să-i rețină acolo.

— Ne dați și nouă un pahar cu apă? ceru Rodrigo.

— Nu. Și să nu vă prind că vă mișcați de pe scaunele alea, mormăi patronul, care încă mai ținea drugul de fier în mână.

Musiú călătorea cu un tren pe care trebuia să-l schimbe undeva, într-un sat din provincia Aragon, pentru a lua un altul, care mergea la Zaragoza. Avea de așteptat o jumătate de oră între cele două trenuri, așa că își propuse să-i telefoneze lui Paul ca să-i ceară ajutorul să dobândească o nouă identitate cu care să poată trece granița și să-i trimită o scrisoare comisarului Piñol.

Odată transportat la sediul Gărzii Civile, Rodrigo insistă pe lângă caporalul care-i arestase să telefoneze la Prefectura din Valencia, la un număr al Brigăzii Politico-Sociale. Cei de-acolo îi confirmară, după ce caporalul li-l dădu pe comisar la telefon, că cei doi erau, într-adevăr, membri ai brigăzii și polițiști. Caporalul dădu ordin numaidecât să li se scoată cătușele. Rodrigo îi povesti că avuseseră o treabă particulară în Terol și că pe drum un șofer le ceruse ajutorul să repare ceva la motor. Ne-am oprit să vedem despre ce e vorba și din pădure au apărut trei hăndrălăi.

— Să emitem un ordin să fie prinși?

— Cred că deja sunt prea departe. Noi am ajuns aici pe jos și-am mers vreo două ore. Însă vă rog să dați în urmărire o mașină cu numărul pe care vi-l scriu aici. E mașina noastră și nu cred c-au ajuns prea departe cu ea.

Caporalul nu pricepea de ce presupușii tâlhari furaseră mașina poliției când aveau deja o mașină, dar nu se simți capabil să-l

contrazică pe șeful Brigăzii Politico-Sociale. Apăru un lăcătuș care le desfăcu cătușele, iar Rodrigo îi spuse caporalului să-i trimită factura direct la sediul brigăzii. Aranjaseră să fie duși înapoi la Valencia de o dubă a Gărzii Civile, care urma să vină în jumătate de oră.

— Noi n-avem în sat decât biciclete, domnule comisar.

— Câtă abnegație! Putem să facem și noi un duș?

— Cum să nu!

După ora nouă, deja intrau pe poarta Prefecturii. Înainte de a ajunge în birou, celălalt bodyguard, care nu știa nimic despre incidentele nopții, veni să-i șoptească lui Rodrigo la ureche că au o problemă gravă. Intrară în birou.

— Chelnerul a mierlit-o.

— Mama mă-sii! Vă ia valul chiar așa, de-i lăsați fără suflare? – și continuă să-și verse năduful și prin alte înjurături, sătul de atâta incompetență.

— Sonatul a fost de vină. Tipul era pe „masa de operație", dar Sonatul avea ordin să nu-l atingă, ci doar să-l păzească.

— Cine mai știe de asta?

— Doar Sonatul și cu mine. L-am mutat în sala doi. Să chem doctorul să ne scrie certificatul de deces cu atac de cord?

— Nu. Ai grijă să nu-l apuce ciripitul pe Sonat.

— L-am băgat și pe el la doi.

— Fii cu ochii pe el.

— L-am prins pe complicele lui Felo, pe Josep Baixauli.

— Ce-a mărturisit?

— Cam tot ce știam deja.

— Unde e?

— În sala opt.

— Rezistă?

— Da.

— E comunist?

— El singur a declarat, nici n-a fost nevoie să-l întrebăm.

— Trebuie să scoatem de la el niște nume, dar aveți mare grijă. Trimite toți oamenii acasă și bagă-l pe Sonat la opt.

Omul ieși.

— Federico, trebuie să găsim o rezolvare la aceste două probleme: moartea lui Felo și evadarea lui Musiú. Ia și triază deținuții și, dacă nu e niciun pește baban acolo, după șaptezeci și două de ore le dai drumul la toți. Rămâne doar Baixauli.

Leire îi telefonase comisarului Piñol pentru a-l informa că Musiú dispăruse din celula lui.

— O fi la interogatoriu.

— Nu. Ofițerii de serviciu de la „Informații" mi-au spus că Federico l-a scos afară, cu cătușe la mâini. N-a semnat în registrul de ieșiri, dar l-au văzut pe geam când l-au urcat într-o mașină particulară.

— Poate i-a dus la comoară.

— Dar nu s-a mai întors, deși Rodrigo și Federico sunt aici.

— Hai să vedem arestul.

Erau alți ofițeri de serviciu, iar comisarul îi întrebă dacă Antonio Mayans părăsise arestul. Bărbații căutară prin hârtii și răspunseră afirmativ.

— Aveți un ordin semnat?

— Nu eram noi de serviciu.

— Căutați hârtia!

— N-avem niciun ordin. Colegii din tura de noapte ne-au spus c-a fost dus sus, la interogatoriu.

Piñol știa că nimeni nu-i va spune nimic care să contrazică versiunea oficială a celor de la Social și decise s-o lase baltă, ca să nu le facă probleme celor doi. Cu toate acestea, porniră pe coridor spre celula lui Mayans, să vadă dacă nu cumva găseau acolo vreun indiciu sau măcar un obiect personal lăsat în urmă. Abia atunci Leire îl observă pe Joan Piñol, care ședea direct pe pământ, într-o celulă plină de studenți. Îl trase pe comisar de braț și-i șopti:

— Piñol, fiul tău e închis aici, într-o celulă.

Comisarul dădu să se întoarcă, dar Leire îl opri.

— Stai potolit, vrei să afle toți că e copilul tău?

— L-au torturat?

— Nu știu. Liniște, da? Prefă-te că n-ai văzut nimic. Du-te și vorbește cu Rodrigo. El are lista tuturor deținuților și sigur a

observat numele de Piñol. Știe că ai un fiu student la medicină.

Comisarul oftă și-și trecu mâna prin păr.

— Vrei să merg cu tine?

— Nu; e treaba mea.

Când dădu să urce scările spre curte, fiul său îl văzu și se întoarse repede cu spatele. Colegii lui nu știau cu ce se ocupă tatăl său. Nu voia să pățească rușinea de a fi eliberat prin bunăvoința lui tăticu', când restul colegilor lui sufereau chinul interogatoriilor.

Comisarul porni cu pas vioi spre biroul lui Rodrigo, unde bătu la ușă de două ori. Primind permisiunea să intre, se strădui să-și compună o față cât mai calmă.

— Ce vrei? îl interpelă Rodrigo agresiv, bănuind că aducea probe noi în cazul Virginiei Lafont.

— L-ai arestat pe fiul meu, care e student.

Rodrigo înțelese numaidecât ce avea de făcut. Îi dădu un cot lui Federico, aflat în dreapta lui, ca să tacă. Dacă se apuca acum să citească lista studenților arestați, Piñol și-ar fi dat seama că habar nu avusese de lucrul ăsta.

— Știu că e fiul tău. De aceea l-am și subliniat – abia acum profită de ocazie ca să deschidă dosarul, de unde scoase lista și o parcurse repede, fiind ordonată alfabetic, până ajunse la numele tânărului căutat, alături de care figurau informații ca vârsta, semnalmentele și facultatea unde era student. Fiul tău este implicat în acțiuni subversive și e de datoria mea să-l rețin.

— Ce-a făcut?

— A participat la o manifestație împotriva regimului.

— L-ai interogat?

— Încă nu, dar știu că sunt toți comuniști.

— Fals. Poate c-a participat la manifestație, dar dacă era comunist aș fi știut.

— Dacă tot sunteți așa de apropiați, cum de i-ai dat voie să participe la o manifestație organizată de Partidul Comunist?

— Dacă știam ce-are de gând, l-aș fi împiedicat.

— Atunci îmi pare rău, dar fiul tău nu va fi tratat altfel decât colegii lui.

— Dacă se ajunge la tortură…

— Ce? Rodrigo se ridică, furios. Ia zi, ce-o să-mi faci? Aud? Hai, spune-mi tot ce ai pe suflet, că te văd că ai un dinte împotriva mea. Te am la mână. Vrei să scape fiu-tău? Uită acum de cazul Virginiei Lafont. Crezi că nu te-am urmărit, crezi că nu știu că ești toată ziua pe urmele logodnicului? Îi vrei binele lui fiu-tău? Ciocul mic și lasă familia Lafont în pace. Feciorul tău are cazier de-acuma. Pot să-l arestez doar fiindcă merge pe stradă, dacă am chef. Pot să-l acuz că e comunist, subversiv și mai găsesc eu ce să-i pun în cârcă. Pot să mă slujesc de toate metodele de care am chef ca să-l fac să mărturisească. Dacă vrei să-l protejezi, știi ce-ai de făcut. E singurul tău fiu.

— Rodrigo, ești o canalie, replică comisarul cu un aer resemnat. Ce-ai făcut cu Antonio Mayans?

— Poate n-ai înțeles ce-am vorbit? repetă Rodrigo, fluturându-i dosarul în față. Am timp berechet să mă ocup de băiatul tău. Dacă trec șaptezeci și două de ore, pot să-l scot în stradă și să-l închid din nou. Și-ți repet, o să am grijă să treacă prin toate sălile de interogatoriu. M-ai înțeles? În schimb, dacă îți ții gura și uiți de prostii, băiatul o să poată duce o viață normală. Cred că asta vrei, nu? Răspunde! Spune că o să-ți vezi de treabă și te prefaci surdo-mut în ceea ce privește alte lucruri.

Dar Piñol nu zise nimic.

— M-am săturat de tăcerile tale. Uite ce e, momentan nu-i spun nimic guvernatorului, așa că încă mai poți să-ți păstrezi funcția. Dispari.

Piñol rămase câteva secunde cu ochii țintă asupra lui. Simțea că explodează de furie, dar reuși cumva să se controleze. Ieși din birou fără măcar să trântească ușa, ci închizând-o în urma lui cu grijă. Rodrigo rânji:

— Nu-ți ziceam eu că există soluții pentru orice problemă? Iată că hazardul ni l-a servit pe tavă pe fiul lui Piñol. Am un plan.

19

Comisarul Sebastián Piñol îi comunică lui Leire că nu avea de gând să părăsească clădirea Prefecturii până ce fiul său nu va fi pus în libertate. Adjunctul îl convinse totuși să se întoarcă acasă la căderea serii și insistă ca el să uite cu totul de cazul Lafont.

— Rodrigo e băgat în niște belele și dacă ne mai punem și noi de-a curmezișul nu știm de ce e în stare. Gândește-te la fiul tău!

— Ai idee în ce hal mă simt?

— Îmi închipui, dar vezi și tu că te are la mână și știe că-ți poate face foarte mult rău. Are susținerea guvernatorului, iar Efrén închide ochii. Te cred că ești dezamăgit, dar chiar nu putem să facem nimic.

— Ce s-o fi întâmplat cu Musiú?

— Probabil ce-i mai rău.

În aceeași zi, pe la prânz, Antonio Mayans se delecta cu un sandvici într-un bar din Zaragoza. Ar fi putut să ia masa la restaurant, din banii lui Federico și-ai lui Rodrigo, dar după ce trecuse prin ce trecuse prefera să se țină strict de codul de reguli al lui Paul, care mereu îi reproșa lipsa de discreție. Planurile lui se schimbaseră, și de la Zaragoza trebuia să ia un tren până la Barcelona. Primise o adresă unde să tragă până când amicul lui francez reușea să-i trimită, prin doi intermediari, un pașaport și un buletin de identitate nou-nouțe.

În sala cu numărul opt, Rodrigo, Federico, Sonatul și cel de-al doilea bodyguard îl măsurau din cap până-n picioare pe Josep Baixauli. Nu leșinase încă, deși era conectat la „prăjitor", un aparat care-i trimitea șocuri electrice din ce în ce mai puternice, având totuși grijă ca acul indicator să nu ajungă în porțiunea marcată cu roșu, care semnala pericol de moarte. Nu era permis să supui deținuții torturii cu șocuri electrice în lipsa unui medic, dar comisarul – care avea multe de ascuns chiar și față de colegii din brigadă – prefera să rezolve lucrurile pe cont propriu. Felo le spusese numele lui Josep și satul unde locuia și le mărturisise că activau în cadrul Partidului Comunist, dar apoi începuse să vomite și leșinase,

iar când își revenise în fire, brutalitatea Sonatului – care voia să-și aroge meritul de a-i fi smuls câteva nume importante din ierarhia Partidului – îl trimisese direct pe lumea cealaltă. Pe Josep îl trecuseră prima dată pe la „roată", unde rezistase eroic, fără să le spună nimic în plus față de ceea ce știau deja de la Felo. Dar Rodrigo știa că mai avea multe de scos de la el.

— De ce te încăpățânezi să reziști, când știi bine că vei ajunge să spui tot?

Tăcere.

— Băiete, ai sânge-n tine și să știi că te respect pentru asta. Dar la „prăjitor" nu rezistă nimeni. Au trecut pe-acolo oameni călițI în ani de tortură, antrenați de sovietici ca să reziste, și nici ăia n-au reușit. Tot au spus până la urmă. Se aplecă la urechea lui Josep: Și-ți mai spun ceva, băiete, acum câțiva ani, unuia din oamenii mei i-a fugit mâna, de l-am prăjit pe unul de viu, tot comunist.

Arătă spre indicatorul de tensiune.

— Până acum ți-am aplicat un voltaj suportabil, dar dacă insiști, o să dăm curentul la maxim și-ți facem și-o baie, ca să te prăjești mai bine. Dacă și atunci reziști, deși mă îndoiesc, o să te doară așa de tare, încât mă vei implora să mă opresc. Iar dacă cumva mori, te aruncăm pe geam și declarăm c-ai sărit singur. Iată un erou care a preferat moartea în locul trădării. Hai, vino-ți în fire. Nu ești decât un trepăduș, un activist, complicele lui Felo. Lui n-o să-i fie prea ușor, dar tu, cu câțiva ani de pușcărie, scapi și pe urmă ieși și te bucuri de viață.

Josep era frânt și-l dureau toate vânătăile și arsurile. Rezista din orgoliu, din respect pentru memoria tatălui său, și nu pentru că n-ar fi putut spune în care celulă activa, sau nu le-ar fi putut arunca niște nume și locuri de întâlnire, ca să scape. Trecuse destul timp ca să fie toți avertizați de pericol, dar el continua să tacă. Rodrigo porunci să fie udat cu apă. Îl așezară apoi pe un suport metalic cu patru picioare bine izolate și-i puseră un căluș în gură – ca să nu-și înghită limba, dar și pentru a nu putea să țipe. Unul dintre cleștii mașinăriei îi fu prins de lobul urechii, un altul de sfârc. Îi legară capul și mijlocul, ca să nu-și rupă spinarea din pricina spasmelor. Rodrigo însuși începu să învârtă de comutator, cu ochii pe acul care indica tensiunea. Pe

trupul ud curenții erau mai puternici, iar Josep tresărea la fiecare nouă descărcare. Fu supus la trei șocuri, cu pauze de zece secunde între ele. Când comisarul se opri din învârtit comutatorul, Josep încă mai simțea descărcările de tensiune și era convins că sfârcul îi era ars. Nu-și imaginase niciodată o astfel de durere. Fața i se albăstrise, ochii îi ieșiseră din orbite și avea spume la gură. Rodrigo așteptă să-și revină, aprinzându-și o țigară. Fumă, apoi se prefăcu că a ajuns la capătul răbdării și deschise larg fereastra. Josep fu deconectat de la fire și dezlegat. Capul îi căzuse, dar când i-l ridică, Rodrigo băgă de seamă că nu leșinase. Îi șterseră spuma de la gură cu o batistă. Josep începu să bâlbâie numărul celulei, câteva nume de tovarăși (niciun șef însă), locurile de întâlnire și găsi puterea să afirme din nou că el nu era de acord cu strategia Partidului. Pierduse noțiunea timpului și spațiului și nu făcea decât să repete ceea ce mai spusese o dată.

— Gata, ajunge, făcu comisarul.

Porunci gardienilor să-i ungă rănile cu cremă, să-i dea să mănânce și să bea și să-i ducă orice țigări va pofti.

— Ia și te odihnește, ca să-ți revii. Meriți.

Când ieșiră pe hol, Sonatul ceru permisiunea să plece acasă. Rodrigo îl apucă de braț, prietenește.

— Du-te, dar vino înapoi la ora nouă. Am nevoie de tine. Și te rog să nu vorbești cu nimeni. Altfel dai de belele.

— Mă duc să mă culc și la nouă sunt înapoi.

Federico îl urmă pe comisar în biroul său.

— Știu că ești frânt, dar mai ai de lucru. Du-te și dezgroapă bijuteriile și ascunde-le altundeva, în direcția opusă celei unde sunt acum.

— Da, mă gândeam la asta.

— Pe urmă culcă-te puțin și vino înapoi la ora nouă. Cheamă un om care să-l înlocuiască pe Manuel la sala opt și zi-i și lui să fie aici la ora nouă.

— Trebuie să-i explicăm care e planul.

— Evident, Federico. Amândoi sunteți oamenii mei de încredere. Spune-i tu care e planul. Ne-au venit actele noi?

— Încă nu, dar le vor aduce în biroul tău. S-au mirat că amândoi ne-am pierdut buletinele în aceeași zi.

— Mie nu mi-au spus nimic.

— Cum explicăm evadarea lui Musiú?

— Dacă te întrebi ce-i spunem guvernatorului, fii pe pace. Atâta timp cât nu-i pui în pericol scaunul, poți să-i spui orice. El vrea rezultate.

Ofițerii de serviciu de la intrare își începeau tura la opt seara și-o terminau la opt dimineața. Era o muncă ușoară, încredințată de regulă funcționarilor mai în vârstă, care aveau astfel avantajul sfârșiturilor de săptămână libere. La ora nouă, Sonatul și cu Manuel, aflați în sala doi, înfășurară cadavrul lui Felo într-o pătură, în vreme ce Federico le poruncea celor doi polițiști de la intrare să se prezinte în biroul lui Rodrigo, adăugând că rămâne el la intrare până se vor întoarce. Cei doi urcară scările, bătură la ușa biroului, iar când li se spuse să intre, Sonatul și Manuel coborâră cadavrul lui Felo cu mare repeziciune, azvârlindu-l într-o dubă pe care Federico o parcase la ieșirea din curte.

— Bună seara, domnule comisar, am înțeles că ne căutați.

— Da, domnilor. Aseară s-a predat un tânăr, Josep Baixauli.

— Da, domnule.

— A mărturisit că e comunist, nu?

Cei doi ofițeri tăcură, dar Rodrigo îi forță să răspundă.

— Da, domnule.

— Și de ce a fost dus la „Informații”?

— Așa spune regulamentul.

— Știți că există și excepții. Știați doar despre manifestațiile și grevele care au avut loc ieri și aveați consemn să aduceți orice suspect comunist direct în birourile brigăzii. Orice minut pierdut de noi e o șansă pentru comuniștii rămași în libertate să se regrupeze.

— Ne-a spus că nu ocupă un post de conducere.

— Și voi l-ați crezut. Josep Baixauli e un tip implicat în niște acțiuni foarte serioase, iar informațiile pe care ni le-a furnizat sunt extrem de importante. Dacă ne mișcăm repede, am fi pus mâna și pe alți tovarăși de-ai lui, la fel de prețioși. Ceea ce-ați făcut voi e o greșeală disciplinară extrem de gravă.

— Dar regulamentul…

— Să-l ia mama lui de regulament! urlă Rodrigo, lovind cu pumnul în masă. Aveți atâția ani de vechime în spate. Vine la voi un comunist care vrea să se predea, fiindcă știe că oricum tovarășul lui o să-l toarne, iar voi îl conduceți la „Informații". V-ați pierdut mințile, sau ce-i cu voi?

— Domnule comisar, a fost prima oară când ne-am confruntat cu un astfel de caz și am luat măsurile obișnuite. Nu se va mai întâmpla.

— Vă deschid dosar pentru neglijență. Știți că puteți fi dați afară pentru asta?

— Dacă știam…

— Unde credeți că mai găsiți de lucru acum, la vârsta voastră?

— Ne pare rău dacă v-am făcut probleme, dar știți că lucrăm aici de ani de zile.

— Vechimea, munca ușoară, toate astea se pot duce pe apa sâmbetei chiar acum, dacă am eu chef.

— Vă rugăm…

— Nu mă rugați nimic. N-aveți nicio scuză. Dacă rezolvăm lucrurile în mod satisfăcător, atunci o să mă mai gândesc.

— Vă mulțumim, domnule comisar.

— Întoarceți-vă la post.

Cei doi ieșiră pe hol, iar cel mai tânăr îi aminti celuilalt că-i zisese de-aseară că individul trebuia dus direct la Social. Un comunist important nu vine așa, să se predea, de florile mărului, răspunse colegul. Tu chiar vrei să înrăutățești lucrurile? Nu. Atunci taci din gură și hai să ne rugăm să nu se întâmple nimic. Acest Rodrigo are o putere nemăsurată – toate le face și desface după cum are el chef. Ajunseră înapoi la recepție destul de îngrijorați. Federico îi aștepta.

— Bănuiesc că v-a tras un perdaf.

— Am făcut o prostie, acum tragem ponoasele.

— Mai bine uitați de toată afacerea, iar eu o să vorbesc cu domnul comisar să nu vă facă probleme, mai ales că mai aveți câțiva ani până la pensie.

— Mulțumim.

— Seara bună.

Rodrigo coborî din ascensor tocmai când Federico ieșea pe ușă. Cei doi polițiști se prefăcură ocupați cu altceva. Rodrigo pășea apăsat și părea nervos. Duba condusă de Manuel îl aștepta în stradă, cu motorul pornit.

— Unde mergem? îl întrebă Rodrigo pe Federico

— Pe un câmp din Alboraia. Acolo mi s-a părut a fi cel mai bun loc.

Urcară amândoi în față. Federico era la volan. În spate se afla Josep Baixauli. Sonatul ținea un pistol îndreptat spre el.

— Bagă pistolul, să nu ți se descarce din greșeală, zise comisarul.

Duba urmări mașina lui Federico pe Gran Via de Ferran el Catolic. Josep arăta mai bine, deși îl durea tot corpul și simțea arsura din sfârc, în ciuda alifiilor. Își închipuia că îl duc în recunoaștere la locurile de întâlnire ale comuniștilor. Nimeni nu zicea nimic, mergeau cu toții în liniște. Josep se miră văzând că mașina iese din oraș. Nu înțelegea de ce l-au scos din clădirea Prefecturii. Federico conducea spre Alboraia, dar înainte să ajungă în sat o coti la dreapta, prin câmp. Era noapte. Locul era complet pustiu. Înaintară pe drumul acela necunoscut până când dădură peste un hambar, din cele pe care țăranii le ridică pe câmp pentru a-și păstra uneltele. Acolo se opriră, iar Sonatul scoase din nou pistolul și-i deschise portiera lui Josep, să coboare.

— Fii cu ochii pe el, zise Federico.

El, împreună cu comisarul și cu Manuel (care avea în mână un târnăcop și o lopată) ocoliră construcția. Dădură la o parte un bolovan care avea un semn gros, negru, făcut cu pensula, și imediat sub el, la nicio palmă adâncime, găsiră săculețul cu bijuterii. Manuel îi strigă pe Sonat și pe Josep. Acestuia din urmă i se porunci să meargă vreo douăzeci de metri cu spatele, fără să i se dea vreo explicație. Porni, dar Federico trase imediat două gloanțe, care-l nimeriră din plin. Pe fața Sonatului se zugrăvi o expresie de surpriză. Privi spre Rodrigo, care-i surâse:

— Nu-i așa că n-o să spui nimic?

— Nu…

— Știam eu.

Un foc scurt și Sonatul se prăbuși, împușcat în inimă. Manuel și Federico târâră apoi cadavrul lui Felo cam la cincisprezece metri de cel al lui Josep. Rodrigo se apropie de Baixauli.

— Căposul ăsta tot mai respiră…

Sufla greu, dar totuși încerca să se târască și el, să iasă din înscenarea aceea sordidă, deși trupul nu-l asculta. Rămase nemișcat, în vreme ce gândurile îi zburau la Adelaida, la maică-sa, la Robert. Ce ciudat că nu simțea că moare! Prin creier îi defilau imagini din copilărie, concertele, figura lui Maties… de ce îi apărea în minte trompetistul? Era singurul care primise un instrument nou, atrăgând invidia tuturor membrilor orchestrei. Se vedea pe sine lustruindu-și clarinetul. Pasiunea sa pentru muzică îl hrănise atâția ani. Nu simțea nicio durere, doar ceva umed în gură. Cineva îl atingea. I se scoteau cătușele. Auzea voci, dar nu putea să distingă ce spuneau, răsunau îndepărtat, ca un ecou. Auzi apoi alte zgomote și, muribund, nu înțelese că trăgeau două gloanțe în spinarea lui Felo. Pistolul Sonatului fu șters de amprente și îndesat în palma lui Josep. Fu ultimul lucru pe care-l mai văzu, apoi privirea îi deveni sticloasă.

Rodrigo se întoarse la Prefectură cu mașina lui Federico și telefonă agenților de la Social să se prezinte la locul crimei, îl sună și pe guvernator, căruia îi făcu o dare de seamă concludentă. Guvernatorul îi ceru un raport scris și-l anunță că avea să convoace o conferință de presă în ziua următoare. Comisarul adăugă că avea de gând să cheme ziariștii să facă fotografii la locul crimei, chiar dacă ediția se închisese deja. Gândindu-se la incidentul cu Musiú, la caporalul Gărzii Civile din sat și la țăranii care-l puteau recunoaște, adăugă că nu avea să fie prezent la conferința de presă. Laurii se cuveneau întregii brigăzi, nu doar lui. Îi mai spuse guvernatorului că fusese victima unui atentat, comuniștii luându-l în vizor, după cum își dăduse el seama. Guvernatorul nu avu nimic împotrivă, ba chiar îl felicită din toată inima. Apoi închise și formă numărul domnului Lafont.

Joi la prânz, comisarul Piñol primi o notă telefonică prin care era informat că fiul său fusese pus în libertate. Era transmisă de cei de la „Informații”, din ordinul lui Vicente Rodrigo. Joan Piñol îl aștepta la

ieșirea spre strada Maria Llàcer. Comisarul grăbi pasul și-l ajunse când deja traversase.

— Ești bine?

— Nu.

— Ai fost interogat?

— Nici măcar n-am urcat sus, la Social. Am avut parte de o experiență mult mai umilitoare. Doi oameni de-ai lui Rodrigo au intrat în celulă și-au întrebat de mine. Mă gândeam că voi fi interogat, dar ei au țipat în gura mare că sunt un norocos pentru că tatăl meu e șeful Brigăzii Criminalistice. Tăcu, apoi spuse: Nu știu ce să zic. Ți-am făcut un rău.

— Ești comunist?

— Nu. Am participat la întrunire, apoi am ieșit la manifestație, fiindcă mi s-a părut firesc să ne solidarizăm cu greva celor din Asturia. Nu sunt membru în niciun partid, dar fac parte dintr-o asociație culturală naționalistă. Așa am ajuns la întrunire. Nu sunt de acord nici cu ideologia și nici cu strategia Partidului Comunist. Bănuiesc c-o să fiu dat afară din universitate. O să-mi caut ceva de lucru.

— Nu e nevoie. Rodrigo ne are pe amândoi la mână acum. Știu unele lucruri pe care nu pot să le spun, pentru că el nu vrea să se afle, iar dacă le spun, intrăm amândoi în belea.

Joan voia să-i spună tatălui său că-i pare rău, dar convingerile sale ideologice și gândul la colegii care rămăseseră în arest și, mai ales, la cei care fuseseră schingiuiți, îl împiedicau. Nu mai îndrăzni să deschidă gura pentru a-i reproșa că servea un regim dictatorial. Nu i se părea corect, având în vedere situația. Își cunoștea bine tatăl și știa că acesta era capabil să tragă singur concluziile care se impuneau. Comisarul îl îmbrățișă sub ochii ziaristului Adrián Soler, care așteptă un moment înainte să-i abordeze.

— Te salut, Piñol.

Comisarul avea ochii umezi. Îi răspunse la salut și i-l prezentă pe Joan. Soler voia să vorbească între patru ochi cu comisarul, așa că Piñol îi spuse băiatului să-l aștepte cu cina. Joan plecă.

— Arăți dărâmat.

— Sunt dărâmat.

— L-au arestat pe fiul tău?

— Da, Rodrigo.

— Vin de la conferința de presă organizată de guvernator. Numai un imbecil ar putea crede povestea pe care ne-a înșirat-o el acolo, dar văd că orașul ăsta geme de imbecili.

— Cred și eu.

— Și eu cred că știu ce condiție ți-a pus Rodrigo. Mergem la o bere?

— Nu, n-am chef. Mai bine hai să facem câțiva pași. Sunt o *persona non grata* acum și nu cred că e bine să fii văzut cu mine.

Porniră pe o străduță îngustă, spre Guillem de Castro.

— Piñol, o să-ți ia ceva să te obișnuiești cu situația.

— Poate găsesc o alternativă.

— Care? N-ai alternative. Rodrigo o să dea de tine oriunde ai fi. Eu te cunosc și știu că e un chin pentru tine să mai vii acum la serviciu. Dar trebuie să faci ca mine: asculți ordinele și-ți vezi de viața ta. Cam cinic pentru tine, nu?

— Înțeleg ce spui.

— Îmi spui adevărul?

— Nu.

— Nu poți?

— Nu-l știu.

— Piñol, ne cunoaștem de ani de zile, iar felul în care ți-ai îmbrățișat fiul spune multe. Văd că încă ești mișcat. Orice mi-ai spune, cred că nici peste o sută de ani nu se va putea publica. Azi ni s-a spus o poveste în care toți actorii principali sunt morți. Abia aștept să ajung la redacție și să-i dau notițele unui coleg, să scrie el articolul. Eu nu mai am chestia asta, să-mi văd numele tipărit în ziar. Nici nu sunt idiot să semnez așa ceva – deschise un carnet pe care avea scrise trei foi pline. Fii atent: hoțul pe care l-ai prins tu a dispărut fără urmă; nici nu s-a mai adus vorba de el. Versiunea lor e că Virgínia a fost jefuită și ucisă de doi tineri, unul pe nume Josep Baixauli Aleixandre, altul Rafael Salavert Castillejos, zis Felo. Amândoi erau comuniști, iar bijuteriile urmau să fie vândute pentru a finanța lupta Partidului. Guvernatorul nu ne-a arătat și bijuteriile, doar s-a arătat mâhnit că n-au putut fi recuperate decât în parte.

— Și cine i-a dat pe mâna poliției pe acești doi presupuși asasini?

— Un colaborator de la Social, care e și el mort.

— Poftim?

— Ieri, cică cei de la Social i-au luat pe deținuți să le arate unde erau ascunse bijuteriile. Băieții i-au condus la locul cu pricina, unul dintre ei a început să sape, dar s-a întors brusc și a aruncat o lopată de pământ în ochii unui gardian, căruia i-a luat pistolul și l-a împușcat pe informator. Apoi amândoi au luat-o la fugă și poliția n-a avut altă soluție decât să tragă. Ni s-au arătat poze cu informatorul și cu cei doi presupuși hoți (asta cu „presupuși" e de la mine). Am întrebat cum se numește informatorul, dar mi s-a spus că numele lui nu va fi dat publicității pentru a nu aduce suferință familiei. Alte întrebări nu s-au mai pus, dar am mai primit niște declarații sforăitoare – deschise iarăși carnețelul: „Încă o dată, Brigada Politico-Socială și-a adus contribuția în lupta împotriva amenințării comuniste care, după cum s-a văzut, nu precupețește niciun efort ca să distrugă pacea de care ne bucurăm aici, în Spania. În numele meu și al instituției pe care o reprezint, doresc să transmit sincerele mele condoleanțe familiei Lafont etc. Etc. Etc."

— Doi oameni mai sunt în stare de așa ceva după ce au fost torturați?

— Eu n-am vrut să mă pun rău cu guvernatorul și nici să-i fac probleme șefului meu, de aceea n-am întrebat câți polițiști se aflau la fața locului – o informație care nu ni s-a furnizat, de altfel. Guvernatorul ne-a spus ce-avea de spus, noi ne-am notat, pace bună. Bine-a zis cine-a zis că ziariștii sunt niște lași. Cred că era din tagmă. Cu ce te are la mână Rodrigo?

— Leire și cu mine l-am urmărit pe logodnic, pentru că suntem siguri că el e autorul crimei. Rodrigo ne-a pus sub urmărire. Cu o zi înainte mi-au luat cazul și i l-au dat lui. M-am dus la Efrén…

— Efrén… surâse șmecherește Soler. Cum știe el să se aplece după cum bate vântul. Dacă era ziarist, sigur ajungea redactor-șef. Ai probe care-l acuză pe logodnic?

— Da. Spărgătorul pe care l-am arestat, Musiú, era ascuns sub pat. Ne-a descris pantalonii lui, șosetele, pantofii. Am fost la el acasă și i-

am cercetat garderoba și descrierile corespund. Are doar o singură pereche de mocasini ca cei descriși de Antonio Mayans.

— Iar acum probabil că Musiú e mort.

— Și eu cred asta.

— M-a surprins absența lui Rodrigo de la această conferință de presă, dar apoi am înțeles. Povestea este așa de șubredă, că dacă mai trebuia să-i adauge vreun detaliu pica de tot.

— Totuși, e curios că guvernatorul nu l-a chemat.

— Nu e deloc curios. Totul s-a făcut ca la carte.

— Dar nu e de mirare că n-a căzut nicio celulă, deși presupușii hoți erau mari comuniști?

— Guvernatorul ne-a promis că ne va ține la curent, dar cum ancheta e în curs, nu vrea să ne dea mai multe detalii. Mi-ar plăcea să știu cine a fost acel informator.

— Mie mi-ar plăcea să aflu ce s-a întâmplat cu Musiú.

— N-ai cum să mai afli.

— Probabil că nu.

În cartierul La Torre, domnul Puig aștepta de mai bine de o jumătate de oră la coadă la ziare. De două zile își făcuse un obicei: se trezea devreme, își lua bicicleta și pleca să cumpere ziarele din oraș pentru a evita să apară în Piața Mare din sat. Distanța era cam aceeași. Când vânzătorul apăru cu pachetele legate cu sfoară, inima domnului Puig încetă să mai bată. Văzuse pe prima pagină, imense, fotografiile lui Josep și Felo. Cu mâna tremurândă, plăti. Abia dacă mai avea glas, iar vânzătorul, milos, se interesă dacă se simțea bine. Domnul Puig făcu semn din cap că da și pedală până la atelier, unde ajunse fără suflare. Ascunse ziarele în sertarul mesei. Aruncase doar o privire asupra textului – suficientă pentru a-și da seama de absurditatea acuzațiilor. Josep nu putea să fi fost implicat în porcăria aceea, dar era important ca și doamna Ines, și Robert să înțeleagă asta. Îi ceru soției lui să meargă să-i cheme pe cei doi în atelier. Știa că vor afla vestea mai devreme sau mai târziu și nu voia s-o afle de la vecini, mai ales de la anumiți răuvoitori pe care-i știa prea bine. Mama lui Josep aflase deja că fiul ei fusese închis pe motive politice (o vină nu prea gravă, ținu să adauge domnul Puig), iar acum

bătrânul îi povesti discuția pe care o avusese cu Josep și-i demonstră cât de absurde erau acuzațiile din presă. Totuși, nu avea cum să șteargă cu buretele durerea morții fiului din sufletul unei mame care nu încetase să-și plângă nici soțul.

Cu puțin înainte de ora nouă, Adelaida coborî la chioșc să cumpere ziarul pentru domnul Pujalte. Nu mai știa nimic de Josep de câteva zile, dar se gândea că probabil are repetiții și că se săturase s-o aștepte pe bulevard și să dea tot peste stăpânul ei, care încă mai ieșea să plimbe câinele. Totuși, era îngrijorată și se întreba cum de Josep nu venise măcar s-o vadă la fereastră. Cumpără ziarul, traversă strada înapoi. Îi dădu bună ziua portarului, și-n așteptarea ascensorului aruncă o privire pe prima pagină. Imaginile o loviră drept în piept. Citi titlul de trei ori, cu ochii pe fotografia lui Josep, încremenită, fără să-l audă pe portar care-i striga din cușca lui să-i transmită un mesaj stăpânei, înnebunită, cu ochii plini de lacrimi, începu să urce scările în goană fără să se uite pe unde merge, astfel încât se împiedică de ultima treaptă de la etajul al doilea și-și juli încheieturile mâinilor. Ajunse la etajul al treilea fără ziar, pe care-l pierduse când se împiedicase de treapta de la etajul doi, deși nu-și dăduse seama. Deschise ușa apartamentului și fugi direct în camera ei, unde scoase din șifonier valiza și se porni s-o umple cu haine, aruncate la grămadă. Plângea în hohote, un plâns isteric, din care nu se opri nici măcar atunci când cuplul Pujalte se ivi în ușă să vadă ce se întâmplase. Domnul Pujalte încercă s-o apuce de mâini ca s-o liniștească, dar primi o palmă peste ochi care-l lăsă cu gura căscată. Adelaida părea că-și ieșise din minți. Stăpâna se enervă și începu să-i ceară explicații pe un ton ascuțit. Văzându-și slujnica în pragul nebuniei, domnul Pujalte, care nu o suspectase niciodată pe față de demență, încercă s-o liniștească cu vorba bună, dar ea închise capacul valizei, o apucă de mâner și ieși pe ușă atât de repede, încât dacă cei doi soți nu s-ar fi dat la o parte, mai mult ca sigur că i-ar fi dărâmat. N-o văzuseră niciodată așa de furioasă și nu înțelegeau ce-ar fi putut să i se întâmple ca să se comporte așa. Nu răspundea la nicio întrebare, doar făcea ce-i dicta instinctul, de parcă o voce neauzită o îndemna să fugă. Până și portarul tresări când o văzu trecând pe lângă ghereta lui în goană, cu valiza în mână, îmbrăcată

tot în uniforma ei de servitoare. Merse o vreme din inerție, fără să știe încotro s-o ia. Opri un taxi și-i ceru, suspinând, s-o ducă la Gara de Nord. Șoferul o întrebă dacă o putea ajuta cu ceva, dar ea nu-i răspunse, iar omul se mulțumi să conducă, privind-o cu îngrijorare în oglinda retrovizoare. La gară îi plăti și plecă fără să mai aștepte restul. Cumpără un bilet dus spre Castellón. Trenul era deja în gară; mai avea un sfert de oră până la ora de plecare anunțată. Se așeză pe locul cel mai izolat și-și dădu seama că uitase să retragă banii de pe carnetul de economii. Își scoase șorțul și boneta și cu ele își șterse lacrimile care începuseră iarăși să-i curgă. Se gândea la Josep, la ura lui contra clasei avute, la ateismul pe care nu ezita să și-l afirme, la motivele pentru care niciodată n-o prezentase familiei lui… Acum toate astea se explicau, dar cum se împăcau ele cu inima lui bună, cu felul cinstit și sincer în care se purtase mereu cu ea? Nu pricepea nimic, dar simțea că nu e pregătită să ducă povara unei pagini de ziar în care el era descris drept un criminal și un comunist. O mințise. Poate că o folosise ca să-și ascundă adevăratele preocupări. Simți nevoia să se roage la Dumnezeu pentru iertare. Se simțea vinovată, complice cu Josep, pe care-l ascultase ca o proastă în loc să-i spună să tacă din gură atunci când îi împuia capul cu opiniile lui extremiste. Dar îl iubise, îl iubea, și iată că el profitase de naivitatea ei, văzând-o fată simplă, de la țară, fără experiența lumii. Și totuși, nici măcar asta nu era o scuză. Era vinovată, vinovată,. Își spunea obsesiv și nu știa cum să facă să șteargă această vină. Se simțea murdară, mânjită de un păcat de neiertat. Ce vor crede părinții ei, frații ei, cunoscuții? Cum le va explica ce s-a întâmplat? Nu vedea cum ar putea s-o ierte. O apucă o groază teribilă de viața care o aștepta, de capcanele care aveau să i se mai întindă în cale și de neputința ei de a le ocoli. Se simți puțin mai ușurată când trenul porni, de parcă distanța care o despărțea de oraș îi mai atenua vina. Dar nu fu decât o impresie scurtă, fiindcă înțelese repede că n-avea să se mai trezească vreodată din acest coșmar.

Titlurile de pe copertă îl scârbiseră așa de tare pe comisarul Piñol, încât refuză să mai citească articolele de pe paginile de interior ale ziarului. Îi venea să-l arunce cât colo, dar se abținu. Privea fotografia

lui Josep Baixauli (una dintre acele fotografii tipice din arhivele poliției, cu fața cam lăbărțată) și se întreba dacă-l mai văzuse vreodată, deoarece i se părea cunoscut. Îi amintea de ceva, deși nu ar fi putut spune de ce. Se mira și el de unde-ar fi putut să cunoască un militant comunist, tocmai el care nu mergea decât acasă, la biserică sau la serviciu și poate, din când în când, la o mică plimbare prin oraș. În cele din urmă, lăsă ziarul pe masă, gândindu-se că probabil seamănă cu cineva cunoscut. Leire intră cu o scrisoare în mână.

— N-o să ghicești de la cine-ai primit această scrisoare!

Comisarul așteptă să i se dezvăluie expeditorul.

— De la Musiú! zise Leire și i-o întinse. A trimis-o pe numele tău.

Piñol citi numele lui Antonio Mayans pe plic și observă ștampila poștei din Aragon. Deschise plicul și citi:

„Domnule Piñol,

Când veți citi această scrisoare, eu voi fi foarte departe (o să mă iertați că nu vă pot spune unde). Vreau, înainte de toate, să vă mulțumesc pentru felul cavaleresc în care v-ați purtat cu mine. Vă sunt sincer recunoscător și cu aceeași sinceritate vă mărturisesc că eu am furat bijuteriile, deși nu am omorât-o pe Virgínia Lafont, dar cred că deja știați asta. Am reușit să scap datorită dumneavoastră și informațiilor pe care mi le-ați furnizat despre felul de-a fi al lui Rodrigo. Într-adevăr, e un tip corupt. M-a chemat la interogatoriu în biroul lui, iar eu, profitând de faptul că eram singuri, i-am oferit prada întreagă în schimbul libertății mele. Cred că exact asta voia și el să-mi propună, dar s-a codit și mi-a spus că trebuie să organizăm lucrurile foarte bine, ca să fim acoperiți. În seara următoare a apărut împreună cu un tip pe nume Federico și m-au scos din celulă ca să-i conduc la locul unde îngropasem bijuteriile. Eram sigur că voiau să mă omoare de îndată ce se vedeau în posesia lor, pretextând probabil că vrusesem să fug (moartea mea i-ar fi scăpat de probleme, căci n-aveau decât să pretindă că i-am mințit în legătură cu locul unde era ascunsă prada și să păstreze ei tot). Știam, totuși, că exista și o mică șansă să scap cu viață și de șansa asta m-am agățat, jucând totul pe o carte. M-a ajutat, ce-i drept, și lipsa lor de profesionalism. Cum să-mi pună târnăcopul și lopata în mână, ca să sap eu? Cred că

fiind așa de puternici, cei de la Social suferă de un complex de superioritate. Dacă săpa unul dintre ei și pe mine mă țineau acolo legat în cătușe, acum aș fi fost mort. Deși, chiar și atunci aș fi încercat cumva să evadez. Dar a fost foarte simplu să-i arunc lui Federico cu pământ în ochi și să-i iau arma. Le-am luat portofelele și mașina și-am fugit (și vă jur c-a fost cea mai plăcută infracțiune din cariera mea!). I-am obligat să urce muntele legați între ei cu cătușe, în vreme ce eu coboram la mașină. Am plecat cu mașina. Vă spun toate astea pentru că știu că scrisoarea asta, deși e mărturia unui hoț, nu are valoare în fața unui tribunal. Îmi pare rău, sincer. Nu reușesc să înțeleg cum ajunge șef un criminal ca Rodrigo. E un tip așa de îngrozitor, că zău dacă nu ajungi să-i simpatizezi pe bieții comuniști. Apropo, am stat cu unul în celulă. Era un muncitor și a fost torturat, în scurtul răstimp în care-am fost amici (e ciudat cum anumite situații aduc împreună persoane extrem de diferite) m-a învățat să prețuiesc solidaritatea și asta am și făcut: m-am solidarizat cu el și, când cei de la Social și-au terminat programul pe seara aia, am strigat la gardienii de la „Informații" mințindu-i că omul avusese un atac de cord și cerându-le să-l ducă la un spital unde îmi spusese că are cunoștințe. Sper că acum e în libertate. Vă povestesc ca să înțelegeți. Nu mai am timp să scriu. Mă așteaptă libertatea! V-am scris această scrisoare doar ca să știți că vă sunt recunoscător pentru ce-ați făcut și ați vrut să faceți pentru mine și pentru că încă mai credeți în dreptate. Vă doresc noroc în viață și sănătate.

Salutări,
Musiú"

Piñol citise scrisoarea cu voce tare, iar acum o împături și o puse la loc în plic.

— Uite că și un hoț poate fi un domn, comentă Leire. Nu era obligat să-ți scrie ca să-ți dea explicații.

Comisarul căzuse pe gânduri, cu capul în palme. Se gândea la cuvintele ziaristului Adrián Soler, cum că de-acum înainte munca la Prefectură va fi pentru el un chin. Nu-l putea ocoli pe Rodrigo, nici nu putea să-l vadă fără să-i fie scârbă de atâta josnicie. Se gândea la victimele lui, la durerea familiilor. Și poate într-o bună zi Rodrigo va

fi promovat în locul lui Efrén, și poate că în plimbările lui prin oraș comisarul va ajunge să dea nas în nas cu logodnicul Virginiei…

— Nu sunt doar dezamăgit, Leire, e mai mult de-atât. Mi-e scârbă de ei, mi-e greață, îi… – era orbit de furie – îi urăsc!

— Timpul te va ajuta să uiți.

Dar era prima oară când comisarul pronunța cuvântul „a urî" și prima oară când își pierdea cumpătul în așa hal.

— Timpul nu mă poate face să uit nedreptatea asta și nimeni n-o va putea repara. Nu există niciun document, nicio dovadă care să reabiliteze câtuși de puțin memoria acestor doi nenorociți care-au plătit cu viața pentru ambiția unui criminal patologic.

Domnul Puig și cu Robert ședeau pe banca de sub dudul de pe Bulevardul Francezilor. Domnul Puig avea scrisoarea în mână, iar în buzunarul de la haină ascunsese fotografia Adelaidei. E un loc frumos pentru îndrăgostiți, comentă el, dar Robert era trist și bătrânul nu mai știa cum să-l înveselească. În timp ce așteptau să iasă lumea de la biserică, îl tot îndemna să-i povestească și lui *Douăzeci de mii de leghe sub mări,* pretinzând că o uitase. Dar în Robert se trezea de-acum un adolescent suspicios; nu mai era puștiul pe care-l puteai vrăji cu promisiunea unei biblioteci secrete. Domnul Puig fusese cel care-l inițiase în tainele lecturii și poate că tocmai lectura îl făcuse să deschidă ochii spre lume mult mai devreme. Deși nimeni nu-i spunea nimic, știa perfect că se întâmplase o nenorocire. Și-i era dor de fratele său mai mare, de Josep, ce-i fusese ca un tată copilului care nicicând nu-și cunoscuse tatăl.

— O să vină o vreme când o să fim fericiți, zise domnul Puig, încurajator. Nu-ți pierde speranța. Istoria îi răsplătește întotdeauna pe oamenii onești care se conduc după valori etice.

Robert îl privea cu ochii sticloși. Voia să pară curajos, de aceea făcea mari eforturi să nu plângă. Rămăsese bărbat în casă de-acum, trebuia să aibă grijă de mama lui. Purta hainele de duminică, la fel ca și domnul Puig, pentru că voiau să-i facă impresie bună Adelaidei. Se ridicară de pe bancă atunci când oamenii începură să iasă din biserică. Domnul Puig scoase fotografia și amândoi scrutară cu atenție chipurile celor care treceau, căutând printre ei o fată tânără,

însoțită de doi copii. Credincioșii se adunaseră ciorchine în fața ieșirii, sau se plimbau în grupuri, fără a se îndepărta prea mult. Un singur bărbat cu aer retras se așezase în apropierea băncii lor. Era comisarul Piñol, care aștepta, ca în fiecare duminică, să plece toată lumea ca să poată schimba o vorbă cu preotul. Rafael Puig îl apucă pe Robert de mână. Amândoi erau emoționați și sperau să poată alina măcar puțin durerea unei fete despre care își închipuiau că trebuia să sufere foarte mult. Erau încrezători că scrisoarea lui Josep o va liniști, la fel ca și cuvintele lor de prietenie. Dorința lor cea mai mare era să-l reabiliteze pe Josep în ochii ei. Dar credincioșii se împrăștiară care încotro și printre ei nu se vedea nicio fată cu doi copii mici de mână. Puig se apropie de omul care ședea pe bancă.

— Bună ziua, domnule.

— Bună ziua.

— Mă scuzați că vă deranjez, dar am văzut că ați ieșit din biserică și voiam să vă întreb dacă o cunoașteți pe tânăra aceasta.

Îi arătă jumătatea de fotografie care o înfățișa pe Adelaida, iar Sebastián Piñol o studie cu atenție.

— Da, de obicei stă în spate, dar azi n-am văzut-o la slujbă. Pot să vă mai ajut cu ceva?

— Mulțumesc, dar n-are importanță.

Domnul Puig își luă fotografia înapoi și plecă cu Robert de mână. Comisarul se cufundă la loc în gândurile lui. Se întreba dacă voia să stea de vorbă cu părintele, dar nu găsea niciun motiv s-o facă și simțea că-l doare sufletul după toți acei ani de amiciție constantă. Însă după tot ce se întâmplase – și după lucrurile pe care nu i le putea povesti nici preotului – don Francisco avea să insiste și mai mult cu teoriile lui. Piñol era în continuare un catolic convins, dar simțea că și-a pierdut încrederea în reprezentanții clerului. Vehemența politică a lui don Francisco nu i se părea deloc creștină, și n-avea cu ce monedă să-i răspundă. Atunci luă hotărârea dramatică să meargă la altă biserică pentru slujba duminicală. De acum înainte nu mai avea nevoie de intermediari între el și Dumnezeu. Și, cu acest gând, plecă înainte ca preotul să fi ieșit din biserică, întristat peste poate fiindcă lăsa în biserica aceea amintirea soției lui, împreună cu care venea în fiecare duminică la slujbă, pentru ca apoi să stea

amândoi la taclale cu don Francisco. Acele vremuri fericite însă se sfârșiseră o dată pentru totdeauna.

Domnul Puig și Robert reveniră pe Bulevardul Francezilor și în duminicile următoare, dar nu reușiră să afle nimic despre Adelaida. Domnul Puig nu voia să arate fotografia tuturor oamenilor care ieșeau din biserică pentru că se gândea că unii dintre ei îl cunoșteau probabil pe Josep și nu voia să-i facă și mai multe probleme fetei. În cele din urmă, își spuse că, probabil de rușine, fata plecase din casa unde servea, sau poate că stăpânii o dăduseră afară, aflând despre cele întâmplate cu Josep. Gândul acesta îl mâhnea nespus și continua să revină la banca de sub dud în fiecare duminică pentru a-i arăta lui Robert că perseverența și speranța dau întotdeauna roade. Așa îl educase și nu voia să-l dezamăgească. După a șasea duminică însă, Robert însuși fu acela care, cu fermitatea unui om matur, îi ceru să înceteze cu jocul ăsta. Domnul Puig insistă, dar adolescentul se dovedi inflexibil, în ziua aceea, când îl apucă de mână pe băiat ca să pornească spre casă, domnul Puig îl strânse puternic, sperând ca prin acel gest să-i transmită tot ceea ce cuvintele nu puteau spune.

I-am vizitat deja pe Maigret, Smiley, Zuckerman, Humbert Humbert și pe alții, cu o veselie care i-a nemulțumit. De cum ajungeam, anunțam că mă grăbesc. Abia așteptam să nu-i mai văd. Mă bucur că rinichii lui Colorao au luat hotărârea să mă facă să mă las de meseria de *dealer*, chiar dacă fără asta viața mea o să fie mai plictisitoare, nu știu. Cred că am față de psiholog pentru că toți clienții simt nevoia să mi se confeseze. Problemele lor se acumulează pe măsură ce consumul de cocaină crește, astfel încât uneori, când sun la ușă, îmi vine să le zic: „Salut, sunt problema ta. Mă cumperi cu bancnote de douăzeci sau de cincizeci de euro." Adio, personajule, de acum înainte să tragi pe nas cenușa bunicii pe care o ții la păstrare în urna de pe placa șemineului. În fond, din cauza ei ai ajuns un păduche care nu face nimic toată ziulica și se văietă de toate cele, ca unul care habar n-are ce înseamnă greutățile vieții. Pe toți imbecilii ăștia ar trebui să-i trimitem o vreme să trăiască în satul natal al lui Salif. Urâtul de Humbert era supărat că ieri un tinerel neatent îi zgâriase mașina cu motoreta lui marca Vespino. N-avea nici cască, a strigat el, azvârlindu-și brațele-n aer. Iar eu n-am reușit să fac legătura între faptul de a nu purta cască – care reprezintă o încălcare a legilor rutiere – și zgârietura de pe mașina lui. Poate și-ar fi dorit ca tinerelul să-și spargă capul, premeditat. L-am consolat, i-am dat dreptate, iar în gând l-am trimis la naiba.

La colțul dintre Gran Via și Jacinto Benavente m-am oprit să-l aștept pe Oliver Twist, singurul client pe care-l apreciez cu adevărat, în afară de Justine. E un om de afaceri, de aceea îi spunem Biznis. Lui Colorao și mie ne place individul, pentru că, în felul lui, și el face tot ce poate ca să termine cu lumea asta. Fără mustrări de conștiință, fără cinismul de a-și căuta scuze. Apare punctual, cu un Volvo S80 Executive, cu motor de 3.192 ce, T6 turbo de 258 de litri, 6 cilindri și 238 de cai-putere. Viteza maximă: 306 kilometri la oră. Schimbător de viteze automat, șase viteze. Eu nu mă pricep la mașini, dar șoferul lui, Enric, care a fost coleg de facultate cu Oliver, deși nu la fel de norocos, mi-a dat toate aceste amănunte în vreme ce Biznis își aranja acțiunile la Bursă prin telefon. Mai trebuie spus că Enric este

un militant de stânga foarte pornit, iar Oliver Twist e, probabil, singurul economist multimiliardar. Enric oprește lângă trotuar, iar eu deschid portiera din spate.

Ce faci, tovarășe? zâmbește Oliver Twist. Nasol, îi răspund. Păsărelele nu mai cântă, dar bursa crește, și crește și prețul terenurilor. Vorbește de parcă s-ar adresa unui public sceptic. Îl salut pe Enric și-i întind lui Oliver punguța cu marfa. Cadou de la Colorao și de la mine. Ne lăsăm de meserie. Mă ține cu mâna întinsă până termină de tastat ceva pe computerul care-i atârnă din tavanul mașinii. Îmbrăcămintea, vârsta, aerul lui, toate-mi amintesc de un personaj al lui Don Delillo. Ce spuneai? mă privește cu coada ochiului. Spuneam că în numele meu și-al lui Colorao îți mulțumim pentru atenție și-ți facem acest cadou. Faci mișto de mine? Nu, Miki se simte rău. Tot de la rinichi? Dacă are nevoie de transplant, am acces la cele mai bune spitale, la cei mai tari doctori și-i pun și avionul la dispoziție mâine! Nu e nevoie deocamdată, dar o să te anunț. Fii atent, îți dau alt număr de telefon. E un *dealer* de încredere și n-o să ai probleme cu el. Îi pică fața. Nu de-asta te-am întrebat, frate. Eu vă apreciez, vreau să rămânem în legătură. Îmi spune că ne consideră o instituție care merită păstrată și pare foarte preocupat: Ce-o să faceți de acum înainte? Din ce-o să trăiți? Am pus deoparte banii ăștia făcuți la negru, Miki o să vândă un apartament în Valencia, eu îmi vând casa și atelierul, cu curte și două *fanecadas* de teren. Am deja o ofertă pentru ele. Se interesează de ofertă. Pot să iau optzeci de milioane de pesete pe *fanecada* (nu pot să traduc sumele mari în euro, fiindcă atunci nu mi se mai par așa de mari). Oliver mă sfătuiește: Cere nouăzeci și o să iei optzeci și cinci. Stai aproape de oraș. În Valencia nu mai sunt terenuri virane. Au nevoie de ce le vinzi tu.

Asta nu-mi trecuse prin cap.

Să-ți spun câteva lucruri, continuă, ca să-ți faci o idee de cum merge economia. Am cumpărat acum trei luni un imobil vechi, dar central, cu treizeci de milioane de euro (lui îi ies bine și sumele mari în euro). Azi am primit o ofertă să-l vând cu cincizeci. Îl felicit, iar el se apleacă spre mine și-mi zice că are de gând să vândă jumătate din proprietățile pe care le deține. Tac, fiindcă nu pricep cum de un

rechin așa de tânăr și viguros renunță de bunăvoie la niște bani făcuți ușor. Înțelege tăcerea mea și mă lămurește: îmi fac provizii. Și-mi explică: Un sistem imobiliar în care sunt posibile așa niște aberații n-o mai duce mult. După calculele mele, bula imobiliară o să se spargă cam în doi ani. Speculațiile astea se bazează și ele pe niște zvonuri. S-a anunțat că vor veni să cumpere case la mare în regiunea asta circa două milioane de străini, foarte bogați, pensionari sau oameni cu bani. Și nu e așa? Nicidecum. Informațiile adevărate nu le au decât marii investitori. Uită-te la Enric. Dacă Enric îmi spune asta, intru-n panică. Nu te supăra, Enric, era doar un exemplu. Te scuz. Mă privește: Vreau să-ți spun să nu cumperi nimic din ce n-ai cum să mai vinzi mâine, sau proprietăți care se devalorizează. Face un semn spre oamenii care trec pe trotuar: de când au toți proștii acces la informații de calitate? Oamenii care trăiesc din salariu se înghesuie să-și facă un credit ipotecar ca să cumpere apartamente, în speranța că le vor vinde acestor străini cu dublul sau triplul sumei pe care au plătit-o. Apare un afiș că se mai construiește un bloc cine știe pe unde și imediat toate apartamentele se vând la negru, înainte ca măcar să se termine de construit și, firește, fără a trece pe la notar. Amice, treaba asta mie-mi pute. Așa că ascultă-mă ce-ți zic, cam în 2006 o să se ducă totul naibii. Bine, simte el nevoia să nuanțeze, cu capitalismul nu știi niciodată cum stai, dar treaba e că s-a umplut piața și oferta e dezechilibrată. Vinde tot ce ai acum. Știi cum zicea Rockefeller? Nu știi? „Când șoferul meu începe să cumpere acțiuni, e timpul să le vând pe-ale mele." Nu te supăra, Enric. Enric pufnește nemulțumit, conducând pe Avinguda del Port. Oliver scrie un e-mail. Îl trimite și se întoarce din nou spre mine.

Când se sparge bula, ăia cu proprietăți n-or să mai aibă nimic, dar noi ăștia cu bani o să fim puternici. Risc și eu să spun ceva evident: O să cumpărați ieftin. Înainte trebuie să știm cât va dura criza asta și cât va fi de nasoală. N-o să cumpărăm apartamentele bieților fraieri, ci cumpărăm de la ăia care acum se dau mari potentați. Cei care ajung bogați peste noapte nu-și pun niciodată problema că după noapte vine ziua, dar pe urmă se face iar noapte. Oamenii nu învață nimic din istorie. Ce se întâmplă acum s-a mai întâmplat și-n alte epoci. Tovarășe, niciodată să nu cumperi ceva atunci când toată

lumea cumpără. Colorao și cu mine vrem să ne luăm o casă. Dacă o vreți ca să locuiți în ea, perfect. Dar luați-o departe de toate speculațiile astea, într-un sat unde n-a ajuns încă nebunia. Mă întreb cum de e așa de sigur pe ceea ce spune. Ieri am fost la Moscova, zice (tovarășe, noi, capitaliștii, suntem noii emigranți). Acolo există mari posibilități pentru un investitor, dar e multă mafie. Viitorul ne așteaptă-n Africa. Îl privesc, convins că-și bate joc de mine. Se prinde: Cu afacerile nu glumesc niciodată. Și-mi explică:

Toată treaba e să găsești un stat african unde să nu trebuiască să dai o șpagă mai mare de douăzeci și cinci la sută din profit. E un continent cu posibilități imense, condus de niște căpușe care nu se satură niciodată și nu lasă loc să se formeze, în timp, o clasă medie, adică oamenii ăia care consumă, cumpără, fac datorii, ajută bula să se umfle, dau faliment și-o iau de la început. Dacă americanii sau ONU ar lăsa Irakul în pace, i-ar da jos pe toți dictatorii africani și-ar stabili sisteme democratice, altfel ar arăta lumea. Când Occidentul va intra în criză, doar potențialul african o să-l mai echilibreze. Au niște plaje fantastice, peisaje de vis, rezerve de petrol și de diamante, o agricultură care trebuie exploatată, ca să nu mai spun câți bani ar face din turism dacă s-ar organiza cum trebuie… dar suferă de SIDA, de malarie, de malnutriție… Oliver, nu-ți cunoșteam latura asta socialistă. Afișează un zâmbet ciudat: Oamenilor de afaceri nu le place sărăcia, nici dictatura. O democrație coruptă ca a noastră, care merge târâș-grăpiș, ne convine de minune. Mai bine un corupt care știe să se descurce decât un pământean onest. Hai să luăm exemplul unui consilier de lucrări publice – cât câștigă el? Cinci sau șase mii de euro pe lună. Într-o întreprindere privată cu același buget ar câștiga de cinci sau de zece ori mai mult. Ei, fiindcă e prost plătit, bietul om devine coruptibil. Dacă nu primește șpaga, nu-și ia munca în serios. În loc să depindem de capacitatea lor profesională, ajungem să depindem de valorile lor morale. Îi spun că argumentele lui mi se par de bun-simț și-mi răspunde că în facultate nu prea dădea pe la cursuri. Enric n-a lipsit de la niciunul, adaugă. Hai, că deja întreci măsura, se enervează șoferul, privindu-ne în oglinda retrovizoare. Era doar un exemplu, se scuză Oliver. Auzi, mi-ar plăcea să vă invit pe tine și pe Colorao la mine la prânz. Colorao nu

prea mănâncă de prânz. O să vorbesc cu bucătăreasa să-i facă niște legume. Să faci bani e o rutină ca oricare alta. Mie-mi place să ascult poveștile voastre, despre toate prostiile pe care le făceați în tinerețe. Pare supărat, deodată: Ce mi-ar fi plăcut să mă nasc pe vremea voastră! Atunci lumea încă mai avea idealuri, acum idealul meu e să mai prind câte un om deștept cu care să stau de vorbă. Enric, la ce oră ne vin musafirii? La nouă și jumătate. Oliver trimite imediat un alt e-mail, probabil bucătăresei.

Diseară am invitați la cină. Cinci olandezi. Cinci bărbați adunați în jurul unei mese ca să discute despre prețul a șapte nave industriale de o mie de metri pătrați fiecare. O să-i fac să creadă c-au încheiat afacerea vieții lor. O să plece și mai fericiți dacă le adaug numai treizeci la sută la comisionul de pornire (care e de sută la sută). Cumpărătorul trebuie să fie convins că el conduce negocierile. Bine, tovarășe, veniți la mine la prânz? Cum să nu, aducem și niște cocaină. Acum zâmbetul lui e sincer: Uite ce e, e ultima zi, așa că n-o să vă mai mint. Nu sunt consumator de droguri. Viciile mele se reduc la trabucuri și un vin bun din pivnița proprie. Rămân tablou: Acum nu mai înțeleg nimic. Ți-am mai spus, zice el, Colorao și cu tine formați o instituție care trebuie susținută. Păi, și ce faci cu punguțele? Când coborai din mașină, le aruncam pe geam, în rigolă. Enric confirmă aceste spuse.

Ajungem la atelierul meu pe un drum care deja are un aer părăsit. Oliver coboară din Volvo și analizează câmpiile pustii, necultivate, care vor face curând parte din Planul de Urbanizare. Luminile orașului se văd limpede. Se vede și șoseaua largă care traversează satul. O sută de mii pe *fanecada,* la atâta o să se ajungă, zice. Uite ce aproape e Valencia. Mai încolo nu se poate construi. Dar să nu te lași cuprins de lăcomie; nu uita, criza pândește după colț. Tu cere-le nouăzeci și la optzeci și cinci. I-am strâns mâna. Mi-ar plăcea să vă fiu nepot, mi-a zis. N-ai pentru ce să-mi mulțumești, a fost o plăcere să fac afaceri cu voi.

Voia să-mi dea banii pe cocaină, dar l-am refuzat. S-a suit în mașină și mi-a făcut un semn cu mâna. Înainte de a coti, a aruncat punguța pe geam. A căzut aproape de picioarele unui pensionar care ieșise să își plimbe câinele.

M-am îndreptat spre atelier în bătaia brizei nocturne, însoțit de cântecul greierilor. Mergeam printre canalele de irigație în care mă scăldam când eram copil, acum aproape secate, pe ale căror maluri creșteau tot felul de stufărișuri. Atâta mă lupt cu nostalgia asta și tot nu pot să scap de ea. Mă bucur că plec de-aici. Dar știu că amintirile mă vor însoți oriunde aș merge. Câinele m-așteaptă la poartă. Deși nu mai vede bine, mă simte de la câțiva metri. Îl scarpin nițeluș la ceafa; e așa ușor să-l faci fericit! În atelier, Miquel sforăie de se zgâlțâie ferestrele. Când doarme e fericit, dar când se face ziuă coșmarul reîncepe. Îl învelesc bine, chiar dacă mă tot împiedic de o cutie de suc Don Simon (marca lui preferată), pe care o ține la piciorul patului. Mă duc la bucătărie și-mi fac niște ouă, în vreme ce din priviri îmi iau rămas-bun de la această casă. Pe perete e o poză mărită în care frate-meu mă duce în spinare, o alta de la nunta părinților mei și una în care Salif ridică mândru o cupă primită pe la cine știe ce concurs. Dacă o ține tot așa, o să trebuiască să cumpăr o vitrină mai mare pentru noua casă. Scot o bere din frigider și m-apuc să mănânc, în vreme ce-mi spun singur: Robert, lasă melancolia. Termin de mâncat, îmi aprind o țigară și intru în camera secretă a domnului Puig, biblioteca unde-mi țin toți banii, ascunși între filele cărților. *Roșu și negru* (cinci sute de euro), *Fundul sticlei* (patru sute), *Război și pace* (șase sute), *Detectivii sălbatici* (patru sute), *Primul zbor* (șapte sute), *Talentatul domn Ripley* (cinci sute)… sunt multe poveștile în care-mi păstrez agoniseala. Din mijlocul camerei pot să contemplu în voie colecția de cărți, unele datând de pe vremea celei de-a Doua Republici, și parcă-l și văd pe domnul Puig când îmi povestea ce comori ascunde fiecare volum și cum ele mă vor îmbogăți. (Ce ironie! Acum chiar conțin comori care mă fac bogat!) Era convingerea – sau iluzia – lui că lectura m-ar putea transporta într-o altă viață, ajutându-mă să uit de greutățile celei pe care o trăiam, de parcă literatura ar putea schimba lumea, când în realitate lumea e cea care ne schimbă pe noi. Pasiunea lui Josep pentru muzică nu l-a făcut să fie mai rațional. Tata îl îndoctrinase așa de bine, încât atunci când își punea ceva în minte nu mai era chip să-l întorci din drum. Nu prea citea el, viețile din romane îi erau străine, dar avea o nuvelă preferată pe care o recitea uneori și între paginile căreia am ascuns

scrisoarea pe care i-o scrisese iubitei lui. N-am citit această scrisoare decât după vizita prietenei lui, Teresa, când anumite aspecte până atunci necunoscute ale personalității fratelui meu mi-au stârnit curiozitatea.

„Iubita mea Adelaida,

Am prea puțin timp la dispoziție, dar trebuie să-ți scriu aceste rânduri, care-ți vor parveni prin domnul Puig și Robert. Iartă-mă pentru durerea pe care ți-o provoc, dar este un sacrificiu dictat de datoria mea de activist și de glasul conștiinței care cere dreptate și egalitate. O să citești în ziare lucruri despre mine care te vor îngrozi. Sunt comunist, e adevărat. Nu ți-am spus-o nu ca să te mint, ci fiindcă ești atât de bună, încât nu m-ai fi putut înțelege, și nu voiam ca relația noastră să se rupă din cauza asta.

La fel ca și tatăl meu, și eu mă consider un om onest. Visez la o lume mai bună, unde fetele ca tine să nu mai trebuiască să slujească pe nimeni. Singurul fel în care ne putem împlini acest vis este lupta împotriva acestei dictaturi care ne ține pe toți în sclavie. Domnul Puig o să-ți spună tot ce vrei să știi despre mine. Probabil că mă vor arunca în pușcărie câțiva ani, nu știu câți, dar am să mă gândesc în fiecare zi la tine și dorința mea cea mai mare va fi să trăiesc clipa în care te voi putea iarăși strânge în brațe. Știu că nu am dreptul să-ți cer să mă aștepți. Am să înțeleg dacă te hotărăști să-ți refaci viața. Știu din suferința mamei mele ce înseamnă să iubești un bărbat ca mine. Tu ai fost și ești prima și singura mea iubire, și te voi iubi mereu. Nu-ți pierde speranța. Vom fi iarăși împreună, vom fi fericiți și sigur vom trăi ziua când în țara noastră se va instaura un sistem politic care să ne dea voie să ne exprimăm liber ideile, pășind împreună pe calea cea dreaptă a socialismului. Amintirea ta îmi va ușura chinurile și chipul tău mă va alina atunci când durerile vor fi prea greu de suportat. Nu mă tem, căci am în față exemplul miilor de oameni care m-au precedat. Ceea ce mă sperie e faptul că s-ar putea să te pierd, să nu te mai văd niciodată. Totuși, am speranța că, odată, vom avea și noi familia noastră și că fiii noștri vor fi mândri de noi, așa cum sunt eu de tata. O să-ți fie greu, dar uneori trebuie să luăm deciziile convinși fiind de necesitatea asumării propriei

răspunderi, în ciuda consecințelor care ne așteaptă. Domnul Puig și Robert te vor aștepta duminică în locul unde ne-am cunoscut, acolo unde a început fericirea noastră și acolo unde vreau să cred că ne vom regăsi pentru a nu ne mai despărți niciodată.

Te iubește,
Josep Baixauli”

În seri ca aceasta, când mă simt copleșit de gânduri, recitesc scrisoarea lui și mă surprinde să văd că a existat o vreme când oamenii încă mai visau la o lume mai bună.

HOȚUL ȘI COMISARUL

Am aflat ultimele știri despre cazul Virgínia Lafont pe când mă aflam la Barcelona, așteptând să-mi iasă actele false ca să fug din țară. Era un articol scurt, dar m-a lovit din plin. Destinul fusese în favoarea mea, cu prețul vieții acestor doi tineri nevinovați. Mă simțeam responsabil de moartea lor și-mi intrase în cap că trebuia să mă răzbun pe Rodrigo. Știam că timpul curgea în folosul meu, așa că mi-am croit un plan. Când am ajuns la Nisa, i l-am împărtășit lui Paul, iar el a fost de acord. Apoi am așteptat.

Cam la șase luni după aceea, am primit un telefon de la Michel Collignon, un bijutier din Perpignan. Era miezul zilei când m-a sunat; la ora nouă seara intram în magazinul lui. Collignon lucrase o vreme mână în mână cu Paul. Era un tip discret și eficace. Pe lângă profesia lui onorabilă de bijutier, se mai ocupa și de plasarea anumitor obiecte de valoare furate, nu prea multe, ca să nu atragă atenția, și nici primite de la oricine, deoarece nu voia să strice reputația unei firme pe care-o moștenise de la părinții lui. De îndată ce am intrat în magazin, mi i-a descris pe cei doi spanioli care îl vizitaseră și ale căror semnalmente i le dădusem eu cu multe luni în urmă. Erau, fără îndoială, chiar Rodrigo și Federico.

Prin anii 1950, firma lui Michel trecuse printr-o criză foarte gravă, din care numai negoțul pe piața neagră îl mai salvase și avea, de atunci, niște datorii la Paul pe care acum i le plătea. Era un tip bogat acum și, auzind cele petrecute în Valencia, era dornic să ne ajute să ne ducem planul la bun sfârșit, ca o favoare față de Paul, dar și pentru că cruzimea poveștii îl impresionase și pe el. I-a sunat, așadar, pe cei doi copoi valencieni care stăteau undeva într-un hotel din Perpignan. Le-a comunicat că evaluase marfa, că era interesat și că avea să-i caute când va strânge toți banii. Ca să nu fie probleme, avea să le plătească în bani spanioli. Cu mine de față i-a chemat la ora opt dimineața într-un loc izolat din afara orașului, unde avea un atelier. Acolo am pregătit înscenarea.

În ziua următoare, la șapte și un sfert, Michel și cu mine eram deja acolo și treceam încă o dată în revistă amănuntele: poziția mesei, ascunzătoarea mea din spatele unei perdele, foarte aproape de locul unde aveau să stea cei trei, unghiul și vederea potrivită – mai ales asupra bijuteriilor, pe care aveam să le filmez cu un aparat nemțesc de opt milimetri, marca Eumig. Distanța la care mă aflam ascuns permitea înregistrarea cu mare acuratețe a detaliilor: optsprezece cadre de trei minute fiecare. Așadar, era important să surprind momentele esențiale: pe ei cu fața, pe Michel cu spatele și planuri apropiate cu bijuteriile.

Collignon i-a primit cu cordialitatea rezervată doar celor mai buni clienți. I-a întrebat dacă avuseseră timp să viziteze locurile, dacă cinaseră la restaurantul pe care li-l recomandase el etc. – toate acestea pentru ca eu să am timp să-mi potrivesc aparatul și să văd dacă mai erau cumva amănunte neprevăzute de aranjat. Apoi le-a făcut semn să ia loc în fața lui, iar ei, care păreau nerăbdători să termine odată cu afacerea asta, au scos numaidecât toate bijuteriile pe masă. Am recunoscut broșa cu diamante. Își însușiseră mai bine de jumătate din pradă. Michel a aranjat frumos fiecare piesă, ca să se vadă bine la cameră și-a început să le studieze. Asta l-a scos din sărite pe Rodrigo. Hai, că le-ai văzut și ieri. Cred că nu înțelegi ce plăcere îmi face să pipăi așa niște opere de artă, a răspuns bijutierul, ridicând broșa cu diamante ca s-o studieze îndeaproape cu un monoclu special. A făcut același lucru cu două coliere și trei inele. Din precauție, în caz că nu reușisem să surprind cum trebuie broșa, a mai ridicat-o o dată. Apoi a oftat satisfăcut, cu un zâmbet în colțul buzelor. Era foarte mulțumit de pradă, doar că broșa era foarte veche și îi va fi greu s-o plaseze. Le spunea acest lucru ca să înțeleagă că prețul avea să scadă nițel, asta fiindcă broșe din acelea nu mai cumpără decât colecționarii de antichități, care plătesc puțin din pricină că dețin monopolul. Le spuse o sumă, iar cei doi polițiști fură de acord cu ea. Bijutierul deschise, cu mișcări încete, un sertar din care scoase banii. Începuse să-i numere, dar Rodrigo i-i smulse din mână. Îi numără pe sărite, apoi se scuză spunând că se grăbeau.

Zece zile mai târziu, într-o zi de luni din luna noiembrie, am ajuns la Valencia. Aveam două lucruri de făcut. Pe primul l-am făcut chiar

în dimineața de luni. Pe al doilea l-am amânat pentru ziua următoare, când am așteptat să iasă comisarul Piñol din casă, ca să intru prin efracție în apartamentul lui și să-i las două cutii pe canapeaua din sufragerie. Într-una dintre cutii era caseta filmată la Perpignan, în cealaltă era camera de filmat, cu imaginile surprinse în ziua anterioară. I-am scris și-un bilețel: „Dacă sunteți pasionat de arta cinematografică, sper că aceste două filme vor fi pe gustul dumneavoastră. Musiú"

Pe la mijlocul după-amiezii eram cu Leire în biroul meu, când am primit un telefon de la Joan. Fiul meu mă anunța că cineva intrase prin efracție în apartamentul nostru și lăsase pe canapea două cutii și un bilet semnat cu numele de „Musiú". Leire și cu mine am fugit imediat să vedem cutiile. I-am spus lui Joan să nu-și facă griji; era un cadou de la un prieten de-al nostru mai glumeț. Joan a plecat la facultate, iar noi am deschis cutiile cu convingerea că înăuntru ne așteptau informații foarte importante. Leire a luat camera, iar în seara următoare am vizionat caseta. Am rămas cu gura căscată. Cinci zile mai târziu am putut să vedem și filmarea de pe cameră, în care apărea limpede apartamentul lui Escamilla, logodnicul Virginiei. Aparatul filmase în amănunt tot apartamentul, ca să poată fi recunoscut cu ușurință, în cele din urmă, ochiul camerei se oprea asupra șifonierului. Se vedea o mână care scotea toate hainele dintr-un sertar, lăsându-l complet gol, apoi ridica fundul dublu al sertarului dând la iveală aceleași bijuterii pe care le văzusem și în prima filmare. Am înțeles pe dată planul lui Musiú: pentru că nu putea să-l acuze pe logodnic de crimă (fiindcă numai el ar fi putut depune mărturie împotriva lui, iar riscurile erau prea mari), voia să-l facă să apară complice cu Rodrigo la furt.

M-am sfătuit îndelung cu Leire în privința acestor filmări. Dacă i le arătam lui Efrén, șeful Prefecturii, mai mult ca sigur că se spăla pe mâini, încredințându-le guvernatorului. Chiar și cu felul lui de-a fi, extrem de condescendent și de pasiv, guvernatorul avea anumite responsabilități, deși ne îndoiam că și le va asuma. Nu era o idee bună. Ideea bună ne-a venit deodată amândurora și ne-am privit în ochi, luminați: domnul Lafont!

Ne-am făcut o programare și am ajuns punctuali în biroul domnului Lafont, căruia îi comunicasem deja prin secretară că doream să-i expunem o afacere importantă și secretă. Secretara lui ne-a condus în birou, apoi ne-a lăsat singuri. Ne-am prezentat și i-am explicat că suntem polițiștii care s-au ocupat la început de cazul fiicei sale. I-am spus că și eu eram șocat de imaginile pe care aveam să i le arăt și mi-a răspuns că era foarte interesat să le vadă. Dar înainte de a le vedea, l-am pus în temă cu cercetările mele, cu arestarea hoțului și acuzațiile pe care acesta i le adusese lui Escamilla. I-am dat să citească scrisoarea pe care o primisem de la Musiú. A citit-o și m-a întrebat de ce fusesem înlocuit cu Rodrigo.

— A fost decizia domnului guvernator. Acum, haideți să vedeți filmările.

În vreme ce coboram jaluzelele, Leire a instalat proiectorul și ecranul. Casetele aveau fiecare câte trei minute. Am văzut prima oară filmarea din casa lui Escamilla, apoi întâlnirea lui Rodrigo cu bijutierul. Am aprins luminile. Domnul Lafont nu spunea nimic și nu ne venea să-l deranjăm. Rămăsese așezat pe sofa, cu obrajii supți și privirea fixă. Am observat că-i tremurau mâinile, de parcă vederea acelor imagini, la care nu se aștepta, l-ar fi șocat. În cele din urmă, și-a ridicat capul și m-a privit foarte pătrunzător:

— Dumneavoastră aveți convingerea că Roberto a ucis-o?

— Da. Dar nu-l putem acuza, pentru că nu avem un martor ocular.

— Și dacă oferim martorului garanția că va fi în siguranță?

— Este un spărgător profesionist, e căutat de Interpol și trăiește ascuns prin străinătate. Dacă și-a asumat riscul să vină aici și să ne aducă aceste filmări nu cred că a fost doar ca să-și spele onoarea, ci și pentru a-i reabilita pe cei doi tineri care au fost acuzați pe nedrept de această crimă.

— Cine-a organizat toată drăcia asta?

— Rodrigo.

— Guvernatorul știe?

— Nu știu, am zis. Apoi am tăcut. Părerea mea este că guvernatorul a crezut povestea lui Rodrigo fără s-o mai cerceteze și-a uitat cu totul de concluziile anchetei mele.

— O să fiu sincer cu dumneavoastră, mi-a spus domnul Lafont ridicându-se în picioare. N-am să cer să fie redeschis cazul. N-ar folosi la nimic; pe fiica mea nimeni n-o mai poate aduce înapoi. Nu vreau să fac valuri, pentru că tatăl lui Roberto mi-e prieten vechi și nu vreau să-i produc suferință. Dar am să iau măsuri severe și vă asigur că vinovații nu vor rămâne nepedepsiți!

Nu ne-a spus ce măsuri avea de gând să ia, dar m-a întrebat încruntat:

— De ce-ați venit cu filmările astea la mine și nu v-ați dus la superiorul dumneavoastră?

— Și eu am să vă vorbesc deschis: pentru că nu am încredere în el. M-am gândit că dumneavoastră, ca tată, aveți dreptul să știți ce s-a întâmplat cu fiica dumneavoastră. Vă las aici casetele, să faceți cu ele ceea ce veți considera de cuviință. Eu am să iau legătura cu familiile celor doi tineri. Cred că se vor bucura să afle că niciunul dintre ei nu a fost un ucigaș.

— Vă rog să le spuneți că sunt dispus să le ofer un ajutor economic.

— Am să le comunic.

— Mulțumesc pentru tot.

În zilele care-au urmat întâlnirii noastre cu domnul Lafont lumea a început să vorbească tot mai aprins despre misterioasa dispariție a lui Federico și-a lui Rodrigo. De-a lungul săptămânii, Leire a telefonat la toate comisariatele centrale de pe teritoriul Spaniei, dar nimeni nu i-a putut da informații despre Rodrigo. Brigada Politico-Socială a fost reorganizată și toți acoliții lui Rodrigo au fost transferați în alte orașe. În data de trei decembrie, însuși guvernatorul și-a anunțat demisia, din motive personale. Cât despre Roberto Escamilla, am aflat că părăsise Valencia, deși nimeni nu știa cu ce destinație. Nici pe noi nu ne-a interesat unde plecase. Într-o luni de dimineață, între momentul dispariției lui Rodrigo și anunțarea demisiei guvernatorului, am mers să vizitez familia lui Josep Baixauli. Mama lui căzuse într-o adâncă depresie și, în numele dumneaei, m-a primit domnul Rafael Puig, care avea un atelier la marginea satului Benicorli. M-am prezentat, i-am expus motivul vizitei și i-am vorbit despre imposibilitatea redeschiderii cazului din

lipsa unui martor ocular. I-am transmis dorința domnului Lafont de a ajuta familia cu o donație în bani, sugestie pe care a respins-o numaidecât, afirmând că banii nu pot repara daunele morale. Domnul Puig a profitat de prezența mea acolo ca să-mi ceară să-l ajut să găsească o fată. Mi-a arătat fotografia ei și-abia atunci am înțeles că el fusese bătrânul acela cu un băiat de mână care mă abordase într-o duminică la ieșirea din biserică pentru a-mi arăta exact aceeași poză.

— Acum câteva luni mi-ați arătat această fotografie pe Bulevardul Francezilor.

M-a privit, făcând eforturi să mă recunoască.

— Nu-mi amintesc de dumneavoastră, domnule.

— Însă eu de dumneavoastră da. (Am luat fotografia) Și-mi amintesc perfect și de fată. Ședea mereu pe locurile din spate în biserică. Cine e?

— A fost iubita lui Josep. Era servitoare într-o casă din Valencia.

— Dați-mi fotografia și-am să aflu unde locuiește.

— V-aș rămâne foarte recunoscător. Josep i-a scris o scrisoare înainte să se predea.

Zece zile mai târziu, într-o joi, domnul Puig și cu mine eram în drum spre Morella. Era o zi caldă de toamnă. Drumul era lung și îndemna la vorbă. Domnul Puig mi se părea un bărbat foarte demn. L-am întrebat despre Josep Baixauli. Poate din cauza funcției mele în poliție, n-a părut prea dornic să-mi destăinuiască anumite lucruri despre el. Mi-a povestit doar că era priceput la tot felul de reparații și că avea o pasiune pentru muzică (fiind în stare să deosebească multe dintre cele douăzeci și șapte de studii ale lui Chopin). Era un clarinetist talentat și poate că în alte condiții ar fi ajuns profesor de muzică. Domnul Puig vorbea de el ca și când i-ar fi fost fiu.

— Bănuiesc că judecați oamenii după orientarea ideologică.

— Nu, i-am răspuns. Deși, dacă m-ați fi întrebat asta acum un an, v-aș fi spus cu sinceritate că da. Fiul meu a fost arestat de Rodrigo, fiind acuzat că e comunist. Am văzut că aceste vorbe îl mirau. La început am fost șocat, dar până la urmă experiența asta mi-a folosit. Mă înțeleg mai bine cu el de-atunci, vorbim mai mult, ne cunoaștem mai bine. Acum și el îmi respectă munca, și eu îi respect ideile.

Înainte eram un catolic care credea din toată inima în acest regim politic.

— Și-acum nu mai credeți?

— Nu mai cred așa cum credeam. Vedeți, a fost nevoie de o tragedie care să mă afecteze personal pentru ca aceste convingeri pe care eu le credeam veșnice să se zdruncine din temelii. Cred în dreptate, însă, și de aceea sunt acum aici, împreună cu dumneavoastră.

— Știți? Eu am fost republican și încă sunt, fiindcă cred în educație ca principiu de bază al libertății. N-am folosit niciodată alte arme decât cuvântul, dar n-am reușit să-i smulg din minte lui Josep ideea aceasta a luptei, pe care i-o sădise tatăl său.

Mi-a mărturisit că era de profesie dascăl, însă prefera să lucreze în atelierul de reparații, deși autoritățile îi oferiseră un post la școală. Trebuie să mă înțelegeți, adăugă în chip de scuză, principiile lor de educație contraveneau felului meu de-a vedea lucrurile. I-am răspuns că un om care din considerente etice acceptă să facă o muncă manuală e un om curajos. Atunci domnul Puig mi-a povestit în detaliu istoria familiei Baixauli și m-a impresionat afecțiunea sinceră care-i răzbătea din voce, în ciuda diferențelor ideologice atât de mari între el și Josep Baixauli. Îmi spuse că era îngrijorat pentru Robert și se temea de consecințele pe care moartea fratelui său le va avea asupra celui mic (iar aici se opri să-mi spună povestea nașterii lui. Cu adevărat îi simțea pe cei din familia Baixauli ca pe rudele lui de sânge). Când mi-a povestit despre educația pe care i-o dădea băiatului și despre cum încerca nu doar să-l învețe o meserie, ci și să-i educe spiritul, ochii îi străluceau. Am zâmbit când mi-a spus că ar vrea să-mi împărtășească un secret.

— E ciudat, remarcă el surâzând, că-n vremurile astea așa de intolerante un republican și un om al legii ajung să-și împărtășească secrete.

Îmi plăceau oamenii de felul lui. Era un tip corect, iar de ideile lui politice puțin îmi păsa.

— În fiecare zi, continuă el, Robert și cu mine petrecem câteva ore în „camera secretă”, care e o bibliotecă ascunsă în spatele unui dulap. Ne uităm la cărți, le atingem, vorbim despre ele, iar eu îi

reamintesc că atunci când viața îți pune piedici, lucrurile merg prost, iar singurătatea te copleșește, există întotdeauna o cale de ieșire spre o altă lume.

Mă privi și spuse cu glasul schimbat:

— Majoritatea sunt cărți interzise.

— N-am auzit nimic, i-am răspuns.

— Sper din suflet să nu-l afecteze prea mult cele întâmplate, să înțeleagă că durerea face parte din viață.

Sper și eu, m-am gândit, continuându-ne drumul spre Morella. Pe măsură ce urcam munții, îndepărtându-ne de mare, apăreau petice de zăpadă ici și colo și un vânt pe care-l bănuiam înghețat mișca ramurile copacilor. Domnul Puig și cu mine ne uitam pe geam ca doi turiști care contemplă un peisaj nemaivăzut. Din când în când îl vedeam că scoate din buzunar scrisoarea și o privește, gândindu-se, probabil, la tragedia bietei fete. Eram bucuros că-mi ceruse să-l însoțesc. Prezența unui polițist care fusese implicat în rezolvarea cazului dădea mai multă greutate vizitei noastre. Speram să ajutăm astfel la închiderea rănilor Adelaidei. Deși amândoi știam unde mergem, am evitat să vorbim despre fată. Fiecare dintre noi își povesti viața și, în cele din urmă, i-am mărturisit și eu un secret.

— Am cerut să fiu transferat la Pontevedra.

— Aveți necazuri la serviciu?

— Da. Deși Rodrigo nu mai este, clădirea Prefecturii mă apasă. Sunt un bărbat văduv, iar amintirea soției mă urmărește din toate colțurile Valenciei.

— Amintirile… oftă domnul Puig. De la o vârstă încep să te apese tot mai greu. Faceți foarte bine că plecați, ca să mai puteți fi fericit.

— Nu plec să-mi caut fericirea, ci fug de coșmar. Fiul meu mai are puțin și-și termină studiile. O să plece de acasă, o să se căsătorească, iar eu voi rămâne singur. În Galicia am niște rude.

— Familia e importantă, fără îndoială, de aceea soția mea și cu mine l-am luat de suflet pe Robert. Vreau să se simtă protejat, să-i ofer tot ce i-a refuzat până acum viața, ca să nu devină un cinic.

După mai bine de două ore de călătorie am ajuns la Morella. Era un loc foarte frumos, unde nu mai fusesem niciodată. Domnul Puig, deși auzise vorbindu-se despre geografia acestui colț de paradis, se

arătă la fel de încântat ca și mine. Păcat că misiunea noastră nu ne permitea să facem și puțin turism. Am parcat în fața primăriei și ne-am prezentat în fața primului funcționar care ne-a ieșit în cale. Acesta s-a pierdut cu firea văzându-mi insigna de comisar și a plecat numaidecât să-l anunțe pe domnul primar de vizita noastră, fără a-mi mai lăsa timp să-i explic motivul pentru care eram acolo. Domnul Puig și cu mine ne-am apropiat de soba cu lemne. Frigul de-afară ne intrase în oase. Funcționarul reveni însoțit de edilul-șef, care păru speriat când îi arătai insigna și mă întrebă dacă se întâmplase ceva.

Domnul Puig îi răspunse atunci că încercam s-o găsim pe domnișoara Adelaida Querol. Locuia la fermă, răspunse primarul. Ne îngrijoră puțin folosirea timpului trecut. Ne întrebă de ce o căutam. Avem o scrisoare pentru dânsa. Domnul Puig scoase plicul. Atunci primarul ne conduse într-un birouaș mic, mult mai plăcut. Nu știu dacă nu cumva voia să se asigure că nu trage nimeni cu urechea la discuția noastră. Ne povesti că Adelaida nu ieșea din casă de când se întorsese în sat. Se închisese în camera ei, nu mânca. Părinții ei au venit să-mi ceară ajutorul, iar eu m-am dus s-o văd împreună cu doctorul, dar nu am reușit să aflu nimic de la ea. Ne-am tot dus s-o vedem vreme de mai multe zile, însă, în cele din urmă, medicul a fost nevoit să-i prescrie niște calmante. În ziua următoare, Adelaida a dispărut fără urmă. Nu-și luase nicio haină, nimic. Disperați, părinții au răscolit tot satul, dar n-au dat de ea. După trei zile le-a sosit o scrisoare de la stareța mănăstirii Santa Maria de Benifassá, care le scria că fata se călugărise. Nimeni n-a aflat vreodată ce-a împins-o să ia decizia asta, dar ne-am închipuit că trebuie să fi avut vreun necaz în dragoste. Auzind aceste cuvinte, l-am întrebat: chiar credeți că o dezamăgire în dragoste poate determina pe cineva să ia o hotărâre așa de drastică? Timp de treizeci de secunde se lăsă tăcerea, pe care domnul Puig o rupse spunând că natura umană era prea complicată ca să putem avea răspuns la toate întrebările. Răspunsul însă se afla în scrisoare și aveam impresia că primarul era curios s-o citească, de aceea l-am întrebat dacă mănăstirea era departe. Degeaba vă duceți, n-o s-o puteți vedea. Bărbații n-au voie să intre. N-au legături cu exteriorul și măicuțele depun un jurământ al tăcerii. Privi din nou scrisoarea.

Dacă doriți, o putem trimite Maicii Starețe, iar dumneaei va decide dacă să i-o arate sau nu Adelaidei. Domnul Puig și cu mine ne-am privit. Era decizia lui. A rămas o vreme tăcut, apoi a pus scrisoarea la loc în buzunarul hainei și a ieșit din birou. Primarul m-a întrebat dacă era ceva important. N-am știut ce să-i răspund, așa că i-am mulțumit și am ieșit afară. L-am așteptat pe domnul Puig la mașină. Bătea un vânt rece. Domnul Puig se plimba în sus și în jos, cu privirea ațintită pe niște băieți care se împingeau pe stradă. Poate că se gândea cum să facă să trimită scrisoarea. Se opri, oftă, se întoarse. Îmi storceam creierii să-i spun câteva vorbe care să-l consoleze, dar în minte nu-mi veneau decât clișeele care se spun de obicei în aceste ocazii. Domnul Puig veni și mă apucă de braț.

— Îmi pare rău că te-am pus pe drumuri degeaba.

Mi se părea de necrezut că în loc să fie trist sau mânios pe el îl îngrijora faptul că m-a pus pe mine pe drumuri. În ziua aceea am primit de la el lecția cea mai grozavă pe care mi-ar fi putut-o da cineva vreodată. Fusese atât de lovit de viață și, chiar atunci când eu îl credeam gata să cedeze, simplitatea lui și spiritul lui demn ieșeau la iveală într-o splendoare de care numai oamenii cu o înaltă esență umană sunt capabili. Ce departe mă simțeam de toți oamenii care mă înconjurau și cât de aproape de acest bărbat pe care abia îl cunoscusem! Pe drumul de întoarcere spre Valencia mă tot uitam la el cu coada ochiului, dornic să mai sorb puțin din măreția tăcerii lui. Niciun semn de furie, nicio supărare că eșuasem în actul nostru de dreptate. M-am gândit că niciun regim politic, nicio nedreptate, nici chiar cea mai bine organizată armată nu i-ar fi putut înfrânge pe oamenii de felul lui, apărați de platoșa integrității morale. În mijlocul acestor necazuri grele, la care și eu fusesem martor, mă simțeam mândru că-l cunosc. I-am spus acest lucru. Pe chip i s-a zugrăvit un surâs.

[1] Personaj din romanul lui Herman Melville, *Bartleby. O poveste de pe Wall Street*, copist de meserie, care refuză să facă azi una, mâine alta, și care a rămas celebru prin cuvintele „Prefer să nu...” (n.red.)

[2] Încălzitor rotund, cu cărbuni, foarte popular în Spania (n.trad.)

[3] Produse din bucătăria tradițională iberică. Fasolea fiartă *(faves bullides)* este specifică bucătăriei catalane, având gustul și aspectul asemănătoare cu iahnia românească, (n.trad.)

[4] Dolores Ibárruri, numită *la Pasionaria* (1895-1989), a condus Partidul Comunist Spaniol între anii 1942-1960, succesorul ei fiind Santiago Carrillo Solares (1915-2012), care a ocupat funcția de Secretar General al Partidului Comunist Spaniol între anii 1960-1982. în anii 1950, relațiile politice între Pasionaria și Carrillo s-au răcit din cauza divergențelor de opinie în privința organizării celulelor Partidului, (n.trad.)

[5] A Doua Republică Spaniolă a fost sistemul de guvernare al Spaniei între 14 aprilie 1931, când Regele Alfonso al XIII-lea a fugit din țară în urma unei perioade de tulburări sociale ce au urmat căderii guvernului dictatorial al generalului Primo de Rivera, și 1 aprilie 1939, dată ce marchează depunerea armelor de către ultimele trupe republicane la sfârșitul Războiului Civil Spaniol, ceea ce a dus la instaurarea regimului lui Francisco Franco, (n.trad.)

[6] „Cu fața la soare” - Imnul partidului de extremă dreaptă spaniol (Falange Española de las J.O.N.S.). (n.trad.)

[7] Dialogul redat cu litere cursive are loc în limba spaniolă, limba oficială folosită de autoritățile franchiste (n. trad.)

[8] Cartier al orașului Valencia (n.trad.).

[9] Tranziția Spaniei de la regimul dictatorial al lui Francisco Franco la monarhia constituțională este epoca cuprinsă, aproximativ, între anii 1975-1982. (n.trad.)

[10] Măsură agrară, echivalentul a 833,3 m^2. (n.trad.)

[11] Gilda (1961-1996), pe numele adevărat Miriam Alejandra Bianchi, a fost o cunoscută compozitoare și interpretă de muzică tradițională argentiniană și o promotoare a așa-numitelor „ritmuri tropicale” (n.trad.).

[12] Joan este versiunea catalană a numelui spaniol Juan (n.trad).

[13] În fiecare an de Sf. Iosif (patronul tâmplarilor), pe 19 martie, se sărbătorește la Valencia Festivalul *Falles de Sant Josep*, al cărui element de bază constă în construirea unor figuri și compoziții alegorice din lemn, cu caracter satiric, inspirate din teme de actualitate, care sunt

montate în centrele cartierelor. Aceste figuri se ard în ultima noapte a festivalului. „Falia", cuvântul care dă numele festivalului, înseamnă, în catalană, rug (n.trad.)

[14] Joaquim Sorolla i Bastida (1863-1923), pictor spaniol născut la Valencia, autor a numeroase portrete, peisaje și tablouri cu tematică istorică și socială (n.trad.).

[15] Reprezentând partidul de extremă dreapta spaniol numit Falanga Spaniolă (n.trad.).

[16] „Doar suc" (în limba spaniolă în text) (n. trad.).

[17] Joc de cuvinte: *el piu* înseamnă și *pion,* și *penis.* Aluzie la imnul Marii Britanii „God Save the Queen" („Dumnezeu s-o apere pe regină") (n.trad).

[18] În anul 1975, odată cu moartea dictatorului Francisco Franco, Spania și-a schimbat forma de guvernământ, devenind monarhie constituțională (n. trad.).

[19] În anul 1981, Comandantul Gărzii Civile, Antonio Tejer, însoțit de două sute de soldați, a luat cu asalt Camera Deputaților, fiind însă oprit și condamnat la 30 de ani de închisoare pentru lovitură de stat (n.trad.).

[20] Băutură tipică din zona Valenciei, obținută prin distilarea anasonului (n.trad.).